

Larisa Fetescu, Vera Chiosea

Curs integrat

LITERATURA

(moldovenească și universală)

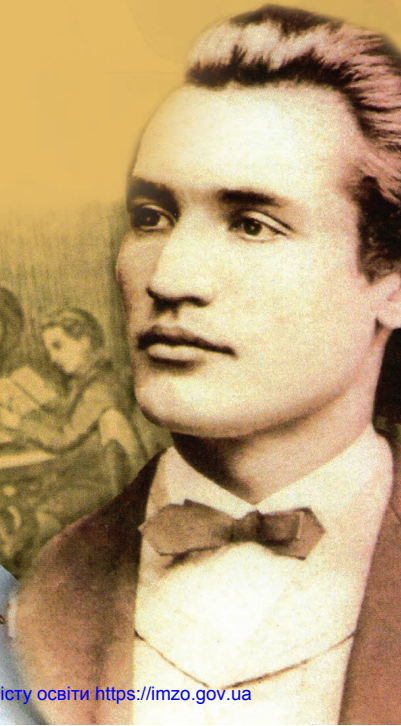
8

DE-ASIU AVÈ...

De-asiu avè si eu o flòre,
Mandra, dulce, rapitoare,
Ca si florile din Maiu,
Fiice dulei a unui plau,
Plauu ridenti eu carla verde,
Ce se lègana, se perle,
Undoindu siopte de amoru;

De-asiu avè o floriciu
Gingasia si tinericu,
Ca si flòrea crinului,
Albu ca neu'a simului,
Amalgama d'o ros' albia
Si de una purpuria,
Cantandu veselu si usioru,
Sioptrindu siopte de amoru;

De-asiu avè o porumbitia
Cu chipu albu de copilitia,
Copilitia blandisiora
Ce o tîe de primavèra,
Cantandu veselu si usioru,
Sioptrindu siopte de amoru;

Larisa Fetescu, Vera Chiosea

CURS INTEGRAT
LITERATURA
(moldovenească și universală)

**Manual pentru clasa a 8-a cu limba moldovenească
de predare a instituțiilor
de învățământ mediu general**

Ediția a II-a, revizuită

Recomandat de Ministerul Învățământului
și Științei al Ucrainei

Львів
Видавництво «Світ»
2021

УДК 821.1(091)(075.3)
Ф 45

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 22.02.2021 № 243)*
Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Фетеску Л.
Ф 45 Інтегрований курс «Література» (молдовська та зарубіжна) :
підруч. для 8 кл. з навч. молдовською мовою закл. заг. серед. осв. /
Л. І. Фетеску, В. В. Кьося. — 2-ге вид. переробл. — Львів : Світ,
2021. — 280 с.
ISBN 978-966-914-325-9

УДК 821.135.2(075.2)

ISBN 978-966-914-325-9

© Фетеску Л.І., Кьося В.В.,
перероблення, 2021
© Видавництво «Світ», 2021

CUPRINS

INTRODUCERE. Expunerea artistică a evenimentelor
obștești, a vieții spirituale a poporului în literatura
moldovenească 8

CREAȚIA POPULARĂ ORALĂ. 13

Cîntece istorice. 14

Cîntecul lui Ștefan-Vodă 14

Cîntec despre Bogdan Hmelnițkii 14

Cîntecul revoluționar 16

Tatarbunar 16

Cîntece despre viața din trecut. 18

Cîntecul săracului. 18

Doina-specie literară 19

Cîntece noi. 20

Nani, nani, pui de șoim 21

Autoevaluare 22

DIN LITERATURA CLASICĂ 24

Alexandru Donici. Vulpea și bursucul 27

Fabula. 28

Lectură. Fedru. Vulpea și ciocîrlia. 30

Vasile Alecsandri. Concertul în luncă. 33

Contrastul. Enumerația 36

Lectură. Victor Teleucă. Primăvara. 38

Ion Creangă. Ivan Turbincă 42

Subiectul operei literare. Sarcasmul 59

Autoevaluare 60

LITERATURA SEC. XX. 61

DIN LITERATURA SEC. XX 63

Petre Darienco. Bună ziua, Ucraina 66

Piciorul metric bisilabic 68

Aureliu Busuioc. Pîine 71

Distihul. 72

Lectură. B. Oliinik. În apărarea pâinii	74
Lectură. Bogdan Istru. Laudă mâinilor.	75
Liviu Damian. Pâinea	78
Opera publicistică	85
Lectură. Mihail Cibotaru. Unde-i pâinea de la iepuri.	87
Arhip Cibotaru. Cizmarul	91
Metonimia	94
Lectură. Petru Zadnipru. A fost război.	95
Andrei Lupan. Luceafăr	98
Distihul. Elegia	100
Lectură. Petru Dudnic. Neuitare	102
Lectură. Liviu Damian. Soldatul necunoscut.	103
Plecarea	104
Inversiunea	106
Vasile Romanciuc. Marii bărbați	109
Metafora	110
Grigore Vieru. Legământ	112
Lectură. Mihai Eminescu. Mai am un singur dor	114
Lectură. T. Șevcenko. Testament	115
Ion Druță. Dor de oameni.	119
Nuvela	124
Monologul interior. Schița	125
Autoevaluare	126
Din literatura română	127
Mihail Sadoveanu. În pădurea Petrișorului	128
Evocarea.	136
Lectură. Nicolae Labiș. Moartea căprioarei.	137
Lectură. Emil Gârleanu. Căprioara.	139
LITERATURA UNIVERSALĂ	141
Literatura universală veche	142
Șota Rustaveli. Voinicul în piele de tigru	143
Poemul epic	160
Literatura universală (sec. XVII, XIX, XX)	161
William Shakespeare. Romeo și Julieta.	164
Genul dramatic. Tragedia.	189

Nikolai Gogol. Revizorul	193
Comedia	224
Aleksandr Tvardovskii. Vasilii Tiorkin	229
Poemul	242
Ție, Ucraina	244
Antoine de Saint-Exupery. Micul prinț	249
Zborul de noapte	273
Autoevaluare	277
Autoevaluare finală	279
Anexă	279

DRAGĂ PRIETENE!

A sosit din nou toamna. Veșmîntul copacilor a fost distrus de vînturi și împrăștiat nemilos peste tot. Ici-colo cîte o frunză singuratică plînge la geam, iar cîmpia îmbracă haine aurii.

De altfel, modificări au loc nu numai în natură. V-ați schimbat și dumneavoastră. Ați lăsat în urmă copilăria, ați crescut simțitor. Aflați că la orele de literatură vă așteaptă o activitate intelectuală mult mai serioasă decît cea de anul trecut. Programa de literatură cuprinde, pe lîngă opere folclorice, opere din literatura moldovenească clasică și a sec. XX, opere din patrimoniul literaturii universale.

Citind o operă artistică, descoperim o nouă lume, învățăm a cugeta și comunica în alt mod, învățăm a prețui și respecta opiniile altora.

Cărțile conțin înțelepciunea de veacuri și experiența multor generații. Citiți-le și vă veți îmbogăți spiritual, dar rețineți: uneori opera artistică comunică cititorului mai mult decît a dorit autorul însuși. Cîteodată e necesar să vă adînciți în text, să pătrundeți în sufletul lui prin pînza fină a simbolurilor și a personajelor complexe, pentru ca în fine să-l sesizați, să-l intuiți, să definiți gîndul principal.

Cu siguranță, pentru a trece cu succes labirintul textului artistic, veți apela din cînd în cînd la firul salvator al Ariadnei. Și acest fir salvator, pentru dvs., vor fi diferitele teme și întrebări plasate pe cîmpul paginilor manualului, explicațiile, tălmăcirile termenilor literari, informațiile despre unele fenomene literare și, bineînțeles, minimul obligator de cunoștințe, priceperi și tipuri de lucrări ce urmează a fi însușite pe parcursul anului.

Citind o operă, nu vă grăbiți să pregătiți tema pentru acasă, doar pentru că sînteți impus de cineva sau ceva. Învățați-vă să comunicați cu opera, să discutați cu textul, să primiți satisfacții în urma lecturii, să apreciați farmecul cuvîntului artistic. Vă sfătuim să citiți textul de cîteva ori înainte de a lucra asupra lui, să-i aflați subiectul, să-i determinați compoziția, să examinați personajele.

Necătînd la faptul că omul contemporan este invadat de informații diverse, el nu-și poate imagina viața fără cărți. Literatura artistică rămîne, ca și mai înainte, puntea ce duce spre adîncurile sufletului uman. Romanul și povestirea, poemul și versurile, operele dramatice stabilesc, în felul său, problemele existenței umane. Se cere ca dvs. să interpretați toate acestea prin prisma propriului eu.

Țineți minte: operele literare, pentru a fi înțelese, trebuie supuse trudei sufletului și a intelectului, trebuie raportate în permanență la propria viață și la viața poporului. Iar aici mult depinde de priceperea de a simți motiv opera, de a vă deschide în toată plinătatea, de a-i veni în întâmpinare din simpla dorință de a pătrunde în tainele textului artistic, făurit de imaginația creatorului. Citiți și însușiți fiecare operă nu numai pentru a obține cunoștințe despre literatură, dar, mai ales, pentru a vă dezvolta propria personalitate, căci menirea literaturii este cea a formării celor mai frumoase calități umane. Rămîne doar să vă educați aceste deprinderi, obligații.

Deci, citiți meditănd și veți deveni o persoană creatoare, iar manualul pe care îl țineți în mînă vă va ajuta să înțelegeți și să însușiți comorile conștiinței umane, reflectate în operele literare, să descifrați imaginile artistice, prin care sînt redată aspirațiile omului spre frumos și perfecțiune.

Autoarele

SEMNE CONVENȚIONALE:

Să medităm

Activitate în grup

Să creăm

Temă pentru acasă

INTRODUCERE

Expunerea artistică a evenimentelor obștești, a vieții spirituale a poporului în literatura moldovenească

Mihail Andriescu (1889-1934)

Poet, prozator.
Militează pentru
folosirea folclorului
moldovenesc. Dorea
să fie culese și înscrise
cîntecele, baladele,
basmеle, poveștile,
proverbele, zicătorile
și sublinia: cunoașterea
profundă a limbii este
una din condițiile
absolute ale măiestriei
artistice. («Poezii»)

Nichita Marcov (1903-1937)

Prozator. Prefacerile noi
în satul moldovenesc
din anii 30 ai sec. XX.
formează conținutul
celor mai de seamă
scrieri ale scriitorului –
romanul «Comoara» și
nuvela «Lupta».

Leonid Corneanu (1909-1957)

Poet, dramaturg.
Poezia lui e pătrunsă
de cele mai nobile
idei și sentimente
(«Pe malul Niprului»,
«Primăvara», «Noi
pacea apărăm»)

Literatura artistică joacă un rol foarte mare în educarea omului, în formarea concepției lui despre lume. În literatură, mai mult decît în altele, își află oglindire multilaterală și deplină viața, realitatea înconjurătoare.

Subliniind rolul instructiv al literaturii în viața societății, scriitorul clasic moldovean Alecu Russo (sec. XIX) a apreciat-o drept «expresia vieții unei nații», «pîinea zilnică a unui neam», iar scriitorul sovietic moldovean Andrei Lupan (sec. XX) a menționat că «Știința pe care o dă literatura cititorului nu poate fi înlocuită cu nimic». Deci, cu cît vom citi mai multă literatură artistică, cu atît vom cunoaște mai bine lumea înconjurătoare, pe noi înșine, vom deveni bogați spiritual.

Venind în contact cu eroii operelor literare, admirîndu-i sau respingîndu-i, noi trăim cîteva vieți, ce ne apropie de trecutul istoric și de prezentul care ne înconjoară. Mai mult: literatura ne deschide orizonturi în viitor, ne îndeamnă să luptăm mereu pentru afirmarea înaltelor scopuri și idealuri umane. Ea ne permite să pătrundem în măreția faptelor eroice, săvîrșite pentru atingerea acestor idealuri. Literatura artistică formează caracterul și morală omului, ajută să observăm frumosul în viață, trezește simțul frumosului și stimulează dorința de a crea după legile frumosului.

Și creația populară orală, și literatura clasică au o imensă valoare educativă.

**Dumitru Milev
(1887-1944)**

Prozator. Tema magistrală în creația scriitorului devine Basarabia robită. În prima sa povestire «Moș Goriță» descrie creșterea conștiinței de clasă a oamenilor muncii și protestul lor împotriva jandarmilor.

**Ion Canna
(1902-1979)**

Prozator. Scrie nuvele, povestiri, romanul «Dimineța pe Nistru».

Proza a afirmat trăsăturile noi ale omului și este pătrunsă «de dragostea de om și de visul de a-i vedea pe oamenii, din mijlocul cărora s-au ridicat, fericiți și îndestulați».
(V. Coroban)

**Nistor Cabac
(1913-1941)**

Poet născut în Culnaia-Veche, regiunea Odesa. Versurile lui oglindesc dragostea față de natura plaiului natal, Patria iubită («Semănătorul», «Pe pieptul verde al câmpiei», «Inimi răzvrătite»...)

O demonstrează minunatele creații folclorice și operele clasicilor. Funcția educativă a literaturii din trecut va fi mai evidentă pentru actualitate, dacă problemele de viață oglindite le vom privi în lumina progresului societății contemporane. O însemnătate deosebită în educarea oamenilor a avut-o literatura sec. XX. În anii 20–30 ai secolului trecut au adus o contribuție însemnată, la stabilirea relațiilor noi, scriitorii moldoveni: Mihail Andriescu, Nichita Marcov, Dumitru Milev, Ion Canna, Nistor Cabac, Leonid Corneanu ș.a. Ei au zugrăvit, în operele lor, faptele eroice ale oamenilor muncii, au slăvit patriotismul și prietenia dintre popoare.

În perioada de ocupație temporară a Basarabiei (1918–1940) scriitorii moldoveni Em. Bucov, A. Lupan, L. Deleanu, B. Istru, D. Vetrov ș.a. au oglindit viața grea a maselor truditoare, au cimentat speranța lor în biruința asupra exploataților. Acești scriitori au desfășurat o largă activitate de popularizare a literaturii moldovenești în Basarabia, fapt care a contribuit mult la educarea etico-morală a norodului.

În anii Marelui Război (1941–1945) literatura a slujit cu devotament poporului în lupta împotriva fascismului. Creațiile artistice din această perioadă istorică i-au îndemnat pe oameni la luptă, au evidențiat măreția și frumusețea morală a lui, patriotismul lui înflăcărat, au reflectat prietenia popoarelor de diferite naționalități, au demonstrat umanismul lor.

În vreme de pace operele scriitorilor moldoveni educă sentimentul dragostei de Patrie, promovează ideea prieteniei popoarelor, a solidarității oamenilor muncii din lumea întreagă.

**Bogdan Istru
(1924-1993)**

Poet. G. Meniuc a menționat just o trăsătură fundamentală a creației poetice a lui B. Istru: «Zăcămintele lui poetice își trag obârșia de la vatra părinților». Căutînd să stabilească o legătură cît mai strînsă și mai organică cu viața poporului, el a creat versuri de o înaltă tensiune civică: «Alea păcii», «Blestem», poemele «Tatarbunar», «Umbre care dor» ș.a.

**Liviu Deleanu
(1911-1967)**

Poet, dramaturg, traducător. Lirica lui este viu colorată social și e dominată de un vibrant patos cetățenesc, de o nestrămutată încredere în Om, de dragoste fierbinte față de «bulgăr și stele»— simboluri semnificative ale pămîntului și cerului, între care se frămîntă și se rotunjește existența umană. (M. Dolgan) Printre operele reprezentative se numără volumul de poezie «Glod alb», basmul «Buzduganul fermecat», «Scrieri» ș.a.

Atît în operele literare cît și cele folclorice omul și viața lui, relațiile sociale sînt reflectate în mod diferit: în unele opere obiectul reflectării îl formează marele idei și idealuri ale timpului («Cetea păcii», A. Lupan.), în altele — anumite trăiri și dispoziții sufletești, fapte și întîmplări (I. Creangă, «Amintiri»). Însă orice operă literară și folclorică constituie un crîmpei al vieții omului, al menirii lui pe pămînt. Omul trebuie să tindă spre tot ce-i bine și frumos, să lupte pentru echitate și frumusețe morală, să învețe a înțelege mulțimea de fire invizibile, care îl leagă de natură, — acesta-i idealul moral al contemporanului care s-a format în decurs de veacuri și pe care îl reflectă literatura și folclorul nostru. (După «Literatura moldovenească», 1986, 1990).

Cursul de literatură pentru clasa a VIII-a include diverse opere ca gen și specie, tematică și structură artistică din creația populară orală, literatura moldovenească clasică și cea a sec. XX, din literatura universală. Citiți-le, meditați asupra lor și însușiți-le valorile spirituale, morale și sociale, și astfel veți deveni și dvs. purtători ai binelui și frumosului.

David Vetrov (1913-1952)

Poet, prozator, publicist. Opera lui zugrăvește starea grea a celor ce muncesc în perioada de pînă la 1940, după 1940 cîntă bucuria eliberării, fericirea muncii libere, prietenia între popoare: «Prietenie», «Prietenii pornesc la drum» ș.a. Prezența permanentă în timp, patosul civic, cu care abordează și rezolvă problemele sociale, stilul adecvat mențin în cele mai bune pagini din creația lui o prospețime în stare să captiveze totdeauna pe cititorul avid de frumos. (N. Bilețchii)

VOCABULAR

avid – doritor, însetat.

echitare – dreptate, justiție.

1. Numiți câteva opere pe care le-ați studiat în clasa a 7-a. Care a fost influența lor asupra dvs.? V-au îmbogățit spiritual?

2. A. Russo a apreciat literatura drept «pîinea zilnică a unui neam». Cum înțelegeți această apreciere?

3. Explicați sensul expresiei «valori morale, spirituale». Ce anume pot constitui valorile morale ale omului?

4. Au fost oare oglindite, dezvăluite valorile morale și spirituale în operele studiate anterior? Argumentați, exemplificați.

5. Pe lângă funcția educativă, literatura artistică își exercită și funcția de cunoaștere. Priviți cu atenție schema și relațați oral în ce constă această funcție.

6. Amintiți-vă conținutul nuvelei «Broscuța» de E. Poe. Explicați corelația dintre personajele literare, condițiile lor de viață și sociale, comportarea lor în anumite situații. Dacă ați reușit să explicați, încercați să răspundeți printr-un raționament la întrebarea: «Care-i menirea vieții omului?» Înainte de a realiza acest text meditativ, puneți întrebarea sus-numită rudelor, prietenilor, membrilor familiei, amintiți-vă subiectul cărților citite independent, a operelor studiate.

7. Răspundeți desfășurat la întrebarea: «De ce opera artistică este numită «fereastra prin care poți vedea sufletul celui care a creat-o?»»

FOLCLORUL

V.Alecsandri, harnic culegător și bun cunoscător al creației populare orale, scria despre creatorul tezaurului folcloric: «De-l muncește dorul, de-l cuprinde veselia, de-l minunează vreo faptă măreață, el își cântă

durerile și mulțămirile, își cântă eroii, își cântă istoria și astfel sufletul său este un izvor nesfârșit de frumoasă poezie».

Creările orale ale poporului zugrăvesc faptele vitejești ale strămoșilor noștri în lupta cu dușmanii țării, nevoile și aspirațiile poporului truditor, tendința lui spre libertate și o viață fericită. De aceea scriitorul clasic A. Russo spunea: «Datinile, poveștile, muzica și poezia sînt arhivele popoarelor. Cu ele se poate întotdeauna reconstitui trecutul întunecat».

G.A. Șillingovskii. La treierat

Momentul plăsmuirii creațiilor folclorice este explicat în mod convingător de scriitorul clasic B.P. Hașdeu: «Un sentiment involuntar și iată o doină; o întâmplare, o catastrofă – și iată o baladă; un fenomen, o credință, un joc de cuvinte – și iată o legendă, un basm; o păteală – și iată un proverb; o asociație de idei, o analogie neașteptată – și iată o ghicitoare».

CREAȚIA POPULARĂ ORALĂ

La finele studierii capitolului

veți cunoaște:

- noțiunile de teorie literară;
- momentele esențiale ce reies din conținutul textelor;

veți fi capabili:

- să comentați textele propuse;
- să determinați tropii;

veți fi în stare:

- să argumentați exprimările;
- să manifestați interes de lectură.

Cîntecul folcloric

Cîntecul folcloric este cel mai viabil compartiment al creației populare oarle. Spre deosebire de alte specii folclorice, care se povestesc, se strigă (povești, legende, strigături, proverbe, zicători ș.a.), cîntecele folclorice se intonează la vreun instrument muzical (fluiet, caval, nai, cimpoi ș.a.) sau îmbină melodia cu informația verbală, expusă în versuri.

Ca gen de artă a cuvîntului, cîntecul folcloric poate fi liric (exprimarea se face de la persoana autorului anonim: «Frunză verde, lin în floare,/ lucrăm din zori pînă-n seară»), epic (exprimarea prezintă o narațiune, o istorisire: «Prin pădure, prin poiană,/trece mama lui Codreanu...») și mixt.

Lirice sînt cîntecele de leagăn, de recruție, de ostășie, de dor și jale, de dragoste, nuntă și petrecere, bocetele, doinele ș.a. Cîntări epice sînt baladele, colindele. Lirice, epice și mixte sînt cîntecele istorice.

Cîntece istorice

CÎNTECUL LUI ȘTEFAN-VODĂ

Numiți hiperbola prin care poporul îl prezintă pe Ștefan cel Mare.

Atestați comparațiile.

De ce cotropitorii sînt «scutiți de-ngropare» ?

Cine sînt dușmanii despre care vorbește autorul anonim?

Ștefan, Ștefan, domn cel mare,
Seamăn pe lume nu are,
Decît numai mîndrul soare!
Din scaun cînd el sare,
Pune pieptul la hotare
Ca un zid de apărare!
Brațul lui fără-ncetare
Bate oardele tătare,
Bate cetele maghiare,
Bate leși din fuga mare,
Bate turci pe zmei călare
Și-i scutește de-ngropare,
Lumea-ntreagă stă-n mirare:
Țara-i mică, țara-i tare
Și dușmanul spor nu are.

Ștefan
cel Mare

VOCABULAR

scaun – aici: capitală.

oarde – ceată; șleahtă.

viabil – aici: rezistent pe parcurs de multe veacuri.

CÎNTEC DESPRE BOGDAN HMELNIŢKII

Ce senimente ale autorului anonim exprimă adresarea?

De ce autorul anonim îl sfătuiește pe Bogdan Hmelnițkii să ceară ajutor?

Explicați sensul expresiei «răi sînt panii».

Hei, Bogdane, Bogdănele,
Scapă Ucraina,
Dar să nu uiți, Bogdănele,
Și de Bucovina!
Cere încă ajutoare
De la rușii, frații,
Ca s-alungi din Ucraina,
Cei poleci magnații!
Frică-n pani tu semănat-ai
Cît e Ucraina.
Nu uita că răi sînt panii
Și în Bucovina!

Сă păтрундем њн тainele cъntecului istoric

Cъntecul istoric este o specie a folclorului muzical-verbal, њn care sъnt evocate artistic evenimente њi figuri istorice concrete.

Menirea cъntecului istoric este de a prezenta, după merite, evenimentele њi personajele care au existat aievea.

Astfel, poporul a slăvit de-a lungul veacurilor luptele purtate pentru eliberarea națională њi socială, a cъntat eroii care s-au distins њn aceste lupte, dar њi a condamnat ațъțătorii războaielor de cотropire, războaie ce au stърnit ura њi revolta maselor.

Cъntecul istoric cunoaște cъteva perioade de dezvoltare. Cea mai veche perioadă constituie secolele XVI, XVII њi prima jumătate a secolului XVIII. њn cъntecele din această perioadă sъnt evocate figurile lui Ștefan cel Mare, Constantin Cantemir ș.a.

Bogdan Hmelnițkii

Tematica cъntecului istoric din jumătatea a doua a sec. XVIII њi њn sec. XIX devine mai bogată. Cъntecele din această perioadă oglindesc lupta poporului moldovenesc њmpotriva cотropitorilor străini, asupraitorilor locali, reflectă formarea cъștiinței naționale њi consolidarea relațiilor de prietenie cu alte popoare. њn această perioadă poporul cъntă războaiele de eliberare, eroismul celor care luptau pentru independență њi solidaritatea popoarelor њn lupta њmpotriva jugului străin, faptele haiducilor.

њn cъntecele istorice moldovenești sъnt menționate faptele lui Ustim Karmeliuk (1787–1835), conducător de vază al mișcării de eliberare din Ucraina. Ca њi haiducii moldoveni, el era apărătorul tuturor oamenilor obidiți, indiferent de naționalitatea lor.

њn sec. XX se afirmă cъntecele noi care reflectă viața fericită њi faptele eroice ale poporului nostru, săvърșite pe cъmpul muncii sau њn lupta њmpotriva cотropitorilor.

1. Numiți perioadele de dezvoltare ale cъntecului istoric?
2. Care este menirea lui?

3. Ce evenimente sau personalități istorice au fost elogiare de popor?
4. În ce constă victoriile obținute de domnitorul Moldovei Ștefan cel Mare în luptele cu dușmanii?
5. Povestiți despre relațiile moldo-ucrainene pe vremea lui B. Hmelnițkii. Dacă doriți să vă îmbogățiți cunoștințele vizînd aceste relații, citiți paginile 163-173 din romanul «Sub cîrma vremii» de Sanda Lesnea. Vă asigurăm: veți afla lucruri foarte interesante.
6. **Discutați!** Ce puteți spune despre relațiile dintre popoarele ucrainean și moldovenesc la etapa actuală? Exemplificați-vă răspunsul.
7. Caracterizați o personalitate istorică, pe care o cunoașteți mai bine (în baza cărților citite, operelor studiate sau filme vizionate).

Cîntecul revoluționar

TATARBUNAR

Cine sînt acei «călăi haini și străini»?

Despre care curgan este vorba?

Se aștern pînă-n zare stepe largi, cîmpuri mari,
 Pălălăi au cuprins satul Tatarbunar.
 N-au putut doborî pe călăii haini,
 N-au putut sfărîma lanțul pus de străini,
 Tunuri bubuie-n jur și grenade se sparg,
 Răpăind neîncetat, mitralierele trag.
 Eiucid și bătrîni, și copii, și femei,
 Nu întrebă nimic, nu se-ndură de ei!
 De la Tatarbunar curge singele val,
 Curge sîngele rău spre al Dunării mal...
 Pîn-la cer, pîn-la cer se înalță-un curgan,
 Dorm acolo de veci răsculații țărani.
 Alții zac ferecați în adînci închisori
 Și adesea auzi răbufnind glasul lor:
 – Noi pămînt am dorit, ne-au vîrît în pămînt,
 Ziduri reci ne-au cuprins, ziduri reci ni-s mormînt;
 Ei, de-ar fi ea din nou, toamna ceea de-ar fi,
 N-am zăcea noi aici, ci boierii-ar pieri.
 Pîn-la cer, pîn-la cer se-nalță-un pojar,
 Arde-n cîmpul larg satul Tatarbunar.

1. Ce eveniment din istoria poporului moldovenesc se descrie în cântec?

2. Notați în caietele dvs. momente ale mersului răscoalei de la Tatarbunar, întâlnite în operă.

3. Alcătuiți un text-condamnare în care înfierați faptele barbare ale tuturor celor mâncați de viermele invidiei și urii, dornici de pământuri străine și de a reprimă lupta de eliberare a celor mulți și obidiți.

4. Identificați și scrieți în caietele de literatură epitetele și hiperbolele întâlnite în textul «Tatarbunar».

5. Dacă ați întâlni un participant la răscoala din Tatarbunar, despre ce ați vorbi? I-ați mulțumi? L-ați consola? Așterneți pe hârtie câteva gânduri cu referință la acest subiect.

Să pătrundem în tainele cântecului revoluționar

Cântec revoluționar – specie a poeziei populare moldovenești, care prin conținut este legată de idealurile și lupta revoluționară a clasei muncitoare.

Cântecul revoluționar a luat naștere odată cu mișcarea muncitorească la sfârșitul sec. XIX. Rădăcinile lui însă le găsim în cântecele de ură și protest împotriva stăpînului.

O răspîndire largă cunosc cântecele revoluționare «Fierarii», «Marșul muncitorilor», «Noi vrem pămînt», «La Doftana». ș.a.

Exprimîndu-și protestul împotriva asupritorilor, masele truditoare erau convinse că vor birui, că «vor zdrobi lanțurile robiei».

Numeroasele cântece revoluționare, răspîndite în Basarabia și Bucovina, erau alcătuite de poeții revoluționari, de deținuții politici.

Cântecele revoluționare au contribuit la deșteptarea conștiinței de clasă. Ele trezeau ura față de asupritorii poporului, educău bărbăția și dîrzenia. Aceste cântece au jucat un important rol de propagare a ideilor progresiste, chemînd oamenii muncii la lupta pentru fericirea poporului.

(După «Literatura», 1988)

1. Cînd a luat naștere cântecul revoluționar?

2. Care este menirea cântecului revoluționar?

3. Cum au contribuit aceste cântece la deșteptarea conștiinței de clasă?

4. Explicați rolul mijloacelor artistice în textul «Tatarbunar».

Cîntece despre viața din trecut

CÎNTECUL SĂRACULUI

Meditați asupra expresiei «Grea-i viața de om sărac».

Care este rolul comparației?

De ce săracul insistă să devină copăcel?

În ce mod s-ar răzbuna săracul pe boieri?

Foaie verde, foi de mac,
Grea-i viața de om sărac;
Toată viața trag la jug
Ca și boul de la plug.

Frunză verde de terează,
Urcă soarele-n amiază,
Cîntă-mi, cucule, și mie,
Să mă văd în haiducie.

Foaie verde bobocel,
Fă-mă, Doamne, copăcel,
Copăcel de codru des,
Ca să pot la drum să ies,
Ca să stau la drum de veghe.
De-oi vedea ș-oi auzi,
Cînd pădurea a-nverzi,
Am să ies la drumul mare,
Să-i leg pe boieri în fiare.

1. Explicați care este atitudinea săracului față de boier?
2. De ce săracii trăiau atît de greu?
3. Care este unica mîngîiere a omului exploatat?
4. Precizați sensul comparației identificate (în text).

5. Cobzarul Ucrainei, T. Șevcenko, a fost și un talentat pictor. Un exemplu convingător este tabloul «Familie țărănească». Priviți atent reproducția acestui tablou și analizați-l utilizînd întrebările și teme:
- a) Căre-i teme este consacrat acest tablou?
 - b) Pe cine reprezintă autorul în prim-plan?
 - c) Descrieți-i pe cei doi soți și pe copilul lor (exteriorul lor, acțiunile pe care le fac).
 - d) Ce obiecte de uz casnic sînt prezente? Descrieți casa țărănească.
 - e) Care culori predomină? De ce?
 - f) Ce dispoziție creează contemplarea tabloului?

T.Șevcenko. Familie țărăneasă

6. Priviți cu atenție reproducția tabloului «La treierat» de G. A. Șillingovskii (pag.12). Alcătuiți un text coerent în care veți arăta cum se treiera grâul în trecut. Relatați, comparînd, cum se înfăptuiește treieratul grînelor în prezent.

Să pătrundem în tainele cîntecului folcloric liric-doina

Doina este un cîntec duios, în care poetul popular își exprimă o varietate de sentimente și trăiri sufletești.

«Doina, spunea B.P. Hașdeu, este expresia sentimentului sub toate formele: tristețe, bucurie, iubire sau ură, entuziasm sau disperare, pace și război, dar întotdeauna avînd în ea o notă de dor, de dorință, de așteptare».

Doina cuprinde o mare varietate tematică, oglindind o gamă largă de sentimente și stări sufletești, năzuințele seculare și modul de viață a poporului. Din acest punct de vedere, doinele pot fi clasificate în: doine de dor și jale, de dragoste, de înstrăinare, doine cu caracter social – de păstorie și asuprire, de voinicie și haiducie, doine despre viața din trecut și viața nouă ș.a.

Doinile cu caracter social oglindesc dârzenia, nesupunerea omului din popor, lupta cu înstrăinarea și asupritorii, cu viața grea în armata din trecut, povestesc despre încercările grele la care este supus.

Pentru a-și exprima sentimentele, aspirațiile, intențiile sau starea sufletească, autorul anonim folosește diverse mijloace: monologul, dialogul, adresarea, repetiția ș.a.

1. Ce este doina ca specie a liricii populare?

2. Dați definiția doinei după B.P. Hașdeu.

3. Faceți o clasificare a doinei reieșind din varietatea tematică.

4. Doina a ajuns să fie un sinonim al cîntecului popular însuși. Și e firesc ca în orice localitate să existe cîntăreți amatori, care cunosc diverse cîntece populare. Înregistrați câteva doine, cîntece populare foarte îndrăgite în localitatea dvs.

Cîntece noi

Viața nouă, liberă a schimbat radical caracterul, tematica cîntecelor populare. Tristețea, jalea, deznădejdea au cedat locul belșugului, bucuriilor și optimismului.

Dragostea de Patrie, de locurile natale, munca liberă, prietenia popoarelor, lupta pentru pace în lume, viața nouă fericită – iată conținutul doinelor și cîntecelor de astăzi.

Cîntecul «Vrem pace să fie» scoate în relief dorința de pace a oamenilor:

Vrem Pace!

Foaie verde de lalele,
Nu mai ieste chin și jale.
Frunzișoară lozioară,
Cît îi viața de ușoară!
Foaie verde lozioară,
Să avem viață ușoară,
Să trăim cu toți din plin,
Patria s-o întărim.
Foaie verde baraboi,
Nu dorim un nou război,
Vrem noi pace ca să fie,
Să trăim cu bucurie.

Ultimele două versuri reliefează dezastrul războiului trecut și dorința de a nu se mai repeta.

1. Care este deosebirea dintre cîntecele populare din trecut și cele contemporane?

2. Ce sentimente își exprimă poporul în cîntecele de astăzi?

3. Care este semnificația titlului cîntecului «Vrem pace să fie»?

4. Lirice sînt considerate și cîntecele de leagăn: unul moldovenesc și celălalt ucrainesc. Citiți-le expresiv și meditați:

a) Ce rol joacă cîntecul de leagăn în viața copilului?

b) Ce este comun între aceste două cîntece?

NANI, NANI, PUI DE ȘOIM

Nani, nani, pui de șoim,
Culcă-mi-te să te-adorm,
Să te-adorm cu leagănul,
Să te scol cu cîntecul.
Nani, nani, hulubaș,
Să adormi în pat de flori,
Să dormi dulce pînă-n zori,
Căci atît cît vei dormi,
Maica somnul ți-a păzi;
Visuri blînde să visezi,
Calea vieții s-o urmezi,
Calea vieții însorită,
Fie-ți soarta fericită!

ОЙ НУ, ЛЮЛІ, ДИТЯ СПАТИ!

Familie sfîntă.

Ой ну, люлі, дитя спати!
Пішла мати жито жати
Та й вижала три квітки:
Що першу сонливу,
А другу дрімливу,
А третю щасливу.
Ой щоб воно спало
І спати хотіло,
Як квіт, червоніло.

AUTOEVALUARE

I.

1. Care creații se numesc populare orale?
2. Numiți trăsăturile folclorului.
3. Care este deosebirea dintre cîntecul folcloric și alte specii folclorice?
4. De cîte feluri poate fi cîntecul folcloric?
5. Numiți creațiile folclorice pe care le-ați studiat recent.
6. Care este tematica cîntecului istoric?
7. Care a fost contribuția cîntecului revoluționar?
8. Explicați sensurile expresiilor «viață grea», «viață frumoasă».

II.

9. Rugați-o pe mama (bunica, sora mai mare) dvs. să-și amintească acel/acele cîntec/cîntece de leagăn, pe care vi-l/le cînta în copilărie. Înregistrați-l/-le, apoi citiți-l/-le și cîntați-l/-le (dacă aveți voce) colegilor. Adunați-le și treceți-le într-un album cu titlul «Cîntecele copilăriei noastre».
10. Răspundeți desfășurat la întrebarea: «De ce este necesară studierea folclorului moldovenesc?»

LITERATURA CLASICĂ

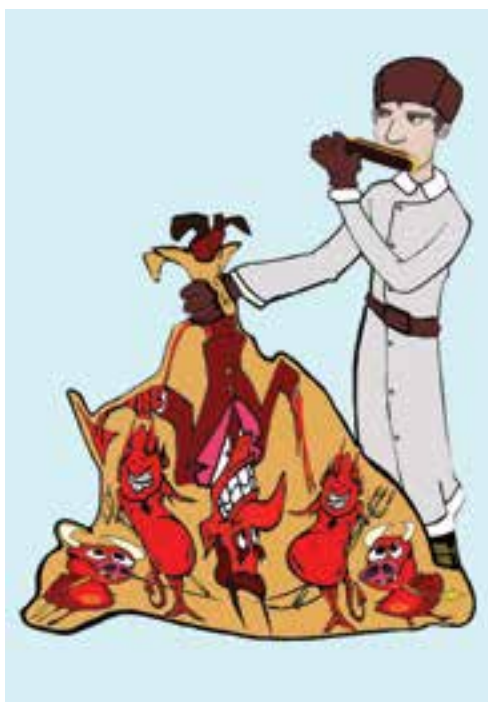
Reprezentanții literaturii clasice fac eforturi de a lărgi tematica și de a crea opere cu caracter național.

Problema adevărului în opera literară îi preocupă pe toți, iar aceasta depinde de atitudinea scriitorului față de popor, de marile aspirații spre libertate și dreptate.

Virtuțile morale, spunea B. P. Hașdeu, se nasc în popor, de aceea scriitorul e dator să le caute în sînul colectivității.

A. Donici a criticat în operele sale metehnele omenești: lăcomia, fățarnicia, lingușirea, îngîmfarea, dar i-a laudat pe cei harnici și cinstiți. V. Alecsandri redă tablouri de viață cuprinzătoare, unde sînt prezente amănunte adevărate și specifice ale realității istorice, iar tablourile de viață, zugrăvite de I. Creangă, rămîn pînă astăzi neîntrecute prin justetea amănuntelor. M. Eminescu, deși romantic, nu uită de aspectele contradictorii ale lumii, de moravurile și legile societății neprielnice dezvoltării omului.

Literatura clasică prezintă o imagine amplă și veridică a omului și societății.

Ivan cu turbinca

DIN LITERATURA CLASICĂ

La finele studierii capitolului

veți cunoaște:

- denumirile operelor literare, conținutul și autorii lor;
- noțiunile de teorie literară;
- scurte date biografice despre autorii operelor studiate;

veți fi capabili:

- să comentați textele propuse;
- să citiți expresiv poeziile;
- să determinați mijloacele de exprimare poetică;

veți fi în stare:

- să vă argumentați opțiunile;
- să manifestați interes de lectură;
- să conștientizați valoarea artistică a operelor studiate.

ALEXANDRU DONICI

(1806–1866)

«Vestitul fabular» s-a născut în satul Bezin (Stînca), azi Donici, raionul Orhei, Republica Moldova, într-o familie de boieri mijlocii. De la vârsta de 14 ani el studiază la un liceu militar din Peterburg, unde capătă învățătură aleasă.

După terminarea studiilor liceale, A. Donici este trimis în corpul VI al armatei, unitățile căreia staționau în Basarabia. Din motive familiale, Donici iese din rîndurile ofițerimii și o anumită perioadă de timp se află la moșia părinților săi. Cu riscul de a se

îmbolnăvi, ia parte activă la lupta împotriva unei groaznice epidemii de ciumă. După ce molima a fost stăvilită, A. Donici este ales asesor la tribunalul raional din Chișinău, iar mai apoi – avocat.

A murit A. Donici în ultima zi a lunii septembrie 1866.

Casa-muzeu A. Donici.

A. Donici, «vestitul fabular», știa să separe grîul de neghină, să aleagă făina de calitate bună, pentru a face «lumei un colac» împletit din înțelepciunea și morala sănătoasă a poporului. Într-o vreme, cînd cenzura celor ce dețineau puterea nu admitea a se spune adevărului și minciunii pe nume, fabula deveni, pentru Donici, cea mai potrivită formă de satirizare a acelei orînduiri sociale rău întocmite, în care, după spusele lui V. Alecsandri, erau la modă «... neghiobi, tîlhari de toate treptele sociale...»

Ce critică fabulistul Donici? «Ursul la priseci» și «Vulpea și bursucul» atacă viciile funcționarilor de tot felul, puși să jefuiască poporul, reprobează indiferența conducătorilor față de abuzuri și soarta grea a maselor.

Criticînd clasa stăpîitoare, A. Donici își exprimă toată dragostea față de oamenii simpli, față de «rădăcinile» de care depinde totul, față de acea clasă de oropsiți care își iubea cu adevărat patria și muncea cu hărnicie («Frunzele și rădăcina»), laudă însușirile și calitățile oamenilor de rînd, modestia lor («Două poloboace», «Doi raci»).

Monumentul lui A. Donici

Folosirea legilor de către diriguitorii de stat în interesul lor personal și împotriva oamenilor cinstiți este supusă unei critici vehemente în fabula «Țăranul și oaia». Fabula «Vulpea pedepsită» vorbește despre neîmpăcarea omului muncitor, cinstit cu răufăcătorii din jur și hotărîrea lui de a stîrpi răul.

Astăzi îl prețuim pe A. Donici, numit de M. Eminescu «cuib de înțelepciune», atît pentru aportul său mare la afirmarea fabulei autohtone cît și pentru concepțiile democratice în epoca în care a trăit și activat. Fabulele lui se deosebesc prin conținutul demascator și nota protestatară și ne cuceresc prin plasticitatea și simplitatea expresiei, prin limbajul popular ales. A. Donici a contribuit la crearea stilului fabulei originale.

VOCABULAR

asesor – reprezentant al oamenilor muncii în completele de judecată ale instanțelor judecătorești, care asigură aplicarea legilor conform spiritului de clasă și al intereselor oamenilor muncii.

a reprobă – a condamna.

autohton – originar.

molimă – epidemie.

vehement – aici: aprig, dur.

1. Cine l-a numit pe A. Donici «cuib de înțelepciune»? Comentați, oral, această afirmație, argumentînd cele spuse.
2. Ce critică fabulistul și ce laudă?
3. Pentru care merite este apreciat astăzi «vestitul fabular»?
4. Citiți independent o fabulă din creația lui A. Donici, analizați-o, apoi realizați în scris comentariul ei.

VULPEA ȘI BURSUCUL

Cine sînt cei care
conversează?

– Da dincotro și unde
Alergi tu așa iute?
Bursucul întîlnind pe Vulpe-a intrebă.

Citiți «cuvîntarea»
Vulpilor cu un ton
plîngăreț.

– Oh, dragă cumătre, am dat peste păcat,
Sînt, iată, surghiunita!
Tu știi că eu am fost în slujbă rînduită
Cu treburile ce-aveam, odihna mi-am lasat,
Și sănătatea mi-am stricat;
Dar tot eu am căzut în groaznică urgie
Pe niște pîri nedovedite,
Precum că luam mite.

Replica Bursucului. Care
va fi tonul lecturii ei?

Tu singur martor ești, în adevăr să spui
De m-ai văzut cumva, măcar cu vreun pui?
– Nu, dragă cumătră, dar cînd ne întîlneam,
Eu cam ades vedeam
Că tu pe botișor aveai și pufușor.

Morala fabulei. Citiți-o.

Se-ntîmplă și la noi de vezi
Cum altu, avînd loc, așa se tînguiește
Încît îți vine mai să-l crezi
Că abia din leafă se hrănește.
Dar astăzi butcă, mîine cai,
De unde oare-i vin?
Și cînd ai vrea să stai
Să-i faci curată socoteală,
Pentru venit și cheltuială,
N-ai zice că Bursucul: că are «pufujor
Pe botișor?»

Vulpea și Bursucul

VOCABULAR

surghiunit – izgonit, exilat, deportat.

urgie – năpastă, nenorocire.

a avea loc (expresie) – aici: a ocupa un post.

butcă – trăsură, caleașcă.

1. Care personaj vă displace și de ce?

2. Comentați versurile în care este exprimată morala fabei? Este valabilă pentru zilele de astăzi?

3. Explicați sensul fiecăreia din expresiile: a da peste păcat, a avea pufușor pe botișor, a se simți cu musca pe căciulă.

4. În baza expresiei «a se simți cu musca pe căciulă» alcătuiți un microtext.

Să pătrundem în tainele textului

Fabula «Vulpea și Bursucul» prezintă o istorioară despre animale, în care autorul biciuiește faptele negative din viață și metehnele omenești. Autorul critică funcționarii de pe vremea sa, care furau statul, înșelau poporul, adunând bogății din sudoarea acestuia.

Din prima replică a Bursucului, unul din personajele fabei, surprindem cu ușurință caracterul acestuia.

Fabula – scurtă povestire alegorică în care autorul, folosind procedeul personificării animalelor, păsărilor, plantelor și lucrurilor, satirizează anumite moravuri și deprinderi, cu scopul de a le îndrepta.

Vulpea vicleană, își înșiră «necazuri», căutînd să provoace compătimirea Bursucului. Scopul pe care-l urmărește Vulpea este să-l cucerească pe Bursuc de partea sa. La început acest scop viclean e oarecum mascat, dar spre sfîrșit devine vădit, explodînd prin întrebare, pentru exprimarea căreia A. Donici a folosit diverse mijloace: adresare («dragă cumătre»), interjecție, expresie specifică limbii moldovenești («am

dat peste păcat») și cuvîntul «surghiunită»). Diverse idiome sînt utilizate de Vulpe și atunci cînd se tînguiește că n-a avut timp pentru odihnă. Considerînd că l-a cîștigat pe Bursuc de partea sa, Vulpea apelează la un argument, niște mijloace verbale atît de insistente, încît avem impresia că-l trage pe acesta de mîneacă: «Tu singur martor ești, în adevăr să spui de m-ai văzut cumva măcar cu vreun pui?»

În morala fabulei se vorbește despre «butcă» și «cai». E vorba de reprezentanții clasei exploatoare, care în sec. XIX se întreceau în pasiunea de a avea trăsură și cai buni, dar, pentru a-și satisface ambiția, furau banii statului și oprimbau poporul.

Eroii fabulei lui A. Donici devin tipici prin acțiunile pe care le săvârșesc, dar și prin limba pe care o vorbesc.

1. Ce și cum caută Vulpea să-i dovedească Bursucului? Prin ce cuvinte și expresii se divulgă că-i fățarnică, șireată?
2. Cum o demască Bursucul?
3. Ce metehne ale oamenilor sînt biciuite în fabulă? Căror oameni li se poate spune că «au pufușor pe botișor»?
4. Completați schema continuînd, în scris, șirul trăsăturilor de caracter ale eroilor:

Bursucul
cinstit

Vulpea
hoată

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

5. Selectați idiomele pe care le folosește Vulpea, cînd demonstrează că nu a avut timp de odihnă. Explicați-le.
6. Din cîte părți este alcătuită fabula? Dar istorioara ei? Încercați să le identificați.
7. Citiți cu atenție textele propuse pentru rubrica «Paralelism literar». Pe cine critică Fedru și G. Alexandrescu? V-a plăcut răspunsul ciocîrliei? Judecători de felul celor din «Lupul moralist» se întîlnesc și astăzi?

8. Care trăsături de caracter și fapte îl înfrumusețează pe om. Realizați o compunere-raționament cu referință la frumusețea sufletească a omului.
9. **Sarcină pentru lecție-proiect.** Lucrînd în echipe, alcătuiți scenariul seratei literare «Fabule și fabuliști». Discutați scenariile-proiecte, astfel întocmind un singur scenariu. Însenați fabula «Vulpea și Bursucul» pentru a o prezenta la serata literară.
10. **Sarcină pentru cei ingenioși!** Replicați-i, prin 2-4 versuri, Vulpii, după ce aceasta își mărturisește necazurile.

Text pentru rubrica «Paralelism literar»

Fedru

VULPEA ȘI CIOCÎRLIA

Pe vremuri, îi spuneau sătenii «țărăncuță» ciocîrliei,
Că-și face cuibul primăvara în lanuri. Cîntăreața gliei
Dădu cîndva, din întîmplare, în lan de-o vulpe ticăloasă,
Dar aripile o-nălțară – săgeată-n slava luminoasă,
Cumătra vulpe-i dă binețe nutrind în gînd un vicleșug.
«Nu știu de ce tot fugi de mine...

Doar am merinde din belșug:

O sumedenie de greieri, de cărăbuși și de lăcuste.

Să nu te temi: îmi place firea ființei care vrea să guste
Din tihna unei vieți cinstite...»

Ce îi răspunde cîntăreața:

«De-aceste calități umile, într-adevăr, vorbești frumos

Cînd vezi că numai stau pe jos.

Dar zbor. Urmează-mă în slavă.

Ți-ncredințez acolo viața...»

VASILE ALECSANDRI (1821-1890)

Bardul de la Mircești este unul din marii făuritori ai literaturii moldovenești. De la apariția primelor sale creații literare și pînă la sfîrșitul vieții, o jumătate de secol, scriitorul desfășoară o prodigioasă activitate, îmbogățind literatura cu zeci și zeci de opere, care sînt pătrunse de adevăr și de idei democratice, exprimînd în mare măsură năzuințele poporului.

Vasta lui operă a determinat direcția dezvoltării literaturii noastre clasice, asigurîndu-i astfel un loc de frunte în cultura noastră. Am citit pînă azi, am savurat și am meditat asupra cîtorva opere ce-i poartă semnătura.

„... Dar am suflet fecioresc/Și Moldova mă numesc... /Ș-acea dalbă de moșie/Toată-n veci a ta să fie,/Ca să fie-n veci scăpată/De o fiară-nfricoșată,/De un zimbru fioros,/Care-o calcă-n sus și-n jos.../«De unde sînt extrase versurile?.. Dar rîndurile ce urmează? «Domnii țării puteau să se mazilească, datinile puteau să se schimbe în Moldova, fața lumii putea să se prefacă în orice mod; eu, tovarășul lui de odinioară, puteam să devin din simplu comis, ce eram, postelnic mare, ministru, domn chiar... (El) avea a rămîne pitar și numai pitar pînă la sfîrșitul vieții sale! Stranie nedreptate a soartei!» Să înlocuim pronumele din paranteze cu substantivul propriu, pe care îl plasase autorul în text. Acesta era numele protagonistului din schița artistică, citită și comentată de noi în clasa a VII-a.

Casa memorială V. Alecsandri din Mircești

Soarta nedreptățită a plugarilor, tirania stăpînitorilor și minciuna politicianismului burghez, independența și prosperarea moșiei străbune, comorile spirituale ale poporului s-au aflat mereu în cîmpul vizual al scriitorului. Cu fapta, cu vorba, cu rîndul ce vede lumina tiparului, el demonstrează mereu că rămîne în avangarda luptătorilor pentru bine și progres. Și atunci cînd eliberează țiganii-robi de pe moșiile tatălui său, și atunci cînd ne creează și ocrotește teatrul național, și atunci cînd înmulțește, neobosit, paginile vastei sale opere literare sub semnul convingerii nestrămutate: «Eu voiesc să fiu priceput de plugărima de la țară, de meseriașul și neguțătorul de la oraș tot așa de bine, ca și literații cei mai pricepuți»...

Punea în gura lui Ovidiu din drama sa «antică» și această confesiune ce era, de fapt, o meditație asupra propriei activități: «Un pom produce fructe și bune, ș-ades rele,/Nu se condamnă pomul securei pentru ele./Cu timpul tot ce-i putred se scutură pierind/Și fructele frumoase rămân pe crengi lucind».

Iar când spre amurgul veleatului, răuvoitorii de toată speța începuseră a-i denigra opera, le răspundea înalt, semeț și demn – ca întotdeauna: «Vulturul nu se mișcă de-un țipăt de lăstuni». Spre a blagoslovi – cu bunăvoință, cu generozitate – pe făgașul muzelor, talente tinere, printre care și Luceafărul cel fără de moarte al literelor noastre: «E unul care cîntă mai dulce decît mine?/Cu-atît mai bine, țării și lui cu-atît mai bine./Apuce înainte, s-ajungă cît mai sus./La răsăritu-i falnic se-nchină al meu apus...»

Monumentul lui V. Alecsandri din Chișinău

Doar acesta putea fi răspunsul de testament al Bardului, care și-a închinat Patriei harul, inteligența, viața.

Pe ramurile pomului Alecsandri lucesc azi – polete de rouă, îmbălsămate cu nectar – rodii cultivate în mustul verbului matern. Lucesc cele sortite să nu știe de iarna risipei.

(După V. Senic)

VOCABULAR

a denigra – a ponegri.

prodigios – foarte bogat.

protagonist – *aici*: erou principal.

polet – *aici*: a se bucura.

rodie – *aici*: fruct neobișnuit.

veleat – sfârșitul vieții.

1. Cine l-a numit pe V. Alecsandri «rege al poeziei»?

2. Comentați cele patru versuri din «Ovidiu»: «Un pom produce fructe și bune ș-ades rele,/Nu se condamnă pomul securei pentru ele./Cu timpul tot ce-i putred se scutură pierind/Și fructele frumoase rămîn pe crengi lucind». Poate fi considerată opera lui V. Alecsandri «fructe frumoase pe crengile» literaturii noastre?

3. V. Alecsandri a cultivat și literatura de călătorie. Un exemplu grăitor este legenda «Muntele de foc». Citiți-o independent, apoi extrageți din text arhaismele.

CONCERTUL IN LUNCA

Revenirea primăverii e asemuită cu întoarcerea unui om «din străinătatea neagra».

În poiana tăinuită, unde zbor luciri de lună,
Floarea oaspeților luncii cu grăibire se adună
Ca s-asculte-o cîntăreață revenită-n primăvară
Din străinătatea neagra unde-i viața mult amară.

Tabloul feeric al locului acțiunii.

Roi de flăcări ușurele, lucioli scînteietoare
Trec în aer, stau lipite de lumînărele-n floare,
Raspîndind prin crengi, prin tufe, o văpaie albăstrie
Ce mărește-n miezul nopții dalba luncii feerie.

Începutul tabloului audiovizual al marelui concert.

Iată vin pe rînd, pereche, și pătrund cole-n poiană
Bujorelul vioi, rumen, cu nălțuța odoleană,
Frățiori și romanițe care se ațin la drumuri,
Clopoței și mazărele îmbatate de parfumuri.

Sosirea spectatorilor – «floarea oaspeților luncii».

Iată frageda sulcină, stelișoare, blînde nalbe,
Urmărind pe busuiocul iubitor de sînuri albe,
Dediței și garofițe pîrguite-n foc de soare,
Toporași ce se închina gingașelor lăcrimioare.

Vine cimbrul de la câmpuri cu fetica de la vie,
Nufărul din baltă vine întristat, fără soție,
Și cîț el apare galben, oacheșele viorele
Se retrag de el departe, rîzind vesel între ele.

În poiană mai vin încă elegante floricele,
Unele-n condurii doamnei și-n rochiți de rîndunele,
Altele purtînd în frunte, înșirate pe o rază,
Picături de rouă care-n umbră scînteiază.

Primăvara în luncă

Ele merg, s-aduna-n grupe, se feresc de buruiene
Și privesc sosind prin aer zburători cu mîndre pene,
Dumbrăvenci, ganguri de aur ce au cuiburi de mătasă,
Ciocîrlii, oaspeți de soare, rîndunele – oaspeți de casă.

Numiți procedul
prin care a fost
umanizată natura.

Mierle vii șuierătoare, cucul plin de îngîmfare,
Gaița ce imiteaza orice sunete bizare,
Stigleți, presuri, macalendri ce prin tufe se alungă
Și duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Iată vin și gîndăceii în hlamide smălțuite;
Iată grieri, iată fluturi cu-aripioare pudruite,
Și culbeci care fac coarne purtîndu-și casa-n spinare...
La ivirea lor poiana clocotește-n hohot mare.

Imagine auditivă.

Iată-n urmă și albine aducînd în gură miere...
Zburătorii gustă-n grabă dulcele rod cu plăcere,
Apoi sorb limpida rouă din a florilor potire
Șoptind florilor în taină blînde șoapte de iubire.

Dar, tacere! Sus pe-un frasin un lin freamat se aude!
Toți rămîn în așteptare. Cîntăreața-ncet prelude.
Vîntul tace, frunza deasă stă în aer neclintită,
Sub o pînză de lumină lunca pare adormită.

Identificați
comparația.

În a nopții liniștire o divină melodie
Ca suflarea unui geniu pintre frunzi alin adie,
Și tot crește mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă,
Pin' ce umple-ntreaga luncă de-o vibra-re-armonioasă.

Gînditoare și tăcută luna-n cale-i se oprește.
Sufletul cu voluptate în estaz adînc plutește
Și se pare că s-aude prin a raiului cîntare
Pe-ale îngerilor harpe lunecînd mărgăritare.

E privighetoarea dulce care spune cu uimire
Tainele inimei sale, visul ei de fericire.
Lunca-ntreaga stă pătrunsă de-al ei cîntec fără nume,
Macul singur, roș la față, doarme dus pe ceea lume!

VOCABULAR

lucioi – licurici.

hlamidă – haină, mantie.

smălțuit – emailat.

divină – aici: perfectă, minunată, încîntătoare, admirabilă.

voluptate – satisfacție sufletească; desfătare; delectare.

1. Ce fel de «concert» avea să se petreacă în luncă? Cine sînt «interpreții» și cine – «spectatorii»?
2. De ce poetul V. Alecsandri prezintă flora prin denumiri populare și nu acceptă denumirile științifice? Ce atmosferă creează denumirile populare?

3. Cum vă imaginați tabloul din «poiana tănuită», unde se adună «spectatorii»? Argumentați răspunsul cu imagini din pastel.

4. În baza unei strofe, determinați felul piciorului metric și al rimei.

5. **Discutați!** Cum credeți, ce poate spune o cântăreață sosită de curînd «din străinătatea neagra unde-i viața mult amară»?

6. Alcătuiți planul viitoarei compuneri cu tema: «Natura este bogăția, sănătatea și frumusețea noastră».

Să pătrundem în tainele textului

«Concertul în luncă» este unul din cele mai frumoase pasteluri și mai perfecte poezii, ca formă de realizare, din literatura moldovenească, un mărgăritar al liricii peisagiste.

Tabloul locului acțiunii e schițat prin câteva detalii și creează o atmosferă feerică, de basm. Într-un cortegiu impunător trec prin fața noastră, ca niște perechi de îndrăgostiți, flori, păsări, insecte.

Lunca pare o sală de concert, privighetoarea începe «o divină melodie», iar întreaga natură rămîne fermecată de «cîntecul fără nume» al cântăreței.

Enumerația – figură de stil care constă în înșirarea unor argumente, fapte etc. privitoare la aceeași împrejurare sau temă.

Finalul pastelului e umoristic, deoarece V. Alecsandri introduce imaginea macului roșu care, în contrast cu întregul tablou, «doarme dus pe ceea lume!»

Compozițional, pastelul este alcătuit din două părți. Primul tablou este plin de mișcare dinamică, de aceea predomină verbele *trec*, *vin*, *pătrund*, *apare*, *se retrag* ș.a. În al doilea tablou natura ascultă și este nemișcată.

Elementele principale în descrierea realistă a oaspeților luncii sînt epitetul și personificarea. Personificarea contribuie la umanizarea naturii, iar epitele morale exprimă însușiri omenești: bujorul vioi, rumen, nalbe blînde, luna gînditoare, tăcută.

Numirile populare ale plantelor (lumînărele, sulcină, odoleană...) denotă că natura a fost privită cu ochii poporului care trăiește în mijlocul ei.

La plăsmuirea mărețului tablou contribuie procedeul enumerării (enumerația), iar utilizarea repetiției «iată vin», «vin» sugerează sosirea

neconținută a oaspeților și schițează un tablou audio-vizual, întocmai ca înaintea unui concert adevărat, care iată-iată va începe.

Întîlnim și alte particularități poetice: comparații, metafore, contrast. Ritmul poeziei este perfect, versurile sistematizate în catrene, ceea ce implică poeziei originalitate. Cuvintele ce rimează se deosebesc prin expresivitate și formează în unele cazuri un contrast prin sensul lor: oprește-plutește, buruiene-pene.

Contrast – opoziție între două sau mai multe lucruri, stări, acțiuni etc.

Pastelul «Concertul în luncă» îmbină grațios elementele descriptive și cele imagistice.

Frumusețea naturii primăvara îi încântă nu numai pe poeți, ci și pe compozitori și pictori. Entuziasmat foarte puternic de natura primăvărată, compozitorul M. Scorici a creat cantata pentru cor și orchestră «Primăvara». Auziți această creație muzicală, imprimată, în cadrul orei de literatură sau a celei de muzică. Vorbiți despre impresia pe care v-a lăsat-o audierea cantatei.

1. Când are loc concertul: dimineața, seara sau noaptea? Argumentați.
2. Cine se află în fruntea cortegiului și cine încheie alaiul oaspeților?
3. Identificați poanta. Ce dispoziție vă creează ultimul vers? Comentați.
4. Pastelul «Concertul în luncă» este format din descrierea artistică a două tablouri. Numiți-le. Recitați prima strofă și explicați ce idee unește ambele tablouri într-un tot unic?
5. Cu toate că autorul acordă alaiului de flori și gîze un spațiu mare în text, cine totuși este figura centrală a operei: florile, gîzele, privighetoarea sau altcineva care nu este descris direct în pastel? Motivați răspunsul.
6. Demonstrați că textul «Concertul în luncă» este un pastel.
7. Determinați tipul rimei în versuri.
8. Cum vă par varietățile în poezie: gingașe, năstrușnice, posomorîte, indiferente? Realizați o scurtă caracteristică fiecărei vietăți, descifrînd detaliul artistic ce le însoțește.
9. Faceți desenul unui tablou din poezie, folosind cuvinte, expresii extrase din pastel.

10. Cercetați cu atenție imaginea propusă la pag. 34 și descoperiți elementele artistice care demonstrează un colț de natură primăvara. Alcătuiți o descriere artistică după această imagine.

Text pentru rubrica «Paralelism literar»

Victor Teleucă

PRIMĂVARA

Poate fi considerat
textul dat pastel?

E-ncărcat pământul ca un stup
De minunile trezite-n primăvară,
Cînd tăcerile cîmpiilor le rup
Mugurii ce au țîșnit afară.
Ascultați cum se trudes nepotolit
Boabele ce-au prins în glie rădăcină.
Nu-i o taină coborîță dintr-un mit
Coltele de grîu ce-a sfredelit
Bulgării s-ajungă la lumină?

Primăvara în cîmpie

Flacăra sculptată noaptea-n vînt
N-o fi înnoind oare-n văpaie
Galbenii din al poveștilor pământ
Degetele cui în zori culeg un cînt
De pe-argintul arfelor de ploaie?

Descrieți anotimpul despre care se relatează în text.

Prin ce se aseamănă această poezie cu poezia «Concerul în luncă»?

Mîna cui azvirle-atît de sus
Bulgării de ciocîrliei cu nai la gură
Cine-atîtea pete de culori a pus,
Din cîmpii făcînd palete de pictură?

E o taină tot pămîntu-n lung și-n lat,
Numai plugurile-i știu întreg colindul,
Cînd pornesc în primăvară la arat
Și îl cern prin palme ne-ncetat,
Cîntul din adîncuri răscolindu-l.

ION CREANGĂ (1839 – 1889)

În «Note» la cartea «Ion Creangă», vol. I, Chișinău, «Literatura artistică», 1989, citim următoarele: «Ion Creangă, autorul unei opere restrînse ca volum, dar monumentală prin calitatea artei și prin farmecul ei incomparabil, a fost apreciat multă vreme ca un scriitor «poporal», un bun culegător de povești populare, înzestrat cu oarecare talent, geniul lui fiind recunoscut tîrziu.

Contemporanii, cu excepția lui Eminescu, nu aveau o imagine exactă a valorii sale.

Deși majoritatea scrierilor lui Creangă s-au tipărit în «Convorbiri literare», iar «Junimea», în frunte cu Maiorescu, a fost favorabilă afirmării talentului său, el nu s-a bucurat acolo de o prețuire deplină. Junimiștii Iac. Negruzzi, Gane, Panu, Pogor l-au apreciat și înconjurat cu simpatie pentru talentul său de povestitor, pentru umorul cu care știa să istorisească snoave și anecdote, fără să înțeleagă suficient meritul artistic deosebit al poveștilor citite de Creangă, nota lor originală».

...Poveștile lui Creangă. Cît valorează ele? Să-l ascultăm pe Eminescu, să cunoaștem și aprecierile altor scriitori și critici literari, care și-au exprimat frumoase și pline de înțeles gînduri și sentimente despre acel ce a fost supranumit «Homer al nostru».

Iași. Bojdeuca lui I. Creangă

*Crîșma «La trei sarmale»,
unde se întâlneau
la o vorbă de
duh Eminescu și Creangă*

*Monumentul lui Ion
Creangă din Chișinău*

Așa dar:

«... În vremea din urmă s-au ivit într-adevăr un șir întreg de scriitori cu totul naționali – unii din ei chiar intraductibili. Cel mai original dintre ei pîn-acum e povestitorul Ion Creangă, ale cărui basme, traducîndu-se, ar pierde tot farmecul și mai cu seamă tot hazul lor...»

M. Eminescu

«...Să nu ne înșelăm: poveștile lui Creangă sînt bucăți rupte din viața poporului moldovenesc. Soacra cu nurorile ei, Stan Pățitul, Badea Ipate ș.a. sînt oameni vii, țărani din Humulești, țărani din plasa munte-lui, din județul Neamț. Și vestiții năzdrăvani: Ochilă, Flămînzilă, Păsări-Lați-Lungilă și Setilă sînt flăcăi șugubeți și «ai dracului», ca și dascălii Mogorogea, Trăsnea și ceilalți din «Amintiri», numai cît tratați epic.»

Garabet Ibrăileanu

«...Creangă a dat viață ascuțită poveștilor lui, situîndu-le în timp și spațiu, creînd tipuri care se mișcă și vorbesc după caracterul lui. Pentru asta întrebuițează nu numai mijloace simple și elegante de exprimare, ci un depozit secular al neamului, zicători de o mare bogăție și intensă frumusețe poetică. În plus, asupra întregului stăpînește un duh de voie bună, care sporește plăcerea cititorului...»

Creangă nu le face numai moldovenești prin limbă și amănunte caracteristice... Avem de a face, de fapt, în unele din poveștile lui Creangă, cu cele mai originale nuvele care s-au scris în literatura noastră...»

Mihail Sadoveanu

«...Nu numai în povestiri și «Amintiri», dar și în povești Creangă introduce pe aceiași țărani în diferite chipuri de eroi fantastici. Așa, de pildă, capra (din basmul «Capra cu trei iezi») își «pune poalele în brîu, își suflecă mînele, ațîță focul și s-apucă de făcut bucate, face ea sarmale, face plachie, face alivenci...», iar eroii fantastici din «Harap-Alb» vorbesc în graiul cel mai obișnuit al țăranului de pe malurile Ozanei...

Aceste «namile», «schimonosiri» de oameni nu-s atît de grozave, cum ne par de la prima vedere, cît nespuse de simpatice, vrednice de o tovărășie la drum. Numai Spînul n-are nici una din aceste calități. Însă, și unii ca aceștia sînt trebuitori pe lume cîteodată, pentru că fac pe oameni să prindă la minte...»

George Meniuc

«...Creangă a iubit poporul și niciodată n-a fost tentat de ideea favorizării unei anumite categorii de țărani. Obiectiv, întreaga lui operă exprimă convingerea că poporul e o forță gigantică, care va birui răul. Ideea aceasta stă la temelia folclorului tuturor timpurilor și al tuturor popoarelor. Ea alcătuiește laitmotivul «Amintirilor» și «Poveștilor» crengiene. Recurgînd la fantastic, Creangă dezumfla trufia și lăcomia... Simțul realului niciodată nu-l părăsește pe marele povestitor.»

Vasile Coroban

«...Important este faptul că poveștile lui Ion Creangă – creații literare de mare valoare – s-au impus publicului larg și în același rînd și purtătorilor de folclor. Nu sînt povești populare moldovenești, care să poată rivaliza, sub raportul circulației și al răspîndirii, cu cele ale lui Ion Creangă. Aceasta a și făcut ca basmele lui Ion Creangă să fie reluate de povestitorii populari și păstrate cu multă tenacitate.»

Grigore Botezatu

1. Ați citit în manualele anterioare secvențe din biografia scriitorului, ați luat cunoștință de aprecierile aparținînd unor artiști ai cuvîntului și cercetători literari. Acum rămîne să îndepliniți sarcinile:

- Unde și cînd și-a făcut studiile I. Creangă? Ce rol a jucat M. Eminescu în viața lui I. Creangă? Povestiți despre prietenia celor doi mari scriitori.

- Ce opere a scris I. Creangă?
- Care-i opera capitală a lui I. Creangă? Ce ați citit independent din creația lui? (Consultați literatură suplimentară pentru a răspunde la aceste întrebări.)

2. Alcătuiți *Arborele genealogic al familiei Creangă*, apoi povestiți despre familia scriitorului.

IVAN TURBINCĂ

(Poveste)

Era odată un rus, pe care îl chema Ivan. Și rusul acela din copilărie se trezise în oaste. Și slujind el câteva soroace de-a rîndul, acum era bătrîn. Și mai-marii lui, văzîndu-l că și-a făcut datoria de ostaș, l-au slobozit din oaste, cu arme cu tot, să se ducă unde-a vrea, dîndu-i și două carboave de cheltuială.

Ivan atunci mulțami mai-marilor săi și apoi, luîndu-și rămas bun de la tovarășii lui de oaste, cu care mai trase cîte-o dușcă – două de rachiu, pornește la drum cîntînd.

Și cum mergea Ivan, șovăind cînd la o margine de drum, cînd la alta, fără să știe unde se duce, puțin mai înaintea lui mergeau din întîmplare, pe-o cărare lăturalnică, Dumnezeu și cu sfîntul Petre, vorbind ei nu știu ce, Sfîntul Petre, auzind pe cineva cîntînd din urmă, se uită înapoi și, cînd colo, vede un ostaș mătăhăind pe drum în toate părțile.

– Doamne, zise atunci Sfîntul Petre, speriet: ori hai să ne grăbim, ori sa ne dăm într-o parte, nu cumva ostașul cela să aibă harțag, și să ne găsim beleaua cu dînsul. Știi c-am mai mîncat eu o dală de la unul ca acesta o chelfăneală.

Astfel îl caracterizează
I. Creangă pe Ivan
Turbincă.

– N-ai grijă, Petre, zise Dumnezeu. De drumețul care cîntă să nu te temi. Ostașul acesta e un om bun la inimă și milostiv. Vezi-l? Are numai două carboave la sufletul său; și, drept încercare, hai, fă-te tu cerșetor la capătul acesta de pod, și eu la celălalt. Și să vezi cum are să ne deie amîndouă carboavele de pomană, bietul om! Adu-ți aminte, Petre, de cîte ori ți-am spus că unii ca aceștia au să moștenească împărăția cerurilor. Atunci Sfîntul Petre, se pune jos la un capăt de pod, iară Dumnezeu la celălalt și încep a cere de pomană.

Expoziția. Citiți primele două propoziții ale expoziției.

Ivan, cum ajunge în dreptul podului, scoate cele două carboave, de unde le avea strânse, și dă una lui Sfântul Petre și una lui Dumnezeu, zicînd:

– Dar din dar se face raiul. Na-vă! Dumnezeu mi-a dat, eu dau, și Dumnezeu iar mi-a da, că are de unde.

Și apoi Ivan începe iar a cînta și se tot duce înainte. Atunci Sfântul Petre zice cu mirare:

– Doamne, cu adevărat bun suflet de om e acesta, și n-ar trebui sa meargă nerăsplătit de la fața ta!

– Dar, Petre, las' că am eu purtare de grija pentru dînsul.

Apoi Dumnezeu pornește cu Sfântul Petre, și, cît ici, cît cole, ajung pe Ivan, care-o ducea tot într-un cîntec, de parcă era toată lumea a lui.

– Bună cale, Ivane, zise Dumnezeu. Dar cînți, cînți, nu te-ncurci!

– Mulțămesc dumneavoastră, zise Ivan, tresărind. Dar de unde știi așa de bine că mă cheamă Ivan?

– D-apoi, dacă n-oi ști eu, cine altul are să știe? răspunse Dumnezeu.

Dar cine ești tu, zise Ivan cam zborșit, de te lauzi că știi toate?

– Eu sînt cerșetorul pe care l-ai miluit colo la pod, Ivane. Și cine dă săracilor împrumută pe Dumnezeu, zice scriptura. Na-ți împrumutul înapoi, căci noi nu avem trebuință de bani. Ia, numai am vrut să dovedesc lui Petre cît ești tu de milostiv. Află acum, Ivane, că eu sînt Dumnezeu și pot să-ți dau orice-i cere de la mine, pentru că și tu ești om cu dreptate și darnic.

Identificați alte calități morale ale lui Ivan.

Ivan atunci, cuprins de fiori, pe loc s-a dezmețit, a căzut în genunchi dinaintea lui Dumnezeu și a zis:

– Doamne, dacă ești tu cu adevărat Dumnezeu, cum zici, rogu-te, blagoslovește-mi turbincia asta, ca ori pe cine-oi vrea eu, să-l vîr într-însa; și apoi să nu poată ieși de aici fără învoirea mea.

Intriga.

Dumnezeu atunci, zîmbind, blagoslovi turbincia, după dorința lui Ivan, și apoi zise:

– Ivane, cînd te-i sătura tu de umblat prin lume, atunci să vii să slujești și la poarta mea, căci nu ți-a fi rău.

– Cu toată bucuria, Doamne; am să vin numaidecît, zise Ivan. Dar acum, deodată, mă duc să văd, nu mi-a pica ceva la turbincă?

Și zicînd aceste, apucă peste cîmpii de-a dreptul spre niște curți mari, care de-abia se zăreau înaintea lui, pe culmea unui deal. Și merge Ivan,

și merge, și merge, pînă cînd, pe înserate, ajunge la curțile cele. Și cum ajunge, întră în ogradă, se înfățișează înaintea boierului și cere găzduire.

Cum era boierul?

Boierul acela cică era cam zgîrcit, dar, văzînd că Ivan este om împărătesc, n-are ce să facă. Și vrînd-nevrînd, poruncește unei slugi să deie lui Ivan ceva de mîncare și apoi să-l culce în niște case nelocuite, unde culca pe toți musafirii care veneau așa, nitam-nisam. Sluga, ascultînd porunca stăpînului, ia pe Ivan, îi dă ceva de mîncare și apoi îl duce la locul hotărît, să se culce. «Las! dacă nu i-a da odihna pe nas, zise boierul în gîndul său, după ce orîndui cele de cuviință. Știu că are să aibă de lucru la noapte. Acum să vedem care pe care! Ori el pe draci, ori dracii pe dînsul!"

Desfășurarea acțiunii.

Căci trebuie să vă spun că boierul acela avea o pereche de case, mai de-o parte, în care se zice că locuia necuratul. Și tocmai acolo porunci să-l culce și pe Ivan!

Ivan însă habar n-avea de asta. El, cum a intrat în odaia unde l-a dus omul boierului, și-a pus armele în rînduială, s-a închinat după obicei și apoi s-a tologit așa, îmbrăcat cum era, pe un divan moale ca bumbacul, punîndu-și turbinca cu cele două carboave sub căpăfii și așternîndu-se pe somn; căci de-abia îl țineau picioarele de trudit ce era. Dar poate, bietul, să se odihnească? Căci, cum a stins lumînarea, odată se trezește că-i smuncește cineva perna de sub cap și i-o aruncă cît colo! Ivan atunci, punînd mîna pe sabie, se scoală repede, aprinde lumînarea și începe a căuta prin casă, în toate părțile, dar nu găsește pe nimeni.

Cadru din spectacolul «Ivan Turbincă»

– Măi! Dar ce păcat! Ori casa asta nu-i curată, ori s-a cutremurat pămîntul, de mi-a sărit perna de sub cap, și eu umblu bătădăind ca un

nebun! Ce-or mai fi și cutremurile iestea?! zise Ivan, mai făcînd cîteva cruci pînă la pămînt, și apoi iară se culcă.

Dar, cînd să ațipească, deodată se aud prin casă o mulțime de glasuri, care de care mai urîcioase: unele miorlăiau ca mîța, altele covițaiu ca porcul, unele orăcăiau ca broasca, altele mornăiau ca ursul, mă rog, fel de fel de glasuri schimonosite se auzeau, de nu se mai știa ce mama dracului să fie acolo! Ivan, atunci, se cam pricepe ce-ar fi asta.

– Apoi, stai dar! că are Chira socoteală, cum văd eu. Și odată începe a striga puternic:

– *Pașol na turbinca, ciorti!*

Atunci diavolii odată încep a se cărăbăni unul peste altul în turbincă, de parcă-i aducea vîntul. Și după ce întră ei cu toții înăunru, Ivan începe a-i ghigosi muscălește. După aceea leagă turbinca strîns la gură, o pune sub cap, mai trîntindu-le prin turbincă niște ghionturi rusești, cole, cum știa el, de da inima din draci. Apoi se culcă cu capul pe dînșii și, nemaifiind supărat de nimeni, trage Ivan un somn de cele popești... Dar, cînd aproape de cîntători, Scaraoschi, căpitănia dracilor, văzînd că o parte din slugile lui zăbovesc, pornește în grăbă la locul știut, să le caute. Și, ajungînd într-o clipă, se vîră, el știe cum și pe unde, în odaie la Ivan și-i șterge o palmă prin somn, cît ce poate. Ivan, atunci, sare ars și odată strigă:

– *Pașol na turbinca!*

Scaraoschi, atunci, întră și el fără vorbă și se înghesuiește peste ceilalți dimoni, căci n-are încotro.

– Ei, las'că vă judec eu acuși, necuraților; voi scoate incul din voi, zise Ivan tulburat. Cu mine v-ați găsit de jucat? Am să vă muștruluiesc de au să rîdă și cîinii de voi!

Și odată se îmbracă și se înarmează Ivan cu toate ale lui și, ieșind afară, începe a face un târâboi de s-a sculat toată ograda în gura lui.

– Dar ce-ai pățit, mă pohonțule, de te-ai sculat cu noaptea-n cap, și faci așa larmă, ziseră oamenii boierului, care dau chiori unul peste altul, de parcă aveau orbul găinilor.

– Ce să pățesc? zise Ivan dîrz. Ia! am căptușit niște iepuroi și am de gînd să-i jumulesc.

Boierul, în zgomotul acesta, se scoală și el și întrebă:

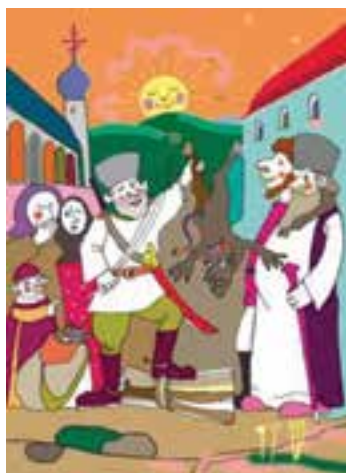
– Ce vuiet e acolo prin ograda?

– Ia, mai toată noaptea nu ne-am putut odihni din pricina rusului celuia. Dracul știe ce are... Cică a prins niște iepuroi și vrea să-i jumulească, să iertați dumneavoastră!

Cu cine sînt comparați dracii?

În vorbele acestea, numai iaca ce se înfățișează și Ivan înaintea boierului, cu turbinca plină de draci, care se zbăteau ca peștii în vîrșă.

– Iaca, gospodin, cu cine m-am vînzolit toată noaptea... dar încaltea ți-am curățit și eu casa de draci și vi-i aduc poclon dis-de-dimineată. Poruncește să-mi aducă niște palce, că am să-i bat la stroi, să pomenească ei cît or trăi că au dat peste Ivan, robul lui Dumnezeu.

Boierul, văzînd aceasta, pe de-o parte l-a cuprins spaimă, iar pe de alta nu mai știa ce să facă de bucurie; căci multe sărindare mai dăduse el pînă atunci pe la popi, în toate părțile, ca să-i poată izgoni dracii din casă, și nici că fusese chip. Dar să vadă că pîn'acum le-a fost și lor veleatul. Cu Ivan și-au găsit popa.

– Bine, Ivane, zise boierul cu mulțămire. Să-ți aducă palce cîte vrei, și fă-ți datoria cum știi; c-apoi om oi fi și eu, helbet!

În sfîrșit, nu trece mult la mijloc, iaca se pomenește Ivan cu un car plin de palce cum îi plăcea lui. Le ia el și le leagă la un loc, tot

cîte două-trei, după cum își știa meșteșugul.

Dar, pînă la vremea asta, se adunase împrejurul lui Ivan tot satul, ca să vadă de patima dracilor. Căci lucru de mirare era acesta, nu șagă! Atunci Ivan dezleagă turbinca în fața tuturor, numai cît poate să încapă mîna, și, luînd cîte pe un drăcușor de cornițe, mi ți-l ardea cu palcele,

de-i crăpa pielea. Și după ce-l răfuia bine, îi da drumul, cu tocmeală, să nu mai vie pe acolo, altădată.

– N-oi mai veni, Ivane, câte zilișoare-oi avea eu, zicea Uci-gă-l-crucea, cuprins de usturime, și se tot ducea împușcat. Iară oamenii ce priveau și mai ales băieții leșinau de rîs.

Dar, mai la urma urmelor, Ivan scoate de barbă și pe Scaraoschi și-i trage un frecuș, de cele moschicești, de-i fuge sufletul.

– Poftim! După bucluc umbli, peste bucluc ai dat, măi jupîne Scaraoschi! Să te înveți tu de altă dată a bîntui oamenii, Sarsailă spurcat ce ești! Și apoi, dîndu-i drumul, «na!" fuge și Scaraoschi după ceilalți, ca tăunul cu paiul...

– Dumnezeu să te înzilească, zise atunci boierul, cuprinzîndu-l pe Ivan în brațe și sărutîndu-l. De-acum rămîi la mine, Ivane, și, pentru că mi-ai curățit casa de draci, am să te țin ca pe palmă.

– Ba nu, gospodin, zise Ivan. Mă duc să slujesc pe Dumnezeu, împăratul tuturor.

Care moment din povestea «Ivan Turbincă reprezintă scena?»

Și, zicînd acestea, se încinge cu sabia, pune turbinca la șold, își ie ranița în spate și pușca de-a umăr și, pornind, se tot duce înainte, la Dumnezeu. Iară privitorii, cu căciulile în mînă, îi urau drum bun, încotro s-a întoarce.

Urare batjocoritoare la adresa unuia de care vrei să scapi.

– Călătorie sprîncenată! zise boierul; de ramîneai, îmi erai ca un frate; iară de nu, îmi ești ca doi.

Mi se pare mie că și boierul, cît era de boier, luase frica turbincăi, de nu-i păru așa de rău după Ivan, care-i făcuse atîta bine.

Ivan însă nici nu se gîndea la asta; el își căuta acum de drum, întrebînd din om în om unde șede Dumnezeu. Dar toți pe cîți îi întreba dădeau din umere, neștiind ce să răspundă la așa întrebare ciudată.

– Numai Sfîntul Nicolai trebuie să știe asta, zise Ivan, scoțînd o iconiță din sîn și sărutînd-o pe dos și pe față.

Și atunci, ca prin minune, se și trezește Ivan la poarta raiului! Și, nici una, nici două, odată începe a bate în poartă cît putea. Atunci Sfîntul Petre întrebă dinăuntru:

- Cine-i acolo?
- Eu.
- Cine eu?

- Eu, Ivan.
- Și ce vrei?
- Tabacioc este?
- Nu-i.
- Votchi este?
- Nu-i.
- Femei sînt?
- Ba.
- Lăutari sînt?
- Nu-s, Ivane, ce mă tot cihăiești de cap?!
- Dar unde se găsesc de acestea?
- La iad, Ivane, nu aici.

Ivan își manifestă
disprețul față de rai.

– Măi! Dar ce sărăcie lucie pe aici, pe la
rai!... zise Ivan.

Și, nemailungind vorba, îndată și
pornește la iad. Și el știe pe unde cotigește, că nu umblă tocmai mult și
numai iaca ce dă și de poarta iadului. Și atunci, odată începe a bate în
poartă, strigînd:

- Ei! Tabacioc este?
- Este, răspunde cineva dinăuntru.
- Votchi este?
- Este.
- Femei sînt?
- Dar cum să nu fie?!
- Lăutari sînt?
- Ho, ho! Cîți poftești.

– A! *harașo, harașo!* Aici e de mine! Deschideți iute, zise Ivan,
tropăind și frecîndu-și mîinile.

Dracul de la poartă, gîndind că e vreun muștereu vechi de-a lor,
deschide; și atunci, numai iaca ce se trezesc pe neașteptate cu Ivan
Turbincă!

– Vai de noi și de noi! ziseră atunci dracii, scărmanîndu-se de cap în
toate părțile. Așă-i c-am pățit-o?

Ivan, însă, poruncește să-i aducă mai degrabă votchi, tabacioc,
lăutari și femei frumoase, că are gust să facă un guleai.

Se uită dracii unii la alții și, vîzînd că nu-i chip de stat împotriva lui
Ivan, încep a-i aduce, care dincotro, rachiu, tutun, lăutari și tot ce-i
poftea lui Ivan sufletul. Umblau dracii în toate părțile, iute ca prîsnelul,

și-i intrau lui Ivan în voie cu toate cele, căci se temeau de turbincă ca de nu știu ce – poate mai rău decât de sfânta cruce. De la o vreme se chefăluiește Ivan cum se cade, și unde nu începe a chiui prin iad și a juca

Dansurile preferate de
Ivan în iad.

Horodincea și Cazacincea, luînd și pe draci și pe drăcoalice la joc, cu nepus în masă; și, în vârtejul cela, răsturna tărăbi și toate cele în toate părțile, de-ți venea să te strici de rîs de iznoavele lui Ivan. Acum, ce să faci dracii, ca să-l urnească de-acolo? Gîndesc ei, se sucesc ei, se frămîntă ei cu mintea fel și chip, dar nici unuia nu-i vine în cap ce să faci. Talpa-iadului însă, mai ajunsă de cap decât toți dracii, zise atunci lui Scaraoschi:

– Haram de capul vostru! de n-aș fi eu aici, ați păți voi și mai rău decât așa. Aduceți-mi degrabă o puțină, o piele de cîine și două bețe, să fac o jucărie, cum știu și acuși vi-l mătur de-aici.

Și atunci, îndată i se aduc cele cerute, și Tălpoiul face iute o darabană; și apoi, furișîndu-se de Ivan, iese cu dînsa afară și începe a o bate ca de război: brr... brr...

Ivan, atunci, își vine în simțire și într-un duh iese afară cu pușca la umăr, să vadă ce este.

Talpa-iadului, atunci, face tuști! înăuntru, și dracii, tronc! închid poarta după Ivan, și, punînd zăvoarele bine, bucuria lor că au scăpat de turbincă. Bate el Ivan în poartă cît poate, se răcăduiește el cu pușca, dar au prins ei acum dracii la minte.

– Ei las', cornoraților! De mi-ți mai pica vreodată în mîină, turbinca are să vă știe de știre.

Văzînd Ivan că porțile iadului sînt ferecate în toate părțile și că dracii n-au gînd să-i deschidă, se lehametește el acum și de lăutari, și de tabacioc, și de votchi și de tot, și pornește iar la rai să slujească pe Dumnezeu.

Și cum ajunge la poarta raiului, dinafară, se și pune acolo de strajă și stă neadormit zi și noapte, tot într-o una, fără să se cîntească din loc.

Și nu mult după aceasta, numai iaca ce vine și Moartea și vrea numaidecît să intre la Dumnezeu, ca să primească porunci.

Ivan atunci îi pune șpaga în piept și zice:

– *Ștoi, Vidma!* Unde vrei să te duci?

– La Dumnezeu, Ivane, să vedem ce mi-a mai poronci.

– Nu-i voie, zise Ivan; las'că mă duc eu să-ți aduc răspuns.

– Ba nu, Ivane, trebuie să mă duc eu.

Ivan atunci, văzînd că Moartea dă chioară peste dînsul, stropșește la ea zicînd:

– *Pașol, Vidma, na turbinca!*

Moartea atunci, neavînd încotro, se bagă în turbincă și acuși icnește, acuși suspină, de-ți venea să-i plîngi de milă. Iară Ivan leagă turbincia la gură cu nepăsare ș-o anină într-un copac. Apoi începe a bate în poartă. Sfîntul Petre, atunci, deschide el, cînd colo, se trezește cu Ivan.

– Ei, Ivane, doar te-ai săturat acum de umblat prin lume după crancalîcuri?

– M-am săturat și m-am prea săturat, Sfinte Petre.

– Ei, și ce vrei acum?

– Ia, vreau să mă duc la Dumnezeu, sa-i spun ceva.

– Bine, Ivane, du-te; nu ți-e oprită calea. De acum ești de casa noastră.

Ivan atunci se duce de-a dreptul înaintea lui Dumnezeu și zice:

– Doamne, nu știu dacă știi ori ba, dar eu slujesc la poarta raiului de multă vreme. Și acum vine Moartea și întrebă ce mai poronciți.

– Spune-i, Ivane, din partea mea, că poroncesc să moară trei ani de zile de-a rîndul numai oameni bătrîni, așa ca tine... zise Dumnezeu, zîmbind cu bunătațe.

– Bine, Doamne, zise Ivan, uitîndu-se cam lung la Dumnezeu. Mă duc să-i spun cum ai poroncit.

Și, ducîndu-se el, scoate Moartea de la închisoare și-i zice:

– Dumnezeu a poruncit ca să manînci trei ani de zile de-a rîndul numai pădure bătrînă; de cea tînă ră să nu te-atingi! înteles-ai? Hai, pornește și-ți fă datoria!

Moartea, atunci, pornește prin codri, supărată ca vai de ea, și începe a roade la copaci bătrîni, de-i pocneau fâlcile.

Și după ce se împlinesc trei ani în capăt, iar pornește la Dumnezeu, să primească porunci. Dar cînd știa că are să deie peste Ivan, i se tăiau, picioarele și-o strîngea în spate de frică.

Expresii frazeologice.
Explicați sensul lor.

– Turbinca! afurisita de turbincă mă vîră în toate boalele, zicea Moartea, suspinînd. Dar n-am încotro; trebuie să mă duc, zise ea offînd. În sfîrșit merge ea, nu merge, și de la o vreme ajunge la poarta raiului. Dar, cînd colo, dă iar cu ochii de Ivan.

– Tot aici ești, Ivane? tot?

– Ba bine că nu! zise Ivan, făcînd stînga-mprejur și punîndu-se drept în calea Morții. Dar unde gîndeai să fiu, pînă cînd asta mi-e slujba?

Ivan vorbește despre
viața pe care o duce
poporul trudit.

– Gindeam că te-i fi dus prin lume, după berbantlîcuri de-a tale.

– Dacă doar de lume am fugit; o știu eu cît e de dulce și de amară, bat-o pustia s-o bata! I-s roase lui Ivan urechile de dînsa. Dar ce-ai slabit așa, Vidmă?

– De bunătățile tale, Ivane. Acum cred că nu ți-i mai face blăstăm cu mine mi-i da drumul să intru la Dumnezeu, că tare mare treabă mai am.

– Da, cum nu?! Ia mai pune-ți pofta la o parte, că doar nu pierе lumea... nu cumva ai pofti oare să te pui la taifasuri cu Dumnezeu?

– Dar știi că te prea întreci cu șaga, Ivane...

– Așa ți-e treaba? Încă mă iei la trei parale? *Pașol na turbinca, Vidma!*

Moartea, atunci, se vîră în turbincă, și Ivan o pune la pastramă, zicînd:

– Șopîrcai cu cine șopîrcai, dar cu Ivan nu șopîrcai.

Dumnezeu, însă știa de toate acestea, dar voia să mai facă și pe cheful lui Ivan, nu tot pe a Morții; căci multe bunătăți mai făcuse și ea în viața ei!

– Ia deschide, Sfinte Petre, zise Ivan, bătînd apoi la poartă.

Sfîntul Petre deschide, și Ivan se duce iar de se înfățișează înaintea lui Dumnezeu și zice:

– Doamne, Moartea întrebă ce mai poronciți?

Și să nu vă supărați, dar tare-i neastîmpărată și avană, drept să vă spun; șede ca pe spini și vrea numaidecît să-i dați răspuns.

– Du-i răspuns, Ivane, că poroncesc să moară de acum înainte trei ani de zile de-a rîndul numai oameni tineri, și alți trei ani de zile să moară numai copii obraznici.

– Bine, Doamne, zise Ivan, închinîndu-se pînă la pămînt. Mă duc să-i spun cum ai poroncit... Și cum ajunge Ivan dinafară de poartă, scoate Moartea din turbincă și-i zice:

Cadru din spectacolul «Ivan Turbincă»

– Dumnezeu a poroncit că de-acum înainte să măninci trei ani de zile de-a rîndul numai pădure tînăra; și alți trei ani de zile numai vlăstari fragezi, răchițică, smicele, nuiete și altele de felul acestora; de pădurea cea bătrînă să nu te-atingi, că-i poznă! Auzit-ai, Vidmă? Hai, pornește pînă te vād, și-ți fă datoria cu sfințenie.

Moartea atunci, înghițind noduri, pornește prin dumbrăvi, lunci și huceaguri, supărată ca vai de capul ei. Și, de voie, de nevoie, începe cînd a roade la copaci tineri, cînd a forfecă smicele și nuiete de-i pîrîiau măselele și o dureau șelele și grumazii întinzîndu-se pe sus, la plopul cei înalți, și plecîndu-se atîta pe la rădăcinile celor tufari, după mlădițe fragede. Se zămorea și ea, sārmana, cum putea. În sfîrșit, s-a chinuit Moartea așa trei ani de zile de-a rîndul, și încă alți trei ani, și după ce i se împlinesc cei șase ani de osîndă, iar pornește la Dumnezeu să vadă ce poronci i-a mai da. Nu-i vorbă, că știa Vidma ce-o aștepta, dar ce era să facă?

Atitudinea Morții față de Dumnezeu și Sfîntul Petrea.

– Turbinca! Mîncă-o-ar focul s-o mănince! zicea Moartea, ducîndu-se la rai ca și cum ar fi mers la spînzurătoare. Nu știu ce

să mai zic și despre Dumnezeu, ca să nu greșesc. Pesemne c-au ajuns și el în mintea copiilor, Doamne iartă-mă, de i-a dat lui Ivan cel nebun atîta putere asupra mea. Bine mi-ar părea să-l văd și pe Dumnezeu într-o zi, cît e de mare și puternic, în turbinca lui Ivan; ori de nu, măcar pe Sfîntul Petrea; numai atunci mi-ar crede ei mie.

Și mergînd ea tot bodrogănind vrute și nevrute, ajunge la poarta raiului; și cînd dă iar de Ivan, i se întunecă lumea înaintea ochilor și zice oftînd:

– Dar bine, Ivane, iar ai de gînd să mă chinuiești cu turbinca ceea a ta?

Utilizați intonația respectivă la lectura replicii lui Ivan.

– Ba, dac-aș avea mai multă putere, ți-o spun drept că ți-aș scoate ochii ca la dracul și te-aș frige pe frigare, zise Ivan cu ciudă, că din pricina ta s-a prăpădit atîta amar de lume, de la Adam și pînă astăzi. *Pașol na turbinca, Vidma!* Și de-acum, nici nu-i spun lui Dumnezeu despre tine, hoanghină bătrînă ce ești! Tu și cu Talpa-iadului sînteți potrivită pereche. Îmi vine să vă rup cu dinții de bunișoare ce sînteți. Am să te țin la pastramă, hăt și bine! De-acum în turbincă au să-ți putrezească ciolanele. Hă, hă!

Suspină ea Moartea, dar pace bună; Ivan, parcă nici n-o vede, nici n-o aude. În sfîrșit, trece ea așa o bucată de vreme, cît a fi trecut, și într-una din zile vine Dumnezeu la poartă să vadă ce năzbutii mai face Ivan cu turbinca ceea.

– Ei, Ivane, ce mai direguiești? Moartea n-a mai venit pe aici? Ivan, atunci, lasă capul în jos și, tăcînd, începe a face fețe-fețe. Iară Moartea răspunde nădușit din turbincă:

– Iată-mă-s, Doamne, pusă la opreală, m-ai lăsat de rîsul unuia ca Ivan, nenorocita de mine!

Dumnezeu, atunci, dezleagă turbinca, dă drumul Morții și zice lui Ivan;

– Ei, Ivane, destul de-acum; ți-ai trăit traiul și ți-ai mîncat mălaiul! De milostiv, milostiv ești; de bun la inimă, bun ai fost, nu-i vorbă. Dar, de la o vreme încoace, cam de pe cînd ți-am blagoslovit turbinca aceasta, te-ai făcut prea nu știi cum. Cu dracii de la boierul cela ai făcut hara-para. La iad ai tras un guleai de ți s-a dus vestea ca de popă tuns. Cu Moartea te-am lăsat pînă acum de ți-ai făcut mendrele, cum ai vrut; n-ai ce zice. Dar toate-s pînă la o vreme, fătul meu. De-acum ți-a venit și ție

rîndul să mori; n-am ce-ți face. Trebuie să dăm fiecăruia ce este al său, căci și Moartea are socoteala ei; nu-i lăsată numai așa, degeaba, cum crezi tu.

Ivan atunci, văzînd că s-au trecut lucrurile de șagă, se pune în genunchi dinaintea lui Dumnezeu și-l roagă cu lacrimi, zicînd:

– Doamne! Rogu-te să fiu îngăduit măcar trei zile, în care să-mi grijesc sufletul, să-mi lucrez racla cu mîna mea astă slăbănoagă și să mă așez singurel într-însa; și după acestea facă Moartea ce va voi cu mine, căci văd eu bine că mi s-a strîns funia la par; încep a slăbi văzînd cu ochii.

Dumnezeu îi învoiește cererea aceasta și apoi luîndu-i turbinca din stăpînire, îl dă pe seama Vidmei, ca după trei zile să-i ieie sufletul!

Ivan acum rămînînd singur, supărat ca vai de el pe de-o parte că i-a luat Dumnezeu turbinca, pe de alta că are să moară, s-a pus pe gînduri.

Bilanțul vieții lui Ivan.

«Mă rog, ia să stau și să-mi fac socoteală cu ce m-am ales eu cît am trăit pe lumea asta, zise Ivan în gîndul său. În oaste am fost numai de zbucium: hăis, haram, cea, haram! De-atunci încoace am umblat ia așa, teleleu Tanase. M-am dus la rai, de la rai la iad, și de la iad iar la rai. Și tocmai acum, ia adică, n-am nici o mîngîiere! Rai mi-a trebuit mie la vremea asta? Ia, așa pștești dacă te strici cu dracul; aici, la sărăcăciosul acesta de rai, vorba ceea: «Fală goală, traistă ușoară»; șezi cu banii în pungă și duci dorul la toate cele. Mai mare pedeapsă decît asta nici că se mai poate! Votcă nu-i, tabacioc nu-i, lăutari nu-s, guleai nu-i, nimica nu-i! Mai am numai trei zile de trăit, și te-ai dus, Ivane, de pe fața pămîntului! Oare nu-i de făcut vre-o șmecherie pînă mai este încă vreme?»

În sfîrșit, mai stă el Ivan oleacă așa, cu fruntea rezemată pe mîină, și-i trăsnește în gînd una:

«Taci! Că i-am dat de meșteșug. Încaltea, ce-a fi, a fi; dar degeaba n-are să fie..., văd eu bine că totuna mi-e acum.

Ce procedeu artistic folosește I. Creangă pentru a prezenta cele cumpărate cu două carboave?

Și odată se duce Ivan repede cu cele două carboave, el știe unde, și cumpără unelte de teslărie, două lătunoaie groase, patru balamale, cîteva piroane, două belciuge și un lăcătoi zdravăn, și se apucă de-și face el singur o drăguță de raclă, să poată șede și

împăratul într-însa.

– Iaca, Ivane, și casa de veci, zise el. Trei coți de pămînt, atîta-i al tău! Vezi în ce se încheie toată scofala de pe lumea asta?

Dar n-apucă Ivan a sfârși bine vorba din urmă, și numai iaca se și trezește cu Moartea la spate:

– Ei, Ivane, gata ești?

– Gata, răspunse el, zîmbind.

– Dacă ești gata, hai! Așază-te mai răpede în raclă, că n-am vreme de pierdut. Poate mă mai așteaptă și alții să le dau răvaș de drum.

Ivan, atunci, se pune în raclă cu fața în jos.

– Nu așa, Ivane, zise Moartea.

– Dar cum?

– Pune-te cum trebuie să șadă mortul.

Ivan se pune într-o rîlă și lasă picioarele spînzurate afară.

– Dar bine, Ivane, una-i vorba, alta-i treaba; mult ai să mă ții? Pune-te, măi frate, bine, cum se pune!

Ivan, atunci, se întoarce iar cu fața-n jos, cu capul bălălău într-o parte și iar cu picioarele-afară.

– Aracan de mine și de mine! Dar nici atîta lucru nu știi? Se vede că numai de blăstămății ai fost bun în lumea asta ia fugi de-acolo, să-ți arăt eu, nebunule ce ești!

Ivan, atunci, iese din raclă și stă în picioare umilit. Iară Moartea, avînd bunătate a dăscăli pe Ivan, se pune în raclă cu fața-n sus, cu picioarele întinse, cu mîinile pe piept și cu ochii închiși, zicînd:

Punctul culminant.

– Iaca așa, Ivane, să te așezi.

Ivan, atunci, nu pierde vremea și face tranc! capacul deasupra, încuie lăcata, și, cu toată rugămintea Morții, umflă racla în spate și se duce de-i dă drumul pe-o apă mare, curgătoare, zicînd:

Cadru din spectacolul «Ivan Turbincă»

– Na! că ți-am făcut coneuțul. De-acum du-te pe apa sîmbetei! Și să ieși din raclă cînd te-a scoate bunica din groapă. Mi-a luat el Dumnezeu turbinca din pricina ta, dar încaltea ți-am făcut-o bună și eu!

– Ei, ei! Doamne, zise apostolul Petru rîzînd, vezi de ce s-a apucat acum Ivan al sfinției-tale? Bine-a mai zis cine-a zis; «Dacă dai voie lui Ivan, el se suie pe divan».

Dumnezeu atunci, vîzînd pînă unde merge îndrăzneala lui Ivan, a început a se cam lua și el pe gînduri de năzdrăvăniile lui! Și așa, a zis Dumnezeu să se desfacă săcriul acolo unde era și să iasă Moartea la liman, ca să se răzbune și ea acum pe Ivan. Și îndată s-a făcut așa, și cînd nici nu visa Ivan că are să mai deie vreodată ochii cu Moartea, numai iaca ce se trezește cu dînsa față-n față, zicîndu-i:

– Dar bine, Ivane, așa ne-a fost vorba?

Ivan, atunci, a rămas încremenit, fără să mai poată zice un cuvînt măcar.

– Încă te faci niznai? Ei, Ivane, Ivane! Numai răbdarea și bunătatea lui Dumnezeu cea fără de margini poate să precovîrșească fărădelegile și îndărătnicia ta. De demult erai tu mătrășit din lumea asta și ajuns de batjocura dracilor, dacă nu-ți întra Dumnezeu în voie mai mult decît însuși fiului său. Să știi, Ivane, că de-acum înainte ai să fii bucuros să mori; și ai să te tîrîi în brînci după mine, rugîndu-mă să-ți ieu sufletul, dar eu am să mă fac că te-am uitat și am să te las să trăiești cît zidul Goliei și Cetatea Neamțului, ca să vezi tu cît e de nesuferită viața la așa de adînci bătrînețe!

Deznodămîntul.

Și l-a lăsat Moartea de izbeliște să trăiască:

*Cît e lumea și pămîntul,
Pe cuptior nu bate vîntul.*

Și așa, vîzînd Ivan că nu mai moare, zise în sine:

«Oare nu cumva de-acum mi-oi da cu paru-n cap de răul Vidmei? Ba, zău, nici nu gîndesc. Deie-și ea dacă vrea!»

Verbe la modul
potențial.

Și cică atunci unde nu s-a apucat și el, în ciuda Morții, de tras la mahorcă și de chilit la țuică și holercă, de parc-o mistuia focul.

– Guleai peste guleai, Ivane; căci altfel înnebunești de urît, zicea el. Dă, ce era să facă bietul om, cînd Moartea-i chioară și nu-l vede?...

Și așa, a trăit Ivan cel fără de moarte veacuri nenumărate, și poate că și acum a mai fi trăind, dacă n-a fi murit.

VOCABULAR

soroc – termen fixat.

pohont – soldat cărauș.

sărindar – plată pentru rugăciune.

a dirigui – aici: a face.

1. Cine este Ivan Turbincă? Cum e prezentat el de scriitor la începutul poveștii?

2. Povestiți despre peripețiile lui Ivan Turbincă la iad și la rai.

3. Cine-s dușmanii înverșunați ai omului, împotriva cărora luptă și-i biruie Ivan Turbincă? Cum îi descrie autorul?

4. Identificați elementele fantastice din poveste.

5. Care sînt scenele ce stîrnesc rîsul? Recitați-le ținînd cont de tonul fiecărei scene.

6. Caracterizați-l pe Ivan Turbincă, reieșind din:

a) propriile acțiuni;

b) propriile păreri despre viață;

c) atitudinea scriitorului față de Ivan Turbincă;

d) atitudinea altor personaje față de erou;

e) calitățile lui Ivan – calitățile omului trudit.

7. Răspundeți desfășurat la întrebarea: «Ce-aș face eu dacă a-și avea turbinca lui Ivan?»

8. Aflați în text și scrieți în caiete 4 proverbe și zicători.

9. Cu ce scop utilizează autorul interjecțiile onomatopoeice? Identificați-le, apoi răspundeți la întrebare.

10. Selectați din text expresiile sinonimice care sugerează ideea de a bate:

am să-i jumulesc, ...

Să pătrundem în tainele textului

Povestea «Ivan Turbincă» a fost scrisă în 1877 și publicată în revista «Convorbiri literare» din 1 aprilie 1878.

Cercetătorii operei crengiene au constatat că povestea «Ivan Turbincă» are variante în folcorul popoarelor slave: ruși, ucraineni, belaruși – și motive comune cu poveștile populare franceze, germane, italiene, spaniole, belgiene ș.a.

Bogdesco Iliia (1923), pictor și grafician moldovean. Arist plastic al poporului. S-a manifestat în domeniul graficii de șevalet și al graficii de carte, în pictura de șevalet și monumentală.

Dintre cele mai remarcabile lucrări în grafica de carte sînt scenele de gen, desenele, ilustrațiile romantice la poemul «Țigani» (A. Pușkin), ilustrațiile la proza lui C. Negruzzi și opere alese de I. Creangă, printre care și ilustrațiile de la «Ivan Turbincă», pe care le-ați întîlnit în manual.

Pentru lucrările în domeniul graficii de carte I. Bogdesco a fost distins cu medalii de aur, argint și Diplome de gradul I.

Povestea «Ivan Turbincă» nu e o prelucrare a poveștii rusești «Soldatul și moartea», ci o creație originală a marelui povestitor humuleștean, iar calitățile morale ale lui Ivan: marea dragoste de viață și de omul harnic, generos, necruțător cu cei răi – sînt caracteristice scriitorului.

Chiar de la început facem cunoștință cu generosul soldat Ivan, vesel din fire, bun la inimă și milostiv.

Mintea isteată o folosește în lupta cu puterile dușmane ale omului, împotriva Morții.

Dracii sînt prezentați în poveste ca niște flăcăiandri neastîmpărați și poznași, care stîrnesc rîsul prin prostia lor, fiindcă sînt necoți la minte. Boierul este sgîrcit și fățarnic, iar urarea «călătorie spîncenată» celui care i-a curățit casa de draci e plină de ură.

Ivan iubește munca și viața, luptă pentru viață și afirmarea bucuriilor ei, dar urăște Moartea și vrea s-o distrugă.

Moartea e înfățișată printr-o babă uscată, slabă, vlăguită, mărginită la minte, bodogănește vrute și nevrute, înspăimîntată de chinurile la care o supune deșteptul oștean.

Ivan pedepsește Moartea de dragul oamenilor și fericirii lor.

Moartea îl amenință cu veșnicia și Ivan primește viață veșnică, căci a meritat-o.

Faptele eroului, izbînzile lui simbolic comunică biruința binelui asupra răului.

Povestea este scrisă într-o limbă armonioasă, presărată cu expresii idiomatice, proverbe, zicale, comparații și sarcasm.

Subiectul povestirii «Ivan Turbincă» este bogat în fapte (bucuria lui Ivan că-i eliberat, întîlnirea lui cu Dumnezeu și Sfîntul Petru, blagoslovirea turbincii, conflictul lui Ivan cu

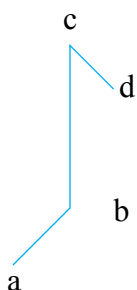
dracii, cu Moartea, pregătirea lui Ivan pentru moarte, păcălirea Morții și viața veșnică a lui Ivan Turbincă) și are la bază conflictul între Ivan și dracii, între Ivan și Moartea, conflict care se desfășoară treptat.

Sarcasm – ironie aspră și usturătoare; batjocură necruțătoare.

Subiectul are mai multe părți componente: expoziția, intriga, desfășurarea acțiunii, punctul culminant și deznodământul.

Amintiți-vă! Subiectul operei literare este o înlănțuire de întâmplări sau evenimente, legate într-un singur tot, prin care se dezvăluie caractere omenești și relațiile dintre ele.

Grafic, părțile componente ale subiectului (liniile de subiect) sînt prezentate astfel:

a-b – expoziția,
b – intriga,
b-c – desfășurarea acțiunii,
c – punctul culminant,
d – deznodământul.

1. Cînd și unde a fost publicată povestea «Ivan Turbincă»?

2. De ce povestea «Ivan Turbincă» este o creație crengiană, și nu o prelucrare?

3. Numiți trăsăturile dominante ale lui Ivan.

4. Demonstrați veșnicia lui Ivan Turbincă.

5. Determinați grafic liniile de subiect ale poveștii «Ivan Turbincă».

6. Eternul Ivan Turbincă vă cere sfatul: ce să facă cu cele două carboave primite pentru datoria militară cinstită?

Propuneți (în scris) cîteva variante care îi va permite lui Ivan nu numai să folosească carboavele, dar și să rămînă mulțumit de fapta sa. Motivați oral propunerile pentru care ați optat.

AUTOEVALUARE

I.

1. Cine și de ce l-a numit pe A. Donici «cuib de înțelepciune»?
2. De ce, V. Alecsandri în operele sale demonstrează neconținut că rămâne predecesorul luptătorilor pentru progres?
3. Care a fost motivul ce l-a făcut pe A. Donici să-și aleagă drept eroi ai fabulelor sale animale, și nu oameni?
4. Vorbiți despre compoziția pastelului «Concertul în luncă» de V. Alecsandri.
5. Numiți elementele principale în descrierea pragmatică a oaspeților luncii în «Concertul în luncă» de V. Alecsandri.
6. Ce procedee și figuri de stil folosește V. Alecsandri în «Concertul în luncă»?
7. Ce a cumpărat Ivan Turbincă cu cele două carboave?
8. Numiți componentele subiectului operei literare.

II.

9. Caracterizați-i, în paralel, pe Ivan Turbincă și Moarte.
10. Dacă s-ar fi întâlnit Vulpea din fabula lui A. Donici cu Ivan Turbincă din povestea lui I. Creangă, cine pe cine ar fi păcălit? Răspundeți, în scris, motivând.
11. Realizați un interviu (10 replici) cu unul din scriitorii clasici, opera căruia ați studiat-o anul acesta.

LITERATURA SEC. XX

Vorbind despre marele rol al literaturii sec. XX în procesul formării omului, trebuie subliniat faptul că ea a oglindit veridic și cu măiestrie artistică bogăția și varietatea realității, a zugrăvit cu însuflețire și convingător tot ce era nou, a demascat ceea ce a frânat mișcarea societății înainte.

Dramaturgia

moldovenească trece prin același proces de îmbogățire și aprofundare: varierea speciilor, schimbările de arhitectonică, diversificarea subiectelor, îmbogățirea tematică («Pe un picior de plai» de I. Podoleanu, «Zodia inorogului» de I. Gheorghită, «Casa mare», «Păsările tinereții noastre» de I. Druță etc.)

Poezia lirică

moldovenească a cucerit și ea o nouă treaptă pe drumul urcușului și al maturizării. Poezia devine elogiu al pînii și al muncii, expresie a dragostei de țară și de popor, mărturie de solidaritate și prietenie între popoare.

O influență binefăcătoare asupra literaturii noastre din această perioadă a exercitat-o literatura altor popoare. Se pot desprinde, astfel, puncte de tangență între proza lui I. Druță și cea a lui M. Stelmah sau O. Gonciar, între realizările poemului moldovenesc și cele ale poemului ucrainean.

Schimbările în domeniul prozei au avut loc, în primul rînd, în sensul că scriitorii moldoveni, în marea lor majoritate, au depășit schematismul, au abordat și interpretat materialul din viață conform legilor și principiilor specifice ale artei.

Tematica prozei s-a lărgit nu numai pentru că se abordează aspecte încă puțin frecvente în literatura noastră (motivul vieții ostășești în romanul «Bătuta» de D. Matcovschi). Trecutul poporului moldovenesc nu încetează să rețină interesul scriitorilor I. C. Ciobanu, A. Lipcan, G. Malarciuc, A. Busuioc. Episoadele din anii războiului vor fi și ele evocate sub cele mai diverse aspecte.

Tematica rurală a înregistrat și ea modificări și realizări. Alături de lucrările ce au reflectat destinul satului în trecut apar opere ce interpretează destinul nou al

satului: «La cîntatul cucușilor» de Ana Lupan, «Cumpăna» de V. Malev, «Semănătorii» de M. Cibotaru ș.a.

Un capitol tot mai interesant în proza sec. XX alcătuiesc cărțile pentru tineret și copii: «Poiana ciutei» de G. Gheorghiu, «Echipa

noastră», «Năsturel» de A. Șalari, «Durere» de V. Beșleagă, «Taina vechiului conac» de V. Malev ș.a.

Anii 60-70 ai sec. XX se înscriu și ca o etapă memorabilă în istoria poeziei epice moldovenești: circa o sută de poeme vin să dovedească noua tinerețe a acestei specii: «Șevcenko pe Dunăre» de Em. Bucov, «Meleagul livezilor» de A. Lupan, «Umbre care dor» de B. Istru, «Livada mâinilor ciungi» de P. Boțu...

Secolul XX a pus în fața literaturii și scriitorilor noștri probleme noi. În această perioadă se căutau formule noi, se afirmau noi individualități creatoare.

I. Vieru. Ion Creangă cu mama

DIN LITERATURA SEC. XX

La finele studierii capitolului

veți cunoaște:

- scurte date biografice despre autori, denumirile operelor acestora;
- subiectul operelor studiate;
- personajele literare pe care le veți descoperi în operele citite și analizate;
- noțiunile de teorie literară;

veți fi capabili:

- să redați (oral/scriș; succint/selectiv) conținutul operelor studiate;
- să comentați opere artistice în proză și în versuri;
- să realizați diverse compoziții proprii.
- să citați expresiv poezii, fragmente din opere în proză;

veți fi în stare:

- nu numai să vă expuneți părerea despre cele citite și analizate, dar și să argumentați;
- să manifestați interes de lectură;
- să conștientizați valoarea artistică a operelor studiate.

Tematica internaționalismului – motiv călăuzitor în relațiile de prietenie între popoare

Literatura plaiului natal

PETREA DARIENCO (1923-1976)

În una din poeziile sale intitulată «Răspuns unui critic», poetul P. Darienco scrie:

*Da, să știi. Eu fără ochelari
Văd tot rostul vieții noastre mari,
Inima-mi fărîmă cu fărîmă
Patriei iubite-o dau de tînăr...*

Într-adevăr, P. Darienco își închină întreaga activitate literară patriei și poporului.

Poetul, publicistul, dramaturgul și Maiestrul emeit al artei P. Darienco s-a născut într-o familie de țărani din Valea-Hoțului, azi Dolinskoe, raionul Ananiev, regiunea Odesa.

Prima culegere de versuri îi apare în 1948. Pînă la război poetul a scris o serie de poezii, în care proslăvea munca liberă și fericită, patriotismul poporului moldovenesc («Mărioara», «Soarele primăverii»).

Poetul P. Darienco cultiva o poezie luminoasă, combativă și mobilizatoare, o poezie bazată pe seva învietoare a folclorului, o poezie care însoțește pe drumul lor în urcuș pe cei de pe lanuri și de la strung.

În perioada debuturilor literare îl impresionează lirica care are menirea de a ilustra izbînzile oamenilor muncii de la sate și orașe («Nucul», «Peisaj de primăvară», «Sălcioara»).

Aflîndu-se în armată pe tot parcursul războiului, P. Darienco colaborează activ la ziarele de pe front, unde-și publică versurile și articolele sale, în care prezintă republica îndurerată și înlănțuită de dușmani sau descrie faptele de vitejie ale ostașilor («Răzbunare», «Tatei», «La Rușciuc»).

Pe poet îl urmărește imaginea chinuită a Moldovei cotropite: «Geme pămîntul nostru moldovenesc sub călcîiul fascist. Chișinăul, luminat un an numai de razele libertății și fericirii, a ajuns un cîmîtir. Tiraspolul, batjocorit și pîngărit, stă cu fruntea plecată deasupra undelor triste ale Nistrului».

În plachetele de versuri «Drumuri luminoase» și «Cuvîntul inimii» poetul vorbește cu dragoste despre eroii căzuți pe câmpul de luptă pentru apărarea patriei, despre prietenia de nezdruccinat dintre popoare.

*P. Darienco în componența delegației scriitorilor moldoveni
la congresul scriitorilor din Moscova*

Și iată că ziua fericirii a sosit, când ostașii legendari s-au întors la pluguri și furnale. Lupta însă nu înceta, ea căpăta doar alt aspect. Trebuia restabilită gospodăria distrusă de război. Și aici poetul e din nou alături de poporul său, însoțindu-l și susținându-l în crearea unui viitor luminos. În acest răstimp poetul e mereu prezent în viața literară, scriind mult și în diverse genuri: poezie, proză, dramaturgie.

Tema muncii și a luptei pentru pace devine motivul principal al creației lui P. Darienco de după război. În poeziile acestei perioade răzbate o profundă încredere în forțele omului, stăpîn pe soartă și pe natură («Graiul ogoarelor»).

Poemul «Bună ziua, viitorule!» e o confruntare a trecutului și viitorului: «Poporul meu, se știe,/E câmp, e cer, e gând,/Iar eu – o ciocîrlie/Prin lanuri rătăcind...»

P. Darienco și-a încercat pana și în genul dramaturgiei. Piesa «Cînd se coace poama» este consacrată vieții unui sat moldovenesc.

El a scris cîteva culegeri de versuri în limba rusă, care l-au făcut cunoscut departe de hotarele republicii, iar publicistica sa aduce date inedite din clocotul muncii poporului său.

Activitatea multilaterală a poetului P. Darienco e apreciată în cercurile largi de cititori care-i recunosc aportul și meritele în dezvoltarea literaturii și culturii moldovenești.

1. Cine este P. Darienco? Unde s-a născut?
2. Pe cine a proslăvit poetul în poeziile de pînă la război?
3. Numiți cîteva poezii, plachete de versuri în care a fost oglindită tema Marelui Război pentru Apărarea Patriei.
4. Care este motivul dominant al creației postbelice a lui P. Darienco?
5. Împrumutați din biblioteca școlii una din culegerile de versuri ale lui P. Darienco, citiți-o independent, apoi realizați recenzia acestei culegeri.

BUNĂ ZIUA, UCRAINA

Frunză verde, gheorghină,
Ian ascultă-mi calda slovă,
Ucraină, Ucraină,
Soră bună cu Moldova.
Am venit la tine-n Kiev,
Ți-am adus poclon frățesc,
Ți-am adus mirozna viei,
Doine, joc moldovenesc.

Ce-i aduce poporului
ucrainean scriitorul
moldovean?

Rîul Nipru care împarte Kievul în două părți

Numiți cuvintele din poezie care exprimă ideea înfrățirii dintre moldoveni și ucraineni.

Teatrul de Operă și Balet din Odesa

Ce cântec ucrainean intonează pe-nserate moldovenii?

În ce picior metric e scrisă poezia?

Tu în zori de dimineată
Ne-ai ieșit cu flori în cale
Și i-ai strîns la piept, în brațe
Pe feciorii sorei tale.

A părut că Nipru mîndru
Și cu Nistru s-au cuprins,
Și-a lor valuri clocotinde
Cîntec despre frați au zis.

De la inimă în versuri
Eu îți cînt cu bucurie
Omul ce-a salvat Odesa
Și-a zidit mărețul Kiev.
Cînd flăcării de la vie
Se întorc pe înserate,
«Oi u poli viter vie»
Și la noi răsună-n sate.

Cît de vesel azi ți-i traiul!
Înfrățită pe ogoare,
Joacă-ți hora ta cea dragă, –
Hora muncii creatoare,
Hora păcii-n lumea-ntreagă.
Dă-mi mai strîns mîna, vecine...
Saltă, hora strămoșească, –
La nevoie are cine
De dușmani să te păzească!

1. Formula introductivă «frunză verde» este specifică și pentru cîntecele populare moldovenești. Încercați să atribuiți cuvintele poeziei unei melodii populare moldovenești.
2. Care este sensul cuvîntului «poclon» în textul poeziei?
3. Vierii, întorcîndu-se pe înserate de la lucru, cîntă «Oi u poli viter vie». Dvs. cunoașteți vreun cântec ucrainesc? Despre ce este vorba în cântec?
4. Povestiți despre relațiile moldo-ucrainene la etapa actuală. Prin ce se aseamănă sau prin ce se deosebesc aceste relații de cele din trecut?

Să pătrundem în tainele textului

Au trecut mulți ani de când a fost scrisă această poezie, dar ea provoacă emoții și astăzi. Forța nesecată constă în veridicitatea ideilor, în sentimentul profund al frăției și prieteniei, în înalta măiestrie artistică. Poezia e concepută în formă de adresare a poetului către Ucraina, numind-o «soră bună». Ca prieten fidel, se bucură de succesele ucrainenilor care au «un trai vesel» și-i asigură că «La nevoie are cine de nevoi să-i păzească».

Amintiți-vă! Piciorul metric bisilabic, în care prima silabă este accentuată, iar a doua – neaccentuată, se numește **horeu**.

Mesajul liric e susținut de imaginile poetice alese cu deosebită măiestrie și talent.

Ritmul bisilabic (horeul) dă poeziei o intonație măreață.

Veșnica temă a prieteniei între popoare a fost oglindită și de poezii ucraineni. În poezia «Cîntec despre înfrățire» Maksim Rîlskii astfel își exprimă dorința de a trăi veșnic în strînsă prietenie:

Piciorul metric bisilabic cu accentul pe a doua silabă se numește **iamb**.

«Dă în faptul dimineții
Niprul Nistrului binețe.

.....
Să trăim cu sănătate,
Lumea toată-n libertate
Să-nflorească ne-nterupt!»

Scriitorul ucrainean Mihailo Koțiubinskii a trăit o perioadă de timp în Moldova. Cunoscînd viața tragică a satului moldovenesc la sfîrșitul sec. XIX, scriitorul a scris un ciclu de nuvele intitulat «Nuvele moldovenești». Citiți-le și rezumați una din nuvele.

Dragostea față de Ucraina – patria natală și-au mărturisit-o mulți dintre scriitorii ucraineni. Același M. Rîlskii scria în poezia «Ucrainei»: «O, republica mea! Holde-n val legănat/Și orașe albind, și o zare curată.../Ucraină! Al muncii meleag fericit,/Dalbi lu-ceferi pe cer, limpezimi de izvoare.» Iar compozitorul A. Bilaș, în creația sa muzicală «Să iubiți Ucraina» îndeamnă întreg poporul ucrainean, indiferent de naționalitate, la credința și dragoste față de Patrie.

1. De ce poezia «Bună ziua, Ucraina!» încîntă cititorii și astăzi?
2. Care este mesajul poeziei? Argumentați-vă răspunsul.

3. Identificați în text epitetetele. Care este rolul lor?
4. Determinați felul piciorului metric bisilabic în versurile:

- Limba noastră-i o comoară.
(A. Mateevici)

- Noi pentru tot ce-am apărât
Purtăm răspunderea, copile.
(A. Lupan)

- Băteau obuzele din plin
În cuibul fiarei din Berlin.
(A. Lupan)

5. Citiți de sine stătător poezia «Să-nflorești, Moldova» de Mikola Upenik («Luceafărul» №25 2016). Notați în caiete ideile pe care le înaintează autorul în creația sa.

6. Realizați o compunere pornind de la versurile: «Nimic nu poate da atîta rod / Cît poate da frăția-ntre popoare».

7. Comentați (5 enunțuri) versurile: «Îmi văd Ucraina în floare./ Mi-i Patria – pururi de nebiruit –/Lăcaș de popoare». (M. Rîlskii)

Valoarea neprețuită a existenței umane – pîinea – în operele scriitorilor moldoveni

AURELIU BUSUIOC (1928-2012)

În contextul literaturii moldovenești contemporane Aureliu Busuioc ocupă un loc bine reliefat: prin poezia sa umoristico-ironică, prin lirica-i nostalgică, prin proza sa psihologico-analitică și prin dramaturgia-i cu viguroase caractere artistice. Scriitorul s-a impus, de asemenea, și prin câteva cărți autentice destinate copiilor, precum și printr-o rodnică activitate în sfera traducerii: a tălmăcit din creația lui A. Pușkin, A. Blok, A. Griboedov, A. Cehov, M. Șolohov ș.a.

A. Busuioc s-a născut în satul Cobîlca (azi Codreanca), raionul Strășeni, într-o familie de învățători.

Activitatea scriitoricească și-o concepe cu versuri umoristice pe care le publică în diverse ziare și reviste din republică.

Este Maestru emerit al artei din Moldova și Laureat al premiului Concursului literar unional «N. Ostrovskii».

Editorial, scriitorul debutează în anul 1955 cu două cărți: una pentru copii – «La pădure» și alta pentru maturi – «Prافuri amare». Mai târziu editează cărțile «Piatra de încercare», «Firicel de floare rară», «În alb și negru», «Scrieri alese» ș.a.

În poeziile umoristice autorul stigmatizează anumite metehne ale contemporanului: fățarnicia, mediocritatea, lăcomia, superficialitatea, indiferența, carierismul ș.a.; în versurile lirice dezbate probleme sociale, cântă natura și dragostea, aspiră spre frumos și perfecțiune.

Ca prozator, A. Busuioc se afirmă prin romanele «Singur în fața dragostei», care tratează tema intelectualității de la țară, «Unchiul din Paris», ce evocă tablouri emoționante din lupta revoluționară ilegalistă a poporului moldovenesc și «Local ploi de scurtă durată», discutînd probleme spinoase ale satului de astăzi. Trecutul revoluționar se află și la baza piesei «Și sub cerul acesta...» O altă piesă – «Plecarea fiului rătăcitor» – abordează chestiuni acute ce țin de educarea și formarea tineretului.

A. Busuioc a creat o operă care suscită interesul cititorului nu numai prin bogăția ideilor, ci și prin limbajul ei plastic și expresiv.

1. Care este aportul lui A. Busuioc în contextul literaturii moldovenești contemporane?

2. Numiți cărțile cu care debutează poetul A. Busuioc.

3. Pe cine/ce stigmatizează A. Busuioc în poeziile umoristice?

4. Datorită căror romane scriitorul s-a afirmat ca prozator?

5. Care din piesele scriitorului au la bază trecutul revoluționar al poporului moldovenesc?

6. Citiți publicațiile săptămînalului «Luceafărul», consacrate lui A. Busuioc cît și literatură suplimentară, și prezentați clasei noi informații despre viața și activitatea acestui reprezentant al literaturii moldovenești.

PÎINE

Amintirea despre părinți
este eternă.

Explicați expresia
«zgîriind pămîntul».

Dragostea pentru pîine
a fost cultivată și în
școală.

Lupta pentru pîine a
fost însușită de la cei
vîrstnici.

În ce constă acea
«nădejde viitoare»?

Scopul vieții.

*Driptic «Noi și pîinea»
I. Vieru.*

Părinții noștri, ce-i vom ști și mîine,
Au învățat de mici cuvîntul «pîine».

Și zgîriind cu ei de mici pămîntul
Am învățat și noi de mici cuvîntul.

Și nu că l-am cîntat pe banca școlii,
Ci l-am deprins, sleiți, în gheara bolii,
În chinul crud și-nrîncenat al foamei
La pieptul cu izvorul scurs al mamei,

La căpătîiul fraților cu moartea
L-am învățat precum se-nvață cartea,

Părinții în cuvîntu-acesta «pîine»
Au pus nădejdea zilelor de mîine,

Și inima și-au pus-o grea și toată
Ce n-o să se mai bată niciodată,

Și crezul și l-au pus, așa fierbinte,
Ca să le steie strajă la morminte...

Noi le-am păstrat nădejdea viitoare,
Și ne-am luat-o stea îndrumătoare,

Și am plătit tributul greu de singe
Cînd le-am văzut nădejdea că se stinge,

Și ne-am zbatut, și ne-am sculat din moarte,
Ca să le ducem visul mai departe.

- 1. Discutați!** Explicați sensul primului vers din poezie. De ce «îi vom ști și mîine»?
- 2. Ați fost vreodată, în timpul secerișului, în cabina unei combine? Ce sentimente ați încercat? Dacă nu – imaginați-vă cum vă veți simți în postura secerătorului la volanul unei combine.**

3. Povestiți cum a decurs ora clasei, consacrată pâinii. (Demonstrați astfel că nemuritorul cuvânt «pâine» «l-ați cîntat pe banca școlii»).

4. Relatați care este atitudinea membrilor familiei dvs. față de pâine.

Să pătrundem în tainele textului

Distih-strofă alcătuită din două versuri.

Pâinea, acea valoare neprețuită a existenței umane, a fost și în atenția lui A. Busuioc, căci pâinea este măsurătorul lipsei sau prinosului în casa fiecărui om.

Rolul pâinii în viața omului este hotărîtor. Ea e sfîntă, de aceea, scăpînd o fărîmă jos, omul o ridică și o sărută. Așa au procedat strămoșii, bunicii și părinții, de la care am învățat cuvîntul «pâine». Noi, urmașii, am învățat acest cuvînt «precum se-nvață cartea».

«Pâine». I. Vieru

Banca școlară, «izvorul scurs» din pieptul mamei, moartea fraților au fost cei care au continuat instruirea noastră de mai departe.

Pâinea noastră cea de toate zilele pe masă – iată «crezul fierbinte» al străbunilor, crez ce a devenit pentru noi «stea îndrumătoare».

S-a scurs mult «sînge greu» cînd nădejdea era în pericol, dar am rezistat și biruit, «ca să le ducem visul mai departe».

Acestea sînt doar cîteva gînduri din multele pe care le sugerează textul.

Imaginile poetice folosite – repetiția, comparația, epitetul, metafora – contribuie la accentuarea mesajului: este pâine – este viață pe pămînt.

După structură, poezia «Pâine» este alcătuită din 11 strofe – distih. Tema pâinii a fost prezentă și în creația pictorilor și graficienilor

moldoveni. Unul din ei este Igor Vieru, care în 1984 a immortalizat importanța pînii prin tabloul «Pîinea», prin dipticul «Noi și pîinea».

1. Discutați despre rolul hotărîtor al pînii în viața omului.
2. Identificați în text imaginile poetice utilizate de autor.
3. Determinați felul rimei și al piciorului metric în poezia «Pîinea».
4. De ce părinții și-au pus crezul «să le steie stajă la morminte»?

5. Dacă veți întîlni pe cineva care a transformat o bucățiță de pîine într-o minge de fotbal pe care o bate, ce i-ați spune? Oral exprimați-vă părerea/părerile în legătură cu acest subiect.

6. Priviți cu atenție tablourile lui I. Vieru. Potrivți pentru aceste tablouri unul din proverbele de mai jos, apoi scrieți un microeseu în baza proverbului ales.

- Pîinea nu vine singură la tine.
- Nu pîinea caută gura.
- Peste tot locul pîinea are coajă.
- Pămîntul cel bun pîine bună face.

7. Extrageți din culegerea de proverbe și zicători «Mărgăritare» (sau altă sursă) proverbe despre om – pămînt – pîine. În baza unui proverb realizați un desen care ar ilustra ideile pe care le sugerează proverbul.

Texte pentru rubrica «Paralelism literar»

B. Oliinik

ÎN APĂRAREA PÎINII

Tu, atotțiitoare în cer, pe pământ și pe mări –
Tu, unică pîine pentru mare și mic
neînfrîntă.

Ziua-mi de mîine, de azi și de ieri
O binecuvîntă. Sfințește-o. Și o descîntă.
Spic ca vrabia! Semn al credinței de plaur
Te-aburcă în slăvi și iartă-l pe cel nătăfleață,

Care și azi le măsoară pe toate cu aur,
Ca și cum cu aur poți să masori viața.
Straniu se-ntîmplă. Cînd rodești cu
îndestulare,

Al lucrului preț uitînd noi cu adevărat,
Dăm busna în giuvaiergie ca niște sălbatici
din secolul uitat

De-acord să schimbăm grăuntele sfînt pe
podoabele rare.

Da, trăim noi nu numai cu gîndul la pîine,
Dar mi-a fost dat să văd prin pîrjol și
mormînt,

Cum pentru pîine tare ca piatra și spîină
Erau gata să deie tot aurul de pe pământ.

De nimic nu mi-e teamă pe lume cu tine.
Fii slăvită în veci în sat și oraș.

Tu, aureolă pe stema celor ce lucră țărîna, –
Aristocrație a muncii ce se scaldă-n zlotași.

La nunți și la praznic în cea tristă oră.
De cînd lumea doar pîinea ni-i păsuire.
Măsură, tu, unică-a muncii și a sudorii
În formă de azimă consfințind fericirea.

Nopți nedormite, amiezi dogoritoare,
Buze nesărutate și-nceputuri de zi –

Pîinea. E. M. Kugaci

De ce oaspeții se
întîlnesc cu pîine și
sare?

Toate-s în tine. Și la masa de înfrățite popoare
Rupem din tine de parcă sufletul ne-am împărți.

Pîine-icoană în fața ta ne-nchinăm.

Și pînă'n țarină ne aplecăm semănăturii cea
deasă.

Da, oameni buni, trăim nu numai cu gîndul
la pîine.

Așa e... cînd pîinea ne aburește pe masă.

Tălmăcire din ucraineană: *Ion Gheorghiuță*

Bogdan Istru

LAUDĂ MÎNILOR

A-ncetat furtuna
Ruptelor obuze,
Înflorește-n țară
Zîmbetul pe buze.
Mergem peste lanuri,
Flori avînd la brîu.
Ne salută marea
Rumenă de grîu.

Inima îți saltă,
Crește-n țarini cîntul,
Patrie-i iubite
Îi slăvim pămîntul.
Și ne cheamă-n zare
Cîmpul înverzit,
Ne îmbie-n lanuri,
Braț neostenit.

Mîini-brățări de aur,
Țărănești, vînjoase,
Voi aduceți pîinea
Puhavă pe masă.
Vă slăvim în cîntec
Viu, răsunător,
Mîini călite-n fapte,
Mîini de muncitor!

Tremură ciocanul,
Freamătă cuptoare
Și s-aprind în țară
Stele lucitoare.
Voi a muncii taină
Pe de rost o știți
Și metalul rece
Îl domesticiți...

Auziți ce cântec
Pîn-la voi ajunge!
Mîinile-mpletite-n
Epopaea muncii!..
Înspre noi cu fața
Cată soarele.
Ce se-aude-n vale?..
Hei, motoarele !
Și îndeamnă-ntruna
Mii de roți și pasuri,

Și răsună corul
Miilor de glasuri...

LIVIU DAMIAN (1935–1986)

Poetul și publicistul Liviu Damian s-a născut în satul Corlăteni, Bălți.

Publică din 1951. Debutază editorial cu placheta «Darul fecioarei».

Operele reprezentative «Sînt verb», «Partea noastră de zbor», «Mîndrie și răbdare», «Altoi pe o tulpină vorbitoare», «Salcîmul din prag» conturează un liric cu o viziune dramatico-polemică asupra realității, preocupat în permanență de dezbaterea problemelor vitale ale contemporanietății. Un loc important în

creația lui L. Damian îl ocupă problemele de etică și ecologie. Poetul cultivă o poezie meditativă de atitudine, inspirată din sferele sociale importante, dar și din cele cotidiene, o poezie însuflețită de patosul continuității și al căutărilor.

L. Damian a contribuit la dezvoltarea poemului moldovenesc prin lucrările de rezonanță socială și cetățenească «Un spic în inimă», ce reflectă frământările și aspirațiile plugarului contemporan, și «Partea noastră de zbor», cu profunde meditații asupra rostului existenței umane.

A scris și pentru copii (placheta «Comoara»), evocând printr-o prismă concret - istorică propria copilărie în cărțile «De-a baba oarba» și «Inima și tunetul». Ultima mai include un ciclu de poezii despre M. Eminescu.

Cărțile sale de publicistică «Îngînduratele porți» și «Dialoguri la marginea orașului» (distins cu Premiul de Stat al RSSM) iau în discuție probleme de artă și literatură contemporană, de cultură, de educație a tineretului.

Pentru culegerea de versuri «Korni» («Rădăcini») a fost distins cu premiul Concursului literar unional «N. Ostrovskii».

Traduce din poezia lui Pablo Neruda, Ianus Rațius, Nazîm Hikmet, Iutinas Maținkeavicius, Vladimir Solouhin ș.a.

Condeii lui L. Damian este dramatic, precum dramatică este viața, este senin, precum senină este ea – și seamănă cu fiorul, cu stihia: «Cînd au bătut în suflet/Tu mistuit în grai –/Demult nu mai erai,/Condeii al meu, răsuflăt.»

1. Numiți placheta de versuri cu care L. Damian debutează editorial.
2. Ce fel de poezie cultivă poetul?
3. Cum a contribuit L. Damian la dezvoltarea poemului moldovenesc?
4. Ce evocă poetul în cărțile pentru copii?
5. În care din cărțile lui L. Damian se iau în discuție probleme de artă, literatură, cultură și educație?

Consultați enciclopedia «Literatura și Arta Moldovei» și aflați ce opere ale scriitorilor de peste hotarele Moldovei a tradus L. Damian.

PÎNEA

Cine este elogiât în «Plugușor»? De ce?

Plugușorul, semănatul. Acest plug purtat prin omături pînă la pragul omului, simbol al plugarilor care în primăvară vor înnegri pămîntul, această rostire gravă, susținută din cînd în cînd de-un refren, de-un îndemn colectiv, această rostire care enumără gesturile, eforturile de a crește, de a cinsti pîinea. Apoi semănatul. Boabele aurii zburînd peste

Ce le urează semănătorii gazdelor?

prag cu tot cu cuvintele: «Să trăiți, să înfloriți». De aici, din adîncurile veacurilor și pînă la sărbătoarea primului snop sau pînă la sărbătoarea roadei de la finele toamnei, este o mare distanță în timp, în efort social, în structură; dar și o legătură morală adîncă, alimentată de pietatea dintotdeauna a truditului față de pîinea. Față de acest rezultat

Ce este numit « floare a sufletului»? De ce?

al muncii sale, mai altfel fie zis, față de această floare a sudorilor sale, ba nu, față de această floare a sufletului său, față de această minune care e cea mai esențială minune a pămîntului, numită cu un cuvînt atît de plin, atît de rotund, atît de zguduitor: pîinea. Nu degeaba

Ce învățături reies din proverbele, zicătorile citate?

înțelepciunea poporului a zis: «Bun ca o pîinea caldă», «A-i ieși înainte cu pîinea și sare», «A mîncă pîinea și sarea cuiva», «A-i lua pîinea de la gură» sau «Cine ține pîinea și cuțitul în sînul altuia, de multe ori rabdă foame», «A fi în pîinea», «Nu e nebun cel ce mănîncă șapte pîini, ci acel ce i le dă», «Pe cît poate pîinea-și scoate» ș. a. m. d.

Mărturii istorice, aceste proverbe ne mai vorbesc că pîinea a fost pentru noi nu numai o sărbătoare, ci și un vis neîmplinit uneori, că lupta, pentru o bucată de pîinea, pentru existență sau, cum îi spunem azi, lupta de clasă a zgduit de multe ori acest pămînt din temelii, că pe această pașnică și blîndă gură de rai țărani s-au ridicat cu coasele și furcile, cu aceste coase și furci făcute pentru a cosi și a strînge grîul, și au mers la conac, și au pus foc, și au căzut de multe ori sub bătaia puștilor în acel suprem și sălbatic efort de a-și apăra existența, demnitatea, bucata de pîinea.

Cînd e frumos omul muncii?

Frumoși sînt oamenii noștri la petreceri, cu vinul și cîntecul lîngă ei, cu muzicanții

alături, cu pâinea albă pe masă, cu pâinea căreia îi place să stea alături de sare, alături de bunăvoința mesenilor. Dar și mai frumos e omul, după mine, primăvara, dăruind câmpul cu sămînță, apoi stînd cu ochii la cer în căutarea norocului de ploi, apoi cîntărind în palmă primul spic, clipe cînd el e poet, adică așteptare, adică vis, adică devenire, surpriză, neliniște, cu ochii la culorile lanului, cu urechea la freamătul spicelor. A crește pâine înseamnă, în primul rînd, a nu uita că în lumea aceasta mai

Ce înseamnă a crește pâine? Argumentați.

sînt atîtea guri flămînde. A crește pâine înseamnă a te dărui, a te gîndi la copiii tăi, dar și la acela pe care nu-l cunoști, adică a te omeni și a-i omeni pe alții prin pâine. A crește pâinea, înseamnă a ține la pămînt, fiindcă fără el n-ai s-o crești, a-l păstra, a-l crede, a-l ajuta, să-și adune puterile, a te gîndi că și nepoții tăi vor avea nevoie de pâine, în primul rînd, de el, de pămînt. A crește pâine înseamnă a te crește pe tine fiindcă lanul de azi, lan de la care cerem atît de mult, așteaptă și el la rîndul său un stăpîn învățat, deprins cu tehnica și calculul, avînd un suflet elevat, capabil să trimită în lume nu numai un mesaj de pâine, ci și un mesaj de etică, de poezie, de spiritualitate.

Noapte de vară. I. Orlov

Fiindcă anonimatul în care se afla crescătorul de pâine n-a fost cu totul prăbușit în umbră, nici pe vremuri, cu atît mai mult azi, acest anonimat nu poate exista.

De ce părinții au fost «întruchiparea făcătorilor de pîine»?

. . . Cîndva în copilărie mama și tata au fost pentru noi întruchiparea făcătorilor de pîine, adică a pîinii chiar. Tata cu plugul, cu coasa, tata pe brazdă și în lan, gustul pîinii avea ceva din neomenescul lui efort de a împlînzi acest pămînt doar cu cele două brațe ale sale. Mama cu secera, mama cu snopii în brațe, mama aplecată peste covată, mama cu obrazul înviorat de para cuptorului.

Care este datoria scriitorilor?

Azi pîinea nu se mai crește în anonim, deși noi, cei care mînuim condeiful și purtăm spre mîine cuvîntul graiului, poate încă nu-i cunoaștem pe toți acei, pe care îi știe și-i laudă pîinea, și îi prezintă în lume departe. E datoria noastră să venim cu cuvîntul acolo, unde ei vin cu sîmînță, să venim cu condeiful acolo, unde ei vin cu plugul, să venim cu cîntecul acolo, unde ei vin cu lanul, să venim cu sufletul, adică cu înțelegerea și bucuria noastră, acolo unde ei vin cu răsufierea, cu brațele, cu inima, adică cu dăruirea cea mai adîncă: cu viața lor.

II

Îndreptățiți «afacerile» celor de peste ocean?
De ce?

Poate că niciodată nu vom fi atît de bogați pentru a avea dreptul de a risipi pîinea. Am citit undeva că oamenii de afaceri de peste ocean din cînd în cînd, pentru a influența conjunctura prețurilor, aruncă în valuri o bună parte din roada de grîu a țării lor. N-aș putea măsura precis consecințele economice ale unei «afaceri» de acest gen, însă în plan moral pentru planeta asta a noastră cu atîtea guri flămînde un asemenea gest aproape că ar echivala cu bombardarea dambelor din Vietnamul de Nord sau a spitalului din

Hanoi. Stăteam de vorbă despre toate acestea mai dăunăzi cu prietenul meu, poetul în a cărui casă nu e zi, mai că aş zice, să nu fie oaspeți, diferiți, începînd cu scriitori de la noi sau de la Moscova, Kiev sau Riga și terminînd cu consătenii veniți la o consultație medicală, la piață. Am întîlnit acolo și admiratori, pe mulți dintre ei poetul văzîndu-i pentru prima oară. Și toți, fără excepție, au cunoscut deosebita generozitate a

În ce constă generozitatea prietenului?

stăpînului acestei case, cum și cînd, de la un pahar de vin și o bucată de pîine pînă la o masă de toată frumusețea, punînd în evidență belșugul pămîntului, dar și neîntrecuta artă a gospodinei. Stăteam dăunăzi, cum am mai spus, față în față cu prietenul meu, pe masă ne ținea tovărășie un ulcior cu vin, și am observat atunci – a cîta oară – cum dînsul, uitînd de celelalte bucate, mînca numai pîine, era o pîine coaptă la țară, proaspătă și rumenă, iar el mînca și o lăuda, și îi aduna fărîmăturile în palmă și mă întreba, dacă simt și eu cît de întreg și neîntrecut devine un vin roșu alături de această pîine. Pornirea de a păzi pîinea ca ochii din

Cum este pîinea de la țară? De ce?

cap oare din zgîrcenie izvorăște? Cu unele excepții, desigur că nu. După cum și pietatea țaranului față de pîine nu exclude dărnicia, el crește pîinea pentru a o împărți cu alții, dar l-am văzut cît e de îngîndurat uneori cînd, intrînd într-o cantină publică cu rafturi de pîine uitată printre tacîmurile murdare, se întoarce pe loc și pleacă nemîncat, neputînd primi și cinsti mîncarea acolo, unde nu este văzută și cinstită pîinea. Dar parcă numai el vede toate acestea? Copiii aceluia care au

Care este atitudinea dvs. față de «fapta» acestor copii? Argumentați?

știut războiul cu pîinea-i ca piatra, copiii aceluia care au avut pe vremuri frați sau părinți stinși dinNealimentare, acești copii astăzi pot lovi într-o pîine ca într-o minge și sînt foarte mirați dacă-i oprești, și sînt foarte supărați dacă le mai faci vreo observație.

Am citit undeva că televiziunea din Leningrad a avut o zguduitoare emisiune închinată unei bucăți de pîine, emisiune care a pornit și ea de la același fapt banal și dureros: într-o școală din oraș la recreația mare elevii, primind cîte o pîinișoară și cîte un pahar de lapte, au băut laptele, iar pîinișoarele le-au luat la picior, închipuind un meci de fotbal cu mai multe mingi. Cineva dintre părinți care era pe acolo, o mamă pare-mi-se, a încercat să-și mustreze fiica, dar fără nici un rezultat. Ideea emisiunii s-a născut în aceeași clipă. Lucrînd mai apoi asupra scenariului, autorii

și-au amintit de pâinea blocadei, au aflat de la martori oculari compoziția pînii de atunci, în care rumegușul de lemn ocupa nu ultimul loc. Au

Încercați să aflați, din diferite surse, compoziția pînii blocadei.

făcut cunoștință mai apoi cu o veterană a combinatului de pîne, care în timpul blocadei a lucrat tot acolo. Cu ajutorul dumneaei au copt 50 kilorgame de pîne asemănătoare cu pînea blocadei, au tăiat-o în felii mici și au împărțit-o participanților la emisiune. Se spune că după aceea televiziunea din Leningrad a primit sute de scrisori cu rugămintea: trimiteți-ne și nouă o felie din pînea blocadei. Mă gîndesc la acea fărîmă de pîne pe care oamenii o priveau ca pe ceva sacru, văzînd în ea un sol al memoriei, al bărbăției și demnității aceluia care au căzut, aceluia care au supraviețuit apărînd neînvinsul oraș. Și mă gîndesc de ce nu le-am spus și noi celor mici, ce am uitat prea devreme, ce ne-am sfiit să le mărturisim, pentru ca ei să înțeleagă cît de legate au fost de multe ori șansele vieții și continuității noastre de norocul de a avea în clipă de grea o bucată de pîne.

Pîinea noii recolte. M. Savițkii

În definitiv nu numai de factorul economic e vorba, deși după cum foarte corect remarca într-un articol al său A. Ghitalov, de două ori Erou al Muncii Socialiste, vestit meșter al roadelor, nici factorul economic nu e de neglijat. Există o anumită sensibilitate colectivă ce s-ar putea atrofia anume în clipa cînd am rămîne numai consumatori ai bunurilor materiale. Există o stare de sensibilitate colectivă care se manifestă prin felul în care împărțasești, cinstești, luminezi cu prețuire și laudă cele făcute de

alții, făcute nu numai pentru a-ți astîmpăra foamea, ci și setea de frumos,

Ce ar trebui să întreprindem pentru ai face pe cei din jur să prețuiască pîinea?

Vă puteți mîndri cu pîinea ce se coace în localitatea dvs.

încîntîndu-ți ochiul, mîngîindu-ți auzul, trezind în tine, printr-un fel de reacție spirituală în lanț, tot ce poate fi mai de preț: recunoștință, larghețe, bunătate, un elan de a te dărui la fel. Am auzit vorbindu-se cu mare respect despre pîinea care se coace la Cimișlia. Chiar așa mi s-a spus: dacă vei trece pe acolo, ia-mi și mie vreo două pîini.

N-am gustat încă această pîine, dar mă gîndesc cu respect la meșterul care din același grîu știe a face ceva mai întreg, mai plin de aromă, mai căutat. Dacă vinul nostru are atîtea nume, nume legate de locuri, de fantezia oamenilor care l-au înnobilat, de ce pîinea să nu poarte și ea un nume al locului, unde a crescut grîul, ori al omului care a copt-o și, stimulîndu-i sațul, aromele, i-a redat înfățișarea rumenă, rotundă, luminoasă, fiindcă cu ce se poate asemena o pîine dacă nu cu un soare înălțîndu-se din cîmpie?

VOCABULAR

elevat – solemn, superior.

a atrofia – a se degrada, a se reduce.

larghețe – dărnicie.

1. Cum credeți, ce l-a făcut pe L. Deleanu să compună acest eseu? Care au fost motivele?
2. Pe lîngă tradiționalul «Să trăiți, să înfloriți!», ce le doriți celor pe care îi urați sau semănați?
3. Pe lîngă toate calificativele atribuite cuvîntului «pîine», L. Deleanu îl mai numește și «zguduitor». De ce?
4. Astăzi pîinea mai este «un vis neîmplinit» pentru cineva? Exemplificați.
5. De ce pîinea, în orice împrejurare și cu orice ocazie, stă alături de sare?
6. Care este cel de-al treilea «element» ce ar trebui să fie nelipsit alături de pîine și sare?
7. Pentru dvs., ce înseamnă a crește pîine? Cînd veți crește mari, ați dori să aveți așa o specialitate?

8. Poetul afirmă că stăpînul, adică crescătorul de pîine, «n-a fost cu totul prăbușit în umbră». Această afirmație mai este valabilă și astăzi?
9. Numiți cîteva surse (poezii, proză, reviste) din care ați mai aflat despre importanța pîinii.

Să pătrundem în tainele textului

Igor Vieru – pictor și grafician moldovean, Maiestru emerit al artei. În pictură sa afirmat prin lucrarea «Ion Creangă ascultă basmurile unui țaran». Compoziția «La împărțirea pămîntului» evocă viața grea a țaranului moldovean. Renașterea plaiului natal a fost oglindită în tablourile «Satul natal», «Vetre calde». Tripticul «Fericirea lui Ion» denotă calitățile de decorator-monumentalist al pictorului.

Pîinea, am subliniat mai sus, este măsura rătorul lipsei ori prinosului în casă. După această evaluare a lipsei ori belșugului se poate scrie o istorie cutremurătoare a omului, a țării. Liviu Damian ne-a lăsat pagini dramatice dintr-o istorie ce ne privește pe toți. Este vorba de eseu «Pîinea», din care am urmărit un drum al trăirilor lui L. Damian.

În această operă scriitorul pune problema pîinii ca una din valorile materiale și morale ale societății contemporane. Elogierea muncii cu dăruire a plugarului, evocarea unor momente tragice din viața oamenilor lipsiți de pîine în anii războiului și de secetă, condamnarea celor ce risipesc pîinea – toate acestea sînt, în cazul dat, procedee specifice, menite să reliefeze rolul primordial al pîinii în viața omului. Apelarea autorului la datini și rituri – plugușorul, semănatul – la proverbe și zicători, introducerea în narațiune a unor imagini semnificative din copilărie, limbajul patetic urmăresc să-l convingă pe cititor de însemnătatea pîinii în viața omului. Astfel este accentuată responsabilitatea și grija fiecăruia față de acest bun fără de preț. Autorul își exprimă direct și poziția personală în problema pîinii ca una din cele mai arzătoare. Aceasta o putem deduce și din răspunsul la întrebarea ce înseamnă a crește pîine, precum și din fraza

următoare: «E datoria noastră să venim cu cuvântul acolo, unde ei vin cu sămînța, să venim cu condeii acolo, unde ei vin cu plugul, să venim cu cîntecul acolo, unde ei vin cu lanul, să venim cu sufletul, adică cu înțelegerea și bucuria noastră acolo, unde ei vin cu sufletul, cu brațele, cu inima, adică cu dăruirea cea mai adîncă: cu viața lor».

Opera publicistică este o specie, ce tratează probleme actuale ale vieții curente, apreciindu-le din punctul de vedere al idealului social al autorului.

Din cele relatate facem concluzia că «Pîinea» este o operă publicistică.

Publicistica moldovenească abordează probleme actuale ale politicii, economiei, relațiilor de producție, culturii, probleme de etică și morală.

Dintre scriitorii care practică publicistica artistică pot fi menționați: M. G. Cibotaru, V. Teleucă, P. Dudnic, V. Savostin, Em. Bucov, A. Lupan. B. Istru, I. Druță, L. Damian ș.a.

(După N. Onea)

VOCABULAR

eseu – specie epică în versuri care tratează într-o formă individuală, originală, teme filozofice, artistice, morale, socioculturale, politice.

patetic – cu însuflețire, plin de pasiune; înflăcărat.

1. Ce l-a îndemnat pe L. Damian să scrie eseu «Pîinea»?

2. A provocat discuții lectura textului? Ce întrebări ați pune profesorului și colegilor?

3. Comparația pe care o folosește autorul este cea a asemănării pîinii cu părinții. Dvs. cu ce/cine ați compara-o?

4. Recitați pasajul în care autorul face corelație între pîine ca un bun material și ideea de frumos. Explicați cum înțelegeți această corelație.

5. Răspunde-ți desfășurat la întrebarea: «Pornirea de a păzi pîinea ca ochii din cap oare din zgîrcenie izvorăște?»

6. Povestiți ce știți despre foamea din Leningrad în timpul blocadei orașului de către fasciști.

7. Alcătuiți o compunere după unul din tablourile lui I. Vieru, prezente în manual.

8. Descrieți o zi din preajma unei sărbători, cînd mama dvs. coace pîine și colaci.
9. În baza unui proverb citat în operă realizați oral o microcompunere.
10. Motivul pîinii este frecvent și în creațiile muzicale. Compozitorul Iurii Sadovnic a pus pe note poezia lui Ion Hadîrcă «Fața pîinii». Vă propunem textul pentru lectură. Încercați cu ajutorul notelor să fredonați melodia.

Analogie în artă

FAȚA PÎINII

Versurile de I. Hadîrcă

Muzica de I. Sadovnic

E dur

cu tot ne - gre - le ță - ri - nii. Prea - cu -
ra - tă - i, fa - ța pî - nii... Și cu ri - si - pa fă -
rî - nii. Prea - cu - ra - tă - i fa - ța pî - nii...

Cu tot negrele țărînii
Preacurată-i fața pîinii
Și cu risipa fărîmii
Preacurată-i fața pîinii
Și cu sarea grea în spate
Preacurată-i fața pîinii
Și-mpărțită-n jumătate
Preacurată-i fața pîinii
Maică-sa, de dimineată
Preacurată-i fața pîinii
A purtărilor de-o viață
Preacurată-i fața pîinii
Si cînd mirii se sărută
Preacurată-i fața pîinii

Cu dinți umezi de-alăută
Preacurată-i fața pînii
Căci în trupu-i de seara
Preacurată-i fața pînii
Urcă dragostea de țară
Preacurată-i fața pînii
Și-n prosoape ne desface
Preacurată-i fața pînii
Ani de muncă, ani de pace,
Preacurată-i fața pînii.

Text pentru rubrica «Paralelism literar»

M. G. Cibotaru

UNDE-I PÎNEA «DE LA IEPURI»?

Cînd se întîmplă să ne întoarcem de la vînat cu cîte un iepure la șold, mama ne iese înainte și parcă ne împărtășește nu numai bucuria, ci și fala noastră cam... umflată în asemenea cazuri.

– Înseamnă c-ați avut vînătoare frumoasă..., ne zice vădit mulțumită de mulțumirea noastră, dar după ce netezește blînd cu palma blănița moale a urecheatului, expresia feței i se schimbă, devine îngîndurată, și adaugă mohorîță în șoaptă:

– Sărmanii iepurași...

Și se duce repede să-și vadă de treburi.

Îmi amintesc o întîmplare din copilărie. Via noastră era chiar sub coastele satului și noi, copilașii, de cum începeau să se coacă cireșele, să rodească papanășii semănați printre tufe, cînd și cătai alergam încolo. Odată, borfăind curpenii, am dat de o mogîldeață sură-roșcată de care la început m-am speriat, crezînd că-i un țistar, dar văzîndu-i urechiușele lungi, m-am grăbit să-l înhaț. L-am pus în sîn și am ținut tot o fugă pînă acasă. I-am făcut culcuș din iarbă moale într-un colț de cerdac, la umbră, și pînă-n seară am uitat de pușori, și de purcel, și de vițel, ba chiar și de mine – stîrceam asupra vietății celea speriate și nicidecum nu înțelegeam de ce n-o fi vrînd nici să mănînce, nici să beie, nici să ieie lapte din biberon (aveam acasă un cîrlănaș părăsit de mamă, și-i dădeam cu biberonul lapte de vacă), nici să se joace cu noi, copiii.

Seara mama m-a luat la ceartă că am ținut orățăniile și vitele flămînde și se pornise spre mine supărată, cu hotărîrea de a mă «mîngîia". Eu țineam iepurașul pe palme cu mîndrie și destoinicie, de parcă ar fi fost cel puțin un boț de aur. Cînd l-a văzut, a plesnit din palme:

– De unde l-ai mai luat și pe-aista?!

Dar, văzîndu-mă, probabil, nedumerit de vorbele ei aspre, o fi înțeles că eu așteptam nu dojana, ci laudă: agonisiseam totuși ceva pentru gospodărie... L-a mîngîiat cu palma zicînd: «Vai, ce frumușel este!" Apoi m-a privit cu un fel de blîndețe rugătoare în ochi:

– De ce l-ai adus?

– Să-l creștem! am răspuns eu înflăcărat. Iaca, i-am făcut și un culcuș, și de mîncare i-am pus... Numai că... îi cam fudul... ori îi supărat...

– Dar știi tu că mamă-sa amu-l caută și plînge după dînsul! Dacă te-ar lua pe tine cineva așa și te-ar duce aiurea, ți-ar arde de culcuș străin și de mîncare străină? Cum te-ai simți fără mamă, fără ceilalți?

L-a mîngîiat iar cu palma și a oftat încet, dusă pe gînduri:

– Sărmanul iepuraș...

Uitase să mă pedepsească pentru fapta de azi, ba nici măcar nu m-a dojenit: puiul cela de iepure absorbise, ca un paratrăsnet, toată mînia și pornirea ei înverșunată.

În timpul cinei mama ne-a povestit, așa ca printre altele, o întîmplare care a avut loc în satul lor, pe cînd era ea încă fată mare. Un flăcău, cică, a prins în culcuș un iepure și, fiindcă era bun sănătos urecheatul, l-a băgat în traistă, așa viu. Traista a legat-o frumușel la gură, a pus-o în coșul căruței și și-a văzut de arat. Cînd vecinul, un bărbat slăbuț, și-a lăsat caii în brazdă și a pornit spre căruța flăcăului să beie apă, acela i-a strigat de departe:

– Badei, ia seama, nu umbla la traista din coș, că am în ea un lucru de iepure și ar putea să fugă!

Omul s-a mirat de ceea ce auzise, dar a clătinat din cap că l-a înțeles.

A dus ulciorul cu apă la gură, dar cu ochiul trăgea la traista din căruță.

Da, înăuntru foșnea ceva, se zbătea, vroia să iasă. A mai făcut un ocol cu plugul și iară se duce să beie. Flăcăul iară strigă:

– Badei, ia seama! Că-i mîndru al naibii, șoldanul! Am să-l duc acasă ...

Vecinul clatină aprobator din cap, ridică ulciorul cu o mînă și se face a bea, iar cu cealaltă dezleagă baierile traistei și se dă mai la o parte.

Bietul iepure, cînd a simțit puțină libertate, a țîșnit și – tule-o pe lîngă flăcău...

S-a supărat rău de tot păgubașul pe vecin. Dar vinovatul și-a cerut iertare:

– Măi băiete, tu ești tinerel și încă multe de toate n-ai gustat în viață. Da eu am fost prizonier și știi prețul libertății. E-he, tare-i mare, acest preț,... Lasă jivina să zburde sănătoasă, dacă așa i-a fost dat.

Alte dăți numai puneam capul pe pernă și începeam să visez.

În noaptea ceea însă nu mă prindea somnul. Ba vedeam iepuroaica-mamă alergînd printre tufele de vie și căutîndu-și cu disperare copilașul dispărut, ba mă pomeneam eu însumi înșfăcat de niște mîini osoase, smuls din brațele mamei, legat fedeleș și dus în fundul unei prăpăstii, ba-1 vedeam pe acel om bun la suflet, din satul mamei, apropiindu-se de mine, dezlegîndu-mi mîinile și picioarele și arătîndu-mi drumul îndărăt spre casă.

Pe la zori m-am sculat încet din așternut, am pus iepurașul în sîn și am ținut o fuguliță pînă la vie. I-am dat drumul în locul unde-l găsisem în ajun și am luat-o în pripă înapoi. Simțeam cum sufletul mi se umple de o nestăpînită bucurie, de parcă săvîrșisem o mare faptă de eroism.

Puteam oare pe atunci să bănuie că peste mulți, peste tare mulți ani, după amiaza vîrstei hăt, voi umbla cîte o zi întregă cu arma-n mîini, scotocind coclaurile, desigurile, gata în orice clipă să trag în frumoșii și zvăpăiații ceia de urecheați, și că din asta chiar voi avea și o anumită satisfacție de ordin, ca să zic așa, sportiv?! Și cum rămîne cu pîinea «de la iepuri" pe care ne-o aducea tata în copilărie ori de cîte ori se întorcea seara de la cîmp sau de la iarmaroc?

Mă uit la mama cum trebăluiește la plită și mă simt oarecum vinovat în fața ei...

Tema recunoștinței și a eternei amintiri despre MRPAP în operele scriitorilor moldoveni

ARHIP CIBOTARU (1935–2010)

Poetul, prozatorul și dramaturgul A. Cibotaru s-a născut în satul Cobîlnea, raionul Soroca, într-o familie de țărani.

Publică poezii în presa literară din 1952. Editorial a debutat cu placheta de versuri «Ecolul gliei». A promovat o lirică matură, aproape de frământările neamului, venind din folclorul nostru autentic. Astfel au apărut culegerile de poezii: «Distanțe», «Trepte», «Spații», «Dans de toamnă», «Întoarce-mi primăvara», «Între lume și cuvînt» ș.a.

Unele poezii ale lui A. Cibotaru au fost puse pe note. Poetul a contribuit la dezvoltarea poemului moldovenesc contemporan. Cartea sa de poeme «Ferestre» se înscrie printre realizările de seamă ale genului din ultimele decenii ale sec. XX. A publicat culegerea de comedii «Șase de dobă» și romanul satiric «Umbra comorilor».

A. Cibotaru alături de scriitori. Chișinău

Scrive și citeva culegeri pentru copii: «Din primăvară pînă-n iarnă», «Nicolae Țurcă prima treaptă urcă» ș.a.

În versurile lui A. Cibotaru pulsează patriotismul eroului liric, dragostea de țară, de pământul băștinei, glorificarea muncii oamenilor-făuritori de pâine. Poetul militează pentru pace și prietenie, egalitate și fraternitate între popoare.

A. Cibotaru s-a impus și ca un bun traducător, tălmăcind din opera scriitorilor T. Șevcenko, A. Pușkin, R. Gamzatov, A. Tvardovskii, Ia. Kupala.

Creația lui A. Cibotaru a fost tradusă în mai multe limbi ale popoarelor din republicile fostei Uniuni Sovietice.

A. Cibotaru face parte din acea pleadă de poeți care a contribuit mult la faptul ca poezia moldovenească să efectueze remarcabilul salt calitativ spre o poezie lirică de profundă vibrație personală cu un interes crescînd față de înnoirea și perfecționarea formei artistice și față de individualizarea și substanțializarea fondului de idei, spre o poezie – expresie vie a propriilor trăiri și a propriei fantezii inovatoare.

VOCABULAR

a substanțializa – a face important, principal.

inova – a descoperi ceva nou.

1. Cu care plachetă de versuri A. Cibotaru a debutat editorial?

2. Cum a contribuit poetul la dezvoltarea poemului moldovenesc?

3. Enumerați unele din temele abordate de autor în poeziile sale.

CIZMARUL

Cum l-au întîlnit rudele
pe ostaș?

Ce trăsătură morală
simbolizează această
imagine poetică?

Care este rolul
hiperbolei «toată
lumea»?

L-au plîns ai casei ca pe-un răposat,
Cînd s-a întors de la război în cîrji,
I-a-mbrățișat,
I-a liniștit,
I-a mîngîiat
Și ochii i-au rămas uscați și dîrji.

Azi toată lumea-l știe meșterind
Pantofi frumoși
Și toți sînt pentru alții,
Picioarele i-s rupte, și nîcîcînd
Acești pantofi el n-o să-i mai încalțe.

Cum, în ce mod își găsește cizmarul mîngîierea sufletească?

Cu ce sens este folosit cuvîntul « cîrpală »?

Explicați sensul ultimelor două versuri.

Nu-i va purta pe soare, nici pe lună,
Și nu-i va zgîria mergînd prin pietre,
Dar ei vor ține drumurile-ntruna
Și vor străbate mii de kilometri.

Vor alerga prin iarbă pînă-n șold,
Prin nori de praf, pe scări de șantier...
Cizmarul, prins de-al drumului imbold,
Nici nu se simte în atelier.

Cu ținta-n dinți și cu ciocanu-n mîină,
Închide ochii și în gînd aleargă.
Pereții se topesc și vîntu-l mîină
Pe unde-i clocot mult și viață largă.

Apoi, trezit ca dintr-o toropeală,
Lucrează mai domol, mai cumpănit,
De parcă pune cîte o cîrpală
La sufletu-i în bătălii rănit.

E fericit?
Nu-i merge-acest cuvînt.
Dar a rămas în rîndul celor dragi,
Ca fericirea de pe-acest pămînt
Să nu mai umble niciodată-n cîrji.

Complexul Memorial Eternitate din Chișinău

VOCABULAR

cumpănit – chibzuit, potolit, calm.

domol – încet, stăpînit, liniștit.

imbold – îndemn.

toropeală – somnolență, ațipire.

1. Cu toate că cizmarul s-a întors, de pe front, viu « L-au plîns ai casei ca pe-un răposat». De ce?
2. Cel care «i-a mîngîiat și «i-a liniștit» a fost tot cizmarul. Ce trăsături de caracter reies din aceste acțiuni ale sale?
3. De ce a ales, ca profesie, cizmăria? Meditați, apoi răspundeți la întrebare.
4. Cine sînt «pantofii» «care vor străbate mii de kilometri»?
5. Discutați! Sufletul poate fi «rănit»? Cum?
6. Cînd A. Cibotaru vorbește despre «fericirea de pe acest pămînt» are în vedere doar locurile natale?

Să pătrundem în tainele textului

Eroismului poporului în anii Marelui Război au fost consacrate complexe memoriale. Unul din ele este Complexul Memorial Eternitate din Chișinău, inaugurat în 1975. Centrul lui compozițional îl formează o piramidă din cinci arme stilizate și șase stele cu imagini sculpturale, închinată etapelor principale ale Marelui Război. La crearea acestui ansamblu a contribuit și sculptorul moldovean L. Dubinovskii. Aflați informații suplimentare, despre compoziția acestui ansamblu, din enciclopedia «Literatura și Arta Moldovei».

În poezia «Cizmarul» poetul A. Cibotaru își exprimă opinia față de problema ce frămîntă societatea contemporană: problema păcii și războiului. Poezia este un înflăcărat apel la lupta pentru pace.

Scopul autorului nu a fost cel al evocării eroismului ostașului pe front. Despre trecutul eroului liric știm doar că «s-a întors de la război în cîrji». Bărbăția și curajul cu care înfruntă durerea dezvăluie o înaltă calitate morală: a sluji întotdeauna cu devotament, cu dăruire totală. Ceea ce zugrăvește poetul cu măiestrie este munca necondiționată, depusă de cizmar în folosul poporului doritor de pace, pentru acei ce aleargă «prin iarbă pînă-n șold» și «vor străbate mii de kilometri» să aducă fericire altora.

Figura de stil care constă în înlocuirea voluntară a categoriilor logice ale întregului prin parte, ale părții prin întreg, al abstractului prin concret, ale posesorului prin lucrul posedat etc. se numește **metonimie**: *L-am citit pe Creangă.*

Meditație – specie a poeziei lirice, cuprinzând reflecții filozofice asupra existenței umane: viață, moarte, iubire, scurgerea timpului, istorie ș.a.

Meșterind încălțăminte pentru oamenii muncii, într-un moment se vede și el alergând «pe unde-i clocot mult», ceea ce înseamnă că eroul trăiește alături de oameni, e cuprins de grijile lor cotidiene. Patosul umanist al eroului îl cucerește pe cititor, pentru că, fiind în cârji, își depune eforturile «ca fericirea... să nu mai umble-n cârji».

Dragostea de viață, tăria de caracter, dorința de a fi de folos îl fac să înfrunte toate greutățile. Fostul ostaș rămîne pentru toată viața pe linia întîii. Atitudinea sa față de viață, modesta meserie și stăruința cu care muncește denotă patriotismul și eroismul manifestat în lupta cu fascismul. E rănit fizic, moral, însă este un exemplu de bărbăție, tărie sufletească, și puritate morală, demn de urmat.

Chipul eroului este zugrăvit cu ajutorul imaginilor poetice sugestive.

Popularitatea eroului este redată prin hiperbola – metonimie: «Azi toată lumea-l știe...» Antiteza evidențiază munca pașnică a oamenilor și atrocitățile războiului: «Acești pantofi el n-o să-i mai încalțe», «dar ei vor ține drumurile-ntruna». Semnificativă este și metonimia: pantofii «vor alerga», «vor străbate kilometri».

Imaginile din final formează ideea poeziei: foștii luptători își aliniază vocea alături de omenirea progresistă ca «fericirea să nu mai umble niciodată-n cârji», adică să domnească pacea pe pămînt.

Meditația «Cizmarul» are un caracter patriotic și e scrisă în stil de baladă.

VOCABULAR

atrocitate – faptă cumplită, grozăvie.

1. Care a fost scopul autorului oglindind chipul ostașului?
2. Cine este cizmarul?
3. Fiindcă s-a întors din război fără picioare, ostașul merită odihnă, el însă continuă să muncească. De ce?

4. Menționați câteva trăsături de caracter dominante ale cizmarului.

5. **Discutați.** De ce cuvîntul «fericire», «nu merge» pentru dînsul?

6. Notați în caiet două comparații și două epitete. Care este rolul lor în text?

7. Nici compozitorii n-au rămas repetenți la capitolul «Proslăvirea eroismului ostașilor». Distinsul compozitor D. Kabalevskii a compus în 1963 renumitul «Recviem» (dedicat celor căzuți în luptă cu fascismul, după R. Rojdestvenskii). Această piesă muzicală răsună în timpul festivităților de 9 Mai, cînd se sărbătorește Ziua Marii Victorii și a Păcii. Audați «Recviem»-ul, imprimat, în cadrul lecției de literatură sau a unei serate consacrate acestui mare eveniment, apoi mărturisiți ce impresii v-a lăsat audierea piesei.

8. Realizați proiectul scenariului unei serate sau al unei compoziții muzical-literare consacrate Zilei Păcii.

9. Schițați portretul unui participant la Marele Război pentru Apărarea Patriei din satul (orașul) natal, pe care l-ați luat sub ocrotirea clasei (școlii) dvs.

Text pentru rubrica «Paralelism literar»

P. Zadnipro

A FOST RĂZBOI

A fost război,
Of, doamne-doamne,
Ce mulți s-au stins
Din viață oameni!
A fost război,
Iar după el a fost și foame,
Ce mulți s-au stins din viață oameni!
A fost război,
A fost un semn –
Pe capul globului blestem,
Altfel, altcum

Prin ce se aseamăna
poeziile «Cizmarul» și
«A fost război»?

Prietenu-mi de școală-acum
N-ar mai picta nicicând, nicium
Colbăraia de pe drum
Cu un picior rotund de lemn.
A fost război,
A fost un semn
Și sub al svasticii blestem
Atâtea visuri au rămas defuncte,
Că-n locul lor
În mintea mea
Stau astăzi puncte-puncte

ANDREI LUPAN (1912-1992)

Poetul Andrei Lupan este unul din veteranii literaturii moldovenești contemporane. El activează în literatură timp de șase decenii.

În multiplele sale ipostaze de poet, publicist, dramaturg, traducător, activist obștesc A. Lupan s-a aflat mereu în vârtoarea evenimentelor, impunându-se drept una din personalitățile de vază ale culturii moldovenești.

A. Lupan s-a născut în satul Mihuleni, raionul Rezina, într-o familie de țărani.

Poetul își face stagiul literar la școala aspră a vieții. Din Mihuleni viitorul scriitor va lua cu sine imaginea tragică a satului «bătut de pumnul legii» și chipurile aspre și protestatoare de țărani oropsiți, dar neînfrânși de vitregiile regimului de ocupație burghezo-moșieresc.

A. Lupan întâlnește cu entuziasm anul 1940, anul eliberării de sub jugul burghezo-moșieresc, manifestându-se activ pe tărîm obștesc și scriind bine cunoscutele sale poeme «Sat uitat» și «Scrisorile de pe deal».

În anii războiului poetul s-a aflat într-o unitate de geniu.

Anii postbelici s-au dovedit a fi deosebit de rodnici pentru A.Lupan.

Prima poezie, «Biografie», vede lumina tiparului în 1932, preocupările literare anticipează această dată.

Pentru cititorul de astăzi creația lui A. Lupan de pînă la 1940 reprezintă o pagină revelatoare și emoționantă. Opera poetului se referă la viața celor mulți și asupriți, la viața țăranului sortit la cea mai neagră mizerie («Înlănțuiri», «Degrabă», «Tată», «Culai răspunde la judecată»).

Începînd cu poemul «Sat uitat», în scrisul lui A. Lupan se produce o anumită restructurare a mijloacelor de exprimare. Rămînînd fidel tematicii rurale și poeticii tradiționale, scriitorul reînnoiește unele procedee caracteristice poeziei publicistice, renunță la suprasaturarea textului cu expresii și cuvinte prea dure («Strajă», «Trec ucigașii», «Doina»).

A. Lupan a cultivat întotdeauna o poezie de idei; ideea, de obicei, apare întruchipată în cadrul unui anumit subiect sau al realismului. În timpul Marelui Război și în anii postbelici poetul scrie o serie de lucrări artistice valoroase, în care demască barbaria năvălitorilor fasciști, glorifică eroismul în masă al popoarelor frățești; evocă scene profund realiste și emoționante privind lupta cu jertfire de sine a poporului moldovenesc («Întoarcerea acasă», «Trei bărbați»).

Decernarea premiului de Stat lui A. Lupan. 1975

Sub unghiul de vedere al varietății și diversității lui A. Lupan o însemnătate deosebit de mare o au scrierile umoristice și satirice: «Păcală și ocupanții», «Doina percepturului», «Tărăboi» ș.a.

Eroii acestor opere sînt prezentați așa cum sînt ei în realitate: perfizi, lași, mincinoși, haini, hapsîni.

Marele realizări ale sec. XX trezesc în sufletul poetului răvășitoare sentimente de mândrie. Tema păcii devine una principală. Autorul «Legii găzduirii» cultivă o poezie gravă de mare tensiune cu stratificări adânci în psihologia umană.

Pe o filă din jurnalul său intim A. Lupan nota: «O viață consecvență cu mine însumi, cu firea mea. Vreau să trăiesc și să mă dezvolt așa, încât dacă aș avea în fața mea răsplata faptelor, să pot întinde mâna senin spre ea».

Semnificația poeziei lui A. Lupan n-ar putea fi însă cuprinsă și dezvăluită în toată amploarea ei, dacă nu s-ar ține seama și de un alt moment foarte important. Se are în vedere atitudinea lui A. Lupan față de problemele scrisului, față de propria muncă literară. Acest crez și această consecvență autoul le-a promovat și le-a aplicat o viață întregă. Întreg scrisul lui Lupan stă sub semnul zbuciumului creator, a mării răspunderi pe care o poartă scriitorul față de popor, față de literatură ca oglindă a conștiinței poporului. Așa a fost el, academicianul și Eroul Muncii Socialiste, poetul – frate a pământului A. Lupan.

1. Care sînt motivele dominante ale poeziei lui A. Lupan de pînă la 1940?
2. Ce evocă scriitorul în opera din timpul Marelui Război și cea postbelică?
3. Care sînt obiectivele poeziei satirice și umoristice ale lui A. Lupan?

4. Luînd drept punct de plecare poezia «Autobiografie», pe care o găsiți în biblioteca școlii, pregătiți o prezentare a biografiei lui A. Lupan și evidențiați promovarea crezului său artistic, exprimat încă în tinerețe: «Vreau să trăiesc și să mă dezvolt așa, încât dacă aș avea în fața mea răsplata faptelor, să pot întinde mâna senin spre ea».
5. Citiți de sine stătător poezia «Răvaș despre nucleul «H» și comentați-o.

LUCEAFĂR

Drum de țară, șleah răsfrînt –
stă la margine mormînt,

Locul unde se înalță
obeliscul.

Ce marchează «tinerețea
de soldat»?

Unde i-a fost săpat
mormîntul?

Adresarea către
contemporani: cinstirea
memoriei prin fapte
concrete.

în ograda din țărăși
simple flori de țigăncuși,
obelisc cu stea de fier
și un copac la cap străjer.
Pîn-aici a mers ostașul,
izgonind din sat vrăjmașul,

pîn-aicea și-a purtat
tinerețea de soldat
și-a rămas unde-a căzut
luptător necunoscut.

Au venit din sat bătrînii
și femei, vādăni străine,

unde-i iarba încolțită
i-au săpat tăcuți mormîntul,
i-au făcut lăcaș în glie
cu hîrlețe pentru vie.

Cresc de-atuncea țigăncuși
în ograda din țărăși,
stă de-atunci aici străjer
obelisc cu stea de fier;
satul crește, via crește,
steaua tace, străjuiește...

Tu să vii voinic și tefăr
unde arde-acest luceafăr

și să iei un plug de-argint,
să tagi brazdă pe pămînt,
să ari zăble pentru grîu,
să duci drumuri prin pustiu

și să-i zici cu grai cinstit
că eroul n-a murit.

1. Care sens al cuvîntului «luceafăr» a fost folosit de A. Lupan pentru a-și intitula poezia?
2. Descrieți locul unde se înalță obeliscul.

3. Sătenii «i-au săpat tăcuți mormîntul». De ce a fost nevoie anume de cuvîntul «tăcuți», și nu altul, pentru a reda atmosfera din jur, starea în care se aflau sătenii?
4. Îngrijiți de mormîntul (monumentul) eroilor căzuți în Marele Război? Numiți florile care «fac de strajă» la acest mormînt (monument).

Să pătrundem în tainele textului

Elegia este o specie a genului liric în care se exprimă stări sufletești dominante de nostalgie, melancolie, tristețe.

Distihul este un grup de două versuri cu structură metrică de obicei deosebită și care împreună alcătuiesc o strofă cu sens de sine stătător.

Amintiți-vă: Piciorul metric este unitatea de ritm alcătuită dintr-un grup de două, trei sau patru silabe accentuate și neaccentuate, care se repetă într-un mod regulat într-un vers.

Amintiți-vă: Rima constă în identitatea sunetelor de la sfîrșitul a două sau mai multe versuri, începînd cu ultima vocală accentuată.

Poezia «Luceafăr» creează o atmosferă de nostalgie și exprimă durerea sufletească pentru soldatul necunoscut. «Izgonind din sat» dușmanii, a rămas să zacă într-un mormînt, împrejmuț de o «ogradă din țărugi», «Obeliscul cu stea de fier» și «copacul la cap» îi are străjeri. Iar simplele țigăncuși sînt unicele flori care cresc pe locul unde «s-a săpat, tăcut, motmîntul». «Subiectul», prezentat concis, succint de A. Lupan, zguduie. Pătrunși de adîncă tristețe și sfîntă datorie pentru cel care cu prețul vieții și în numele păcii a căzut de tînăr, au venit «bătrîni, femei, vădăni străine» de «i-au făcut lăcaș în glie», să-l aibă mereu, scump și aproape, ca pe un fiu. Pacea s-a instalat pe pămînt, «satul crește, via crește», dar avem o datorie eternă față de cel ce «și-a purtat tinerețea de soldat»: să-i cinstim memoria prin fapte: să tragem «brazdă pe pămînt», să arăm «zăble pentru grîu», să ducem «drumuri prin pusti» și să fim cinstiți.

Lectura poeziei naște un sentiment de amărăciune, de tristețe și de recunoștință pentru sacrificiul eroului necunoscut, de aceea «Luceafăr», ca specie literară, este elegie (de la cuvîntul grecesc elegia – cîntec de jale).

Poezia «Luceafăr» este scrisă în strofe de câte două versuri. Amintiți-vă: cum se numesc astfel de strofe?

În elegia sa A. Lupan nu relatează pur și simplu un fapt obișnuit din viață, care poate fi expus așa, din întâmplare. Poetul stăruie asupra unor momente cu semnificații adânci, momente ce necesită pauze în timpul lecturii. Ritualul înmormântării eroului care s-a sacrificat pentru un cer senin de-asupra noastră, înveșnicirea memoriei lui țin de cele mai sacre valori morale ale poporului nostru. Dar... despre aceste valori nu se poate vorbi în grabă, la-n întâmplare, căci despre ceea ce ne e scump și sfânt vorbim în taină, pios. Iată de ce A. Lupan a ales pentru conținutul creației sale cea mai adecvată formă strofică – distihul.

VOCABULAR

pios – evlavios, cuvios, cucernic.

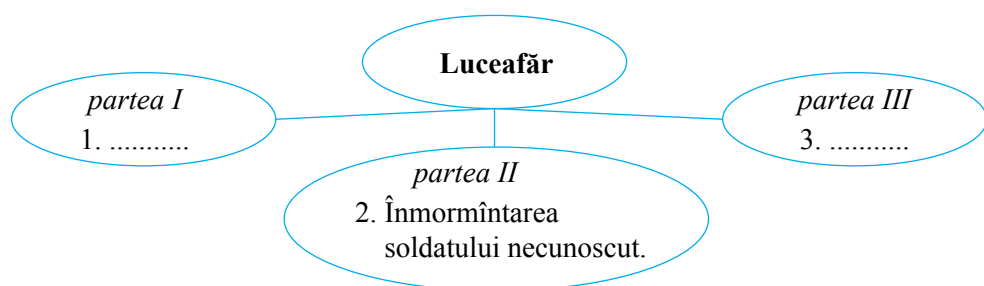
adecvat – potrivit.

1. Indicați motivul de bază al poeziei și modul de expunere al enunțului liric. Ce relații dramatice din istoria și viața poporului reflectă poezia?
2. Care este reacția omului față de aceste realități, sentimente de care este el pătruns?
3. Cercetați structura compozițională a poeziei care poate fi divizată în trei părți.

4. Identificați cele trei părți ale elegiei, deduceți gândul principal al fiecărei părți și completați tabelul:

5. Distingeți imaginile dominante ce constituie axa poeziei. Identificați tropii și explicați rolul lor.

6. De ce autorul, pentru a crea universul artistic al poeziei, pune în atenția noastră un mormînt la o margine de «șleah», «o

ograda din țăruși», niște «simple flori de țigăncuși» și «un copac la cap străjer»? De ce mormîntul eroului a fost săpat «unde-i iarba încolțită», de ce «i-au făcut lăcaș în glie» «cu hîrlețe pentru vie»?

7. De ce obeliscul cu stea de fier e comparat cu un luceafăr?

8. Ultima parte a poeziei (ultimele 8 versuri) exprimă mesajul poeziei. Cui se adresează el? De ce autorul și-a intitulat poezia «Lucafăr»?

9. Determinați felul rimei, piciorului metric în poezie.

10. Pornind de la motivul următoarelor versuri, alcătuiți un text (în proză sau în versuri): «Nu cumpărați copiilor pistoale./ Chiar dacă par frumoase în vitrine... /Luați-le păpuși cu părul curgător, /Cu ochii mari/Precum îs ochii lor... /Să le pună nume/ Și să iubească toate/ Numele din lume.» (A. Cibotaru)

11. În poezia «Război» I. Bațan scrie: «Ca să-nflorească dragostea și pomul,/Să nu le curme gerul morții hîd,/ Vom face tot ce poate face omul, /Ba chiar mai mult decît atît!» Completați poezia poetului cu idei proprii: «Ce ați face dvs. ca să-nflorească dragostea și pomul»?

Texte pentru rubrica «Paralelism literar»

P. Dudnic

NEUITARE

Bat vînturi albastre,
Albastre și verzi
În seri purpurii
Și sub dalbe nămezi
Prin crînguri de ierburi,
Prin codri-nluniți.
Bat vînturi de iarnă
Și vînturi fierbinți,
Și ninge tot ningen-tre astăzi și ieri,
Ca și cum fulgii,
Fiind niște punți,
Ninge-ntre mame
Și fiii pierduți.

SOLDATUL NECUNOSCUȚ

Noi nu știm
Cum arăta la chip,
Dar prepunem
C-avea chica bălaie,
Cum e spicul
Aurind în claie.

Identificați elementele
comune ce le conțin
poeziile «Luceafărul» și
«Soldatul necunoscut».

Unde s-a născut
Și a trăit?
Știm doar c-a venit
Din Răsărit
Și-a căzut
Salvînd de pălălaie
Plaiul acesta tînăr și-nverzit.

Bănuim că ochi albaștri avea
Cum e cerul,
Cum e apa-n Răut, poate
Cum îs albăstrițele, lăsate
Să-nfloreasca-aici
Fără de moarte.

Nu știm
Dacă-a fost
Plugar ori muncitor,
Dar cu toții știm
Că a iubit,
Că să vadă
Lanul pîrguit.

De atîta-n
Orice amurg,
Cînd ținem
Calea-n sat
Prin holde
Și prin vii,
Noi cu mîinile
Fierbinți de muncă

Îi aducem flori
Din luncă, vii;
Dăm salut
Din goarne arginții,
De-l aude
Lumea pîn' departe,
De-l repetă
Codrii și cîmpii.

Andrei Lupan

PLECAREA

De ce îl așteaptă
telegarii?

Îl așteaptă bun de ducă
în ogradă telegarii;
haide, mamă Smărănducă,
pune-i traista în spinare.

Ce anume trebuie «să
mai uite Ionică»
și de ce?

Sfătuiește-l, că nu strică,
înc-o dată pentru cale,
să mai uite Ionică
bazaconiile sale.

Povața mamei.

Lasă-ți lacrima în tindă
și fii aprigă-n povața,
taina cărților s-o prindă,
buchisind din scoarță-n scoarță.

Care este sensul
cuvîntului «rostul»?

Cu porunca ta de mîină,
să-și deschidă-n lume rostul –
un opaiț de lumină
pentru neam de neamul vostru.

Iată-l gata – trece pragul
printre cei care-l îmbie.
De-ați ști voi, ce lume-ntreagă
pleacă azi în drumeție!...

Cale bună, pe-ndelete
pune mîna pe dîrlogi,
povîrnișul e cu pietre,
caii mici și slăbănogi.

Evocarea personajelor crengiene.

Mai cu chef, mai cu de-a sila,
uite-așa porniră-n veac
și Gerilă, și Lungilă,
și Dănilă Prepeleac.

Cei mai răi și-au dat în petec
de-i căznim și astăzi încă.
Arde lupul cel bezmetic.
Intră vidma la turbincă.

Mama Smaranda e
nemuritoare.

Iar Smaranda stă în poartă,
urmărindu-te, Ioane,
cum stau munții fără moarte
în sclipirile Ozanei.

1. De ce A. Lupan a folosit termenul «telegarii» și nu «caii»?

2. Imaginați-vă ce putea conține traista pe care i-a pregătit-o mama Smaranda.

3. Sînteți mama Smaranda. Povățuiți-l pe Nică înainte de plecare.

4. Comentați strofa a șasea și aflați cum i-a fost drumul, lui Nică, pînă la școală.

5. Explicați sensul expresiei «și-au dat în petec».

Să pătrundem în tainele textului

În poezia «Plecarea» A. Lupan evocă un moment concret din viața nemuritorului Ion Creangă: plecarea acestuia de acasă, la învățătură: «Îl așteaptă bun de ducă/în ogradă telegarii;/haide, mamă Smărănducă, / pune-i traista în spinare».

Smaranda, mama scriitorului, dorea să-și vadă fiul învățat și era în stare să facă totul numai să-l vadă pe fecior făcînd carte. De aceea alegerea Smarandei în calitate de personaj al poeziei este pe deplin justificată.

Poetul A. Lupan evocă fugitiv cîteva personaje crengiene (Gerilă, Lungilă, Dănilă Prepeleac), care contribuie la recrearea atmosferei creației crengiene.

Poezia «Plecarea» conține trei metafore potrivite în context. Prima e cea cu rostul plecării în lume a copilului Creangă: «Cu porunca ta de mîină,/să-și deschidă-n lume rostul –/un opaț de lumină/pentru neam de neamul vostru».

Cea de-a doua metaforă este expresia universului reprezentat de înaintea mergătorul nostru: «Iată-l gata – trece pragul/printre cei care-l îmbie./ De-ați ști voi, ce lume-ntreagă/pleacă azi în drumeție!...»

Ion Creangă nu e un om oarecare; el reprezintă o «lume-ntreagă»: fără el n-am fi avut nici un personaj care ne sînt azi familiare.

Cea de-a treia imagine se referă la mama scriitorului. A. Lupan o vede nemuritoare: «Iar Smaranda stă în poartă./urmărindu-te, Ioane,/ cum stau munții fără moarte/în sclipirile Ozanei».

Inversiunea este figura de stil ce constă în încălcarea ordinii obișnuite a cuvintelor în frază (vers, sintagmă): «stă la margine mormînt» (mormîntul stă la margine).

Poetul dovedește o subtilă artă a recreării atmosferei în care s-a format personajul poeziei, versul său fiind simplu și totodată capabil să evoce esențialul din acea «lume-ntreagă», care a fost și este Ion Creangă.

Poezia «Plecarea» este scrisă într-o limbă curgătoare, frumoasă, în graiul viu al poporului; posedă o deosebită forță emoțională datorită expresivității limbajului artistic, datorită mijloacelor artistice de exprimare: epitet, comparație, metaforă, inversiune.

«Versurile... curg firești, ca un grîu mășcat și curat, se revarsă pe pagina cărții într-un ritm nou, cînd mai potolit, cînd mai grăbit».

(I. C. Ciobanu)

VOCABULAR

subtil – fin, pătrunzător.

1. De ce poezia este intitulată «Plecarea»?
2. Mama Smaranda vă este cunoscută din «Amintirile...» lui I. Creangă. Cum v-o imaginați acum, cînd își petrece fiul la învățătură? Faceți portretul verbal al mamei lui I. Creangă.
3. Explicați sensul propriu și cel figurat al titlului poeziei.
4. Relatați despre cele trei metafore potrivite în context, exemplificînd.
5. Autorul A. Lupan povestește un episod concret din viața lui I. Creangă: plecarea acestuia la învățătură, la Socola. Citiți episodul cu plecarea lui Nică la această școală din «Amintiri...», apoi expuneți-l rezumativ, evidențiind cuvinte (expresii) care au fost înlînite în aceste două opere.

6. Discutați. Unii critici consideră că în versurile: «De-ați ști voi, ce lume-ntreagă/pleacă azi în drumeție!...» este vorba de lumea basmelor, a copilăriei, a începutului spectacolului vieții lui I. Creangă, la care acesta a privit distanțat: ironic, trist și plin de înțelepciune. Exprimați-vă motivat opiniile în legătură cu aceste afirmații.

7. Realizați un interviu cu Nică înainte de plecarea lui la învățătură.

8. Comentați tabloul lui I. Vieru «Plecarea», evidențiind afinități cu conținutul poeziei omonime de A. Lupan.

9. Exprimați-vă părerea în legătură cu versurile: «Cu porunca ta de mână,/să-și deschidă-n lume rostul –/un opaiț de lumină/ pentru neam de neamul vostru.» De ce «opaiț»? Este vorba de sensul propriu al acestui cuvânt? Dacă ne referim la epoca lui I. Creangă, considerați potrivită comparația cu «un opaiț»?

Tema relațiilor între generații în operele scriitorilor moldoveni

VASILE ROMANCIUC (1947)

Poetul Vasile Romanciuc vine de la Badragii-Noi, raionul Edineț.

*V. Romanciuc în mijlocul
cititorilor*

Debutază în 1974 cu volumul «Genealogie», în care versurile se înscriu în albia sufletului plin de bunătate, omenie, însetat de miracolele existenței umane și priveliștile frumosului. Fiind întrebat ce ar vrea el ca cititorul să găsească în poeziile pe care le scrie, V. Romanciuc răspunde: «Pe sine aș vrea să se găsească. Om «întreg»: cu bucurii, cu prieteni și cu dușmani, cu dreptate

și cu greșeala sa, cu dragostea și cu ura».

În cea de-a doua culegere, intitulată «Cinstirea proverbelor», poetul vede rostul existenței totale în marea comuniune cu lumea, în slujirea cu credință a oamenilor și țării.

În culegerea «Dacă ai un prieten» (destinată elevilor) poetul duce la cugetul copilului adevărul despre principiile vieții: dragostea de țară,

respectul reciproc, prietenia, iubirea de pământul natal – baștina, de mamă și tată.

*V. Romanciuc omagiat
la Lisabona*

Laitmotivul cărții «Din tată-n fiu» este: să fim oameni, să descoperim și să păzim frumosul din noi și din jur. Iubirea în poezia lui V. Romanciuc este «Sfînta lunii», căci ea potolește noaptea din suflet, stabilește trainice punți între oameni.

Cartea de versuri «Ce am pe suflet» conține meditațiile și trăirile poetului: comunică cu cititorul de la suflet la suflet. În centrul poeziei e iarăși omul.

Pana lui V. Romanciuc apără tot ce susține demnitatea omului și înfierează tot ce lucrează în detrimentul ei.

VOCABULAR

detriment – pagubă.

1. Cine este eroul principal al poeziilor lui V. Romanciuc?
2. Creația lui V. Romanciuc e considerată «o poezie a marilor întrebări despre om». Putem atașa aceste referințe și la culegerea «Genalogie»? De ce?

3. Cum credeți, a fost binevenită pentru copii culegerea «Dacă ai un prieten»? Motivați răspunsul.
4. Discutați. În volumul «Din tată-n fiu» poetul susține că Pîinea, Soarele, Dragostea, Pacea, Patria, Prietenia sînt o moștenire din moși-strămoși. Această moștenire sacră nu trebuie risipită, ci înmulțită, iar noi, urmașii, sîntem datori s-o transmitem altei generații. Are dreptate poetul? De ce? Motivați.
5. În culegerea «Din tată-n fiu» găsim versurile: «Cine are două țări – nare nici una». Ce părere aveți dvs. în legătură cu spusele poetului, dacă ne vom referi la cei care-și fac dublă cetățenie doar cu scopul unui profit?

6. Realizați un text coerent cu titlul «Iubiți-vă ca frații, oameni!» (vers din poezia «Sfînta pace» de V. Romanciuc).

MARII BĂRBAȚI

Afară de spice, ce ne
mai dăruiește pământul?

Ștefan cel Mare

Cine poate purta numele
de «mare bărbat»?

În ce mod marii bărbați
«au luminat»?

Numiți o faptă a
scritorului-cronicar
G. Ureche, de care
«nu ne rușinăm în fața
lumii».

Identificați comparația;
explicați rolul ei.

Pământul nu rodește numai pîine,
Nu doar de spice sîntem luminați,
De la pământ pornesc și vrednicia,
Și vrednicia marilor bărbați.
Noi – după ei ne-aflăm vechimea, anii,
După bărbații noștri temerari,
Precum citim după inele vîrsta
Stejarilor în codri seculari.
În tot ce au zidit atîtea veacuri,
N-au pus numai prezent – și viitor!
Ca noi în fața neamurilor lumii,
Să nu ne rușinăm de fapta lor.
Au ridicat cetăți, au scris balade,
Și au cîntat, și-au plîns, și au arat,
Au stat la ocnă, – au ars pentru dreptate,
Ei au trăit, trăind – au luminat.
Noi – după ei ne-aflăm vechimea, anii,
După bărbații noștri temerari,
Precum citim după inele vîrsta
Stejarilor în codri seculari.
Azi noi zidim. Azi – noi durăm lumina,
Cu gîndul la acei ce vor veni,
Cu inima aproape de bărbați!
Ce-au fost, ce sînt, ce pururea vor fi.
Să fim ca rîul – rîul ține minte
Izvoarele din care s-a născut,
Căci viitorul nu deschide ușa
Acelora ce vin fără trecut.

1. Care versuri din poezie ne îndeamnă să ne cunoaștem trecutul?
2. Explicați în contextul poeziei metafora «nu doar de spice sîntem luminați».
3. Aflați cu ajutorul *Dicționarului explicativ* sensul cuvîntului «temerar» și explicați de ce poetul numește astfel marii bărbați.
4. Pe cine subînțelegem prin «neamurile lumii»?

5. Discutați! Cei care se vînd pentru un ban «lung» negînd existența patriei și poporului care i-a proslăvit, adică «i-a scos în lume», pot fi numiți «mari bărbați»?

Să pătrundem în tainele textului

Metafora – figură de stil rezultată dintr-o comparație subînțeleasă prin substituirea cuvîntului-obiect de comparație cu cuvinte-imagine.

Dimitrii Cantemir

Ioan-Vodă cel Cumplit

În decursul anilor de școală ați făcut cunoștință cu mulți scriitori, numele cărora a devenit scump fiecărui moldovean: A. Donici, V. Alecsandri, M. Eminescu, I. Creangă, D. Cantemir, I. Druță, N. Costenco și mulți alții. Toți scriitorii se deosebesc între ei după măsura talentului și prin faptul că au activat în timpuri diferite. Dar îi unește pe toți dragostea pentru poporul moldovenesc. Sentimentul lor de patriotism este un exemplu demn de urmat pentru generația de astăzi și pentru cele viitoare. Bărbați destoinici a avut poporul nostru și în trecut, bărbați ce și-au iubit țara, poporul și au știut să-i apere. Aceștia au fost: Ștefan cel Mare, Ioan-Vodă cel Cumplit, domnitorul Dimitrie Cantemir.

Poezia «Marii bărbați» este consacrată fiilor destoinici, pe care i-a avut poporul nostru. «Marii bărbați» ne îndeamnă să ne cunoaștem trecutul, istoria, «Căci viitorul nu deschide ușa/Acelora ce vin fără trecut». Activitatea marilor înaintași nu e altceva decît legătura timpurilor continuitatea generațiilor: «Noi—după ei ne-aflăm vechimea, anii...»

Pentru a evidenția valoarea activității marilor înaintași, importanța cunoașterii istoriei noastre, ca factor primordial de existență a neamului, V. Romanciuc recurge la diverse imagini artistice: epitete, comparații, personificări, metafore.

Poezia «Marii bărbați» este o duminică a sufletului, căci ea aduce cu sine sentimentul dragostei și recunoștinței față de înaintașii noștri «Ce-au fost, ce sînt, ce pururea vor fi».

1. **Discutați!** De ce poetul V. Romanciuc pentru a intitula poezia, a folosit expresia «marii bărbați», fără a utiliza vreun nume concret?

2. Numiți cîteva personalități ilustre din trecutul poporului moldovenesc ce «au ridicat cetăți», «au scris balade».

3. Ce sentiment nutrește scriitorul cînd vorbește despre veșnicia «marilor bărbați» ?

4. Încercați să compuneți cel puțin două versuri în continuarea ultimelor versuri din «Marii bărbați».

5. Citiți poeziile «Cantemir», «Asachi», «Noapte bună, bătrînule bard», «De parcă te ascultă Eminescu», «Împărații lui Ion Creangă», «Cartea lui Alexei Mateevici» de V. Romanciuc, apoi, în baza lor, alcătuiți eseul «Bărbații care au scris balade».

GRIGORE VIERU (1935-2009)

Grigore Vieru s-a născut în satul Pererîta, raionul Briceni.

Încă în anii studenției a publicat prima culegere de versuri pentru copii «Alarma». Au urmat alte cărți adresate celor mici: «Muzicuțe», «Buna ziua, fulgilor», «Făgurași», «Să crești mare» ș.a.

Printre cărțile de poezie pentru adulți se numără culegerile: «Numele tău», «Aproape», «Fiindcă iubesc», «Cel care sînt» ș.a.

La baza operei poetice a lui Gr. Vieru stau trei-motive simboluri: mama, pămîntul, iubirea.

În versurile pentru copii poetul condamnă lenevia, lăudăroșenia, îngîmfarea și alte metehne ale oamenilor. Totodată le vorbește copiilor că omul cunoaște nu numai bucuria și fericirea, dar și neliniștea, necazul și dorul mistuitor.

Acum și un veac

O calitate prețioasă a poeziei pentru copii este faptul că ea reușește să introducă în lumea celor mici și probleme mari ale existenței umane, tălmăcindu-le în imagini artistice. Dragostea față de pământul natal, pacea, războiul, munca – iată câteva teme majore ale creației lui Gr. Vieru.

O permanență în poezia lui Gr. Vieru este și tema dragostei, chipul femeii iubite. Poetul evocă măreția și frumusețea femeii, se pronunță pentru o dragoste mare și fericită («Acum, aștept», «Răsai»...)

Gr. Vieru comemorat pe aleea clasicilor. Chișinău

Gr. Vieru este cunoscut și ca traducător. El a tălmăcit din creația pentru copii și tineret a multor scriitori.

1. Care este culegerea de versuri cu care a debutat Gr. Vieru?
2. Ce condamnă poetul în poezia pentru copii?
3. Numiți cele trei motive-simboluri ce se află la baza operei lui Gr. Vieru.
4. Ce sentimente exprimă poetul în poezia «Mă rog de tine», studiată în clasa a 6-a?

LEGĂMÎNT

Care este sensul cuvîntului «cărții» în acest vers?

Știu: cîndva la miezul nopții,
Ori la răsărit de soare,
Stinge-mi-s-or ochii mie
Tot deasupra cărții Sale.

Care este rugămintea poetului?

Pot sluji codrii «ca pernă»?

Am s-ajung atunce poate
De mijlocul ei aproape,
Ci să nu închideți cartea
Ca pe recile-mi pleoape.

S-o lăsați așa deschisă,
Ca băiatul meu ori fata
Să citească mai departe
Ce n-a dovedit nici tata.

Iar de n-au să-auză dînșii
Al străvechii slove bucium,
Așezați-mi-o ca pernă
Cu toți codrii ei în zbcium.

1. Explicați sensul versului trei din strofa I. Care cuvânt v-a sugerat acest gând?

2. De ce poetul spune: «Am s-ajung atunce, poate,/De mijlocul ei aproape.../»?

3. Selectați din poezie expresiile, enunțurile necesare și alcătuiți în scris «Testamentul» lui Gr. Vieru.

4. Se află M. Eminescu printre poeziile dvs. perefrăți? De ce ?

Să pătrundem în tainele textului

Poezia «Legămînt» Gr. Vieru o închină marelui poet Mihai Eminescu și aparține genului liric. Ea este o mărturisire sinceră, o rugăminte cuviincioasă, un testament spiritual propus urmașilor și care ne amintește că nu sîntem singuri. În fiecare strofă simțim cinstirea nemărginită a lui Gr. Vieru exprimată lui Eminescu prin versuri simple.

Testamentul (poezia) abordează tema unei mărturii sincere, iar ideea este dorința lui de a lăsa deschisă cartea urmașilor săi. Ea se axează pe cîteva motive: motivul morții inevitabile (prima strofă), motivul generațiilor «Ca băiatul meu ori fata/Să citească mai departe», motivul poeziei (a patra strofă), motivul părinți-copii «Ca băiatul meu ori fata/Să citească mai departe/Ce n-a reușit nici tata», motivul codrului «Așezați-mi-o ca pernă/Cu toți codrii ei în zbcium».

Poezia este alcătuită din două părți. Prima parte este «Știu» care exprimă atitudinea eroului liric, iar a doua parte este restul poeziei care include valoarea testamentală.

«Legămînt» este o revărsare firească a sentimentelor sacre născute în inima poetului contemporan de creația înaintașului, dublată de dorința de a-i lăsa copiilor lui dragostea sacră pentru «poetul nepereche» M. Eminescu.

Opera lui M. Eminescu este un izvor de cugetări și înalte sentimente, iar o viață de om nu este de ajuns să pătrunzi în tainele operei eminesciene. De aceea cartea marelui Eminescu trebuie să rămînă deschisă pentru urmași.

1. Aflați cu ajutorul Dicționarului (*explicativ* sau de *sinonime*) sensul cuvîntului «legămînt». Care din aceste cuvinte poate înlocui titlul poeziei «Legămînt»?

2. **Discutați!** O viață de om este prea puțin timp pentru a pătrunde în tainele creației lui M. Eminescu. În ce constă valoarea operei eminesciene?

3. Identificați antonimele și explicați cu ce scop sînt ele utilizate.

4. Care este rugămîntea poetului? De ce?

5. Realizați un eseu (o compunere) cu tema: «Eminescu e al nostru și al tuturor/Eminescu – nemuritor!»

Texte pentru rubrica «Paralelism literar»

M. Eminescu

MAI AM UN SINGUR DOR

Care-i dorința lui
M. Eminescu?

Mai am un singur dor:
În liniștea serii
Să mă lăsați să mor
La marginea mării ;
Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape,
Pe-ntinsele ape
Să am un cer senin.
Nu-mi trebuie flamuri,
Nu voi sicriu bogat,
Ci-mi împlețiți un pat
Din tinere ramuri.

*Mai am un singur
dor. V. Didic. 1992*

Și nime-n urma mea
Nu-mi plîngă la creștet,
Doar toamna glas să dea
Frunzișului veșted.
Pe cînd cu zgomot cad
Izvoarele-ntr-una,
Alunece luna
Prin vîrfuri lungi de brad.
Pătrunză talanga,
Al serii rece vînt,
Deasupra-mi teiul sfînt
Să-și scuture creanga.

Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troieni cu drag
Aduceri aminte.
Luceferi, ce răsar
Din umbră de cetini,
Fiindu-mi prieteni,
O să-mi zîmbească iar.
Va geme de paterni
Al mării aspru cînt...
Ci cu voi fi pămînt
În singurătate-mi.

T. Șevcenko

TESTAMENT

De-oi muri, săpați-mi groapa
Unde-i stepa largă,
Sus pe măgură, în glia
Ucrainei dragă.
Să se vadă fără margini
Holde-n zarea toată,
Să-1 aud mugind în praguri
Niprul însputatul.
Cînd va curge el cu sînge

Cui se adresează poetul
în «Testament»?

De vrăjmaș în valuri
Pîn-la mare, eu lăsa-voi
Și câmpii și dealuri –
Tot voi părăsi și-oi merge
Sus la însuși Domnul,
Să mă-nchin...
Dar pîn-atuncea
Nu mai cred în Domnul.
Voi porniți, sfărmați în luptă
Lanțuri blestemate,
Și stropiți cu sânge proclat
Mîndra libertate.
Și-n familia cea mare
Nu uitați de mine,
Pomeniți-mă, prieteni,
Cu-n cuvînt de bine.
Traducere de Andrei Lupan

Tema relațiilor umane

ION DRUȚĂ (1928)

«Se schimbă timpurile, apar în literatură căi ușoare, bătătorite, dar scriitorul cu tenacitate își bătătorește cărăruia lui prin câmpiile baștinei», remarca literatorul A. Bocearov în studiul «Cărăruia lui Ion Druță». Cărăruia pornește de la Horodiște. Acolo se naște Ion Druță. Putea oare cineva bănuși, cercetînd fotografiile îngălbenite de ani ale familiei Druță, în băiețelul cu părul vîlvoi, pe viitorul prozator, dramaturg, publicist, filozof al acestui picior de plai?! Și touși de acasă începe acel Ion Druță pe care-l cunoaște o lume, de la mama și de la tata a moștenit acele calități ce s-au

cristalizat cu anii în demnitate bărbătească, scriitorească, perseverență, principialitate. Mama avea felul ei de a fi, «pentru că nu întotdeauna îi plăcea ceea ce îi plăcea satului, și nu întotdeauna găsea că e bine ceea ce bine i se părea satului». Și tata era un om dintr-o bucată, «plin de demnitate, arțagos și încăpăținat». Moștenește de la părinți ceea ce-i frumos pe lume.

I. Druță și Gr. Vieru

I. Druță vine cu universul lui, cu eroii lui din sat, de la Horodiște, cu o constituție intelctuală, cu vorba mucalită și hazul, căci, scrie el în «Horodiște», «patima de a vedea o lume senină în jur mi-a rămas pentru totdeauna».

Toată creația lui I. Druță vorbește nu numai despre o intuiție a cuvântului, a istoriei, ci și despre o cultură, un orizont scriitoricesc. Toate

acestea s-au contopit și creează un durabil aliaj din care e «vărsată» întreaga lui operă, unitară și unică în felul ei. Poate că a izbutit s-o ieie înaintea altora și prin faptul că s-a dus la școală de cinci ani, poate de aceea că a avut norocul să îfîlnească mereu talente în calea lui care l-au miruit cu cîte ceva din harul lor. Printre aceștia e și învățătorul P. Hămuraru, care nu se manifestase numai prin aceea că meșteșugea caligrafic litera «D», ci printr-o calitate superioară de dărnicie, de generozitate: «... mi se pare că în felul învățătorului de a scrie numele cuvîntului în catalog răzbate un fel de atitudine a dascălului față de ucenicul lui». De acești dascăli I. Druță a avut parte la propriu și la figurat cu anumite intermitențe. Unul dintre aceștia este A. Lupan, ce l-a îndrumat la primii pași în literatură, despre care scrie prozatorul în «La umbra Cuvîntului».

A debutat cu povestirea «Problema vieții», adusă atunci din armată lui A. Lupan. Au urmat apoi alte povestiri, iar în 1953 vede lumina tiparului prima plachetă «La noi în sat». Cu un tiraj de 10.000 de exemplare pe acele timpuri!

Anevoioasă i-a fost pîrtia spre casa cuvîntului. I. Druță a pășit pe un fâgaș împărăginit și a dus brazda lui literară ani la rînd în felul său irepetabil, conferind artei narrative superbe virtuți estetice, scoase la lumină din arta basmelor, snoavelor, baladelor, doinelor; din virtuozitatea și iureșul horelor și sîrbelor a extras ceea ce numim noi coloana vertebrală a eroilor lui rezistenți prin vreme.

Aici, la hotarul dintre arta populară și cea cultă, și-a lucrat ogorul literar I. Druță, oferindu-ne acele descoperiri artistice originale, ajunse valori prin tezaurul cultural al poporului nostru.

(După A. Hropotinschi)

VOCABULAR

tenacitate – stăruință.

mucalit – hazliu, glumeț.

intermitență – discontinuitate, neregularitate.

1. Povestiți despre mama și tata – părinții lui I. Druță. Cum ni-i prezintă scriitorul?
2. Ați avut parte de un învățător care a avut mult comun cu P. Hămuraru, învățătorul lui I. Druță? Descrieți-l.
3. Numiți opera cu care a debutat prozatorul.

4. Cine sînt eroii operei druțiene, reieșind din conținutul operelor studiate și citite independent?

5. Rezumați conținutul unei opere din creația lui I. Druță, pe care ați citit-o independent.

DOR DE OAMENI

Plînge, geme, urlă viscolul, despiciîndu-și pieptul în ușa bordeiului. Badea Iacob își potrivește cojocul pe umeri și mai zvîrle cîteva vreascuri pe foc.

Care este rolul personificării?

– Măi, da-i cumplită iarna. Auzi? Dar afară de dînsul nu mai are cine asculta – e singur în bordei și bordeiul e singur în potopul acesta de omăt. Totuși nu poate lăsa vorba să moară așa, în pustiu, și de aceea își răspunde sieși:

– Da, cumplită.

De cîtă vreme se află badea Iacob în cîmp?

De vreo două săptămîni hrănește cu vreascuri sobușoara asta, de vreo două săptămîni întrebă singur și singur își răspunde, de vreo două săptămîni tot asculta poate aude afară vreun pas de om. Dar aude numai viscolul și trăsnetul focului în vatră. Apoi, într-un tîrziu, mai aude un șoarece ronțăind undeva după căpriorii bordeiului. Oare ce dracu a găsit el acolo de ros? Ei, șoarecele să nu găsească? Și pentru că poartă o veșnică dușmănie ființelor acestea ce fac numai stricăciuni, zvîrle o surcică în podul țuguat al bordeiului.

– Hîț, diavole!

Ați fi în stare să trăiți ca Iacob, în cîmp?

Șoarecele amuțește și lui badea Iacob îi pare rău că l-a speriat. Acum i se face și mai urît. Rumenește jăromaticul în vatră, clocotește domol o ulcică pe plită, iar viscolul tot urlă și urlă ca un cățel alungat de acasă. Din cînd în cînd badea Iacob se ridică, se uită afară prin ferestruica mică cît o palmă, la girezile de păpușoi rămași necurațiți. Macar de-ar veni cineva la furat – ar avea cu cine schimba două vorbe...

Iar se așază pe scăunaș la gura sobei. Jăromaticul începe a păli. Badea Iacob zvîrle cîteva vreascuri pe foc – vreascurile prind a trosni ușurel, trezindu-i gîndurile și mînîndu-l peste trei dealuri și trei văi într-un sat mare și frumos. Acolo, în satul cela, este o casă făcută de dînsul, și este un țincușor care, cum îl simte, aleargă de departe să-și frece botul de

cojocul lui, și mai este și o ușă cu clempuș nou, vrăjmaș de bine așezat – n-avea ce face în ziua ceea și s-a ocupat pînă-n seară cu dînsul.

– Oare chiar ce fac ai mei acasă? Și pentru că în vatră iar a prins a păli jăromatic, mai pune un mănunchi de vreascuri, ascultă o vreme trosnetul lor și deodată îi vede pe ai lui.

Artina s-a așezat cu copiii la masă. S-a așezat pe cuptor – cînd nu-i el acasă, ei mănîncă întotdeauna pe cuptor. Cică acolo e mai cald. Mezinul lui, Petrică, își ia o bucată, apoi se dă mai la o parte și o ciupește amărît. Artina se uita zîmbind la dînsul – știe ea ce-l doare. Apoi, ca să-l mai zădărească, îl întreabă:

– Petrică, seara asta te culci cu mine?

Petrică clatină din cap, fără a se uita la dînsa. Atunci se face supărată:

– Bine, dacă nu vrei, poți să te îmbraci și să te duci la tat-tu.

Petrică ridică pentru o clipă ochii săi vii, lasă bucată, gata să coboare:

– Da-i departe?

Și cînd i se spune cît are de mers, și cînd îi arată ferestrele înflorite de gheață, și cînd îl lasă să asculte cum urlă viscolul afară, Petrică o lasă deodată mai moale, se dă mai aproape de mîncare și spune că, ce să-i faci, a mai dormi și seara asta lîngă ea.

Ce-l reține pe Petrică?

Pe urmă Artina mută lampa în dosul hornului, ca să nu se vadă lumină afară. Începe a toarce, iar Veruța își ia cărțile și începe a citi cum au pornit cu bătălie turcii – că multe războaie au mai pornit spurcații ceia!

Și cînd Veruța termină de pregătit lecțiile, Artina începe a le povesti cum se rătăcise într-o iarnă, cînd era încă copilă la mama ei.

– Știe a povesti, bre...Oare cine o fi învățat-o?

Ce totuși l-a încălzit pe badea Iacob?

Poate flacăra, poate gândurile l-au mai încălzit pe badea Iacob, de nu mai aude nici viscolul de afară, nici șoarecele după căpriori. Mai pune cîteva vreascuri pe foc și gândul, ca un om ce nu mai știe de oboseală, iese din ograda lui și pornește singur pe o cărare, bătută deseori de dînsul. Trece cîteva case la vale și se oprește lîngă căsuța Profirei. Și vede o odăiță curată ca oglinda, un băiețel adormit îmbrăcat, cu un hulub de hîrtie în mîină. Și lîngă sobă stă Profira – cea mai tînără și cea mai frumoasă vădană din satul lor. Artina lui prietenise cîndva cu Profira și nu se puteau despărți nici măritate. Cînd coace una dintr-însele plăcinte, le mănîncă cu toții la un loc, și cînd e vreo petrecere, se duc împreună, și cînd se duc la prășit, își iau întotdeauna rînduri alături.

Portretul Profirei.

Badea Iacob ticsește gura sobei cu vreascuri și deodată o vede pe Profira stînd lîngă sobă cu andrelele în mîină. Are un mijlocel sprinten și mai are doi ochi negri, că te vrăjesc cînd se uită la tine. Parc-o vede pe Profira îngînînd o melodie – cîntă întotdeauna cînd e singură. Și știe, bre, niște cîntece, și cînd începe să le cînte, le întoarce așa de frumos, că nu se știe de ce îți amintește deodată de tinerețe, de carul pe cer cu proțapul spre asfințit – așa se întoarce el dinspre ziuă, – și de drumuri îți amintește, drumuri umbrate, neumbrate.

Vădana a dat lampa în jos.

Badea Iacob mai zvîrle cîteva crengi pe foc și gândul pornește mai departe. Iată, prin grădini, pe de-a dreptul, vine cu pas obosit un om mărunțel – e cumătrul Pricochi, brigadirul. Nici un cîine în toată măhala nu latră la dînsul, de parcă i-ar fi crescut pe toți la casa lui. Intră în casă, se dezbracă. Stă la masă, apoi se așază pe pat – își ia pe genunchi toate hîrțiile și începe a socoti. Socoate multă vreme, pînă adoarme tot satul, și cînd cumătra Anica îl ocărăște că arde în fiecare seară cîte o lampă de gaz, el o întrebă:

– Fa Anică, de unde aș mai lua eu o căruță?

Cum credeți, de ce nu dă mîina cu alții?

În fiecare seară nu-i ajung căruțe și în fiecare seară răsfoiește el hîrțoagele celea. Odată badea Iacob l-a sfătuit cum să mai facă rost de o căruță și de atunci Pricochi, cînd îl întîlnește, dă mîina cu dînsul. Mai mult cu nimeni nu dă mîina în brigadă.

Cuminte om, și i-a făcut mult bine. Chiar și cu păzitul ista – vine el într-o seară la dînsul – de ce să piardă toată iarna ascultînd vorbele babelor, cînd poate face zile-muncă? Și vezi bine că-i așa – ninge, viscolește afară, da o jumătate de zi i se scrie.

Tîrziu de tot, cînd se sfîrșesc vreascurile în bordei, cînd se oprește gîndul la o răscruce, alegînd în care parte s-o mai ieie, cînd ațipește și viscolul la ușă, abia atunci se gătește badea Iacob de culcare. Așterne niște saci deșerți pe pătuclul făcut din scînduri, se întinde, zvîrle cojocul peste dînsul și adoarme dus.

L-a trezit frigul la o bucată de noapte.

În bordei era întuneric, frig și viscolul urlă iar la ușă. S-a ridicat repede, a început să caute cojocul care căzuse jos. Și, cu toate că nu-și dădea seama cam cîta vreme să fie, a hotărît să nu se mai culce înapoi. A dat să se spele, dar în căldare apa era înghețată. Nici apă, nici de foc, nici nu știe cît e ora.

– A dracului iarnă!

Și-a tras cojocul pe umeri și a ieșit afară. Nici tu cer, nici pămînt, nici lună, nici stele. Numai omăt și omăt. Și cîte nu face vîntul cu omătul! Îl clădește suluri, îl suie vîrtețușuri sus, pe urmă îl rupe din suluri și îl mîină rostogoale mititele, de-ți pare că fuge la vale o turmă de oi brumării...

Da, î iarnă.

Explicați sensul expresiei «drumul sufletului».

Trece odată înotînd prin omăt în jurul girezilor, caută într-o coastă de sul crengile pentru de foc. Scoate cîte o creangă, o scutură de omăt, o rupe mărunțel. Dar deodată își amintește de crengile de aseară, de trosnetul lor ademenitor, își amintește de drumul sufletului. Se gîndește că acum toți dorm la cald și îl apucă un fel de ciudă. Ce prostii! Să stai la gura sobei și să gîndești atîta, ca un copil!

Mănunchiul de crengi crește încetișor, frigul însă l-a strîns că nu-și mai simte mîinile de la coate în jos. A dat să vadă de i-s încheiați toți bumbii la cojoc și deodată vede că bumbul de sus, pe care nu demult îl cusesese Artina, nu mai este la locul lui.

– Și cum naiba coase ea bumbii, că se desprind chiar a doua zi! Pe urmă și-a amintit că nevastă-sa nu numai că nu se pricepe a coase un bumb, dar uită să adape vitele la vreme și cînd duce paie de foc, face drum de la gireadă pînă la prag, că se mîntuie paiele și peste o săptămînă nu mai au cu ce face focul.

– Numai de pătărăni e bună!

Apoi ațîta focul și se gîndește că așa-s toate femeile – parcă Profira e mai de treabă? Adică ce dracu nu se mărită ea? Ar avea gospodar la casă, că iaca, îi crește băiatul și n-are cine-l învăța cum se încalță o ciubotă, n-are să aibă cine acoperi casa ceea din nou, că de cum se stîrnește un vînt, drumul lîngă dînsa e plin de paie.

– Muiere! Umblă cu mofturi!

Cu chiu cu vai a aprins crengile, dar nu știu ce avea focul cela că ieșea tot fumul în bordei. În cele din urmă a prins a lăcrăma și tuși, că nu mai putea găsi prin întuneric nici ușa bordeiului s-o deschidă, nici gura sobei.

De ce-l învinuiește
anume pe Pricochi?

– Se vede că-i de Pricochi făcută...Că la dînsul în casă soba trage de vuieste, da aici te-neci de fum. Ce-i pasă omului! Brigadir, zile-le-muncă-i merg, iar el șade la cald și caută căruțe în hîrtoagele celea ale lui.

S-a mai gîndit că Pricochi, cîtu-i de cumătru, nu-i dă niciodată o mîna de ajutor, ba, dacă poate, îl vîră unde alții mai hîtri nu vor să se ducă. Numai un nebun ca dînsul îi în stare să steie o zi cît un an aici, în pustietatea asta – să îndure atîta frig și singurătate pentru o jumătate de zi-muncă.

Îi părea că au trecut două nopți la rînd de cînd s-a sculat, și tot nu se mai făcea ziuă.

În vremea asta badea Iacob a dovedit de acum să se sfădească cu tot satul. I-a întors fiecăruia datoria, a cerut să i se deie ce-i a lui și pînă la urmă a dat la cîrmuire o cerere în scris să fie scos de la lucru – pe la Pricochi nici n-a vrut să treacă. L-a chema președintele și i-a spune pătărania.

Și, odată ce s-a lepădat de sat și satul de dînsul, s-a apucat să gospodărească prin bordei, că-i era și frig, și foame.

Pe la amiază, ori că vîntul bătea de acum din altă parte, ori că soba se încălzise, dar jărăticul scînteia din nou în vatră, scăpînd ici-colo cîte-o umbră pe cărbuni. În bordei era cald. Viscolul amuțise, încălzindu-se la ușă, pe plită clocotea domol și sățios o ulcică cu zeamă.

De ce zîmbește
stingherit?

În cele din urmă, badea Iacob nu mai are ce face în bordei. Iar îl ademenește gura sobei, pentru a-i trimite din nou gîndurile unde vrea ea. Omul se cam codește, dar pînă la urmă se lasă păgubaș. Umple gura sobei cu vreascuri, se așază pe scăunel, și cînd flacăra, făcîdu-și loc printre vreascuri, iese deasupra și focul în vatră iar începe a trosni, badea Iacob zîmbește stingherit:

– Aşa-i omul. Se supără uneori, că doar de atîta-i om...

Care este starea
sufletească a lui badea
Iacob?

Şi iar îi aleargă înainte un Ţincuşor, dînd din coadă, şi i se prinde de picioare un băieţel, care n-a avut cu cine dormi, şi-l vrăjeşte o vădană cu ochii, amintindu-i de anii trecuţi, şi Pricochi, întîlnindu-l, îi strînge mîna.

Plînge, geme, urlă viscolul, despiciîndu-şi pieptul în uşa bordeiului, şi mîna întruna la vale turma de oi brumării, şi iar apare şoarecele după căprior şi începe a ronţai, dar badea Iacob stă zîmbind la gura sobei şi nu mai aude nimic. Colindă din nou cu gîndul satul de peste trei văi şi trei dealuri – un sat mare, frumos...

VOCABULAR

gireadă – grămadă.

a aţîta – a aprinde.

1. Cine l-a sfătuit pe badea Iacob să se facă paznic?
2. De ce Iacob nu-l iubeşte pe cumătrul Pricochi?
3. Pe la cîte case a trecut cu gîndul, în noaptea cu viscol, paznicul?
4. Descrieţi-l oral pe badea Iacob făcînd focul (decreeţi acţiunile lui).
5. De ce «i se părea (lui badea Iacob) că au trecut două nopţi la rînd de cînd s-a sculat şi tot nu se mai făcea ziuă»?
6. A scris cererea de eliberare din post sau s-a gîndit s-o scrie?
7. De ce la sfîrşit îl vedem pe badea Iacob «zîmbind stingherit»?

Să pătrundem în tainele textului

Amintiţi-vă! Nuvelă – specie literară a genului epic, mai amplă şi mai complexă decît schiţa, care înfăţişează un episod semnificativ din viaţa unuia sau mai multor personaje (prezentate în mediul lor social).

În anul 1959 la editura «Cartea Moldovenească» apare culegerea «Dor de oameni». Inspirată direct din realitate, naraţiunile ce alcătuiesc culegerea, aduceau, la momentul apariţiei, chipuri umane veridice, cu individualitate bine conturată, oameni vii ce acţionau în condiţii de viaţă dintre cele mai obişnuite. În fiecare din asemenea momente de realitate prozatorul caută să releve bogăţia spirituală a ţăranului moldovean, cu dra-

gostea-i de țarină, de munca câmpului. Deși surprinde și unele rămășițe nefaste ale trecutului, satirizînd lăcomia, lenea, înfumurarea, individualismul, I. Druță arată cum noul mod de viață șterge treptat din conștiința oamenilor aceste urme ale trecutului, făcînd loc încrederii reciproce, altruismului și dragostei de oameni. În schițele și nuvelele din acel an 1959 putem remarca unele calități ale scrisului lui I. Druță, ce vor evolua în creațiile ulterioare: capacitatea de a surprinde anumite stări de spirit ale eroilor în manifestarea lor spontană; facultatea de a-și nara întâmplările cu verva povestitorului popular, cu umor șăgalnic, bonom, binevoitor.

Monolog interior – procedeu literar specific romanului sau nuvelei de analiză psihologică, prin care personajul supune introspecției propriile sentimente.

Majoritatea lucrărilor incluse în culegerea «Dor de oameni» sînt organic legate între ele prin puternicul simțămînt al colectivismului, manifestat de eroi sub cele mai variate aspecte, cît și prin enorma lor dragoste față de oameni.

În «Dor de oameni», ce dă titlul întregii culegeri, I. Druță rezolvă într-un mod original problema necesității vitale a omului de a se afla printre oameni – izolîndu-l pe eroul principal badea Iacob de toți consătenii săi. Din bordeiul cela singuratic, pierdut undeva în mijlocul cîmpiei, gîndurile-i pleacă întruna prin noapte și prin viscol la satul acela mare și frumos, la toți oamenii lui, cu care badea Iacob a reușit să se împace în acea noapte lungă de iarnă. Dorul acesta firesc de oameni, legătura organică a eroului cu satul, aflat la mare depărtare, cu viața ce pulsează într-însul apropie mult «Dor de oameni» de «Rubanca», opera cu care ați făcut cunoștință anul trecut, fiind inclusă în manual la rubrica «Texte pentru lectura individuală».

Modul estetic de exprimare, utilizat de I. Druță în «Dor de oameni», este monologul interior.

Sentimentul cald al dragostei de oameni planează în «Dor de oameni» chiar și atunci, cînd scriitorul este ironic sau caustic, satirizînd anumite metehne ale spiritului uman.

VOCABULAR

introspecție – analizare a vieții psihice proprii.

a plana – aici: a domina.

nefast – dăunător.

vervă – însuflețire.

1. Pe cine reprezintă eroii culegerii «Dor de oameni»?
 2. Numiți unele calități ale scrisului drușian, ce s-au remarcat odată cu apariția culegerii sus-numite.
 3. Discutați! «Dor de oameni» este nuvelă sau schiță? Motivați!
 4. Determinați tema, ideea ce reies din conținutul lucrării «Dor de oameni».
-
5. «Descifrați» semnificația titlului operei.
-
6. Caracterizați-i în paralel pe badea Iacob și Rubanca.
 7. Notați în caiet câteva personificări pe care le aflați în textul «Dor de oameni».
-
8. Prezentați (oral) unul din eroii secundari pe care l-ați îndrăgit.

AUTOEVALUARE

I.

1. Care este semnificația titlului poeziei «Plecarea» (A.Lupan)?
2. Evidențiați asemănările între «Soldatul necunoscut» (L.Damian) și «Luceafăr» (A. Lupan)
3. Care este rolul metonimiei în «Cizmarul» (A. Cibotaru) ?
4. La ce ne îndeamnă poezia «Marii bărbați» (V. Romanciuc)?
5. Cine este autorul poeziei «Legământ»?
6. Căror specii literare este specific monologul interior?
7. Ale cui sînt cuvintele: «Așa-i omul. Se supără uneori, că doar de atîta-i om...» (Numiți opera și autorul).
8. Care este mesajul poeziei «Bună ziua, Ucraina» (P. Darienco)
9. Care este ideea poeziei «Pîinea» de A. Busuioc?
10. Cine/ce elogiază poetul L. Damian în «Pîinea»?

II.

11. Desenați verbal «traseul» gîndurilor lui badea Iacob în noaptea cu viscol. (I. Druță, «Dor de oameni»)
12. Expuneți concis opera publicistică «Pîinea» de L. Damian.

Din literatura română

MIHAIL SADOVEANU (1880 – 1961)

«Scriitor moldovean, născut la 5 noiembrie 1880, la Pașcani, fiul avocatului Alexandru Sadoveanu și al Profirei, născută Ursachi. După primii ani de școală în orașul natal și gimnaziul din Fălticeni urmează liceul Național din Iași și Universitatea din București. Debut publicistic cu schița «Domnișoara M. din Fălticeni». Colaborează la numeroase reviste (cu pseudonime): M. S. Cobuz ș.a.). În discursul de recepție despre poezia populară, M. Sadoveanu vorbește de pasiunea sa pentru istorie, pentru trecut. Se stinge din viață la 19 octombrie 1961, în București.» (După C. Bărboi)

Muzeul Mihail Sadoveanu din Iași.

A scris pe parcursul vieții sale peste o sută de cărți.

M. Sadoveanu a cunoscut foarte bine viața țaranului, din care a făcut parte personajul principal al creației sale. Îl găsim pe acest țaran înfățișat ca slugă și pribeag, păstor și prisăcar, pădurar și plutaș, vânător și pescar.

Pentru M. Sadoveanu sînt caracteristice arta conturării vii a personajelor, măiestria descrierilor de natură, totul echilibrat și sfătos, valorificarea artistică a graiului, avînd o nuanță moldovenească». (După I. Iachim.)

«În operele sale «Vremuri de bejenie», «Neamul Șoimăreștilor», «Frații Jderi», «Viața lui Ștefan cel Mare», «Baltagul» ș.a înfățișează tablouri realiste din viața poporului de-a lungul istoriei, povestesc despre lupta pentru apărarea libertății, pentru dreptate socială. M. Sadoveanu

este creatorul unui stil original, inimitabil. Întreaga sa operă e pătrunsă de un lirism cald, înduioșător. O undă nostalgică, de dor nesfârșit față de frumusețile naturii îl însoțește mereu pe cititor». (După N. Onea)

Mihail Sadoveanu este înmormântat în cimitirul Belu din București. Lângă mormântul lui M. Eminescu. Academicianul G. Călinescu a observat, pe bună dreptate: «Dacă Ștefan cel Mare s-ar scula din mormânt și ar vorbi cu noi, am încredințarea că pe noi nu ne-ar pricepe, dar pe Mihail Sadoveanu – da».

O dovadă în plus că scriitorul M. Sadoveanu se trage din moldoveni și a vorbit limba moldovenească, limba lui Ștefan cel Mare și a Moldovei sale.

ÎN PĂDUREA PETRIȘORULUI

Era pe la sfârșitul lui august, și Pădurea Petrișorului, bătrână și nestrucată de mână de om, își desfășura tăcută bolțile de frunzișuri. Urca domol coline târăgănite, se ridica departe într-un pisc prăpăstios, în vârful căruia săgeta spre cer un brad vechi, care vestea cel dintâi printr-un șuiet adânc sosirea vânturilor. Așa urca lin spre asfințit și de pe cerul răsăritului soarele începea să-i pătrundă ascunzișurile.

Descrierea naturii cu ajutorul imaginilor vizuale și auditive.

În țihla mărunță de la margine, lumina se cernea în ploaie deasă și caldă de raze; roiuri de musculițe se roteau ici-colo, țesându-se într-un joc grăbit; sticleau în lumină, pe urmă dispăreau. Un grangur sta nemișcat pe o ramură de fag întinsă spre soare; îi sticleau penele ca gălbenușul oului; întindea din vreme în vreme gîtul și da drumul unei fluierări gîlgîite, care trezea un răsunset lung în urmă, în ramurile pădurii. Paseri mărunte, stropite cu felurite culori, se chemau de pe vîtfuri de nuielușe mlădioase; erau stigleți cu pete de sînge, pițigoii rotunzi cu pene cenușii și negre, cintezi cu piepturile cărămizii. Se priveau cu ochișorii sticliți ca vîtfuri de ace, deschideau pliscuri și fărîmau melodios chemările, filfiau apoi ușurel și-n urma lor nuielușele se clătinau, tremurîndu-și frunzele lucii.

Înfiorarea vieții mărunte se strecura prin marginea aceasta de pădure, ca-n orice dimineață de vară. Zboruri de gîze cu aripi străvezii, cu aripioare albastre se încrucișau, fluturi jucau pe deasupra ierbii dese, în care începeau să se adune miresme calde. Și într-un covru scurmat în pămînt între frunze și păiuș, sta un iepure roșcat, pitit pe labe cu

urechile lăsate pe spatele gheboșat. În mîngîierea căldurii, dormita; își lumina ochii deodată, apoi îi întuneca încet și-și mișca botul crăpat, ca-ntr-un vis.

Pe cărări, înăuntru, era încă umezeală. Numai ici-colo, mișcarea vieții răzbătea ca o chemare nedeslușită, moale, stinsă; o gîrneață subțire se clătina încet: foșneau un timp foile galbene ale anilor trecuți.

Pe la amiază începu un glas de corn să adie din poiană în poiană. Bătaia copoilor răspunse răsunător: chiaf! chiaf! Se auziră și voci omenești! Și pe poteci, din lumină, intrară, cercetînd cu ochii desișurile, doi oameni. Unul era «boierul»: se cunoștea după îmbrăcămintea de

Prin ce se deosebsc
acești doi eroi?

postav verde, după pălărioara cu pană de gaiță, după pușca curată și lucitoare. Era un bărbat tînăr încă, cu fața plină, roșcovană, cu puțină mustață bălaie, cu puțin pîntece. Un om bine hrănit, cu obrazul mulțămit și cu ochii veseli. Celălalt, pădurarul, era un zdrahon înalt și spătos, cu mustața groasă, întunecoasă, dar cu privirea limpede și senină. Avea tașcă cu nasturi de alamă la șold în stînga, și ducea în cumpănă o pușcă sub cucoașele căreia, ca să nu ruginească oțelele, pusese cîte-un petec de blăniță de iepure.

– Ia mai strigă, Vasile, cîinii... zise boierul, întorcînd capul spre pădurar.

Vasile trase de la șold, din dreapta, cornul, îl duse la gură și slobozi trei sunete prelungi, îndreptîndu-l spre marginea pădurii, în urmă. Răsunetele dulci încă vibrau, cînd un cîine răspunse, bătînd ascuțit de trei ori.

Asta-i capauca mea, zise Vasile întinzînd urechea. Un alt lătrat mai plin, mai puternic se auzi. Pădurarul începu să cheme:

– Na, na, Frișca, naa!

Lătrăturile se apropiară. Un cîine frumos, negru, cu botul roșcat, ieși la douăzeci de pași în urmă, pe cărare, privi la dreapta, la stînga, după aceea se apropie în fugă de cei doi vînători.

Cum îl numește
«boierul» pe cîinele
său?

– Aici, Osman! strigă boierul. Unde mi-ai fost, ticălosule?...

Strecurîndu-se ca o șopîrlă printre tufe, ieși pe cărare și cățeaua pădurarului, slabă de i se vedeau coastele prin piele. Vasile ridică mîna și se plecă asupra ei. Frișca se lipi la pămînt schelălăind, apoi prinse a bate din coadă.

– De-acu să mergem, cucoane Grigoriță, zise pădurarul îndreptându-se. O apucăm tot înainte... Ş-apoi la poteca aceea a lor, nu se poate să nu dăm peste capre... Le-am văzut şi ieri... Porniră, călcînd înăbuşit, cu cizmele cu tureci lungi pe poteca umedă. Cîinii umblau liniştiţi îndărăt, în lanţuguri.

– Iaca, aici, la marginea asta, am împuşcat cei doi lupi anul trecut, zise Vasile.

– Chiar aici? întrebă cuconu Grigoriță.

– Chiar aici. Aici, doi. Da' peste alții am dat eu în alte părți. De cum dă omătul, parcă ce fac? Pe-atîta m-am pus şi eu... Am o ciudă pe dihăanii, lucru mare... Cînd am dat peste urma lor, nu mai am linişte.

Asta-i ca o patimă, cucoane Grigoriță, la mine... Nici nu mănînc, nici nu beau, s-a sfişit!... Vin eu, cucoane Grigoriță, şi găsesc urmă pe cărarea asta... Erau multe labe pe omăt... Trecuse Sfîntul Andrei, umblau jivinele potăi... Găsesc eu urma, o cercetez, o găsesc afară din pădure pînă-ntr-un loc, o mai găsesc spre sat, pe urmă spre bahnă, întoarsă.

Cum au fost păcăliți
lupii?

Mă gîndesc eu că-s în bahnă... Şi m-am dat așa, la marginea pădurii, cucoane Grigoriță, m-am dosit între tufişuri ş-am început să-i urlu...Urlu eu o dată, urlu eu de două ori, numai ce-i aud că-mi răspund din bahnă... Acolo erau, în trestii... Iar îi chem, şi mai aştept. Atunci i-am zărit că ies... Erau şase... Da' unu mare, înainte, ia așa, cucoane Grigoriță... Încep eu a scheuna; se opresc ei, miroasă vîntul pe urmă pornesc spre mine cu cozile tîrîndu-le pe omăt... Eu tac... Ei s-au apropiat. Atunci am ridicat puşca şi l-am însemnat pe cel care mergea înainte, pe cel mare... [...] Şi cînd a sărit al doilea peste celălalt, l-am luat şi pe-acela la ochi, şi cînd am împuşcat, l-am răsturnat curmeziş peste cel dintîi. [...] Pădurarul se opri, privi în urmă la cîini, după aceea îşi cercetă ţevele puştii.

– Da' ceilalți? zice cuconu Grigoriță.

– Ceilalți s-au dus la mama dracului. Ce erau să mai aştepte?... Boierul zîmbea, mulţămît. Scoase, mergînd, tutunul; dădu o ţigară pădurarului, îşi răsuci şi el una; Vasile scăpără; aprinseră! şi acuma mergeau tăcuți prin răcoarea pădurii, pe sub arcurile ramurilor, prin scăpătări de raze pe ici pe colo.

O vereriță se cațără pe trunchiul unui copac în calea lor. Îi privi o clipă cu ochişori negri, se dosi după o cracă, sări ca o minge castanie,

în alt copac, și se pierdu în frunziș. Boierul tresărise, cu mîna pe pușcă; apoi se liniști, pe cînd Vasile zicea încet:

– Ia o biată dihanie mititică...

Așa merșeră o vreme, într-o liniște deplină, prin mirosul umed al pădurii. Ciocănitori tocău scoarța arborilor, strigăte melancolice veneau de departe și se stîngeau între frunzișurile neclintite.

Într-un tîrziu, pădurarul se opri.

– Iaca, pe aici, cucoane Grigoriță, zise el. S-o luăm așa, la dreapta, pe vâlcica asta. Să te ferești de crengi, că-i des al dracului! În vale e mare umeditate; nu-i departe pîrăul: acolo sînt urmele...

Se lăsară la dreapta, pe costișa lină, prin bungeturi care păreau ziduri nestrăbătute.

– Încet..., vorbi Vasile. Și glasul lui dintr-o dată deveni un răsunet deosebit, care tremura ca o suflare de vînt pe vale.

Iar merșeră o vreme, și iar se opriră. Cîinii trăgeau de lăntuguri, neliniștiți. Vasile se plecă asupra hleiului jilav.

– Iată, se cunoaște, urmă proaspătă...

Cuconu Grigoriță se plecă și el, privind cu luare-aminte. Își așeză după aceea torba în stînga, cuțitul de vînătoare în dreapta, își îndesă pălăria pe cap și-și pregăti pușca.

– Hai, Osman! vorbi pădurarul către cîini. Puneți botul... Hai și tu, Frișca!... Ce? nu simți putoarea caprei?... Copoii, eliberați, dintr-o dată porniră în lungul costișei și dispărură în tufe.

Vasile zise:

– De-acuma să ieșim la luminiș și să așteptăm... trebuie să le gonească... Capauca asta a mea, așa cum o vezi, le știe seama... îți aduce, cucoane Grigoriță, capra la buza puștii...

Boierul tînăr era cam neliniștit. Răsufală adînc de două ori și se luă după Vasile, cu pușca pregătită. În curgerea lină a văii, o poieniță se deschidea, dormind parcă într-o pulbere de lumină, într-o neclintită singurătate.

Pădurarul îndreptă capul. Boierul tresări. Un cîine sunase de două ori în adîncimi, ca sub niște bolți nemărginite. Cei doi oameni așteptară. Nu se auzea nici o chemare de pasăre; nici zbor de gîze măcar nu străbătea lumina. Bătaia copoilor începu iar, acu mai deasă, mai depărtată, cu intervale regulate. Pădurarul puse cornul la gură și chemă de două ori – iar pădurea tresări pînă în depărtări, hăuind.

Dintr-o dată, cînd nici nu se așteptau, cînd stăteau numai cu urechile ațintite la bătaia răsunătoare a cîinilor din tufe dese, cu foșnet iute, răsări

o căprioară cenușie, pe picioarele-i subțiri și sprintene. Ca o săgeată trecu pe lângă boier, la cinci pași.

Pădurarul tresări. Cuconu Grigoriță se smunci în sus ca trezit de spaimă dintr-o visare; puse pușca la ochi cu repeziciune, și slobozi două focuri unul după altul. Prin fumul risipit văzu căprioara fugind ca vîntul în lungul poienii. Înghiți de două ori, frînse pușca cu mâinile tremurătoare, și o încearcă iar. Dar prin fumul care se trăgea lin la o parte, pădurarul sta cu arma la ochi.

– Trage! strigă cuconu Grigoriță.

Pușca lui Vasile bubui. Clocotul ei ajunse bubuiturile celor două împușcături. Sălbătăciunea, printre copaci, făcu o săritură, o zăriră amîndoi, după aceea porni ca o nălucă printre trunchiurile cafenii și o pierdură din vedere.

Pădurarul începu să-și încarce pușca. Zise cu liniște:

– A fost departe...

Boierul era ațîțat și mînios:

– Cum dracu de a venit așa? vorbi el pripit. Nici nu m-așteptam... Eu ascultam întîi... Am tras repede... m-am grăbit...

De ce «boierul» era mînios, iar pădurarul liniștit?

– A fost fără știre... zise încet Vasile. Da' nu-i nimica... Trebuie să mîie cîinii încoace alta... Aici e hățașul lor...

Deodată tăcură, cu urechea ațintită.

Cîinii veneau chefnind.

Pădurarul puse iar cornul la gură.

– Cum dracu? șopti cu ciudă boierul și-și privi de aproape pușca.

Tăcerea se întinsese. Bătaia cîinilor un răstimp lung nu se mai auzi.

Ce s-a întâmplat cu
căprioara?

Printre tufe dese, prin luminișuri scurte, căprioara fugea alungată de spaimă, se depărta spre pârâu. O clipă se opri tremurînd, ca și cum ar fi fost înaintea unei prăpăstii. Apoi, încetinindu-și fuga, își făcu loc printre frunzișuri în albia apei. Cu cele două picioare de dinainte în unde, cu celelalte în iarba malului, stătu pe loc. Blănița cenușie îi lucea lin în umbră; numai capul fin cu urechile înălțate, cu ochii mari, sta într-un sul de raze. Ascultă puțin. Apoi își plecă botul și atinse apa de lîngă picioarele subțiri. Își ridică iar ochii în undele limpezi, apoi deodată căzu o picătură de sînge. Picioarul de dinainte, din stînga se îndoi ușurel și prinse a tremura. De la umăr, se prelingeа sînge. Acuma picătură după picătură cădea mai des, tulburînd apa pîrăului. Căprioara își plecă domol capul, ca și cum voia să-și privească în oglinda aburită jumătatea de dinainte a trupului. Apoi avu parcă un geamăt ușurel și-și întoarse botișorul negru spre pata de sînge. Sta așa. Din cînd în cînd se pleca spre apă. Din cînd în cînd îi tremura pielea cenușie. Iar departe, în urmă, vuia cornul, și stîns, slăbit, răzbătea lătratul copoilor.

Comportarea
căprioarei rănite.

Se trase încet pe iarba malului, își trase și ochii în umbră. Lumina căzu numai asupra apei. Se lăsă pe covorul moale. Din vreme în vreme își întorcea capul spre rana care sîngera. Dar pe drumul pe care venise ea, deodată răzbătu un țap speriat, cu cornițe înalte. Lîngă ea, se opri, întinse capul o mirosi. Căprioara mugii încet, abia auzit, parcă spunea ceva, și ridică botul uscat spre căprior. Cornul tresări în urmă, prin bolți răsunătoare; țapul se scutură, sări sprinten peste pârâu și dispăru în desișuri. Ca și cum i-ar fi venit o înfiorare de spaimă și de putere, căprioara se ridică și intră iar în apă. Șchiopătînd ușor, numai în trei picioare, porni domol, în susul pîrăului. Mergea la deal și picături de

sînge se tot prelingeau în lungul piciorului stîng și se închegau în șuvițe roșii. În juru-i copacii stăteau neclintiți: tufe de ferigi, pe maluri, se plecau în trecerea ei și iar se îndreptau gînditoare; o pitulice țîrî un timp deasupra ei, apoi dispăru undeva.

Descrierea naturii.

Vremea trecea. În poienițe, lumina se trăgea spre vîrfurile copacilor; cîte-un plop cu coajă cenușie abia își clătina rămurelele subțiri și tremurau frunzele, care luceau frumos.

Căprioara suia pe pîrâu, la deal. La dreapta și la stînga malurile creșteau. Undele veneau mai repezi, murmurau printre pietre ascuțite, săreau fărîmîndu-se în bulgărași de argint. Ea schimba copitele negre de pe piatră pe piatră, și urca încet, pe cînd pe picior i se scurgea sîngele cald.

Sus, pe pisc, se înălța spre cerul albastru bradul, vestitor al vînturilor.

Mai jos, în jghiab pietros, într-o roată de mesteceni, se aduna apa pîrăului, într-o baltă limpede. Cădea tremurînd, lunecînd pe mușchi de stîncă, se alina, se împrăștia, se liniștea într-o lumină care răsfrîngea cerul și pletele luminoase ale mestecenilor, apoi iar strîngea șuvițe și ieșea lunecînd domol pe vale, cu murmur nesfîrșit.

Căprioara se opri între mesteceni, în iarba naltă într-o adiere de vînt ce începea să alunge miresmele calde încă ale florilor sălbatice. Capu-i cu ochi negri dintr-o dată tresări în oglinda apei, la mal. Se lăsă jos, trudită, cu puteri puține. Sta mută cu privirile ațintite spre apă, în tăcerea măreață a codrului. Parcă asculta parcă se gîndea, și din cînd în cînd era străbătută de un tremur care-i străbăteau pielea.

Natrua – martor al morții tragice a căprioarei.

Umbra creștea în juru-i. Lucirile de pe vîrfuri ale soarelui se șterseseră. Pădurea avea în răstimpuri înfiorări rare, după care urmau alinări, liniști ca din alte lumi. Și căprioara sta singură; și sîngele i se scurgea în iarba moale. Își plecă o dată botul spre luciul, apoi iar rămase necliniță. Din nesfîrșite depărtări răzbăteau vibrările melancolice ale cornului, tot mai nedeslușite; bătaia copoilor amuțise; seara venea, și prin bradul de pe pisc trecu o oftare. În liniște, pe cerul întunecos din fundul apei, începu să tremure lacrima de aur a celei dintîi stelute. Căprioara avea un muget abia auzit, și ochii îi luceau în cea din urmă lumină a malului. Așa sta singură și murea, sub pletele mestecenilor cu trunchiuri albe.

VOCABULAR

sihlă – pădure deasă de copaci tineri; hățiș.

covru – vizuină, bîrlog.

gîrniță – arbore înrudit cu stejarul.

capaucă – cățea de vînătoare.

zdragon – om zdravăn, voinic.

a umbla potăi (expresie) – a umbla fără rost.

abanos – arbore exotic.

bahnă – loc mlăștinos acoperit cu iarbă sau cu stuf.

a slobozi – a pune în libertate, a lăsa liber, a descărca o armă de foc.

bunget – pădure sau porțiune din pădure deasă și întunecoasă, desîș.

hlei – pămînt argilos.

chefnit – lătrat scurt, repetat, agitat.

1. Care tablou v-a produs impresii puternice? Reproduceți-l.

2. Povestiți cum pădurarul Vasile a împușcat doi iepuri.

3. Cum a fost rănită căprioara?

4. Ce gânduri vă trezesc cele două tablouri zugrăvite: la începutul operei și la sfîrșitul ei?

5. Care din modurile de expunere predomină? Motivați.

6. Găsiți în text expresii plastice ce v-au reținut atenția și notați-le în caiet.

7. Descrieți oral o dimineață de vară într-un loc pitoresc unde preferați să vă odihniți.

8. Dați povestirii o altă denumire. Ce titlu alegeți? De ce?

9. **Discutați!** Ce părere aveți despre vînătoarea de căprioare din Pădurea Petrișorului? O considerați corectă? Argumentați.

10. Cine a rănit căprioara: «boierul» sau pădurarul?

Să pătrundem în tainele textului

Vînătoarea a fost una din pasiunile lui M. Sadoveanu, de aceea textul «În Pădurea Petrișorului» zugrăvește foarte emoționat o zi de vînătoare a unui «boier» «cu fața plină» și a pădurarului, «un zdrahon» «cu privire limpede».

Sfîrșitul tragic al căprioarei e descris atît de firesc, încît creează impresia că și autorul, și cititorul au fost prezenți la această întîmplare,

au trăit suferințele bune și nevinovatei căprioare, care «murea sub pletele mestecenilor» pe malul unui râu.

Emoționante sînt descrierile, episoadele și faptele zugrăvite. Peisajul matinal, bogăția imaginilor artistice altoiesc în sufletul nostru dragostea de natură, ne îndeamnă s-o ocrotim.

Cele două personaje ale povestirii sînt două chipuri contradictorii, doi eroi diferiți nu numai prin exteriorul lor, ci și prin interior. «Boierul» vînează fără cruțare și fără milă căprioarele. Tînărul pădurar nu se îndură să omoare aceste podoabe ale naturii. Moartea căprioarei scoate la lumină două personaje cu intenții opuse față de lumea necuvîntătoare, doi pămînteni cu atitudini diferite față de mediul înconjurător.

Rețineți:

Evocarea este o creație literară în care se evocă ceva.

Descrierea poetică a naturii, prezența în text a celor doi vînători cu trăsături contrastante, moartea gingașei căprioare odată cu căderea nopții, cînd «pe cerul întunecos... începu să tremure lacrima de aur a celei dintîi steluțe», prezintă un tablou zguduitor ce izvorăște din mintea și sufletul celor necruțători față de cei slabi și pașnici.

Pădurea din Căpriansa

Natura este prietenul omului, iar omul este cel care e obligat s-o ocrotească.

1. Puteți considera «În Pădurea Petrișorului» un text-evocare? Meditați și argumentați.

2. Descrieți dimineața de vară în Pădurea Petrișorului.

3. Cine participă la acțiunea și descrierea Pădurii Petrișorului?

4. Redați portretul cuconului Grigoriță și al pădurarului Vasile.

5. Determinați modurile de expunere utilizate de scriitor în text.
6. **Discutați!** Cine/ ce a salvat căprioara rănită de urmăritori?
7. Descrieți căprioara. Cum v-o imaginați înainte de a fi rănită?
8. Evidențiați, în paralel, câteva trăsături (fizice, de caracter) ale celor doi eroi:

Pădurarul	«Boierul»
.....
.....
.....

9. Realizați o compunere după tabloul lui I. Vieru «În pădurea Căpriană». Se pot observa afinități ale conținutului tabloului cu cel al textului «În Pădurea Petrișorului»? Demonstrați.

Texte pentru rubrica «Paralelism literar»

N. Labiș

MOARTEA CĂPRIOAREI

Seceta a ucis orice boare de vînt.

Soarele s-a topit și a curs pe pămînt.

A rămas cerul fierbinte și gol.

Ciuturile scot din fîntînă nămol.

Peste păduri tot mai des focuri, focuri

Dansează sălbatice, satanice jocuri.

Mă iau după tata la deal printre tîrșuri,

Și brazii mă zgîrîie, răi și uscați.

Pornim amîndoi vînătoarea de capre,

Vînătoarea foametei, în munții Carpați.

Setea mă năruie. Fierbe pe piatră

Firul de apă prelins din cișmea.

Tîmpla apasă pe umăr. Pășesc ca pe-o altă

Planetă, imensă, străină și grea.

Așteptăm într-un loc unde încă mai sună.

Din strunele undelor line, izvoarele.

Cînd va scăpata soarele, cînd va licări luna,

Aici vor veni în șirag să s-adape

Una cîte una căprioarele.

Spun tatii că mi-i sete și-mi face semn să tac.
Amețitoare apă, ce limpede te clatini!
Mă simt legat prin sete de vietatea care va muri
La ceas oprit de lege și de datini.

Cu foșnet veștejit răsufală valea.
Ce-ngrozitoare înserare plutește-n univers !
Pe raze curge sânge și pieptul mi-i roșu, de parcă
Mîinile pline de sânge pe piept mi le-am șters.

Ca pe-un altar ard ferigi cu flăcări vineții,
Și stelele uimite clipiră printre ele.
Vai, cum aș vrea să nu mai vii, să nu mai vii,
Frumoasă jertfă a pădurii mele !

Ea s-arată săltînd și se opri
Privind în jur c-un fel de teamă,
Și nările-i subțiri înfiorară apa
Cu cercuri lunecoase de aramă.

Sticlea în ochii-i umezi ceva nelămurit,
Știam că va muri și c-o s-o doară.
Mi se părea că retrăiesc un mit
Cu fata prefăcută-n căprioară.

Moartea căprioarei.
Se deosebește de cea a
căprioarei din Pădurea
Petrișorului?

De sus, lumina palidă, lunară,
Cernea pe blana-i caldă flori stinse de cireș.
Vai, cum doream ca pentru-întîia oară
Bătaia puștii tatii să dea greș !

Dar văile vuiră. Căzută în genunchi
Își ridicase capul, îl clătină spre stele,
Îi prăvăli apoi, stîrnind pe apă
Fugare roiuri negre de mărgele.
O pasăre albastră zvîcnise dintre ramuri,
Și viața căprioarei spre zările tîrzii
Zburase lin, cu țipăt, ca păsările toamna
Cînd lasă cuiburi sure și pustii,
Împleticit m-am dus și i-am închis
Ochii umbroși, trist străjuți de coarne,
Și-am tresărit tăcut și alb cînd tata
Mi-a șuiertat cu bucurie:
– Avem carne !

Spun tatii că mi-i sete și-mi face semn să beau.
Amețitoare apă, ce-ntunecat te clatini!
Mă simt legat prin sete de vietatea care a murit
La ceas oprit de lege și de datini...
Dar legea ni-i deșartă și străină
Cînd viața-n noi cu greu se mai anină,
Iar datina și mila sînt deșarte,
Cînd soru-mea-i flămîndă, bolnavă și pe moarte.

Pe-o nară pușca tatii scoate fum.
Vai, fără vînt aleargă frunzarele duium !
Înalță tata foc înfricoșat.
Vai, cît de mult pădurea s-a schimbat !
Din ierburi prind în mîini fără să știi
Un clopoțel cu clinchet argintiu...
De pe frigare tata scoate-n unghii
Inima căprioarei și rărunchii.

Ce inimă? Mi-i foame! Vreau să trăiesc și-aș vrea...
Tu, iartă-mă, fecioară – tu, căprioara mea !
Mi-i somn. Ce nalt îi focul ! Și codrul, ce adînc!
Plîng. Ce gîndește tata ? Mănînc și plîng. Mănînc !

Em. Gîrleanu

CĂPRIOARA

Pe mușchiul gros, cald ca o blană, a pămîntului, căprioara stă jos lîngă iedul ei. Acesta și-a întins capul cu botul mic, catifelat și umed, pe spatele mamei lui, și, cu ochii închiși, se lasă dezmiertat. Căprioara îl linge, și limba ei subțire culcă ușor blana moale, mătăsoasă, a iedului. Mama îl privește și-n sufletul ei de fugarnică încolțește un simțămînt stăruitor de milă pentru ființa fragedă căreia i-a dat viață, pe care a hrănit-o cu laptele ei, dar de care trebuia să se despartă, chiar azi, căci vremea înțercatului venise demult încă. Și cum se uită așa, cu ochii îndurerăți, din pieptul căprioarei scăpă un muget înăbușit de durere; iedul deschise ochii. Căprioara se îmbărbătează, sare în picioare și pornește spre țancurile de stîncă, din zare, printre care vrea să-l lase rătăcit. Acolo, sus, e păzit și de dușmănia lupului, și de iscusința vînătorului, căci pe muchiile prăpastiilor acelora numai ele, caprele, puteau să se încumete. Acolo

I-ar fi știut ca lîngă dînsa. Dar pînă la ele erau de străbătut locuri pline de primejdii. Căprioara își azvîrle picioarele în fugă fulgerătoare, în salturi îndrăznețe – să încerce puterile iedului. Și iedul i se ține voinicește de urmă; doar la săriturile amețitoare se oprește, cîte o clipă, ca și cum ar mirosi genuna, apoi se avîntă ca o săgeată și, behăind vesel, zburdă de bucurie, pe picioarele subțiri ca niște lugere.

Căprioara cu puiul său

Dar trebuie să scoboare, să străbată o pădure, ca să urce din nou spre tancuri. Căprioara contenește fuga; pășește încet, prevăzătoare. Trece din poiană în poiană, intră apoi sub bolți de frunze, pe urmă, prin hrube adînci de verdeață, pînă ce pătrunde în inima întunecată, ca un iad, a pădurii.

Și-au mers mult așa pînă ce au dat în sfîrșit de luminiș. Iedul, bucuros, o ia înainte sărind. Dar în aceeași clipă căprioara se oprește, ca de-o presimțire, adulmecînd. În fața ei, de sub o cetină, ochii lupului străluceau lacomi. Un salt și iedul ar fi fost sfîșiat. Atunci căprioara dă un zbierat adînc, sfîșietor, cum nu mai scosese încă, și, dintr-un salt, cade în mijlocul luminișului. Lupul, văzînd prada mai mare, uită iedul și se repede la ea...

Prăbușită în sînge, la pămînt, sub colții fiarei, căprioara rămîne cu capul întors spre iedul ei. Și numai cînd acesta, înspăimîntat, se topește în adîncul pădurii, căprioara simte durerea, iar ochii i se tulbură de apa morții.

VOCABULAR

catifelat— aici: moale ca de mătase.

genuna – prăpastie adîncă.

luger (lujer) – tulpină înaltă și subțire de plantă.

hrubă – încăpere subterană.

LITERATURA UNIVERSALĂ

Literatura universală constituie totalitatea literaturilor lumii, care, deși se află la diferite stadii de dezvoltare, formează un proces literar unic. Termenul «literatura universală» e folosit pentru prima dată de Goethe în 1827. Circulația bunurilor artistice literare pe întreg globul grăbește procesul de unificare a literaturilor, fiecare, bineînțeles, păstrându-și specificul național sau etnic. Fondul artistic al literaturii universale se îmbogățește considerabil în sec. XIX-XX prin editarea intensă a monumentelor literare ale Orientului, plăsmuite în cele mai vechi timpuri. Datorită studiilor de literatura universală, s-a constatat că vechile, adevăratele monumente literare artistice nu-și pierd funcția estetică, ci continuă să fie instructive și să ne emoționeze și astăzi. Despre caracterul nepieritor al poeziei vorbește și D. Cantemir în scrierea sa «Hronicul vechimii romano-moldo-vlahilor».

La finele studierii capitolului

veți cunoaște:

- scurte date biografice despre scriitori;
- denumirile operelor literare și autorii lor;
- conținutul operelor studiate;
- personajele literare pe care le veți descoperi în operele citite și analizate;
- noțiunile de teorie literară;

veți fi capabili:

- să redați conținutul operelor studiate;
- să realizați comentarii literare asupra operelor;
- să redactați diverse compoziții proprii în baza operelor analizate;

veți fi în stare:

- să vă expuneți părerea despre cele citite și analizate, și să argumentați răspunsurile;
- să manifestați interes de lectură;
- să conștientizați valoarea artistică a operelor studiate;

Oglindind o realitate istorică, marile opere literare implică și o tendință de depășire a condiției umane dintr-o epocă istorică dată, un vis de fericire al oamenilor, și prin aceasta funcția lor estetică este de lungă durată. Cu cât o operă artistică este mai adânc legată de natura vieții omenești, cu atât ea are mai multe șanse de viață lungă.

LITERATURA UNIVERSALĂ VECHĂ

ȘOTA RUSTAVELI (sf. sec. XII – înc. sec. XIII)

Cine a fost Șota Rustaveli? Figura poetului nu poate fi restabilită decât în contextul evenimentelor care i-au marcat epoca în care a trăit.

Perioada în care a trăit Rustaveli a fost relativ înfloritoare pentru Gruzia. Pe tronul țării se afla frumoasa și înțeleapta Tamar (1184-1213).

Istoricii au emis ipoteza, fără să precizeze data nașterii, argumentând că poetul Rustaveli ar fi provenit din localitatea Rustavi. În Gruzia însă sînt cel puțin șapte localități cu acest nume, două dintre care s-au declarat baștina poetului.

Primul este un oraș situat la douăzeci de kilometri de Tbilisi. Al doilea Rustavi este un sat mic din sudul Gruziei, situat la frontiera cu Turcia. Acest colț de țară se mai numește Meshetia. Conform legendelor tradiționale și opiniei multor cercetători, Șota Rustaveli este meshetin și se trage anume din acest sat pe nume Rustavi.

Tot tradiția orală arată că Șota și-a început învățătura într-o modestă școală bisericească, și-a continuat-o în cuprinsul mănăstirii Zorzma, apoi la Academia cahetă din Ikalto și a fost trimis să și-o desăvîrșască în Bizanț. Poetul cunoștea la perfecție limbile greacă, arabă și persană. Întors de la studii, Rustaveli ar fi fost numit tezaurier al curții reginei Tamar, apoi bibliotecarul și secretarul ei, iar mai târziu – ministrul finanțelor.

În sec. al V-lea georgienii au pus bazele mănăstirii «Sfînta Cruce» din Palestina. De-a lungul timpului acolo s-a scris istoria mănăstirii însăși, s-au păstrat date despre activiștii ei, numele cărora se introduceau în «Cartea pomenirii». Savanții georgieni au descoperit, pe una din copiile «Cărții pomenirii», inscripția: «Și în această zi de luni s-a pomenit tezaurierul Șota».

Inscripția datează de la începutul sec. al XII-lea. Multe sute de ani nu s-a știut despre aceasta.

Apariția poemului rustavelian «Voinicul în piele de tigru» a fost pentru cultura mondială o grandioasă descoperire și se înscrie în rîndul minunatelor opere create de geniul omenesc.

Caracteristic e că în munții inaccesibili ai Georgiei au fost și sînt oameni care știu pe de rost toate cele o mie și jumătate de versuri ale poemului lui Rustaveli. Semnificativ e și faptul că de-a lungul a multor secole «Voinicul în piele de tigru» era considerat cea mai valoroasă zestre dată mireșelor, iar fiecare georgian își punea la căpătîi, împreună cu Sfînta Scriptură, «Voinicul în piele de tigru».

Astfel, poemul a înfruntat victorios secole și astăzi pășește triumfal în viitor.

1. În ce perioadă a trăit Șota Rustaveli?
2. Unde și-a făcut studiile poetul?
3. Nimiți izvorul (documentul) din care savanții au aflat despre moartea lui Șota Rustaveli?
4. Care este opera literară care l-a făcut nemuritor pe poet?

VOINICUL ÎN PIELE DE TIGRU

Poem (Fragmente)

Cîntul I

Fost-a împărat odată
Peste țara arăbească
Rostevan, deprins cu slavă
Și dreptate să domnească.
Și viteaz fiind și darnic,
I se duse numele,
Pînă se trezi că pleata
I-au bătut-o brumele.

Numiți metaforele ce comunică frumusețea domniței.

Și avea numai o față,
Mîndră stea noptatică!
Cine-ar cuteza s-o cînte?
Înțelepții poate că!
Cîți aieva îi văzură.
Chipul dinaintea-le,
Le răpea pe loc copila
Inima și mințile!

Cum o vede mare, craiul
Hotărăște să adune
Sfetnicii la tron și falnic:
"O, vizirii mei, le spune.
Soarele dacă asfinte,
Noaptea neagră stă să vină.
Bezna cînd îți paște urma,
Ce folos de-așa lumină?"

Ruja, cît e de măiastră,
Tot se scutură și moare,
Iar în locul ei o altă
Rujă tînără răsare.
Nu-i meteahnă mai cumplită
Decît bătrînețele,
Fiicei vreau să-i las domnia
Și vă cer povețele!"

Cum argumentează sfetnicii decizia corectă a craiului?

Au spus sfetnicii: «Mărite!
Noi, cu voia ta, știm una:
Fie luna cît de pală,
Steaua nu întrece luna!
Lasă ruja ta măiastră
În grădină să se treacă –
Altă nu cunoaștem floare
În dulceață s-o întreacă,
Dar sîntem într-o părere:
Hotărîrea ta e dreaptă.
Tinatina, soare mîndru,
Fi-va doamnă înțeleaptă

Ce sfaturi îi dă
Rostevan fiicei?

Și va sta la cîrma țării.
Precum tu ai stat mereu.
Puiul tot un sînge are,
De-i leoaică, de e leu!"

Șl era un făt la curte,
Capul oastei din hotare,
Aftandil viteazul, sprinten
Și frumos ca rupt din soare.
Și căzîndu-i dragă fata,
Bucuria nu-i fu proastă,
Cînd a fost să afle veste
Că domnia o adastă.

I-a pus tron cu ajutorul
Marelui vizir Sograt
Și mulțimi au prins să vină
Fără număr la palat.
S-au ivit, sunînd din trîmbiți,
Șiruri lungi de oști alese
Să se plece cu credință
Mîndrei, tinerei crăiese.

Și în scaun craiul-tată
Pe domnița o așază,
Sceptrul greu în mîini i-1 pune,
Fruntea i-o încoronează.
Crainici au vestit din trîmbiți.
Vesel au sunat chimvale.
Și mulțimea adunată
S-a plecat mării sale.

Dar domnița tot suspină,
Varsă lacrimi șiroaie.
Ard obrajii ei ca două
Ruje pline de văpaie.
«Potolește-te, îi zice
craiul-tată. Lumea strînsă
Nu se cade să o vadă
Pe crăiasa țării plînsă!

Vezi cum soarele prefiră
Aur cald pe geana zării?
Fie-ți inima asemeni
Pentru neamurile țării!
Fii și darnică, și dreaptă,
Harul inimii împarte,
Și te vor slăvi supușii
Și acum, și peste moarte".

La povăța părintească
Și-a plecat urechea fata,
Pus-a slugile s-aducă
Din hazna averea toată.

Cîntul II

Numai iată văd curtenii,
Lăcrămînd pe mal amarnic.
Un voinic, străin de țară,
Chip de leu.

Un cal fugarnic,
Pășuna în preajmă volnic,
Îmbrăcat cu șa bogată
Și cu frîiele bătute
Tot cu piatră nestemată

Și cum stă voinicul, ochii
Par în veci că nu mai seacă.
Peste strai vărgată blana
Unui tigru îl îmbracă.
Ține el gîrbaci în mîină
Infirat din cap la coadă,
Iar la șoldul lui în voie
Pe-o curea atîrnă spada.

Aftandil în vremea asta,
Dus pe gînduri, visător
Stă cu arfa la poveste,
Picurînd un vers de dor

Cum arată voinicul?

Cum descrie poetul
frumusețea fetei?

Ș-a venit la el un negru,
Sluga fetei, slugă dreaptă.
"Vino, doamne, mîndrul soare
În ietac mi te așteaptă!"
Fătul straie noi îmbracă,

Straiul de minune-l prinde.
Aprig inima se zbate,
Cînd nădejdea o aprinde!
Însă tînăra crăiasă
Stă și-și deapănă mîhnirea.
A venit la ea viteazul
Și o soarbe cu privirea.

Sînul fetei odihnește
Sub blănițe de hermină,
Văluri multe se prefiră
Peste fruntea ei senină,
Bucle negre cad în zbucium
Din mătăsuri sîngerii,
Însă ochii – doi luceferi –
Nu mai ard așa de vii.

Zice el: «O, soare mîndru,
Te apasă ce povară?
Nu știi ce aș face, numai
Să te văd voioasă iară!"
"Aftandil, mai ții tu minte
Pe voinicul fără nume?
Mă tot zbucium zi și noapte
Cine e? Din care lume.

Nu mi-e taină că ți-s dragă,
Chiar de nu mi-ai spus-o încă,
Fii dar slugă cu credință,
Afla taina lui adîncă!
Dacă-i duhul rău, zdrobește-l,
Risipește-mi negru chinul!
Soarele-ți va duce dorul,
Cît va fi de lung dezbinul.

Care este dorința
Tinatinei?

Care este jurământul
domniței?

Caută-1 trei ani de-a rîndul.
Fără veste vremea zboară.
Cînd se va sfîrși sorocul,
Te întoarce iar în țară.
Aftandil, își ia aminte,
Eu mă leg pe doru-mi viu:
Dacă vii cu veste bună.
Soață bună am să-ți fiu!"

Zice el: «Crăiasă mîndră
Luminoasă ca agata,
Dragostea mi-e mărturie.
La porunca ta sînt gata.
Mi-ai întors lumina vieții,
Umbra morții negre pieri!
Bucuros sînt azi și pururi
Să-ți întorc în faptă vrerea»,

Cîntul III

Două nopți și două zile
Drumu-i lung și capăt nu e,
Iar voinicul, năzdrăvanul,
Merge trist pe cărăruie.
Doar a treia zi sub seară,
Răzbătind prin vad piepțiș,
Calul, șiroind de apă,
A ieșit pe-un repeziș.

Și sub stînci, la poală verde
De tufare rămuroase,
La o gură de peșteră,
Pe un vraf de blănuri groase,
Suspina, luptînd cu plînsul,
O copilă abătută.
Dar văzîndu-1 pe voinicul,
Se repede și-1 sărută.

"O, Asmat, o soră dulce,
Am umblat o zi întreagă

Plînsul, în literatura orientală, simbolizează sentimente de prietenie.

Peste deal și văi zadarnic.
Nu-i domnița noastră dragă!"
Și se zbuciumă voinicul,
Varsă lacrimi șuvoi.
Și așa, cuprinși alături,
Lăcrămează amîndoi.

Cîntul IV

Aftandil i-a spus: «Voinice!
Soare mîndru, chip de leu!
Pe moșia arăbească
Am văzut lumina eu .
Dragă mi-a căzut copila
Ce domnește peste țară,
Dăinuie pe cuget noaptea,
Arde inima în pară!

Poate ții tu minte robii
Ce-am trimis să te aducă?
I-ai zdrobit pe loc, năprasnic,
Și te-ai dus ca o nălucă!
Am cercat să-ți aflui urma,
Am umblat în van tot plaiul,
Se topea, văzînd cu ochii,
La castel bătrînul, craiul.

Și mi-a spus crăiasa:
"Du-te, cu voinicul te adună
Și mă leg să-ți fiu soție,
Dacă vii cu veste bună".
Și trei ani de pribegie
Iată sînt acum pe ducă,
Plînge inima stingheră
Și de jale se usucă.

Am bătut și drum de codru,
Munți, pustiuri arzătoare,
Te-am aflat apoi pe tine,
Ca pe soarele răsare.

Cum descrie poetul frumusețea frăției?

Și mă plec ursitei bune,
Și mă leg cu juruință:
Pînă chiar în pragul morții
Să-ți fiu frate cu credință".

"Doamne, zice voinicelul
Cu nădejde tainică,
Nu-i nimic mai sfînt pe lume
Ca frăția trainică!
Dor cu dor se înfrățește –
Lege veche precum firea.
Mult aș da să-mi spulber vina,
Să-ți întorc din nou iubirea.

Cîntul V

M-au crescut craiul și soața
Chiar la curtea lor domnească,
Iar cînd buna lui crăiasă
O copilă fu să nască,
Mic de ani eram, dar aprig
Și cu inimă semeață,
Și voinic eram ca leul,
Și ca soarele la față.

Care este rolul comparațiilor?

Nestan-Daregean crescut-a
Ca o floare de soi rar,
Îi clădise împăratul
Un castel de bezoar.
Viețuia netulburată
Tocmai sus, în foișor,
Arătîndu-se doar seara
În mijlocul florilor.

Rolul comparației în descrierea frumuseții lui Nestan.

Și mi-a spus odată craiul
La popas de vînătoare:
„N-ar fi bine fete-i mele
Un poclon să-i ducem oare?»
Și ne-am dus la cuibul fetei,
Aducînd vînat de soi,

Întâlnirea lui Tariel cu
Nestan.

Potîrnichi proaspăt vîmate
Și vedem în cale noi.

Cineva a tras perdeaua,
Oacheșă Asmat în pripă
A ieșit. I-am dat vînatul
Și zărit-am doar o clipă
În ietacul cel de taină
O copilă minunată.
Mi-a străpuns adînc privirea-i
Cu arsură de săgeată!

Vai! Săgeată aurită
Pieptul mi-a străpuns fierbinte.
Am căzut ca sub secure,
Fără grai și fără minte.

Cîntul VI

M-a trezit o scrisorică
De la oacheșă Asmat:
«Vino iute în grădină,
Nu uita, ești așteptat!»

Cum ajung în grădiniță,
Roaba îmi deschide iute,
Nici nu rîde, nici vorbește,
Mă petrece pe tăcute.
La domniță în iatacuri
Am ajuns și am aflat-o.

Faptele voinicului
vorbesc despre puterea
enormă a tînărului.

«Ai venit! strigă copila.
Ești viclean și prefăcut!
Ce te guduri la picioare,
Tu, voinicul cel temut?
Unde-ți este legămîntul?
Ori minciuna ți-e plătită,
Că te-ai rîs așa de mine,
Biata fată părăsită?»

De ce Nestan se
comportă atât de urît cu
Tariel?

Eu îi spun atunci: «Domniță,
Care-mi este vina oare,
Că mă pui la grea osîndă,
Fără leac de îndurare?»
«Și mai ai obraz, mișele!
Zice fata. Ce fâțarnic!
Uite pentru cine sufăr
Și mă zbucium eu zadarnic!

Ce a hotărît, în taină,
craiul?

Craiul mire mă găsește
Și nu-mi cere învoirea,
Și tu taci, îi faci pe voie?
Află dară de la mine:
«Fiecine să domnească,
Am să fac așa cum cere
Legea noastră strămoșească.
Dacă vine veneticul,
Îl omor fără căință.»
«Nu vărsa zadarnic sînge
Și poftesc să mi-l răpui
Dintre toți pe unul numai,
Pe feciorul craiului.»

Ce-i propune Nestan
iubitului?

Cîntul VII

Și luînd o ceată mică,
Dar de luptă cruntă gata,
Mi-am pornit spre cort fugarul,
Cum pornești din arc săgeata.
Și prin straja adormită
Petrecîndu-mi tainic pasul,
Am ajuns la cort. Cu junghiul
Iute am tăiat atlasul.

Cum s-a răfuit voinicul
cu rivalul său?

L-am găsit. L-am smuls din perne.
Înhățîndu-l de picioare,
L-am izbit de stîlp cu sete,
L-am răpus fără cruțare.
S-a trezit buimacă straja,

De ce voinicul a
îmbrăcat pielea de
tigru?

Ce stă la baza
comparației?

Cautându-mă de zor.
Noi am dat în cai sălbatic
Ș-am pierit din ochii lor. (...)

Cîntul X

Mi-am pus blana unui tigru,
Semn de dragoste duioasă –
Că mlădie ca tigroaica
E domnița mea frumoasă.
Petrecîndu-mi astfel viața
Printre fiare fioroase,
Fiară cruntă m-am făcut.» (...)

Cîntul XXVII

(...) Cît de aprig Aftandil e
Și Pridon cît e de tare,
Dar cu Tariel voinicul
N-ar fi stat să se măsoare.
Zorii soarele umbrește
Stelele și luna blîndă,
Și din noapte ies voinicii
Ies pe vale de la pîndă.

Merg domol, ca toți drumeții,
Straja-i lasă mai aproape,
Să-i pălească fără veste,
Pe nici unul să nu-l scape.
Dar la calea jumătate
Frații chiverele pun
Și cu chiote cumplite
Vin la porți în zbor nebun.

Și tresare cetățuia,
Fier în fier cu zvon se frînge,
Tobele vorbesc întruna,
Sună trîmbițe a sînge.
Își croiesc cărare frații,
Semănînd șirag de morți,

Cucerirea cetății.

Autorul proslăvește
dragostea celor doi.

Și detună, și trăsnește
Luptă cruntă la trei porți.

Zece mii de străji alese
Au mușcat aici țărîna.
Se vedea că voinicelul
Și-a cercat temeinic mîna.
Înspre turn atuncea frații
Se întoarnă într-un gînd.
Sta căscată hruba neagră
În adîncuri îndemnînd.

Și-au urcat pe scări de stîncă,
Și-au văzut lumină mare,
Tariel cu fruntea goală
Sta în razele de soare.
Nu mai e pribeag voinicul
Și dezbin în inimi nu-i,
Iar domnița cea frumoasă
Caldă stă la pieptul lui.

Parcă-s soarele și ruja,
Parcă-s mîndre stele două,
E Zual și cu Muștari,
Scăpărînd cu rază nouă.
Rujă buzelor fierbinte-i
Ca al inimilor jar.
... Dulce-ți pare fericirea,
De ți-a fost să guști amar!(...)

Cîntul XXVIII

Tariel la craiul mării
Sol trimite cu vestire:
«Vin la tine chiar din luptă,
Bucuros de întîlnire.
Și mi-s Tariel voinicul,
Hăt, din Indiea bătrîină,
Și aduc domniță mîndră
Peste dorul meu stăpîină.

De ce tronul «e alb și
purpuriu»?

Curtea craiului nuntește,
Se adună musafirii,
Alb și purpuriu e tronul
Unde stau alături mirii
Peste galbene și roșii
Îl îmbracă – un tezaur!
Iar viteazu-n pene negre
Stă pe-un tron turnat din aur.

Și-și pornește struna versul,
Cîntă glasuri pe alese,
Un sipet cu giuvaieruri
Craiu dăruie miresei.
Și avea sipetul salbă
Ș-o minune de inel,
Și cît oul cel de gîscă.
Nouă perle lîngă el.

Cîntul XXIX

Crai Pridon aduce vestea,
Tariel așa răspunde:
«De e vorba de dreptate,
Apoi nu mă voi ascunde.
Mi-ai întors, viteze, viața,
Mi-ai fost sfat și mi-ai fost spadă,
Și îți sînt pe veci datornic.
Să lăsăm pustie sfada!

Ci în țară arăbească
Plec îndată cu nevasta,
Am să-l rog pe crai să uite
Că i-am fost cîndva năpastă.
Am să-l rog să-și deie fata
Fără preget după tine,
Și socot că stărostirea
Va sfîrși cum se cuvine.»

Dragi îmi sînt, mărite doamne,
Aftandil și Tinatina

Este ruga unui părinte
iubitor?

Și din mila ta crăiască
Iartă-le ușoară vina.
Cad la mila ta, mărite,
Și să nu mă mișc din față,
Dacă n-ai să ierți viteazul,
Dându-i fata ta de soață.»

Și se tulbură și craiul
Și îi spune: «Doamne sfinte!
Cum cutezi să-ți pleci genunchii,
Tu, slăvitul, înăinte-mi?(...)

Cîntul XXX

Aftandil și Tinatina
Stau pe tron în toiul nunții
În hlamide și cu steme
Strălucind pe albul frunții.
Și-a ținut viteazul slova,
Străbătînd prin anii grei,
Iar i-alătura de soare
Cel mai aprig dintre lei.

«O, copii! le spune craiul,
Slava lumii să vă știe,
Și vă deie bunul domnul
Viață lungă la domnie!
Fiți alături cu virtutea,
Cinstea țării apărați,
Iar cînd mi-a veni sorocul,
Voi, copii, mă îngropați.»

Apoi merge de-l arată
Pe viteaz la oastea toată:
«Iată, el vă este craiul,
Voia fie-i ascultată!
Și cu voi de e viteazul,
Vai de jalnicii vrăjmași!
Cum mi-ați fost slujit și mie,
Să-i slujiți și lui, ostași!»

Înceiere

După ani de pătimire
Bate vînt de fericire
Și pe șapte tronuri craiul
Stă la cîrmă cu mărire.
Sună crainicii din trîmbiți
Proslăvind pe domnitori,
Stă pe tronul ei crăiasa
Ca un soare între sori.

Peste India cea mare
Din hotare în hotare
Tariel împărățește –
Minte dreaptă, mîna tare.
Fost-a fost pînă la moarte
Și ferice, și bogat.
Iar a șaptea țară craiul
I-a lăsat-o lui Asmat.

Multă-i grija lui crăiască
Pentru soarta omenească,
Dar n-a fost să uite craiul
Nici frăția voinicească.
De veneau dușmanii crînceni
Cu războaie pentru tron,
Tariel lupta alături
Cu viteazul și Pridon.

Faptă bună și cinstită
Era darnic răsplătită,
Nu era uitat orfanul,
Nici vădana obidită.
Cei căzuți în fărdelege
Erau aspru judecați,
Și pășteau și lup, și oaie,
Trai ducînd ca între frați.

Despre frați de voinicie,
Despre mîndra lor domnie,
Despre fapta lor slăvită

Prietenia popoarelor
biruie răul.

Ce poilitică duceau
conducătorii înțelepți?
Evidențiați mijloacele
artistice ce redau viața
bună a statului.

În războaie și urgie,
Despre cei, ce-s pildă bună
Pentru fii, pentru nepoți,
Eu, stiharul Rustaveli,
Scris-am carte pentru toți.

(Traducere de I. Crețu)

1. Care este tematica principală și ideea poemului?
2. Aduceți exemple care demonstrează exagerarea puterii, eroismului voinicilor (în scenele luptei cu dușmanii țării).
3. E posibil ca un voinic să săvârșească fapte eroice, renunțând la propria demnitate?
4. De partea cui este simpatia autorului? De ce?
5. Autorul înaintează ideea că pentru propria fericire trebuie să lupți? Exemplificați.

6. Comentați fragmentele în care e prezent motivul omeniei, umanității. Cum înțelege autorul noțiunea de omenie?
7. Poemul abundă în metafore, comparații, epitete utilizate la descrierea dragostei. Găsiți-le și analizați-le. Argumentați în scris că adevărata prietenie se făurește nu în baza unor calcule reciproce, ci a sentimentelor și a bunăvoinței, acordului, înțelegerii reciproce între oameni.

8. Care este rolul durerii și suferinței în viața omului? Motivați-vă în scris răspunsul.
9. Determinați, în baza, a două strofe, felul rimei și al piciorului metric.
10. **Discutați!** Cum credeți, care sentiment e mai superior: prietenia sau dragostea?

Să pătrundem în tainele textului

«Voinicul în piele de tigr» ar fi fost scris la cererea Tamarei, care l-a răsplătit pe poet, zice legenda, așezându-i cu mâna ei o cunună de laur pe frunte, cu prilejul unei serbări. Se mai spune că mai târziu, căzînd în disgrație, poetul ar fi plecat în surghiun la o mănăstire din Ierusalim (poate «Sfînta Cruce»), unde și-ar fi sfîrșit viața. Sînt bănuieli că disgrația ar fi fost pricinuită de dragostea lui Rustaveli pentru regină; sînt și alte bănuieli că Tamar l-ar fi iubit și că, prin surghiun, ar fi vrut

să pedepsească răceala poetului, dar unele aluzii din prologul poemului s-ar părea să întărească prima ipoteză.

Cel mai vechi manuscris al nemuritoarei creații a lui Șota Rustaveli, cunoscut, astăzi, datează din anul 1646. Grație unei intense munci de cercetare, s-au găsit mai mult de 150 de manuscrise ale poemului. «Voinicul în piele de tigr» a fost tipărit și editat pentru prima dată în 1712 din inițiativa și sub îngrijirea regelui Vahtang al VI-lea, întemeietorul tiparului georgian.

«Personajele poemului sînt ființe monolite, integre. Ele par a fi parcă sculptate din blocuri mari de stîncă.

Dragostea în concepția lui Rustaveli, chiar în lumea pămîntească, e în stare să-l introducă pe om în armonia supremă și, în felul acesta, să-l apropie de divinitate.

Dragostea conduce spre armonia supremă, pentru că prin ea se învinge răul, se rup lanțurile și se risipește iluzia prăpastiei dintre creator și om. Iată de ce atunci cînd se spune că Rustaveli a ridicat omul la înălțimi inimaginabile, se are în vedere ideea de umanitate, dar nu pur și simplu un om oarecare. Tariel și Aftanidil, Nestan și Tinatina, precum și prietenii lor sînt întruchipări vii ale acestei idei. Ei în adevăr sînt cununi ale creației, regi ai naturii, stăpîni ai spiritului. Rustaveli ne amintește că cea mai de preț valoare a lumii este omul, și că el trebuie să fie frumos și perfect din punct de vedere al armoniei. Sufletul și corpul, rațiunea, sentimentele și faptele – toate trebuie să fie minunate. Omul este obligat să-și creeze o astfel de voință care i-ar îndrepta și gîndurile, și acțiunile numai spre bine, numai spre fapte mari.

Pentru a o elibera pe Nestan-Daregean, Tariel a fost supus la multe încercări, a fost nevoit să îndure chinuri insuportabile, să învingă bariere de netrecut și să săvîrșească fapte de vitejie supraomenești. În aceasta constă maximalismul moral al lui Rustaveli, care nu și-a umilit eroii prin sarcini, greutăți și obstacole mărunte. Dar chiar dacă lăsăm la o parte această simbolică, ce se conține în povestea răpirii și eliberării lui Nestan, și citim poemul lui Rustaveli sub aspect pur modernist, în față ni se dezvăluie aceeași înțelepciune ce se află la baza poemului: răul poate fi învins doar prin forța activă a binelui triumfător și binele se poate instaura pe pămînt doar prin lupta intransigentă și victorioasă cu răul».
(I. Abașidze)

Poemul promovează rațiunea ca forță vitală hotărîtoare în destinul omului. Șota Rustaveli meditează asupra unei probleme importante,

cum este cea a menirii omului pe pământ. Omul, destinul viața lui – iată tema fundamentală a acestui poem umanist al epocii Renașterii timpurii. Rustaveli subliniază că omul întâmpină în viață multe greutăți, dar menirea lui e să rămână om, să lupte pentru izbândirea binelui și învingerea răului. În concepția sa omul e cea mai superioară creație și e demnă să se bucure de bunurile pământeste.

«Voinicul în piele de tigr» este un poem epic – specie a genului epic în versuri, de obicei, în care acționează câțiva eroi, iar acțiunea se desfășoară în jurul unui conflict eroic. Acțiunea în poemul eroic este mai complexă decât în baladă; în el se povestesc fapte și întâmplări mărețe săvârșite de personaje însuflețite de sentimente nobile.

Cu toate că subiectul se raportă la alte țări – Arabia, Industan, Horezm – poemul oglindește în realitate aspecte ale vieții poporului georgian. Transpunerea acțiunii dincolo de hotarele Georgiei nu e altceva decât o modalitate de a înfățișa voalat stări reale din propria-i țară.

Prin realismul poemului său, Șota Rustaveli a depășit cu mult operele eroice ale predecesorilor din Orient și Occident.

VOCABULAR

a voala – a ascunde, a masca, a umbri.

intransigent – necruțător, neîngăduitor.

1. Ce spune legenda apariției poemului «Voinicul în piele de tigr»?

2. Din inițiativa și sub îngijirea cui a fost tipărit și editat poemul?

3. Numiți personajele care participă la acțiune.

4. Asupra cărei probleme meditează autorul în poem?

5. Demonstrați că «Voinicul în piele de tigr» este o operă eroică.

6. În ce constă comportarea eroică a lui Aftandil? Dar a lui Tariel?

7. De ce subiectul poemului se referă la alte țări, și nu la Georgia?

8. Discutați! Unii cercetători consideră că în «Voinicul în piele de tigr» motivul prieteniei și frăției prevalează asupra motivului iubirii. Ce părere aveți dvs.? Argumentați-vă răspunsul.

9. Identificați în text descrierea portretelor eroilor principali. Ce detalii artistice a folosit poetul la crearea chipurilor? Selectați metaforele, comparațiile, epitetele utilizate.

10. În ce constă deosebirea dintre frăție și prietenie? Motivați.

LITERATURA UNIVERSALĂ

(sec. XVII, XIX, XX)

Renașterea

Începînd din sec. XV pînă în primele decenii ale secolului XVII în cultura mai multor popoare europene se observă o nouă etapă de dezvoltare. Mințile cele mai luminate din Italia, Franța, Germania, Marea Britanie, Spania «aruncă» lanțurile ideologiei medievale și caută căi pentru a explica universul destinului omenirii și raporturile dintre oameni. Această epocă poartă numele de Renaștere. Termenul Renaștere se explică prin faptul că una din preocupările culturale din epoca respectivă este reînvierea (renașterea) intersului față de cultura Greciei și Romei antice.

Oamenii de știință și de artă din epoca Renașterii au plasat în centrul preocupărilor lor omul.

Aspirația lor de a dezvălui menirea omului pe pămînt a fost numită umanism, iar cei ce au cultivat și promovat aceste idei au fost numiți umaniști. Patria umanismului este Italia.

Cu toate deosebirile care se pot constata în viața literară din epoca Renașterii la diferite popoare, această literatură prezintă trăsături generale comune: atitudinea umană față de masele populare, față de jertfele orînduirii feudale, un optimism sănătos plin de încredere într-un viitor mai bun pentru omenire și o gîndire liberă. Apelul scriitorilor la creația poetică orală a poporului lor, descoperirile în știință și umanismul lor cultural au determinat o cotitură radicală în istoria literaturii: trecerea de la scrieri teologice la opere în care era zugrăvit omul, cu bucuriile și necazurile lui mari și mici, cu lumea lui interioară, adică la opere realiste.

În Marea Britanie Renașterea a cunoscut un progres care nu s-a putut bănuși pînă atunci. Aici literatura Renașterii s-a manifestat în forme proprii, născute pe teritoriul englez, pe baza tradițiilor locale și specifice. Unul dintre iluștrii scriitori ai literaturii universale este și dramaturgul, poetul Renașterii engleze William Shakespeare, pe care scriitorul german G. Hautman l-a comparat cu Zeus și Apollo.

WILLIAM SHAKESPEARE (1564–1616)

«Pe frontispiciul templului din Delfi – oraș în Grecia Antică – se află inscripția: «Cunoaște-te pe tine însuți!» Aceeași inscripție poate fi desprinsă, imaginar, de pe frontonul operei celui mai mare scriitor al literaturii engleze W. Shakespeare.

William Shakespeare a intrat în conștiința artistică universală ca întruchiparea spiritului poetic creator. Stratford-upon-Avon (un orașel din Marea Britanie unde s-a născut W. Shakespeare) s-a transformat într-un loc de peregrinaj pentru adoratorii marelui poet și dramaturg.

Atras de viața furtunoasă și de posibilitățile capitalei, Shakespeare se stabilește în 1585 la Londra. Acolo curînd se afirmă ca actor, autor dramatic, poet. A devenit mai tîrziu coproprietarul a două teatre londoneze: «Globe» și «Blackfriars». În 1612 revine la Statford, unde a trăit pînă la sfîrșitul vieții.

Casa în care s-a născut Shakespeare

Operele dramatice ale lui W. Shakespeare au pus în lumină, multilateral și profund, cele mai însemnate probleme sociale: corelația dintre viața personală și cea socială, caracterul contradictoriu al naturii umane, conflictul dintre aspirațiile înalte ale omului onest și josnicia relațiilor feudale. Scriitorul a militat pentru îndreptarea orînduirii

sociale, care ar fi așezată pe un fundament de o mare moralitate, de adevăr și dreptate. (După N. Onea)

Piesele lui W. Shakespeare oglindesc viața contemporanului său în toată varietatea ei. Preocupat de zugrăvirea vieții, Shakespeare creează caractere tipice și, în același timp, individuale.

W. Shakespeare a fost un scriitor multilateral. Afară de opere dramatice, el a scris poeme («Venera și Adonis», «Lucreția») și 154 de sonete. Tratînd teme din antichitatea clasică, poetul izbutește să redeie chipuri de oameni vii, cu viața lor sufletească, proslăvește dragostea și prietenia.

Monumentul lui Shakespeare în Londra

În poezia lirică W. Shakespeare rămîne un mare poet umanist.

Tema raporturilor dintre oameni a trata-o optimist. Lupta se desfășoară în împrejurări asemănătoare cu viața societății engleze de pe atunci, cu bucurii și necazuri. Astfel sînt: «Noaptea a douăsprezecea», «Romeo și Julieta», «Henric V», «Henric VI» ș.a.

Epoca de maturitate a dramaturgului începe după 1601, cînd creează cele mai de seamă opere ale sale: «Hamlet», «Othello», «Regele Lear».

Către sfîrșitul vieții sale W. Shakespeare a scris un șir de piese cînd pline de tristețe, cînd cu elemente de contemplare liniștită a vieții din jur: «Furtuna», «Poveste de iarnă», «Cumbeline». În același timp dramaturgul exprimă credința într-un viitor luminos pentru toată omenirea.

Opera realistă a lui W. Shakespeare, a genialului artist al cuvîntului și a marelui gînditor a fost și este mult citită și apreciată de publicul cititor.

1. Explicați termenul «Renașterea».
2. Care sînt trăsăturile generale ale literaturii Renașterii?
3. De ce inscripția: «Cunoaște-te pe tine însuși» poate fi desprinsă, imaginar, din conținutul operelor lui W. Shakespeare?
4. Ce opere valoroase a scris dramaturgul W. Shakespeare în epoca de maturitate?
5. Cînd a fost scrisă piesa «Furtuna»?
6. Cum credeți, de ce opera lui W. Shakespeare este citită cu interes și astăzi?

ROMEO ȘI JULIETA

PERSONAJELE

PRINȚUL ESCALUS, domnitorul orașului Verona

PARIS, tînăr nobil înrudit cu prințul

MONTAGUE capii celor două

CAPULET familii dușmane

UN BĂTRÎN, făcînd parte din familia Capulet

ROMEO, feciorul lui Montague

MERCUȚIO, rudă cu prințul și prieten cu Romeo

BENVOLIO, nepotul lui Montague, prieten cu Romeo

TYBALT, nepot al lady-ei Capulet

LORENZO călugări

IOAN franciscani

BALTHAZAR, slujitorul lui Romeo

SAMPSON slujitorii lui

GREGORY Capulet

PETER, slujitor al doicii Julietei

ABRAHAM, slujitorul lui Montague

UN SPIȚER

TREI MUZICANȚI

PAJUL LUI MERCUȚIO

PAJUL LUI PARIS

ALT PAJ

UN OFIȚER

LADY MONTAGUE, soția lui Montague

LADY CAPULET, soția lui Capulet

JULIETA, fiica lui Capulet

DOICA JULIETEI

CORUL

Cetățeni ai orașului Verona; rude aparținând ambelor familii; oameni mascați, paznici, slujitori.

Acțiunea piesei se desfășoară în orașul Verona și o singură dată, într-una din scenele actului V, la Mantua.

PROLOG

CORUL

În falnica Verona se înfruntă
Două vechi neamuri. Ura nu se frînge.
Și iar porni-va dușmănia cruntă,
Își vor păta iar mâinile cu sânge.
Din sînu-acestei vrăjmășii străvechi
Ies doi îndrăgostiți bătuti de soartă;
Pieirea tristă-a tinerei perechi
Va potoli înverșunata ceartă,
În două ceasuri veți vedea, pe rînd,
Destinul crud al dragostei fierbinți
Și moartea-ndrăgostiților, curmînd
Neîmpăcata vrajbă-ntre părinți.
Ne-om strădui, de-avem îngăduință,
Ce n-am brodit să dregem prin silință.
(Iese)

Odată ce prologul dezvăluie subiectul tragediei, ce anume intensifică interesul cititorului?

ACTUL I

SCENA I

Verona. O piață publică.

Intră Sampson și Gregory, din casa Capulet, purtînd săbii și scuturi.

SAMPSON: Nu, Gregory! Pe ce am mai scump, n-o să le-ngăduim să ne ia în rîs. Să nu te lași!

GREGORY: Păi cum! Altfel am fi lași.

SAMPSON: Vom trage spada, nu-i așa ? – de-or cuteza să ne scurteze rangul.

GREGORY: Firește, însă ia aminte, prea sus fiind să nu ne-ajungă ștreangul.

SAMPSON: Când mă-ntărită, nu stau pe gânduri, dau!

GREGORY: Dar stai pe gânduri pînă te-ntăriți.

SAMPSON: Javrele lui Montague mă-ntărită peste măsură.

GREGORY: Când te-aprinzi îți arde pămîntul sub picioare; când ești viteaz nu dai îndărăt. Se vede că de-aceea, când te-aprinzi, tu o iei la fugă.

SAMPSON: Când mă-ntărită vreo javră de-a lui Montague nu dau îndărăt. Am să dau de zid cu toți bărbații și toate femeile lui Montague.

GREGORY: Ai da dovadă de neputință. Numai cei neputincioși se dau pe lîngă zid.

SAMPSON: Ai dreptate. De aceea femeile gingașe, sînt împinse mereu spre zid. Așadar voi alunga de lîngă zid pe toți bărbații lui Montague, iar pe femei le voi înghesui în zid.

Care sînt relațiile
dintre cele două
familii: Capulet și
Montague.

UN CETĂȚEAN: Loviți-i cu măciuci și halebarde! Jos Montague! Jos Capulet! Săriți! (*Intră bătrînul Capulet, în halat de noapte, însoțit de lady Capulet.*)

CAPULET: Ce-i zarva asta ? Dați-mi iute spada!

LADY CAPULET: Ba cîrja, cîrja! Spada la ce bun?

(*Intră Montague și lady Montague.*)

CAPULET: Ah, dați-mi spada! Montague, bătrînul, ridică sabia asupra mea.

MONTAGUE: O, Capulet nemernic! Dați-mi drumul!

LADY MONTAGUE: Stai, stai pe loc! Să nu mai faci un pas!

(*Intră prințul Escalus cu suita.*)

LADY MONTAGUE: Pe unde-o fi Romeo? L-ai văzut?

Ce bine-mi pare că n-a fost de față!

BENVOLIO: Nu se-arătase, doamnă, sfîntul soare

În răsărit, la geamul auriu,

Cînd zbuciumul m-a alungat din casă

Și-n crîngul semănat cu sicomori

Spre partea de apus a urbei noastre,

Zării pe fiul vostru rătăcind

În ceasul timpuriu al dimineții.

Pornii spre el, dar la vederea mea

Care este starea
sufletească a lui
Romeo, reieșind din
comportarea sa?

Se cufundă în liniștea pădurii.
Ca mine socotindu-l, tulburat.
Luînd seama că se-ascunde de prieteni,
Deși sătul să mă preumblu singur,
Eu mi-am văzut de drum și l-am lăsat,

La fel de bucuros pe cât era
Și-nsinguratul ce fugea de mine.
MONTAGUE: Ades în zori de zi a fost zărit
Îmbogățind cu lacrima lui roua,
Sporind, cu norii jalei sale, norii.
Dar când voiosul soare, tot suind
Spre răsărit, spre patul Aurarii
Perdelele de umbră le răsfiră,
Feciorul meu se furișează-n casă
Nemîngîiat și, oblonind lumina,
Se ferecă în fundul încăperii.

Părinții cunosc cauza
tristeții feciorului?

Cu geamu-nchis cu ștorurile trase,
Preface ziua-n noapte nefirească.
Îl doare sufletul. Tînjește. Poate

C-un sfat i l-am tămădui, nepoate.
BENVOLIO: Cunoști pricina, venerate unchi?
MONTAGUE: Nu, n-o cunosc. Și nici nu pot s-o aflu.
BENVOLIO: Și socotești c-ai stăruit destul ?
MONTAGUE: Destul și eu, destul și alți prieteni.
Iubirii sale singur îi e sfetnic,
Din cale-afară tainei lui fidel
Și-ascuns în tainițele ei, asemeni
C-un mugure de-un vierme rău străpuns
Mai înainte de-a-și desface-n soare
Petalele lui fragede. De-ar fi
Să-i dibuim durerea, la iuțeală
Am căuta să-l lecuim de boală.

SCENA 3

JULIETA: Mă cheamă cineva?
DOICA: Maică-ta!
JULIETA: Vin! Ce-i, scumpă mamă?
LADY CAPULET: Iată ce e... Doică,

Aș vrea să-i spun ceva. Ne lași? Ba nu!
Rămii s-ascuți și tu. Prea bine știi
Ce vîrstă are fata mea.

DOICA: Păi cum!

La ceas și la secundă.

LADY CAPULET: N-a-implinit

Nici paisprezece ani.

DOICA: Așa-i. Mă jur

Pe paisprezece dinți din gura mea –

Cu toate că mi-au mai rămas doar patru—

Că n-a-implinit nici paisprezece ani

Cît să mai fie pînă la-ntîi august!

LADY CAPULET: Vreo două săptămîni și-o zi sau două.

DOICA: Oricîte-or fi – taman c-o-zi-nainte

De ziua de-ntîi august, împlinește

Fetița noastră paisprezece ani.

Pe sfînta cruce, se ținea-n picioare

Și da fugața peste tot. Cu-o zi

Mai înainte-și cucuiase fruntea.

Bărbatul meu – să-1 ierte Dumnezeu,

Că vesel om era – o luase-n brațe

Cum v-o imaginați
pe doica, reieșind din
maniera ei de a vorbi?

Zicîndu-i: «Cum căzuși cu fața-n jos?
Păi nu-i mai înțelept să cazii pe spate?»
Ții minte, Julieta? Și mă jur
Pe Maica Precistă, c-atunci fetița

A gîngurit, oprindu-și plînsul: «Da".

Vezi ce se poate-alege dintr-o glumă!

Oi ține minte de-aș trăi și-un veac.

I-a zis: «Nu, Julieta? Nu-i așa?

Și ea oprindu-și plînsul zise: « Da!»

LADY CAPULET: Ajungă-ți, doică, rogu-te! Mai taci!

DOICA: Tac, cum să nu. Dar, zău, m-apucă rîsul

De cîte ori îmi vine-n minte cum,

Oprindu-se din plîns, ea zise: «Da!"

Și-avea pe frunte un cucui cît oul

De găinușe. Vai, cum mai plîngea!

"Vezi ce pățești cînd cazii cu fața-n jos?"

I-a zis bărbatu-meu. «Cînd îi fi mare

Pe spate ai să cazii, nu, fata mea?"
Și ea-ncetîndu-și plînsul zise: «Dî!»
JULIETA: E timpul, doică, să-ncetezi și tu.
DOICA: Ei, iaca tac. Și să-ți ajute Domnul!
Prunc mai frumos ca tine n-am crescut.
Atît aș mai dori: să nu-nchid ochii
Pan' te-oi vedea mireasă.
LADY CAPULET: Bine zici!
Chiar despre asta-i vorba.. Julieta,
Copila mea, n-ai vrea să te măriți?
JULIETA: Nici nu visez la cinstea asta!
DOICA: Cinste!
De n-aș ști că te-am alăptat, aș zice
C-ai supt cu laptele deșteptăciunea.

La ce vîrstă se
căsătoreau tinerii în
epoca lui W. Șakes-
peare?

LADY CAPULET: Gîndește-te la măritiș.
Sînt fete
Mai tinere ca tine în Verona,
De toți cinstite, mame cu copii.
La vîrsta ta eram și eu ca ele.

În două vorbe: Paris te-a pețit.
DOICA: Ce tînăr, fata maicii! Ce flăcău!
Mai chipeș ca figurile de ceară.

Cu ce-l compară lady
Capilet pe tînărul Paris?

LADY CAPULET: Nu-i în Verona floare
mai frumoasă!

DOICA: Neprețuită floare-ntr-adevăr!

LADY CAPULET: Ce spui de-acest bărbat de neam înalt ?
Îl vei vedea deseară la serbare.
Citește-i cartea feței! Vei afla
Ce-a scris cu drag, într-însa, frumusețea.
Privește-armonioasa îmbinare
De trăsături și vezi ce farmec are.
Iar ce ți s-o părea neclar în pagini,
Găsi-vei scris în ochii lui, pe margini.
Iubit răzleț și file care zboară!
Prinde-n coperti a dragostei comoară!
Trăiește-n mare peștele. Ascunde,
În scump vestmînt, minunea de sub unde!
Ochi mulți s-au pironit pe mîndra carte

Cu basme-n copci de aur. Tu împarte
Tezaurul neprețuit cu el
Și n-ai să scazi în ochii tăi defel.
DOICA: Să scadă ea? Ba, va spori, firește.
Lîngă bărbat, femeia crește, crește...
LADY CAPULET: Îl vei iubi pe Paris? Spune!
JULIETA: Mamă,
Am să mă uit la el și-mi voi da seama.
Dar ascultînd cuvîntul tău, în carte
N-am să citesc o slovă mai departe. (...) (*Intră un servitor.*)

SCENA 5

Sală mare în casa lui Capulet. Intră un taraf de muzicanți. Servitori.

ROMEO: (*către Julieta, prinzînd-o de mînă*)

De profanez cu mîna mîna-ți sfîntă,

Voi ispăși cu buzele, căci ele –

Doi pelerini sfielnici – se avîntă

Cu-o sărutare vina mea s-o spele.

JULIETA: Nu-i vinovată mîna, pelerine!

Ești aspru. Pelerinii, dacă vor,

Pot strînge-n palme mîinile divine.

Strînsoarea asta e sărutul lor.

ROMEO: Dar pelerini sau sfinți, n-au buze, gură?

JULIETA: Da, pelerine, pentru rugăciune.

ROMEO: Mîini fie-ți, sfînto, buzele! Te-ndură!

Căci altfel deznădejdea mă răpune.

JULIETA: Primind chiar ruga, sfinții stau pe loc.

Stai! Împlini-voi ruga mea de foc!

De gura ta păcatul meu se-anină. (*O sărută.*)

JULIETA: Și buzele-mi vor pătimi pe rug.

ROMEO: Din vina alor mele? Dulce vină!

Dă-mi-o-ndărăt!

(*O sărută încă o dată.*)

JULIETA: Săruți cu meșteșug!

DOICA: Vă cheamă mama, domnișoară!

ROMEO: Mama!

Și cine-i mama?

DOICA: Domnule, aflați

Că e stăpîna casei, o cucoană
Deşteaptă, bună, plină de virtuţi.

Pe fata asta eu am alăptat-o.

Şi cine-o izbuti să o peţească –

Norocul lui! Avere berechet!

ROMEO: Se trage, deci, din neamul Capulet?

Plăti-voi scump! Mi-e zălogită viaţa

Duşmanului!

BENVOLIO: Nu vii ? Se sparge balul.

ROMEO: Mă tem de clipa asta. Mă-nspăimînt.

CAPULET: Seniori, așa curînd ne părăsiţi?

Nu vreţi să luaţi ceva? E gata masa.

O masă foarte simplă. Cum? Plecaţi?

Vă mulţumesc din suflet c-aţi cinstit,

Iubiţi seniori, serbarea! Noapte bună!

Aduceţi facle! Haidem la culcare!

Tîrziu s-a mai făcut, pe legea mea!

Am ostenit. Mă duc.

(Ies toţi, în afara de Julieta şi doică.)

JULIETA: Ia spune-mi, doică,

Cine-i seniorul?

DOICA: E moştenitorul

Bătrînului Tiberio. I-e fiu.

JULIETA: Şi cel ce trece pragul?

DOICA: Parc-ar fi Petruchio cel tînăr.

JULIETA: Cine-i cel

Ce n-a dansat, din urma lui?

DOICA: Nu ştiu!

JULIETA: Du-te de-ntreabă! Dacă-i însurat,

Mormîntul îmi va fi crivat de nuntă!

DOICA: Romeo-l cheamă. Singurul fecior

Ce întreprinde Julieta
pentru a ascunde de
Doica faptul că o
interesează Romeo?

Cel are Montague, vrăjmaşul nostru.

JULIETA: Iubirea mea e-al urii mele fiu.

Eu nu-l ştiam. Îl ştiu. E prea tîrziu.

Sînt pedepsită să-ndrăgesc pe un

Vrăjmaş, în loc să mă răzibun.

ACTUL II SCENA 2

Grădina Capuleților.

Intră Romeo.

ROMEO: De răni își bate joc cel neatins.
(Julieta se arată la fereastră, deasupra lui.)

Ce licăr joacă în fereastră? Ah!

Răsare ziua – Julieta-i soare!

Te-nalță, soare dalb! Răpune luna

Bolnavă, rea și galbenă de ciudă

Că tu, care-o slujești, ești mai frumoasa

N-o mai sluji! Nu vezi? Te pizmuiește!

Vestmîntu-i de vestală, trist și pal,

Pentru neghioabe-i potrivit. Aruncă-1!

Stăpîna mea! Iubita mea! De-aș ști!

Vorbește fără glas! Ei și? Ce-mi pasă

Cu ochii îmi vorbește. Îi răspund!

Sînt prea-ncrezut! Nu mie îmi vorbește.

Doi aștri fără seamăn, din senin,

Plecînd cu treburi, roagă ochii ei

Să scapere pînă se-ntorc. Ce-ar fi

Să-i scînteieze ochii, sus, pe boltă,

Și stelele pe chipu-i? Strălucirea-i

Le-ar face de rușine, cum lumina

Semeață-a zilei rușinează lampa.

De-ar fi să fie ochii ei în cer

Atît de tare-ar lumina văzduhul,

Că păsările nopții ar poni

Să cînte toate ca în plină zi.

Pe mînă-și lasă fruntea! O, stăpînă!

De-aș fi mănușă, eu, pe alba mînă,

Ca să-ți ating obrazul!

JULIETA: Vai!

ROMEO: Vorbește!

Vorbește, înger de luciri cerești!

Deasupra mea, în noapte, strălucești

Ca-naripatul sol trimis de ceruri

Spre care muritorii uluși

Înalță ochii și-și sucesc grumazul
Cînd trece, fără teamă, peste nori
Pe culmile văzduhului!

JULIETA: Romeo!

De ce și pentru ce ești tu Romeo?
Reneagă-ți tatăl! Leapădă-al tău nume!
Sau dacă nu, să-mi juri că mă iubești.
Și n-oi mai fi o Capulet.

ROMEO: (*aparte*) S-ascult?

Să mai ascult, sau să-i vorbesc?

JULIETA: Dușman

Doar numele îmi e, căci tu ești tu.
Nu ești un Montague; ești tu! Și ce-i
Un Montague? Nici mîină, nici picior,
Nici braț, nici față, nici o altă parte
Din trupul bărbătesc. Alege-ți altul!
Ce preț are un nume? Trandafirul,
Oricum i-ai spune, tot așa-și împarte
Mireasma dulce. Astfel și Romeo,
De l-ar chema oricum, ar răspîndi
Aceași dulce vrajă ca și-acum,
Cînd toți îi spun Romeo. O, Romeo!
Romeo, schimbă-ți numele ce nu-i
Nimic din tot ce ai, și-n locul lui
Mă ia întreagă!

ROMEO: Fac precum dorești.

Și mă botez din nou de-mi spui «iubire»
De azi încolo nu mai sînt Romeo.

JULIETA: Cine ești tu, ce-nvăluit de noapte,
în tainele-mi pătrunzi ?

De ce Romeo urăște
atît de mult numele de
Montague?

ROMEO: O! După nume
Nu știu să-ți spun prea bine cine sînt.
Urît mi-e numele ce-l port, iubito,
Dușman fiindu-ți, și de l-aș avea

Scris pe-o hîrtie, în bucăți l-aș rupe.

JULIETA: Ah! Nici măcar o sută de cuvinte

De gura ta rostite n-a sorbit

Urechea mea, și-ți recunoaște glasul.

Nu ești Romeo, tu?

Un Montague?

ROMEO: Nici unul nu-s, nici altul, de nu-ți place

JULIETA: Cum de-ai pătruns aici și pentru ce?

E zidu-nalt, greu de sărit și locul

Acesta pentru tine-nseamnă moarte.

Dacă vreo rudă-a mea te va zări.

ROMEO: Mi-a dat iubirea aripi să m-avânt!

Nu-i zid înalt să-i poată pune piedici

Iubirea-nfrînge tot ce-i stă în cale;

Nu pot să-mi facă nici un rău ai tăi.

JULIETA: De te zăresc pe-aici, îți curmă viața.

ROMEO: E-n ochii tăi primejdie mai mare

Ca-n douăzeci de spade de-ale lor!

De m-ai privi cu drag, aș fi ferit

De dușmănia lor.

JULIETA: Cu nici un preț

N-aș vrea să fii văzut.

ROMEO: M-ascunde noaptea

Cu neagra-i mantă. Dar de nu ți-s drag.

Mai bine-ar fi să mă găsească-aici

Și să sfârșesc, răpus de ura lor,

Decît s-aștept, urît de tine, moartea.

JULIETA: Dar cine te-a-ndrumat să vii aici?

ROMEO: M-a îndemnat iubirea s-o întreb.

Ea m-a-ndrumat, călăuzindu-mi ochii.

Nu-s bun cârmaci și, totuși, dacă-ai fi

La capătul pământului, un țarm

Scăldat de-o mare pururi zbuciumată,

Eu aș porni spre tine.

JULIETA: Masca nopții

Îmi ocrotește chipul. Nu zărești

Ce purpuri îmi sădiră în obraji

Cuvintele rostite adineauri.

Le-aș lua-ndărăt, aș spune c-am mințit.

De-aș fi robită bunei-cuviințe.

Dar nu-s în stare! Spune-mi; mă iubești ?

De ce Julieta crede că
Zeus «își bate joc de
jurământ»?

Știu! Vei răspunde: Da! Ș-am să te cred,
Dar poate să te-nșeli, jurînd, și Zeus
Își bate joc de jurământul strîmb.
Ah, dragul meu Romeo, spune-mi drept:

Ți-s dragă-ntr-adevăr, sau poate-ți pare
Că m-am lăsat prea lesne cucerită ?
Să te înfrunt, să-ți spun ursuză: Nu!
Iar tu să-ți dai silința să-mi câștigi
Iubirea, înfrîngîndu-mi cerbicia.
Atîta tot! O, dragă Montague,
Vorbînd cînstit, sînt prea îndrăgostită.
Par, poate, ușuratică puțin,
Dar am să-ți fac dovada-n viitor
Că sînt de mii de ori mai credincioasă
Decît mironosițele viclene.

Ce trăsătură de caracter
reiese din cuvintele
Julietei?

E drept c-am întrecut măsura. Dar,
Pînă s-apuc să-mi dau eu seama, tu
Ai prins de veste cît de-nvăpăiată
Îmi e iubirea. Iartă-mă! Nu-mi lua

Cuvintele ce-mi tălmăcesc pornirea
Drept un capriciu înlesnit de noapte.
ROMEO: Îți jur pe raza preacurată-a lunii,
Care-și anină de copaci beteala...
JULIETA: O, nu jura pe-amăgitoarea lună
Ce-n fiecare lună-și schimbă discul.
Nu vreau să fii ca ea de nestatornic.
ROMEO: Pe ce să jur?
JULIETA: Nu! Nu jura deloc!
Sau, dacă vrei, pe sufletul tău jură,
Zeu bun la care în genunchi mă-nchin.
Și-am să te cred.

De ce Julieta nu vrea
ca Romeo să-i jure că o
iubește?

ROMEO: Dacă iubirea mea...
JULIETA: Nu, nu-mi jura! Atît de făr-de
veste
Se petrecură noaptea asta toate,

Că nu pot să mă bucur de-al ei farmec
Temîndu-mă să nu se risipească
Asemeni unui fulger care pier

Pînă să zici: «un fulger!" Noapte bună.
Iubitul meu! Sub caldă boare-a verii,
Pîn' ne-om vedea, va fi în vre-o altă floare
Plăpîndul mugur al iubirii. Du-te!
Somn lin și noapte bună! Dulcea pace
Din sufletu-mi asupra ta coboare!

ROMEO: O, divină noapte!

Mă tem că totul nu-i decît un vis
Scornit de noapte. Pare prea frumos,
Prea dulce, ca să poată fi aieva.
(*se ivește din nou, sus*):

JULIETA:

O vorbă numai, ș-apoi: noapte bună!
Iubitul meu Romeo, de-i curată
Iubirea ta și dacă-ntr-adevăr
Vrei să ne luăm, eu voi trimite mîine
Pe cineva să-mi spui în care zi
Și unde vrei să facem cununia –
Iar eu ți-oi pune totul la picioare.
Oriunde te-oi urma, stăpînul meu!

(*Glasul doicii: «Domnișoară!»*)

Vin, doică, vin! Dar dacă nu-i așa,
Atunci, te rog...

(*Glasul doicii: «Domnișoară!»*)

Îndată, doică! Vin!

Mă lasă deznădejdiile mele pradă!

Așteaptă mîine! Nu uita!

ROMEO: Mă jur

Pe viața mea că mîine...

Noapte bună!

JULIETA: De mii de ori!

ROMEO: De mii de ori mai neagră

Fără lumina ta. Ca un școlar,

Zbughind-o de la școală, năvălește

Iubirea spre iubire și mai greu

Ca un școlar ce-abia-și tîrăște pașii

Spre școală, se desparte. (...)

Lorenzo îl dogenește pe Romeo pentru dragostea nestatornică a acestuia, dar este de acord să-i cunune pe Romeo și Julieta în speranța că «trainica iubire schiba-va ura veche în iubire».

SCENA 5

JULIETA: Mai lasă-mă cu mofturile!

Spune-mi. Ce-a zis Romeo?

DOICA: Oare azi ai voie

Să mergi la spovedanie?

JULIETA: Da. Am.

DOICA: Te du-n chilia fratelui Lorenzo.

Un mire vei găsi, să-i fii mireasă.

Ptiu! Uite cum s-a-mbujorat la față!

Iau foc obrazii de-ți mai spun ceva!

Tu la Sihastru du-te! Eu mă duc

Să caut scara, scara de frînghie,

Pe care, pe-nnoptate, păsărarul

S-o cățara în cuibul păsăruicii.

Eu duc tot greul ca să-ți fie bine.

La noapte, însă, tu vei duce greul.

Cobor să-mbuc ceva. Iar tu, fetițo,

Spre schit pornește.

JULIETA: Zbor cât ai clipi!

Alerg spre fericire, doică dragă!

(*Ies.*)

SCENA 6

JULIETA: Părinte!

Cu plecăciune!

LORENZO: Fiica mea! Romeo

Ți-o mulțumi pentru-amîndoi.

JULIETA: Și eu.

Căci altfel de prisos îmi mulțumește.

ROMEO: Ah, Julieta! De-a ajuns în pisc,

Și dacă bucuria știi mai bine

S-o zugrăvești, văzduhu-nbălsămează

Cu răsuflarea ta, dă glas adânc

Deplinei fericiri ce ne-mpresoară

În ceasul legământului visat.

JULIETA: Simțirea-i mai bogată-n corzi ca vorba!

Mai mândră-i ea, decît podoaba ei!

Doar cerșetorii-și numără arginții.

Unde și de cine au
fost cununați cei doi
îndrăgostiți?

Iubirea mea-i prea mare. Nu-s în stare

Să-i știu comoara nici pe jumătate!

LORENZO: Veniți cu mine! N-o să țină

mult.

Singuri să stați n-aveți îngăduință,

Cît slujba nu vă leagă-ntr-o ființă.

(*Ies.*)

ACTUL III

SCENA 2

DOICA: Tybalt e mort. Romeo e-n surghiun!

Romeo l-a ucis. L-au izgonit.

JULIETA: O, Doamne! Cum? Cu mîna lui, Romeo

Vărsat-a sîngele lui Tybalt?

DOICA: Vai!

Așa e! Chiar așa! Amar de noi!

JULIETA: O, chip frumos cu inimă de șarpe!

Avut-a vreodată un balaur

Bîrllog mai minunat? Tiran frumos!

O, demon îngeresc și corb spurcat

Cu pene de columb! Miel nesătul

Și rău ca lupul! Suflet ticălos

În înveliș dumnezeiesc – ești tocmai

Pe dos de cum apari; becisnic sfînt,

Și sfînt becisnic! Ce făceai, natură,

Și unde-ți fuse mintea, cînd, în iad,

Ai răsădit un suflet diavolesc
În raiul pieritor al unui trup
Pătruns de frumusețe? Să fi fost
Cîndva pe lumea asta vreo carte
Cu basme mai urîte și mai hîde,
Și-o legătură mai măiastră? Oh!
A stat minciuna-ntr-un palat mai falnic?
DOICA: Bărbații n-au credință, n-au cuvînt
Și n-au un pic de cinste: sînt sperjuri!
Sînt răi, sînt minciunoși, sînt prefăcuți!
Ah, unde-i servul? Dă-mi puțin rachiu!
Mă bagă în mormînt năpasta asta!

Romeo e la fel! Rușine lui!

JULIETA: Pușchea pe limbă-ți, doică! N-a venit
Pe lume, el, să-i fie rob rușinii.

Pe fruntea lui rușinea s-ar sfii
Să se așeze. Fruntea lui e-un tron

Pe care cinstea poate să vegheze

Încununată ca monarh suprem

Al globului întreg. Ce fiară-am fost

Să-l dojenesc!

DOICA: Cum? Mi-1 vorbești de bine

Pe ucigașul vărului tău Tybalt?

JULIETA: Vrei să-mi vorbesc de rău bărbatul?! Cine

Să-ți spună numele cu glas curat,

Sărmane soț, cînd eu, ce de trei ceasuri

Abia îți sînt soție, ți-1 blestem?

De ce, bărbate, mi-ai ucis tu vărul?

Dar altfel vărul meu nu-mi ucidea

Bărbatul? Înapoi, nedemne lacrimi!

Întoarceți-vă la izvor! Durerea

Iscat-a fiecare strop, și rău

V-ați înșela jertfindu-1 bucuriei!

Bărbatul meu trăiește, el pe care

Ce cuvinte folosește
Julieta în încercarea
sa de a se liniști, de a
cîntări cele întîmplate.

Tybalt l-ar fi ucis dacă putea.

Tybalt e mort, el care, de putea,

Îmi ucidea bărbatul. Și atunci?

Noroc c-a fost așa! De ce să plîng?

Am auzit o vorbă mai cumplită
Ca săvârșirea lui Tybalt din viață,
Și-această vorbă m-a lovit de moarte.
O, ce n-aș da s-o uit! Dar, vai, m-apasă
Ca pe-un nelegiuit o faptă rea.
«Tybalt e mort. Romeo e-n surghiun».
«Surghiun», cuvântul acesta doar:
«Surghiun
Ucide zece mii de Tybalți. Ah!
Mi-era destul să-1 fi jelit pe Tybalt.
Durerea însăși caută tovarăși.
Știut e că necazul niciodată
Nu vine singur. Când rostit-a doica:
«Tybalt e mort», de ce n-a adăugat
Și «mama», «tata», sau chiar amândoi.
Pricinuindu-mi o durere-adâncă,
Dar de-ndurat. Când a rostit că Tybalt
S-a prăpădit, ș-apoi ca o urmare
A morții lui: «Romeo e-n surghiun» –
Atunci ea m-a vestit că mama, tata,
Romeo, Julieta, Tybalt, toți
Sînt morți, uciși. «Romeo e-n surghiun!
Ucigătoare vorbă! Fără capăt,
Măsură și-nceput. Pe-acest pământ,
Durerea mea s-o spună, nu-i cuvânt!
Dar unde-s, doică, tata, mama?
DOICA: Plîng!
Du-te-n odaia ta! Eu pe Romeo
L-aduc să te mîngîie. Știu eu unde-i.
Romeo-al tău va fi aici deseară.
S-ascunde la călugăr în chilie.
JULIETA: Găsește-1! Dă-i inelul! Zi-i să vie!
Să vie pentru cea din urmă oară!(Ies.)

ACTUL IV SCENA 1

*Chilia călugărului Lorenzo.
Intră călugărul Lorenzo.*

*Julietta e gata mai degrabă să moară,
decît să-l trădeze pe Romeo.
Călugărul Lorenzo propune un plan
care ar putea să-i salveze pe cei doi îndrăgostiți.*

LORENZO: Prea bine! Du-te,
Cu sufletul voios acasă. Zi-le
Că-l iei pe Paris. Mîine, miercuri noaptea,
Fă-i doicii vînt din încăperea ta.
Dormi singurică. Ia sticluța asta
Și dă pe gît licoarea-i străvezie
Cînd te-i culca. Simți-vei, în curînd,
Cum te cuprinde-o moleșeală rece,
Iar pulsul tău va înceta să bată.
Nici arșița din trup, nici răsuflarea
Nu vor adevăra că mai trăiești.
Trandafirul din obraji și buze
Păli-va ca cenușa, ochii tăi
Și-or obloni ferestrele așa
Cum moartea oblongește raza vieții,
Și fiecare mădular, pierzîndu-și

Planul lui Lorenzo e foarte riscant și în caz de eșec poate avea un sfîrșit fatal. Ce-l face pe călugăr să riște?

Din mlădiere, va-ngheța treptat,
întepenind ca mort.

Așa vei zace, ca moartă, patruzeci și
două ceasuri –

Trezindu-te ca dintr-un somn adînc.
Cînd mirele veni-va să te scoale

Din pat, joi dimineața, fi-vei moartă.
Deci, cum e-n obicei, într-un coșciug
Descoperit te-or așeza, în straie
De sărbătoare, și-apoi te-or purta
Pînă la cripta-n care odihnește
Tot neamul Capuleților. Iar eu,
În vremea asta caut lui Romeo
Să-i dau de știre ce-am pus noi la cale
El va goni încoace. Împreună
Pîndi-vom clipa cînd te vei trezi,
Și în aceeași noapte te va duce

La Mantua, Romeo. Ai să scapi
Cu cinstea nepătată, numai dacă
N-o să-ți știrbească nestatornicia
Și teama femeiască din curaj.

JULIETA: Dă-mi! Dă-mi sticluța!
Lasă-ncolo teama.

LORENZO: Deci, ia-o! Mergi cu bine!
Și fii tare în hotărîrea ta. Trimit, în grabă,
La Mantua, un frate cu-o scrisoare
Pentru Romeo.

JULIETA: Dă-mi puteri, iubire!
Ajută-mă să scap! Rămîi cu bine!
Îți mulțumesc, părinte milostiv! (...)

SCENA 3

Camera Julietei. Intră Julieta și doica.

JULIETA: Adio, mamă! Știe Dumnezeu
De ne-om vedea vreodată. Simt prin vine
Fiorul rece. Calda undă-a vieții
E-aproape stinsă. Parcă le-aș chema
Să mă aline! Doică! N-are rost!
Nu! Trebuie eu singură să joc
Spăimîntătoarea scenă. Hai, sticluță!
Ce-ar fi să sorb licoarea în zadar?
În zori aș fi mireasă. Nu! Nu! Nu!
Mă va opri acesta! Stai colea!
(*Pune pumnalul pe pat, lângă ea.*)
Dar dacă-i în sticluță vreun amestec
Pus de călugăr să-mi răpuie viața
Ca nu cumva această cununie
Să-i surpe cinstea, pentru că tot el
M-a cununat și cu Romeo? Doamne!
Mi-e teamă că-i așa! Dar judecînd
Temeinic, cred că n-are cum să fie,
Căci pururea om sfînt s-a dovedit.
Ce-ar fi dacă-n cavou m-aș deștepta
Mai înainte de-a sosi Romeo?

M-apucă groaza! N-o să mă sufoc
În zîmnicul pe-a cărui hîdă gură
Un firicel de aer nu pătrunde,
Și n-o să mor înăbușită, oare,
Mai înainte de-a veni Romeo?
Și dacă, totuși, mai rămîn în viață,
Nu s-ar putea-ntîmpla ca-nspăimîntată

Ce o frămîntă pe Julieta,
de ce se teme ea înainte
de a primi lucoarea?
Este îndreptățită această
stare a ei?

De apăsarea morții și a beznei,
De-ntuneciunea sumbrului lăcaș
Sub bolta căruia de veacuri zac
Străbune oseminte îngropate
Și trupu-nsîngerat al lui Tybalt,
Abia-nhumat, în giulgiu putrezește,
Pe unde cică stafii se arată

La miezul nopții – vai de mine, vai! –
Nu s-ar putea-ntîmpla ca, prea curînd
Trezită de duhoare și de urlat —
Cum urlă mătrăguna ce-nspăimîntă
Pe muritori, din brazda cînd o smulgi –
Să-mi sară mințile, împresurată
De spaimetele hidoase, și să-ncep
Să dăntui, ca nebuna, peste vraful
De oseminte, și să sfișii giulgiul
Ce-acoperă pe Tybalet, sîngerat?
Și n-o să-ncerc, în furia-mi smintită,
S-apuc ciolanul cine știe cărui
Strămoș ilustru, ca pe o măciucă,
Zdrobind-i țeasta? Ah, zăresc stafia
Lui Tybulet alergînd după Romeo
Ce i-a străpuns cu vîrful spadei pieptul!
Stai, Tybalet, stai! Romeo! Vin la tine!
Romeo, beau în sănătatea ta!
*A sosit ziua nunții, dar Julieta lipsește.
Toți sînt neliniștiți: părinții și mirele.
Venind în camera fiicei,
Părinții află că aceasta a murit neașteptat.
Julieta este dusă în cavoul familiei
(Se prăbușește pe pat în partea cealaltă a perdelei)*

ACTULV SCENA 3

*Cimitirul în care se află cavoul Capuleților.
Intră Paris și pajul lui, ducând flori și o faclă.
În cavoul familiei Capulet Romeo îl întâlnește
pe Paris. Luptându-se, acesta din urmă este omorât.
Romeo se apropie de Julieta «moartă».*

ROMEO: O, iubito!

Soție scumpă! Moartea ți-a sorbit
Dulceața răsuflării, dar n-a fost
În stare să-ți răpească frumusețea.
Ea nu te-a-nfrînt! Stindardu-nvăpăiat
Al frumuseții tale arde încă
Pe buze și-n obraji, căci nu și-a-nfipt,
Acolo, flamura cernită, moartea!
Tybalt, tu zaci în giulgiul sîngerat?
Ah! Ce răsplată ți-aș fi dat mai mare
Decît, cu mîna ce-ți aduse moartea,
Să secer tinerețea celui care
Ți-a secerat-o? Iartă-mă! Și tu,
De ce-ai rămas, o, scumpă Julieta,
Atît de minunată? Ce să cred?
Că moartea te-a-ndrăgit ? Că monstrul hîd
Și descărnat te ține-aici, în beznă,
Să-i fii iubită? Nu știi, dar mă tem.
Și voi rămîne lîngă tine-n veci,
În hruba morții, în palatul beznei,
Cu viermii care slugi ți-or fi, aici,
Pe patul meu de veșnică odihnă,
Smulgîndu-mi trupul prea sătul de viață
De sub povara stelelor dușmane.

Care sînt sentimentele
lui Romeo înainte de a
muri?

Priviți-o încă-o dată, ochi! Voi, brațe.
Cuprindeți-o în ultima strînsoare!
Voi, buze, poarta vieții și-a suflării.
Pecetluiți c-o sărutare lungă

Eternul tîrg ce-l încheiai cu moartea
Cea lacomă! Hai, vino, călăuză

Necruțătoare! Călăuză cruntă
A deznădejdiei, sparge chiar acum,
De stîncile nimicitoare, barca
Sătulă de-a pluti pe mare! Vino!
Iubito, beau în sănătatea ta!

(Bea.)

Spițer dibaci! M-a fulgerat otrava!
Mi-a fost destul o sărutare! Mor!
*(Moare. Din cealaltă parte a cimitirului intră
călugărul Lorenzo, ducînd un felinar, o rangă
și o lopată.)*

(Julieta se trezește din somn.)

JULIETA: Oh! Părinte!
Unde mi-e soțul, bunule duhovnic?
N-am dat uitării locul întîlnirii!
Și iată-mă! Romeo unde e?
(Se aude zgomot.)

LORENZO: Aud un zgomot! Fata mea, grăbește
Să fugi din cuibul molimei, al morții
Și-al silnicului somn! O-nfricoșată
Putere a surpat tot ce-am clădit.
Nu-i sta-mpotrivă! Vino! Zace mort,
Colea, bărbatul tău. La fel și Paris.
Deci, vino! Și afla-vei adăpost
În chinovia unor sfinte maici.
Nu sta să mai întrebi! Sosesc străjerii!
Hai, fata mea. *(Se aude zgomot.)*
Mă tem să mai rămîn.

JULIETA: Fugi! Du-te! Eu rămîn aici!
(Iese călugărul Lorenzo.)
Ce văd?!

Romeo ține-o cupă-n mîină! Da!
Otrava i-a grăbit sfîrșitul! Of!
Băiat cu suflet rău! Să-mi fi lăsat
Și mie cel puțin o picătură!
Mult bine îmi făceai! Dar ia să văd!
N-a mai rămas pe buza ta un strop
Să-l sorb c-o sărutare și să mîntui ?

(Îl sărută.)

Fierbinte-i gura ta!

ÎNTÎIUL STRĂJER: (*afară*)

Hai, hai, băiete!

Arată-ne-ncotro s-o luăm!

JULIETA: Un glas!

Mai repede! Pumnal trimis de soartă!

(Apucă pumnalul lui Romeo.)

Aici ți-e teaca! (*Se străpunge.*)

Ruginește-acolo,

Dar adu-mi moartea!

(*Cade peste Romeo și moare.*)

Intră straja și pajul lui Paris.)

În cavou vine Prințul, urmat de Capulet și Montague. Lorenço le vorbește despre tragica istorie a celor doi îndrăgostiți.

PRINȚUL: Răvașu-adeverește tot ce-a spus

Călugărul. Stă scrisă-aici povestea

Iubirii lor și vestea despre moartea

Sărmanei Juliete, și mai scrie

Romeo-aici c-a tîrguit otravă

De la un biet spițer, cu gînd s-o bea,

Să moară-n raclă, lîngă Julieta.

Ei, Montague și Capulet, dușmani

Neîmpăcați, văzuta-ți ce blestem

Clocea în ura voastră? Cel de sus

Cu dragostea găsit-a să vă bată.

N-am stăvilil la timp smintita vrajbă

Și-acum plătesc tribut de sânge. Greu

Am fost loviți cu toții

CAPULET: Montague!

Dă-mi mâna, frate! iată zestrea fetei!

Mai mult nu pot să-ți cer!

MONTAGUE: Eu însă pot

Ce hotărîre iau cele
două familii pentru a
înveșnici, a immortaliza
amintirea despre cei doi
îndrăgostiți?

Să-ți dau mai mult! Din aur voi dura

Statuie ficei tale, și cît timp

Va dăinui Verona și-al ei nume

Preacredincioasei Julieta nimb

Strălucitor îi va urzi în lume!

Eu lui Romeo-i voi dura, măiastră

Statuie lîngă-a ei, spre-a fi-mpreună:

Sărmani iubiți, răpuși de ura noastră!

Cum acționează natura
la moartea tragică a lui
Romeo și Julieta?

Amară pace-aduce dimineața.

Trist, soarele-și ascunde-n pîclă fața.

Vom mai vorbi de-amarnica-ntîmplare.

Vor fi osînde, fi-va și iertare.

Nicicînd n-a fost, și nu cred a greși,

Mai jalnică poveste-n lumea-ntreagă

Decît povestea lui Romeo și

a Julietei ce i-a fost lui dragă.

(Ies cu toții.)

1. Vorbiți despre compoziția tragediei «Romeo și Julieta». Identificați părțile componente ale subiectului: expoziția, intriga, desfășurarea acțiunii, punctul culminant, deznodămîntul.

2. Enumerați faptele din piesă în succesiunea lor.

3. Ce părere avea Romeo despre dragoste pînă a o întîlni pe Julieta?

4. Restabiliți, din memorie, dialogul dintre Romeo și Julieta la prima întîlnire.

5. Citiți pe roluri scenele care v-au impresionat cel mai mult.

6. Cum credeți, care e totuși cauza morții eroilor? Nu putea oare fi ocolit sfîrșitul fatal al celor doi?

7. Caracterizați părinții celor doi tineri și pe doica Julietei, exprimîndu-vă atitudinea față de aceste două personaje.

8. Alcătuiți un eseu cu tema: «Eroul (eroii) meu/mei preferat/ preferați din tragedia «Romeo și Julieta».

Să pătrundem în tainele textului

Tragedia «Romeo și Julieta» se referă la prima perioadă a activității lui W. Shakespeare. Finalul tragediei este senin: cele două familii aflate în conflict, Montague și Capulet, se împacă, dragostea este cea care triumfă.

Cine produce tragismul? Împrejurările sociale și, după cum precizează însuși autorul, legile necruțătoare ale destinului. De aici intersectarea celor două planuri distincte: cel al vitregiilor soartei și cel al înfruntărilor dintre familiile Montague și Capulet. Iubirea pură, mistuitoare conține în ea viermele distrugerii. E o concepție specifică Renașterii: dragostea este asemenea trandafirului scăldat în lumină, dar și ros de viermi, veștejit de ger; ea, dragostea, are «o tulpină» pe cât de rezistentă, pe atât de fragedă.

Dragostea într-adevăr îl face pe om mai frumos: ochii ard neobișnuit, alta devine vocea. Oamenii încep să observe frumosul din jur, devin mai buni.

Întîlnirea cu Julieta a produs schimbări în sufletul lui Romeo. Dragostea l-a înzestrat cu putere și îndrăzneală. Dar și mai mult s-a schimbat Julieta, fetița de 14 ani. Gingașă, frumoasă, supusă, veselă, deșteaptă. O copilă fără griji.

Spre marele regret, dragostea lor a durat doar câteva zile; moartea nemiloasă i-a despărțit. Dar chiar și pentru aceste câteva zile merită să trăiești.

Chipul tinerilor Romeo și Julieta au cucerit inimile tuturor oamenilor. Cei doi au devenit simbolul dragostei, «chipuri veșnice». Așa numim eroii care au o însemnătate general-umană, care au devenit întruchiparea cuiva.

În orașul Verona, unde cei doi s-au născut și sînt înmormîntați, li s-a înălțat un monument.

W. Shakespeare a prezentat o dragoste fermecătoare ce-i face pe oameni extraordinari, preafrumoși. În aceasta și constă patosul tragediei. Tragedia impresionează și prin umanismul eroilor: Romeo, Julieta, prietenii lui Romeo.

Chipul lui Mercuțio este nu numai principal, dar și foarte interesant. A. S. Pușkin l-a numit «personajul cel mai îndrăzneț» al tragediei, deoarece privește lumea mai îndrăzneț, vede multe din ceea ce lumea nu vede, vorbește așa cum nimeni altul nu îndrăznește să vorbească. Prin vocea lui Mercuțio, autorul a înaintat ideea: răul se află în societate. «Prin somn, spune Mercuțio, ne vine fantastica regină Mab și ne dăruiește fiecăruia visul dorit. Îndrăgostiții visează sărutul, judecătorii – banii, paznicii – ordinea, preoții – venituri bogate».

De ce lumea a decăzut moral? Unde-i cinstea, mândria lor? Aceste trăsături se manifestă în comportarea lui Mercuțio, când cu prețul vieții își salvează prietenul.

Nobilul Mercuțio a înțeles că și de data aceasta răul a învins și, înainte de a muri, exclamă: «Ciuma vă va lua familiile!» Mercuțio are o experiență bogată de viață, e înzestrat cu putere, deșteptăciune, mândrie, dar, omorât fiind de Tybalet în timpul luptei de stradă, devenit o altă jertfă a răului.

Cine este Lorenzo? Un filozof-umanist, o persoană îndrăzneată și înțeleaptă. Prin chipurile eroilor săi, W. Shakespeare intenționează să proslăvească omul ce întruchipează idealuri umaniste. Acești eroi au o singură dorință: să stingă vrajba pentru ca binele să triumfe pe pământ.

Soarta celor doi tineri îndrăgostiți devine tragică din cauza lipsei de armonie din lumea înconjurătoare. Pentru victoria principiului umanist al dragostei și, în general, pentru victoria noii morale trebuie organizat un nou mod de viață, subliniază W. Shakespeare în tragedie. Era convins că aceasta e posibil, deși își dădea bine seama că victoria noilor concepții de viață atrage după sine și jertfe. Moartea lui Romeo și a Julietei reprezintă victoria lor morală. Triumful concepțiilor umaniste despre viață este exprimat în finalul tragediei, când cele două familii – dușmane se împacă.

Genul dramatic cuprinde opere artistice, scrise pentru a fi reprezentate pe scenă și în care un conflict puternic din viață este redat prin acțiune directă și dialog, ce se desfășoară în fața spectatorului.

Istoria dragostei lui Romeo și Julieta a impresionat o lume întreagă. Au fost turnate peste 40 de filme ce au ca subiect piesa lui W. Shakespeare.

V. Bellini a scris opera «Capulet și Montague», G. Berlioz a scris simfonia «Romeo și Julieta», S. Prokofiev – muzica pentru baletul «Romeo și Julieta», iar Ș. Guno – opera «Romeo și Julieta». Istoria

dragostei lui Romeo și Julieta a fost transpusă în grafică și în pictură. Nici viața lui W. Shakespeare n-a fost trecută cu vederea. Regizorul D. Medden a turnat filmul artistic «Îndrăgostitul W. Shakespeare».

Tragedia este o operă dramatică a cărei acțiune prezintă personaje în lupta cu viața și cu pasiunile omenești și duce la deznodământ fatal.

«Romeo și Julieta» face parte din genul dramatic.

Genul dramatic cuprinde următoarele specii: tragedia, comedia, drama, melodrama, vodevilul.

Originea tragediei se află în antichitatea greacă. Poeții greci Eschil, Sofocle și Euripide au creat tragedii vestite.

Tragediile lui W. Shakespeare, în care lupta încordată a eroilor și conflictul lor cu societatea sînt zugrăvite cu o mare putere de generalizare, alcătuiesc o etapă nouă în dezvoltarea acestor specii: W. Shakespere este considerat fondatorul tragediei realiste.

1. Cine este Romeo? Dar Julieta?

2. Moartea eroilor a fost o moarte întâmplătoare sau una firească, dictată de vitregiile timpului?

3. Găsiți în text momente care ar putea aduce la un final fericit al operei.

4. În baza textului demonstrați că dragostea este cea care triumfă.

5. Citiți pe roluri scena întâlnirii lui Romeo cu Julieta (actul II, scena I). Se observă schimbări în caracterele eroilor? Care din ei este mai romantic și care privește viața real?

6. Urmăriți în baza textului cum Romeo și Julieta se maturizează.

7. Care este rolul personajelor secundare în dezvoltarea conflictului în piesă (părinții Julietei, doica, Mercuțio, Lorenzo, Paris)?

8. Găsiți în textul tragediei citate ce caracterizează opinii diferite ale personajelor despre dragoste.

9. Selectați din scena 5, actul 3 (dimineața despărțirii) expresii, metafore legate de tema dragostei.

10. De ce W. Shakespeare și-a omorât eroii? Nu a putut fi ocolit acest sfârșit fatal? Propuneți un alt sfârșit al operei. Va mai fi piesa o tragedie?

11. Caracterizați-o pe doica. Este un personaj pozitiv?

12. Descifrați schema:

Text pentru rubrica «Lectură individuală» W. Shakespere «Noaptea a doăsprezecea».

Nikolai Vasilevici Gogol (1809–1852)

În vara anului 1828 Gogol absolvеște gimnaziul din Nejin și se întoarce la mama sa, la Vasilievka, de unde pleaca la Petersburg în luna decembrie a aceluiași an. La început când venise la Petersburg Gogol comunica mai mult cu prietiii de la gimnaziul din Nejin. După o perioadă de timp se angajează în calitate de copist, la Departamentul domeniilor. În tot timpul acestui an, Gogol frecventase regulat Academia de arte, studiind pictura. Aici, el a cunoscut îndeaproape artiștii și viața lor, pe care le va descrie mai tirziu. În această perioadă Gogol face cunoștință cu oameni de litere: scriitorul și criticul O. M. Somov, poetul V. A. Jukovski, criticul și editorul P. A. Pletnev. Aceștia îl simpatizează pe tînărul scriitor, ajutîndu-l să obțină postul de profesor de istorie la Institutul patriotic. În sfîrșit în anul 1831, N.V. Gogol își îndeplinește vechea dorință de a-l întîlni pe Pușkin.

În dezvoltarea scriitoriceasca a lui Gogol, Pușkin a jucat un rol deosebit de însemnat, urmărind cu atenție dezvoltarea lui artistică și ideologică. Legătura dintre Gogol și Puskin constituie un minunat exemplu de colaborare creatoare. Această colaborare l-a ajutat pe Gogol să-și găsească drumul cel bun în literatură, consolidind poziția lui realistă.

În septembrie 1831 prima parte a «Serilor în cătunul de lîngă Dikanka» a vazut lumina tiparului, fiind primita cu entuziasm nu numai

de colegii de breasla ai scriitorului, ci și de cercurile largi ale publicului. După apariția «Serilor în cătunul de lîngă Dikanka», Gogol devine un scriitor cunoscut.

V. Volkov. N.V.Gogol ascultă banduristul. 1892

Marele scriitor Nikolai Vasilievici Gogol, genialul satiric, care a demascat fără cruțare orînduirea feudală, a jucat un rol uriaș în istoria vieții sociale și a literaturii ucrainene și ruse. Demult n-a mai existat în lume un scriitor, care să fi avut o însemnatate atît de mare pentru poporul său, cum a avut-o Gogol") – scria N. G. Cernișevski. În literatură tradiția gogoliană joacă un rol activ, contribuind la crearea unei literaturi care sprijină ceea ce este nou în lupta împotriva a ceea ce împiedică progresul. Rolul istoric al lui Gogol, care a infierat cu focul satirei sale tot ceea ce era dăunător și putred în societatea rusă din epoca feudalismului, contribuind în felul acesta la nașterea noului.

Viziunea romantică asupra vieții poporului și a naturii Ucrainei constituie trăsătura fundamentală a primului ciclu de povestiri ale lui Gogol. Scriitorul a studiat temeinic firea oamenilor din popor și s-a inspirat din operele populare care o oglindesc.

Dincolo de coloritul romantic al povestirilor lui Gogol, se întrevede însă limpede viața de toate zilele a satului ucrainean din acel timp, viața care era departe de a fi idilică. Gogol a zugrăvit realist în povestirile sale ucrainene, personaje și caractere pline de o bogăție de culori care le este proprie, strălucitoare prin șagalnicul lor umor popular și care nu numai că nu sînt convenționale, dar, dimpotrivă, oglindesc în chip fidel realitatea.

La vîrsta de 27 de ani N. V. Gogol scrie comedia «Revizorul». Nucleul comediei «Revizorul» este identificat într-o scrisoare din octombrie anul 1835, în care N. V. Gogol îi solicita lui A. S. Pușkin un subiect «comic sau necomic, dar să fie o anecdotă pur rusească».

1. Unde pleacă Gogol după absolvirea gimnaziului?
2. Care oameni de litere îl simpatizează pe tânărul scriitor, ajutându-l să obțină postul de profesor de istorie?
3. Numiți opera datorită căreia Gogol devine un scriitor cunoscut.
4. Ce scria N. G. Cernîșevski despre N.V. Gogol? Argumentați.
5. Cui se datorează apariția piesei Revizorul?

*Nu te supăra pe oglindă dacă ești pocit.
(proverb popular)*

REVIZORUL

(Fragmente)

Personajele:

Anton Antonovici Scvoznic-Dmuhanovschii, primarul orașului

Ana Andreevna, soția lui

Maria Antonovna, fiica lui

Luca Luchici Hlopov, inspectorul școlar

Ammos Feodorovici Liapchin-Tiapchin, judecător

Artemii Filipovici Zemlianica, administratorul așezămintelor de binefacere

Ivan Cuzmici Șpechin, dirigintele poștei

Piotr Ivanovici Dobicinski, moșier din localitate

Piotr Ivanovici Bobcinski, moșier din localitate

Ivan Alexandrovici Hlestacov, funcționar din Peterburg

Osip, servitorul lui

Hristian Ivanovici Ghibner, medicul județului

Feodor Ivanovici Liuliuov funcționari la pensie,
Ivan Lazarevici Rastacovschii oameni de vază în oraș
Stepan Ivanovici Corobchin
Stepan Ilici Uhovertov, comisar de poliție
Svistunov,
Pugovișin sergenți de stradă
Derjimorda
Abdulin, negustor
Fevronia Petrovna Posliopchina, nevasta unui lăcătuș
Soția unui plutonier
Mișca, servitorul primarului
Un chelner
Oaspeți, negustori, mici-burghezi, petiționari

ACTUL I

O cameră în casa primarului.

SCENA 1

Primarul orașului, administratorul așezămintelor de binefacere, inspectorul școlar, judecătorul, comisarul de poliție, medicul județului, doi sergenți de stradă.

PRIMARUL: V-am invitat aici, domnilor, ca să vă comunic o veste extrem de neplăcută: la noi vine un revizor!

AMMOS FEODOROVICI: Cum adică un revizor?

ARTEMII FILIPOVICI: Cum adică un revizor?

PRIMARUL: Un revizor din Petersburg, incognito. Și mai ales cu instrucțiuni secrete.

AMMOS FEODOROVICI: Nați-o bună!

ARTEMII FILIPOVICI: Parcă n-aveam noi destule griji și așa.

LUCA LUCHICI: Doamne Dumnezeule! Și mai ales – cu instrucțiuni secrete!

PRIMARUL: Eu parcă am presimțit: toată noaptea trecută am visat doi șobolani neobișnuiți; Au venit, au mirosit și au dispărut. Iată, am să vă citesc scrisoarea pe care am primit-o de la Andrei Ivanovici Cimîhov, pe care dumneata Artemii Filipovici îl cunoști.

Iată ce-mi scrie: «Dragă prietene, cumetre și binefăcător!» (*mormăie încet, parcurgînd repede scrisoarea*)...și să te informez!»...Aha! Iată! «Mă grăbesc, printre altele, să te informez că a sosit un funcționar cu

instrucțiuni de a inspecta toată regiunea și mai ales județul nostru (*ridică degetul-semnificativ*). Am aflat asta de la oamenii cei mai de încredere, deși el se dă drept o persoană particulară. Dat fiind că știu că ai și tu, ca toată lumea, de altfel, micile tale păcate... pentru că ești un om deștept și nu lași să-ți scape printre degete ceea ce-ți pică în mână... (*oprindu-*

De ce era îngrijorat
primarul?

se) ei, acestea-s de-ale mele...» așa că te sfătuiesc să fii precaut, pentru că el poate să sosească în orice moment, dacă n-o fi și sosit și n-o fi locuind pe undeva incognito... Ieri...» ... aha... aici au început chestiunile de familie...»...a sosit la noi sora mea, Ana Chirilovna, cu bărbatu-său. Ivan Chirilovici s-a îngrășat foarte tare și ca întotdeauna, cântă la vioară» ... etc... etc... «Așa că asta-i situația».

AMMOS FEODOROVICI: Da, situația e neobișnuită, pur și simplu neobișnuită! Și nu cred că-i întâmplătoare!

LUCA LUCHICI: Dar de ce, Anton Antonovici, din ce cauză? De ce sa vină revizorul la noi?

PRIMARUL: De ce?! Se pare că asta ni-i soarta! (offînd) Pînă acum, cu ajutorul lui Dumnezeu, alegeau alte orașe. Acum ne-a venit nouă rîndul.

AMMOS FEODOROVICI: Eu cred, Anton Antonovici, că aici e o pricină subtilă și mai mult de natură politică. Cam asta ar fi: Rusia.... Da.... Se pregătește de război. Și ministerul, după cum vedeți, l-a trimis pe funcționarul acesta să vadă dacă nu e vreo trădare pe aici.

PRIMARUL: Nați-o bună! De unde ai mai scos-o și pe asta! Și te mai consideri om inteligent! Trădare într-un oraș de provincie! Ce, e cumva oraș de graniță? De-aici chiar și trei ani să mergi călare și tot nu ajungi în altă țară.

AMMOS FEODOROVICI: Nu, nu. Ce v-aș putea spune este că de data asta n-ați prea nimerit-o. Conducerea își are socotelile ei: chiar dacă sîntem departe, conducerea e cu ochii în patru.

PRIMARUL: Că o fi în patru, că o fi în cinci, eu, domnilor, v-am prevenit. Aveți grijă! În ceea ce mă privește am luat deja unele măsuri, ceea ce vă sfătuiesc să faceți și voi. Mai ales dumneata, Artemii Filipovici! Fără îndoială că funcționarul care vine, va dori în primul rînd să viziteze așezămintele de binefacere subordonate dumatile și de aceea, fă ca totul să fie în ordine: bonețelele să fie curate, iar bolnavii să nu semene cu niște lăcătuși, cum arată ei de obicei.

ARTEMII FILIPOVICI: Ei, asta nu e mare lucru. Bonete curate cred că pot să le dau.

PRIMARUL: De asemenea, deasupra fiecărui pat să se scrie în latină sau în altă limbă, – asta deja ține de dumneata, Hristian Ivanovici,- boala fiecăruia, cine și când s-a îmbolnăvit, în ce zi și ce dată... Apoi, nu e bine că bolnavii dumitale fumează un tutun așa de tare că de câte ori intri, începi să strănuți. Și mai bine ar fi să ai mai puțini bolnavi, altminteri o să dea vina ori pe proasta administrație, ori pe nepriceperea doctorului.

Cum își îndeplinea funcția administratorul așezămintelor de binefacere?

ARTEMII FILIPOVICI: O! În privința tratamentului, eu cu Hristian Ivanovici, avem metodele noastre: cu cât e mai aproape de natură, cu atât e mai bine; de aceea, medicamente scumpe nu folosim. Omul e simplu. Dacă e să moară și așa moare, dacă e să scape și așa scapă. Ș-apoi lui Hristian Ivanovici i-ar fi foarte greu să se-nțeleagă cu bolnavii: el nu știe nici un cuvânt rusește.

HRISTIAN IVANOVICI (*scoate un sunet asemănător vocalelor* «i» și «e»)

De ce primarul nu obligă funcționarii să-și îndeplinească conștiincios funcțiile?

PRIMARUL: Și pe dumneata, Ammos Feodorovici, te-aș sfătui să acorzi mai multă atenție sălilor judecătorei. În prima sală unde vin de obicei petiționarii, paznicii țin niște gîște cu boboci care se bagă printre picioarele oamenilor. E lăudabil să se ocupe omul de gospodărie, nu zic ba, și de ce paznicul nu s-ar ocupa și el? Numai că, vezi dumneata, într-un așa local nu se face!...Și înainte voiam să-ți spun asta, dar mă tot luam cu altele și uitam!

AMMOS FEODOROVICI: Chiar azi am să dau ordin să le ducă pe toate la bucătărie. Dacă doriți, veniți să luați prînzul la noi.

PRIMARUL: În afară de asta, e criticabil că la dumneata, chiar în sala de ședințe, se întind la uscat tot felul de porcării, iar deasupra dulapului cu acte stă cravașa dumitale de vînătoare. Știu că îți place vînătoarea, dar ar fi mai bine s-o iei de acolo pentru un timp, iar după ce pleacă revizorul, mă rog, poți s-o pui înapoi. La fel și asesorul dumitale..., desigur e un om experimentat, dar duhnește, de parcă acum a ieșit dintr-o fabrică de spirt. Nici asta nu e bine. Am vrut demult să ți-o spun, dar nu-mi amintesc cu ce m-am luat că am uitat. Există soluție și pentru asta, dacă într-adevar, acesta este mirosul lui natural, așa cum

pretinde el. I se poate recomanda să mănânce ceapă sau usturoi, sau altceva. În cazul acesta, Hristian Ivanovici poate să-l ajute cu tot felul de medicamente.

CRISTIAN IVANOVICI: (scoate același sunet)

AMMOS FEODOROVICI: Nu, mirosul acesta nu mai poate fi scos: el zice că atunci când era mic, doica l-a scăpat din brațe, s-a lovit și de-atunci miroase puțin a vodcă.

PRIMARUL: Asta ți-am spus-o doar așa, că veni vorba. Iar referitor la treburile noastre interne și la «micile păcate» cum le numește Andrei Ivanovici în scrisoare, n-am ce să zic. Într-adevăr, ce s-ar putea spune? Nu există om care să n-aibă «mici păcate». Așa ne-a făcut Dumnezeu, iar voltairienii degeaba se împotrivesc.

Ce înțelegeți prin expresiile subliniate în text?

AMMOS FEODOROVICI: Ce înțelegeți dumneata, Anton Antonovici, prin «mici păcate»? Sînt»păcate» și «păcate»! Eu spun pe față că iau mită. Dar ce fel de mită? Cîini

de vînatoare. Asta-i cu totul altceva.

PRIMARUL: Că-s cîini de vînătoare, că-i altceva, mita e tot mită.

Citiți expresia subliniată în text și dezvăluiți sensul ei general.

AMMOS FEODOROVICI: Ba să mă ierți, Anton Antonovici. Dacă, de exemplu, cineva are o haină de blană de cincisute de ruble, iar nevasta un șal...

PRIMARUL: Ei și ce-i dacă dumneata primești mită cîini de vînătoare? În schimb, nu crezi în Dumnezeu; la biserică nu te duci niciodată; pe cîntă vreme eu sînt un credincios ferm și merg în fiecare duminică la biserică. Iar dumneata...O, te cunosc eu: dacă dumneata începi să vorbești despre facerea lumii, ni se ridică părul măciucă.

AMMOS FEODOROVICI: Dar am ajuns singur la asta, cu mintea mea.

PRIMARUL: Uneori, să ai prea multă minte e mai rău decît să n-ai deloc. Și-apoi, am pomenit de judecătorie doar așa, în treacăt, dar drept să-ți spun, mă-ndoiesc ca cineva, cîndva să-și bage nasul pe-acolo. E un loc de invidiat, însuși Dumnezeu îl protejează. În schimb dumneata, Luca Luchici, în calitate de inspector școlar trebuie să fii mai atent, mai ales la profesori. Ei, firește, sînt oameni învățați, educați la fel de fel de colegii, dar au purtări foarte ciudate, bineînțeles legate de titlul lor de învățați. Unul dintre ei, de exemplu, acela cu fața grasă... nu-mi mai amintesc numele lui... nu se urcă niciodată

la catedră fără să facă o grimasă. Uite-așa! (face o grimasă). Și după aceea începe să-și mîngîie barba cu mîna pe sub cravată. Desigur, dacă face o mutră ca asta la elevi, mai treacă-meargă, poate că acolo așa trebuie, eu la asta nu mă pricep. Dar judecați și dumneavoastră! Dacă face așa la un străin, poate să iasă ceva foarte rău: domnul revizor sau oricine altcineva poate să creadă că se strîmbă la adresa lui. Dracu știe ce poate să iasă din asta!

LUCA LUCHICI: Ce pot să fac cu el, zău așa? I-am spus deja de cîteva ori. Chiar zilele acestea, cînd a intrat în clasă mareșalul nobilimii, a făcut o mutră cum nu mi-a fost dat să văd vreodată. El a făcut-o cu gînd bun, dar eu am primit muștrare, că de ce se insuflă tineretului idei liberale.

Citiți expresia subliniată în text și dezvăluiți sensul ei general.

PRIMARUL: Același lucru trebuie să ți-l spun și despre profesorul de istorie. Are un cap deștept și asta se vede. Are cunoștințe vaste. Dar explică cu atîta patimă, încît uită de sine. L-am ascultat și eu odată; ei, cît timp a vorbit despre asirieni și babilonieni a mai mers, dar cînd a ajuns la Alexandru Macedon, nu vă pot spune ce s-a-ntîmplat cu el ... Am crezut că a luat foc școala, zău așa! A coborît val-vîrtej de la catedră și cu toată puterea a dat cu scaunul de podea. Recunosc că Alexandru Macedon e un erou, dar de ce trebuie să strice scaunele? Asta sărăcește bugetul țării.

LUCA LUCHICI: Da, e iute din fire. I-am făcut și eu de cîteva ori observații... Zice: «Faceți cum vreți, dar eu pentru știință, nu-mi cruț nici viața!»

PRIMARUL: Da, asta e neînțeleasa lege a naturii! Omul deștept, ori e bețiv, ori face o mutră de-ți vine să-ți iei lumea-n cap.

LUCA LUCHICI: Să te ferească Dumnezeu să ai de-a face cu oameni învățați. Te poți aștepta la orice. Fiecare vrea să arate că și el e deștept.

Lămuriți sensul general al cuvintelor subliniate în text.

PRIMARUL: Asta n-ar fi nimic pe lîngă...; ah, incognito blestemat! Dacă apare brusc: «Aha! Aici sînteți, porumbeilor! Care dintre voi, o să zică el „e judecătorul?» – Liapchin-Tiapchin. «Ia dați-mi-l încoace pe Liapchin-Tiapchin! Și cine-i administratorul așezămintelor de binefacere?» – Zemleanica. – «Ia dați-mi-l încoace pe Zemleanica!» Asta-i rău de tot!

SCENA 3

Aceiași, Bobcinski și Dobcinski, amîndoi intră cu sufletul la gură.

BOBCINSCHI: Ce întîmplare extraordinară!

DOBCINSCHI: Ce noutate neașteptată!

TOTI: Ce e? Ce s-a întîmplat?

DOBCINSCHI: Ceva cu totul neprevăzut: sosim la hotel...

BOBCINSCHI: (*îl intrerupe*) Sosim amîndoi, Piotr Ivanovici și cu mine la hotel...

DOBCINSCHI: (*îl intrerupe*) A, nu, Piotr Ivanovici, lasă-mă pe mine să povestesc(...)

BOBCINSCHI: Funcționarul de care ați binevoit să fiți înștiințat. Revizorul!

PRIMARUL: (*înspîimîntat*): Vai de mine! Dumnezeu cu voi! Nu poate fi el.

DOBCINSCHI: El e! Nici de plătit nu plătește. Nici de plecat nu pleacă. Cine poate fi dacă nu el? Iar foaiea lui de deplasare e vizată pentru Saratov.

BOBCINSCHI: El e! El e, zău că-i el... Dar ce spirit de observație are?! Peste tot se uită. A văzut că eu și cu Piotr Ivanovici mîncăm batog, mă rog asta pentru că Piotr Ivanovici cu stomacul lui... da... păi s-a uitat pînă și-n farfuriile noastre... M-a trecut un fior de spaimă.

PRIMARUL: Dumnezeule! Îndură-te de noi, păcătoșii... Și unde stă el acolo?

DOBCINSCHI: Camera numărul cinci, sub scară.

BOBCINSCHI: Camera în care anul trecut s-au bătut ofițerii, care au trecut pe aici.

PRIMARUL: Și e demult aici?

DOBCINSCHI: De vreo două săptămîni. A sosit de Sfîntul Vasile Egipteanul.

PRIMARUL: Două săptămîni! (*aparte*) Dumnezeule mare, Sfinți Mucenici, fie-vă milă de robul vostru! În timpul acesta a fost biciuită nevasta plutonierului ! Arestaților nu li s-a dat de mîncare! Pe străzi e o mizerie, ca-n cîrciumă! Ce rușine! Sînt pierdut! (se ia cu mîinile de cap).

ARTEMII FILIPOFICI: În cazul acesta, Anton Antonovici, să mergem în procesiune la han?

AMMOS FEODOROVICI: Nu, nu, să trimitem întîi starostele, clerul, negustorimea. Uite și în cartea «Faptele lui Ioan Mason»...

PRIMARUL: Nu, nu, nu, lăsați-mă pe mine. Am mai avut momente grele în viața mea și le-am făcut față, m-am ales chiar cu mulțumiri! Poate că mă ajută Dumnezeu și de data asta. *(lui Bobcinschi)* Zici că e tânăr?

BOBCINSCHI: Tânăr... să aibă vreo 23 sau 24 de ani.

PRIMARUL: Cu atât mai bine. Pe un tânăr îl miroși mai repede. Mai rău e când ai de-a face cu un vulpoi bătrîn; unul tânăr însă, ce are-n gușă are și-n căpușă. Haideți, domnilor, vedeți-vă fiecare de-ale voastre. Iar eu mă duc singur, ori hai, fie, cu Piotr Ivanovici. Într-o plimbare, așa, ca din întâmplare, trecem pe la han, da, ca să vedem dacă nu cumva călătorii au nemulțumiri. Hei, Svistunov!

SVISTUNOV: Ce doriți?

PRIMARUL: Du-te după comisar; adică nu. Am nevoie de tine. Zi cuiva să mi-l aducă cît mai repede pe comisar, iar tu vino încoace. *(Sergentul iese în grabă)*

ARTEMII FILIPOVICI: Să mergem, să mergem, Ammos Feodorovici. Într-adevăr se poate întâmpla o nenorocire. (...)

AMMOS FEODOROVICI: Eu, în privința asta, sînt liniștit! Într-adevăr cine să vrea să intre într-o judecătorie de județ? Și chiar dacă își va băga nasul în vreo hîrtie, o să-și blesteme zilele. Uite, eu de cincisprezece ani stau în scaunul judecătoresc, dar cînd mă uit peste vreun memoriu, mi se lasă mîinile în jos. Nici chiar Solomon n-ar putea desluși care-i adevărul și care-i minciuna.

(Judecătorul, administratorul, doctorul, inspectorul școlar și dirigintele poștei ies și în prag se ciocnesc cu comisarul)

ACTUL II

O odăiță la han.

*Un pat, o masă, un geamantan, o sticlă goală, o pereche de cizme,
o perie de haine și altele;*

SCENA 2

Osip, Hlestacov (...)

OSIP: Ce doriți?

HLESTACOV: *(cu voce tare, dar mai puțin sigur):* Du-te acolo.

OSIP: Unde?

HLESTACOV: *(cu o voce nehotărîtă și înceată, care sună aproape a rugămintă)*

Jos, la bufet...Spune-le... să-mi dea să mănînc. (...)

SCENA 3

Hlestacov, singur

HLESTACOV: E îngrozitor ce foame mi-e! M-am plimbat puțin, credeam că o să-mi mai scadă pofta de mâncare. Da de unde! Dracul să-l ia de apetit, nu trece! Dacă nu chefuiam la Penza, mi-ar fi ajuns banii pînă acasă. Căpitanul acela de infanterie mi-a făcut figura... bestia... juca grozav! Un sfert de ceas am jucat și m-a lăsat lefter. Cu toate acestea, ce n-aș da să mai pot juca cu el odată. Dar nu s-a ivit ocazia. Ce oraș păcătos! Nici măcar la aprozar nu primești nimic pe datorie. Asta-i de-a dreptul infamie!

(Fredonează mai întîi o arie din «Robert diavolul», apoi un cîntec popular rusesc, iar la sfîrșit ceva care nu seamănă nici cu una nici cu alta) Nu vrea să vină nimeni! (...)

SCENA 8

Hlestacov, primarul, Dobcinschi

(Primarul intră, se oprește, se privesc amîndoi speriați cîteva momente, holbîndu-se unul la altul).

PRIMARUL: (își revine puțin și ia poziția «drepti») Am onoarea să vă salut.

Ce intenții față de Hlestacov avea primarul?

HLESTACOV: (se înclină) Respectele mele...

PRIMARUL: Vă rog să mă iertați...

HLESTACOV: Nu face nimic...

PRIMARUL: Datoria mea, ca primar al acestui oraș, este să am grijă ca toți călătorii și oamenii nobili să n-aibă nici un fel de ...

HLESTACOV (se cam bîlbîie la început, dar spre sfîrșit vorbește tare): Ce era să fac?... Nu, nu sînt vinovat!... Zău că am să plătesc... O să-mi trimită bani de acasă. (Bobcinschi se ițește de după ușă). El e mai vinovat ca mine: îmi dă o friptură tare ca piatra, iar în supă dracu știe ce-a pus că a trebuit s-o arunc pe fereastră! Mă înfometează zile întregi! Ceaiul e foarte ciudat, miroase a pește, a ..., numai a ceai nu... Cu ce am păcătuțit eu... Asta-i bună!

De ce Hlestacov refuză propunerea primarului?

PRIMARUL: (*foarte timid*) Vă rog să mă iertați, dar nu e vina mea. La mine în piață e întotdeauna carne proaspătă. O aduc negustorii din Holmogorî, oameni cumsecade și liniștiți. Nu știu de unde-o fi cumparat-o hangiul acesta... Dar dacă nu vă

place aici, permiteți-mi să vă propun să mergeți cu mine în altă locuință.

HLESTACOV: Nu, nu vreau! Știu eu ce înseamnă altă locuință: adică la închisoare! Dar cu ce drept? Cum îndrăzniți?... Pe mine? Eu... Eu care.... Sînt funcționar... din Petersburg! (tot mai curajos) Eu... eu... eu...

PRIMARUL: (aparte) Doamne, Dumnezeu! Ce supărat e! ... Știe tot! Afuriștii de negustori i-au povestit tot!

HLESTACOV: (mai îndrăzneț) Deși ați venit aici cu toată echipa, eu nu plec. Mă duc direct la ministru (bate cu pumnul în masă). Ce credeți? Ce vă imaginați?

PRIMARUL: (ia poziție de drepti tremurînd ca varga): Fie-vă milă! Nu mă nenorociți!... Am nevastă și copiii mici... Nu mă nefericiți!

HLESTACOV: Nu, nu vreau! I-auzi, asta-i bună! Ce-mi pasă mie dacă dumneata ai nevastă și copii! Acesta e un motiv ca eu să merg la închisoare?! Auzi dumneata!

Cu ce scop primarul i-a propus lui Hlestacov bani?

(*Bobcinski bagă capul pe ușă, dar se retrage speriat*)

Nu, nu, vă foarte mulțumesc! Nu vreau!

PRIMARUL: (*tremurînd de frică*): Din nepricepere, zău că din nepricepere! Insuficiență financiară. Judecați și singur: leafa nu-ți ajunge nici măcar de ceai și zahăr. Iar dacă am primit plocoane...ele au fost mici... o nimica toată... de-ale gurii... sau o haină... Cît despre văduva plutonierului, care acum se ocupă de negustorie, pe care cică am pus s-o bată... asta-i calomnie, zău, că-i calomnie. Asta au inventat-o dușmanii mei, care sînt în stare să atenteze și la viața mea.

HLESTACOV: Ei și? Eu n-am nici o treabă cu acestea! (*gîndindu-se*) Nu-nțeleg de ce-mi vorbiți mie de dușmani și de nu știu care văduvă a plutonierului... nevasta plutonierului e cu totul altceva... dar pe mine n-o să-ndrăzniți să mă biciuiți! Mai e pînă acolo! Ia te uită la el! Am să plătesc... am să plătesc! Dar deocamdata nu am! De aceea și stau aici, pentru că n-am nici o copeică! (...)

PRIMARUL: (*aparte*) Subtilă chestie! Auzi cum a cotit-o! Ce-a mai încurcat-o! Să priceapă cine poate. Nici nu știi de unde să-l iei. Totuși nu strică să-ncerc. Fie ce-o fi! Încercarea vină n-are. (*tare*) Dacă într-adevăr aveți nevoie de bani, sau de altceva, sînt cu totul la dispoziția dumneavoastră, chiar din acest moment. E de datoria mea să ajut călătorii.

HLESTACOV: Dați-mi, dați-mi cu împrumut să m-achit imediat cu hangiul. Mi-ar trebui vre-o două sute de ruble... sau chiar mai puțin...

PRIMARUL: (*dându-i banii*) Exact două sute de ruble. Nu vă obosiți să-i numărați.

HLESTACOV: (*ia banii*) Profundele mele mulțumiri. Am să vi-i trimit cum ajung acasă...Nu știu cum mi s-a întâmplat... Văd ca sînteți un om nobil. Asta-i altă treabă!

PRIMARUL: (*aparte*) Ei, slavă Domnului, c-a luat banii. Cred că o să meargă totul ca pe roate! Mai ales că-n loc de două sute i-am băgat patru.

HLESTACOV: Ei, Osip! (*intră Osip*) Cheamă-l pe chelner încoace! (*primarului și lui Dobcinski*) Dar de ce stați în picioare, luați loc, vă rog! Pofțiți, domnule, luați loc!

PRIMARUL: Nu face nimic. Stăm și în picioare!

HLESTACOV: Vă rog să-mi faceți plăcerea și să luați loc! Acum văd ospitalitatea și sinceritatea firii dumneavoastră...Trebuie să recunosc că la început am crezut că ați venit să mă...(*lui Dobcinski*. Luați loc. (...))

ACTUL III

SCENA 5

Sergenții deschid ambele canaturi ale ușilor. Intră Hlestacov, după el primarul, apoi administratorul așezămintelor de binefacere, inspectorul școlar, Dobcinski și Bobcinski, cu plasturele pe nas. Primarul le arată sergenților o hîrtie aruncată pe jos. Aceștea se reped s-o ridice, lovindu-se unul de altul.

HLESTACOV: Frumoase instituții. Îmi place că în orașul dumneavoastră călătorilor li se arată totul. În alte orașe nu mi s-a arătat nimic.

PRIMARUL: În alte orașe, îngăduiți-mi să remarc, primarii și funcționarii publici se preocupă mai mult de propriile interese. Aici, însă, s-ar putea spune, că nu există altă preocupare decît să fim în atenția conducerii prin decență și vigilență.

HLESTACOV: Masa a fost foarte bună. Am mîncat pe săturate. Așa se mănîncă aici în fiecare zi?

PRIMARUL: Mai ales cînd avem un oaspete așa de plăcut.

HLESTACOV: Îmi place să mănînc. De aceea trăim pe lumea asta ca să culegem roadele plăcerii. Cum se numește peștele acela?

ARTEMII FILIPOVICI: (apropiindu-se) Labardan.

HLESTACOV: Foarte bun. Dar unde am mâncat? Doar nu la spital?

ARTEMII FILIPOVICI: Ba da. La așezămintele de binefacere.

HLESTACOV: Mi-amintesc, mi-amintesc, parcă erau și niște paturi. Și bolnavii? S-au însănătoșit? Erau cam puțini bolnavi.

Datorită cui bolnavii din spital se însănătoșeau?

ARTEMII FILIPOVICI: Au mai rămas vreo zece, nu mai mult. Restul s-au însănătoșit. Așa se-ntîmplă la noi, aceste-a-s regulile. Poate o să vi se pară incredibil, dar de cînd am preluat eu conducerea, toți se însănătoșesc ca muștele. Nici n-apucă bolnavul să intre bine în spital că s-a și însănătoșit. Și nu atît datorită medicamentelor, cît datorită cinstei și ordinii. (...)

SCENA 6

Aceiași, Ana Andreevna, Maria Antonovna

PRIMARUL: Aș îndrăzni să vă prezint familia mea: soția și fiica mea.

HLESTACOV: (îclinîndu-se) Ce fericit sînt, doamnă, că am plăcerea de a vă vedea.

ANA ANDREEVNA: Pentru noi e și mai mare fericirea de a vedea o persoană atît de distinsă.

HLESTACOV: (*afectat*) Îngăduiți-mi, doamnă, dar e tocmai contrariul: fericirea mea e mai mare.

ANA ANDREEVNA: Cum se poate, domnule! Spuneți așa numai din politețe. Vă rog să luați loc.

HLESTACOV: Doamnă, să stau în picioare lîngă dumneavoastră e o adevărată fericire, dar dacă dumneavoastră doriți neapărat, mă așez. Cît sînt de fericit că stau în sfîrșit lîngă dumneavoastră. (...)

ANA ANDREEVNA: Eu... trăiesc într-un sat...

HLESTACOV: Dar și satul își are colinele sale, rîulețele sale... E drept, că nu se poate compara cu Peterburgul! Ah! Peterburgul! Ce viață! Dumneavoastră poate credeți că eu sînt un simplu conțopist? Nu! Sînt bun prieten cu directorul. Uite așa mă bate pe umăr și-mi zice: «Hai, frate dragă, să luăm masa împreună!» Trec pe la departament numai așa, cîteva minute, ca să spun: «Să se facă asta așa și asta așa». Iar conțopistul, ca un șoarece, începe cu penița...scîrț, scîrț! Și se pune pe scris. Au vrut să mă facă șef de birou... dar m-am gandit: la ce-mi trebuie?! Și portarul aleargă pe scări cu peria după mine. «Dați-mi voie,

Ivan Alexandrovici, să vă curăț cizmele!»(către primar) Dar de ce stați în picioare, domnilor, luați loc, vă rog!

PRIMARUL: (*toți împreună*) După grad, pot să rămân în picioare.

ARTEMII FILIPOVICI: (*toți împreună*) Stăm și în picioare.

LUCA LUCHICI: (*toți împreună*) Nu vă deranjați, vă rog!

HLESTACOV: Să lăsăm gradele, domnilor! Vă rog luați loc. (*se așează primarul apoi toată lumea*) Mie nu-mi plac ceremoniile. Dimpotrivă, fac tot ce pot să nu atrag atenția, să mă strecur neobservat. Dar nu reușesc deloc asta, chiar deloc. Cum apar undeva, numai ce auzi: «Iată, se spune, vine Ivan Alexandrovici!» Odată am fost luat chiar drept comandantul șef. Au ieșit soldații să-mi dea onorul. Apoi ofițerul, care mă cunoștea bine, mi-a spus: «Știi frate, că te-am luat de-a binelea drept comandantul șef?!»

ANA ANDREEVNA: I-auzi !

HLESTACOV: Câte actrițe frumoase cunosc! Și eu am scris diferite vodeviluri... Cu literații mă-nțîlnesc des! Sînt prieten bun cu Pușkin. Uneori îi zic: «Ce mai faci, frate Pușkin?» – «Ce să fac? răspunde el. – Așa și așa...» Original tip.

ANA ANDREEVNA: Deci și dumneavoastră scrieți?! Ce plăcut trebuie să fie pentru un scriitor. Probabil că publicați și în reviste? Nu ?

Hlestacov vorbește sincer despre sine?

HLESTACOV: Da! Scriu și la reviste. Am publicat, de altfel, multe opere: *Nunta lui Figaro, Robert Diavolul, Norma*. Nici nu mai țin minte titlurile. Și totul, dintr-o întâmplare. Eu nu vroiam să scriu, dar direcția teatrului mi-a spus: «Te rugăm, frate, scrie-ne ceva!» Am stat și m-am gîndit... «Bine frate, am să scriu». Și pe loc, într-o singură seară, se pare că am scris tot. Pe toți i-am uimit. Ideile îmi vin cu o ușurință neobișnuită... Tot ce a apărut sub semnătura baron Brambeus: «Fregata Speranței» și «Telegraful moscovit»...e scris de mine.

ANA ANDREEVNA: Deci, dumneavoastră erați Brambeus?

HLESTACOV: Bineînțeles! Eu le corectez tuturor articolele. Smirdin îmi plătește pentru asta patruzeci de mii.

ANA ANDREEVNA: Atunci, probabil că și «Iurii Miloslavschi» e tot opera dumneavoastră?

HLESTACOV: Da, e opera mea.

MARIA ANTONOVNA: Mamișo, dar acolo scrie că autorul e domnul Zagoschin.

A. Konstantinovskii. Ilustrație la comedia «Revizorul». 1950

ANA ANDREEVNA: Puteam să jur că și aici mă vei contrazice.

HLESTACOV: Ah, da! E adevărat! Cu siguranță e de Zagoschin. Dar mai e un «Iurii Miloslavschi», care e a mea.

ANA ANDREEVNA: Ei! Eu, cu siguranță, pe al dumneavoastră l-am citit! Ce bine-i scris!

HLESTACOV: Eu recunosc că literatura e viața mea. Casa mea e prima în Peterburg. Așa-i și cunoscută: casa lui Ivan Alexandrovici. (adresându-se tuturor) Când veniți prin Peterburgvă rog să-mi faceți plăcerea să treceți pe la mine. Dau chiar și baluri.

ANA ANDREEVNA: Îmi imaginez cât gust și câtă strălucire trebuie să fie la balurile acestea!

HLESTACOV: Vai, n-o să vă vină să credeți! Ofer, de exemplu, la masă pepene verde care costă șapte sute de ruble. Supa, gata turnată în oală, o aduc direct cu vaporul de la Paris, când ridici capacul iese un abur cum nu mai e pe lume. În fiecare zi merg la bal. S-a format deja echipa noastră de whist: ministrul de externe, ambasadorul Franței, ambasadorul Angliei, ambasadorul Germaniei și eu. Și atîta jucăm pînă cădem ruți de oboseală. Când ajung acasă, urc în grabă scările pînă la etajul al patrulea, de-abia apuc să-i strig bucătăresei: «Mavrușca ia mantaua...» Vai, dar ce tot îndrug! Am și uitat că stau la parter. Numai scara mea cât costă...Nimic mai interesant decît să vezi anticamera mea înainte de a mă fi sculat: stau conții și prinții grămadă la ușa mea și șoptesc între ei, ca bondarii, nu auzi decît: jjjjjj. Uneori chiar ministrul... (primarul și ceilalți funcționari se ridică emoționați la cuvîntul acesta). Chiar și pe colete mi se scrie: «Excelenței sale». Un timp chiar am condus departamentul. Și ce-i ciudat e că directorul plecase. Unde a plecat?

Nu știa nimeni. Se-nțelege, că umblau tot felul de zvonuri: Cum? Ce? Cine să-i țină locul? Printre generali s-au găsit mulți amatori, dar cum se apucau de treabă vedeau că nu e chiar așa ușor. Așa, la prima vedere părea ușor, dar când să facă ceva- se vedea că era al dracului de greu. Când și-au dat seama că nu mai era nimic de făcut, au venit la mine. Și chiar din clipa aceea au început să alerge pe toate străzile curieri, curieri și curieri! Vă puteți imagina dacă numai curieri erau treizeci și cinci de mii! Vă dați seama ce situație! «Ivan Alexandrovici, du-te și preia conducerea departamentului!» Eu recunosc că la început puțin m-am fisticit, am ieșit în halat. Am vrut să refuz, dar m-am gândit că o să ajungă pînă la urechile împăratului! «Dați-mi voie, domnilor, accept funcția, accept, fie ce-o fi, zic, accept! Numai țineți-vă bine acum! Las pe mine!...» Și, într-adevar, se-ntîmpla să trec prin departament...și ce să vă mai spun...parcă era cutremur de pămînt. Tremurau toți ca varga (*toți tremură de frică, în frunte cu primarul. Hlestacov se-nfierbîntă și mai mult*) Mie nu-mi place gluma! I-am băgat pe toți în sperieți! Pînă și consiliului de stat îi e frică de mine. Și într-adevar, așa sînt eu! Mie nu-mi pasă de nimeni! Le spun tuturor deschis: «Eu mă cunosc pe mine, știu cît pot!» Mă duc peste tot, peste tot, la palat sînt zilnic. Azi, mîine mă fac feldmareșal. (alunecă, e gata să cadă, dar îl sprijină funcționarii cu mult respect) (...)

ACTUL IV SCENA 3

Hlestacov, Ammos Feodorovici

AMMOS FEODOROVICI: (*aparte, intrînd și oprindu-se*) Doamne, Dumnezeu, ajută-mă să scap cu bine; îmi tremură genunchii de emoție. (*Tare, după ce a luat poziție de drepti, cu mîna pe sabie*) Am cinstea de a mă prezenta: judecătorul districtului, Leapchin-Teapchin, asesor de colegiu.

HLESTACOV: Luați loc, vă rog! Deci, dumneavoastră sînteți judecătorul districtului?

AMMOS FEODOROVICI: Din 1816. Am fost ales pe o perioadă de trei ani din voia nobilimii și de-atunci ocup această funcție pînă azi.

HLESTACOV: Dar e avantajos să fii judecător?

AMMOS FEODOROVICI: După trei mandate a cîte trei ani, am fost propus să fiu decorat cu ordinul Sfîntul Vladimir de gradul IV, cu aprobarea conducerii. (*aparte*) Baniî îi am în pumn și pumnu-mi arde.

De ce retrăia judecătorul? Ce hotărîse să facă cu banii?

HLESTACOV: Mie-mi place ordinul Sfantul Vladimir! Ceea ce nu pot spune de ordinul Ana de gradul III.

AMMOS FEODOROVICI: (*întinzînd timid mîna cu banii; aparte*): Dumnezeule mare, nici nu știu cum rezist...parcă stau pe jăratec.

HLESTACOV: Dar ce-aveți în mînă?

AMMOS FEODOROVICI: (*se fîstîcește și scapă jos banii*): Nimic.

HLESTACOV: Cum nimic? Văd că v-au cazut niște bani?

AMMOS FEODOROVICI: (*tremură tot*): Nu. Nicidecum. (*aparte*) Doamne Dumnezeule, mă și văd dat în judecată. Duba trebuie să fie la poartă.

HLESTACOV: (*ridică banii*): Da! Sînt bani!

A. Konstantinovskii. Ilustrație la comedia «Revizorul». 1951

AMMOS FEODOROVICI: (*aparte*) Acesta-i sfîrșitul! Sînt pierdut! Sînt pierdut!

HLESTACOV: Știți ce: dați-mi-i mie cu împrumut.

AMMOS FEODOROVICI: (*cu grabă*): Cum să nu! Cum să nu! Cu cea mai mare plăcere (*aparte*). Hai, curaj! Curaj! Maica Domnului Prea-Curată, scapă-mă din încurcatură!

HLESTACOV: Știți, în voiajul acesta am ramas fără bani, ba una, ba alta...Dar vi-i trimit cum ajung acasă.

AMMOS FEODOROVICI: Vai de mine, se poate, mai încape vorbă!...Și așa e o prea mare cinste!...Desigur că cu slabele mele puteri,

cu zelul meu, cu devotamentul meu față de conducere ...mă silesc să merit...(se ridică, ia poziție, cu mâna pe vipușcă). Nu-ndrăznesc să vă mai deranjez cu prezența mea. Aveți vre-un ordin de dat? (...)

HLESTACOV: (*după ieșirea lui Ammos Feodorovici*): Bun om, judecătorul!

SCENA 4

Hlestacov, dirigintele poștei în uniformă cu sabia

DIRIGINTELE POȘTEI: (*ia poziție de drepti, cu mâna pe sabie*): Am cinstea să mă prezint: dirigintele poștei, consilierul Șpechin.

HLESTACOV: Vă rog să poftiți. Apreciez mult o companie plăcută. Luați loc! Locuiți permanent aici, nu?

DIRIGINTELE POȘTEI: Da, chiar așa.

HLESTACOV: Să știți că-mi place orașelul dumneavoastră. Desigur e puțină lume, dar asta e... nu sîntem în capitală! Nu-i așa că nu sîntem în capitală?

DIRIGINTELE POȘTEI: Foarte adevărat! (...)

HLESTACOV: Mă bucur că sînteți de aceeași părere. Poate o să vi se pară ca sînt cam ciudat, dar acesta mi-e caracterul. (*privindu-l în ochi, aparte*) Ce-ar fi să-i cer și dirigintelui niște bani cu împrumut. (*tare*) Ce lucru straniu mi s-a întîmplat pe drum: mi-am cheltuit toți banii... Nu mi-ați putea împrumuta trei sute de ruble?

DIRIGINTELE POȘTEI: Cum să nu! Pentru mine va fi o adevărată fericire! Poftiți!...sînt gata să vă slujesc din toată inima... (...)

HLESTACOV: Nu, nici una. (*Dirigintele se-nclină și iese. Hlestacov își aprinde o țigară*) Și dirigintele poștei mi se pare a fi un om bun. Cel puțin, serviabil. Îmi plac oamenii aceștea. (...)

SCENA 6

Hlestacov, Artemii Filipovici în poziție de drepti cu mâna pe sabie

ARTEMII FILIPOVICI: Am cinstea să mă prezint: administratorul așezămintelor de binefacere, consilierul de curte Zemlianica.

HLESTACOV: Bună ziua. Vă rog, respectuos, să luați loc.

ARTEMII FILIPOVICI: Am avut cinstea să vă însoțesc și să vă primesc personal în instituțiile de binefacere încredințate conducerii mele.

HLESTACOV: Da, da, îmi amintesc. Ne-ați oferit o masă foarte bună.

ARTEMII FILIPOVICI: Fac tot ce pot ca să-mi servesc țara.

HLESTACOV: Da, mărturisesc că bucătăria bună e marea mea slăbiciune. Dar spune-mi te rog: am impresia că ieri erai mai mic de statură, nu-i așa?

ARTEMII FILIPOVICI: Tot ce se poate. (*după o pauză*) Pot să vă spun că nu cruț nimic și sîrguincios îmi îndeplinesc datoria. (*se apropie tot mai mult cu scaunul său și vorbește în șoptă*) Iată, dirigintele poștei de aici, de pildă, nu face absolut nimic: toate treburile sînt lăsate baltă, coletele întîrzie...puteți să mergeți să vă convingeți singur. La fel și judecătorul, care a fost aici înaintea mea...toată ziua aleargă după iepuri; în judecătorie ține cîini, iar purtarea lui – pentru binele patriei sînt dator să vă spun asta, cu toate ca mi-e rudă și prieten- purtarea sa lasă foarte mult de dorit. E la noi în oraș un moșier, Dobcinschi, pe care l-ați văzut. Ei bine, cum pleacă Dobcinschi de acasă, judecătorul se și prezintă să-i țină de urît nevesti-și. Sînt gata să jur. Uitați-vă mai atent la copiii lui. Nici unul nu seamănă cu Dobcinschi. Toți, pînă și fetița cea mică, sînt leiți judecătorul.

HLESTACOV: Ca să vezi! N-aș fi crezut niciodată una ca asta.

ARTEMII FILIPOVICI: Dar inspectorul școlar... Nu știu cum i-au putut încredința autoritățile un post ca acesta. (...)

HLESTACOV: Fii bun, Artemii Filipovici...mi s-a întîmplat ceva ciudat...am cheltuit toți banii pe drum...n-ai putea să-mi împrumuți vreo patru sute de ruble?

ARTEMII FILIPOVICI: Ba da.

HLESTACOV: Ce bine! Mulțumesc, cu plecăciune.

SCENA 8

Hlestacov singur

Ce părere are Hlestacov despre funcționarii din Petersburg? De ce?

HLESTACOV: Sînt mulți funcționari în orașul acesta. Și mi se pare că m-au luat cu toții drept un mare demnitar. E adevărat că ieri le-am aruncat cu praf în ochi. Ce proști!

Să-i scriu despre toate acestea lui Treapicichin, la Peterburg. El tot scrie articolașe. Lasă să-i scuture nițel. Hei! Osip! Dă-mi cerneală și hîrtie!

(*Osip, printre uși: «Îndată!»*)

Iar cine nimerește în gura lui Treapicichin, să se păzească! Acesta nu iartă pe nimeni, să fie chiar taică-său. Și-i plac și banii. De altfel, funcționarii aceștia sînt oameni cumsecade. Și-i frumos din partea lor

că m-au împrumutat. Chiar, să văd cât am adunat. De la judecător trei sute, de la dirigintele poștei trei sute, șase sute, șapte sute, opt sute... cam soioasă suta asta, opt sute, nouă sute...oho! Am trecut peste mie! E-he-he! Acuma să-mi pice căpitanul ! Acum să vedem care pe care!

SCENA 12

Hlestacov, Maria Antonovna

MARIA ANTONOVNA: Ah!

HLESTACOV: De ce v-ați speriat așa, domnișoară? (...)

MARIA ANTONOVNA: Spuneți niște lucruri atît de ... V-aș ruga mai bine să-mi scrieți ca amintire niște versuri în album. Probabil că știți multe!

HLESTACOV: Pentru dumneavoastră, domnișoară, fac orice. Porunciți! Ce poezie doriți?

MARIA ANTONOVNA: Să fie ceva-nou, frumos...

HLESTACOV: Ah! Știu foarte multe poezii.

MARIA ANTONOVNA: Atunci spuneți-mi pe care o să mi le scrieți.

HLESTACOV: De ce să le mai spun. Eu și așa le știu.

MARIA ANTONOVNA: Îmi plac foarte mult versurile...

HLESTACOV: Știu atît de multe... fel de fel... dacă vreți, vi-l scriu chiar pe acesta: «O, tu care-n durere te plîngi împotriva lui Dumnezeu, tu om...» și cîte altele ... nu mi le mai aduc aminte acum. Dar toate nu valorează nimic. În locul lor vă ofer mai bine dragostea mea, care sub privirea dumneavoastră...

(își apropie scaunul)

MARIA ANTONOVNA: Dragoste! Eu nu-nțeleg dragostea! Nici n-am știut niciodată ce e dragostea! *(își îndepărtează scaunul)*

HLESTACOV: *(apropiînd scaunul)* De ce îndepărtați scaunul? E mai bine să stăm aproape unul de altul.

MARIA ANTONOVNA: *(depărtînd scaunul)* De ce să stăm aproape? E bine și departe.

HLESTACOV: *(apropie scaunul)* De ce departe? E bine și aproape.

MARIA ANTONOVNA: *(se depărtează)* Dar pentru ce asta?

HLESTACOV: *(apropie scaunul)* Vi se pare numai că sîntem aproape, dar dumneavoastră imaginați-vă că sîntem departe... ce fericit aș fi dac-aș putea să vă strîng în brațe...

I.D. Korovin. «Hlestacov cu fiica primarului».1952

MARIA ANTONOVNA: (*se uită pe fereastră*) Parcă a zburat ceva, nu? O coțofană? Sau altă pasare?

HLESTACOV: (*o sărută pe umeri și se uită pe geam*) E o coțofană.

MARIA ANTONOVNA: (*se ridică revoltată*) Asta e prea de tot! Ce obrăznicie!

HLESTACOV: (*o reține*) Iertați-mă, domnișoară! Am făcut-o din dragoste, numai din dragoste.

MARIA ANTONOVNA: Credeți ca sînt atît de provincială?!... (*încearcă să plece*)

HLESTACOV: (*continuînd să o rețină*) Din dragoste, v-o jur, că-i numai din dragoste. Am glumit, Maria Antonovna, nu vă supărați! Sînt gata să vă cer iertare în genunchi, (*cade în genunchi*) Iertați-mă, vă rog să mă iertați! Vedeți doar, stau în genunchi.

SCENA 13

Aceiași, Ana Andreevna

ANA ANDREEVNA: (*văzîndu-l pe Hlestacov în genunchi*) Ah! Ce romantic!

HLESTACOV: (*se ridică*): Fir-ar să fie!

ANA ANDREEVNA: Ce înseamnă asta, domnișoară? Ce purtări sînt acestea?

MARIA ANTONOVNA: Eu, mamițo...

ANA ANDREEVNA: Pleacă de-aici! Pleacă, n-auzi! Pleacă! Și să nu-ndrăznești să apari în ochii mei. (*Maria Antonovna iese plîngînd*) Vă rog să mă scuzați, domnule, dar am fost foarte șocată.

HLESTACOV: (*aparte*) Și ea e foarte apetisantă. Și nu arată rău deloc. (*cade în genunchi*) Vedeți, doamnă, că mă topesc de dragoste.

ANA ANDREEVNA: Vai! Dumneavoastră în genunchi! Nu! Ridicați-vă, vă rog să vă ridicați! Aici podeaua nu-i deloc curată.

Apreciați comportarea
lui Hlestacov fața de
soția și fiica primarului.

HLESTACOV: Nu! În genunchi! Neapărat în genunchi. Vreau să aflu ce mi-e sortit: viața sau moartea.

ANA ANDREEVNA: Domnule, dar nu înțeleg pe deplin sensul cuvintelor dumneavoastră. Dacă nu mă-nșel, declarația asta e destinată fiicei mele.

HLESTACOV: Nu. De dumneavoastră sînt îndrăgostit. Viața mea atîrnă de un fir de păr. Dacă nu încununați iubirea mea statornică, atunci nu mai sînt demn de această viață pămîntească. Cu pieptul înflăcărât, vă cer mîna.

ANA ANDREEVNA: Dar îngăduiți-mi să vă atrag atenția: eu în oarecare măsură... sînt măritată.

HLESTACOV: N-are a face! Iubirea nu ține seama de asta. Și Caramzin a spus:» Legea condamnă.» Ne vom ascunde la umbra unui izvor... Vă cer mîna, doamnă! Mîna dumneavoastră! (...)

SCENA 15

Aceiași, primarul cu sufletul la gură

PRIMARUL: Nu mă nenorociți, excelență! Nu mă nenorociți!

HLESTACOV: Ce e cu dumneata?

PRIMARUL: Negustorii au fost și s-au plîns înalțimii voastre. Pe cinstea mea, că nici jumătate din ce-au spus nu e adevărat. Ei înșiși păcălesc și înșeală lumea. Nevasta plutonierului v-a mințit c-am biciuit-o; martor mi-e Dumnezeu! Ea singură s-a biciuit.

HLESTACOV: S-o ia dracu pe nevasta plutonierului. De ea îmi arde mie?!

PRIMARUL: Nu-i credeți, excelență, nu-i credeți! Nici nu știți ce mincinoși sînt. Nici un copil mic nu i-ar crede. Îi știe tot orașul ce mincinoși sînt! Iar în privința înșelătoriilor, îmi permit să vă spun: sînt niște pungași de n-au pereche.

ANA ANDREEVNA: Ai auzit de marea cinste pe care ne-o face Ivan Alexandrovici? El cere mîna fetei noastre.

PRIMARUL: Cum? Cum? Și-a pierdut mințile, săraca! Nu vă suparați, excelență. E un pic într-o ureche. Așa a fost și maică-sa.

HLESTACOV: Dar eu chiar cer mâna fetei dumneavoastră. Sînt îndrăgostit.

PRIMARUL: Nu-mi vine să cred, excelență.

ANA ANDREEVNA: Cum să nu crezi cînd ți se spune....

HLESTACOV: Eu nu glumesc ... Pot să-nnebunesc de cît o iubesc.

PRIMARUL: Nu-ndrăznesc să cred... nu sînt vrednic de atîta cinste.

HLESTACOV: Dacă nu consimțiți să-mi dați mâna Mariei Antonovna, sînt în stare de orice...

PRIMARUL: Nu pot să cred. Excelența voastră glumește.

ANA ANDREEVNA: Ai un dovleac în loc de cap, zău așa! De cîte ori să ți se spuie!

PRIMARUL: Nu, nu pot să cred.

HLESTACOV: Dați-mi-o! Dați-mi-o! Sînt disperat. Sînt gata la orice. Dacă mă împușc, veți răspunde în fața justiției.

PRIMARUL: Doamne Dumnezeu! Nu sînt vinovat nici cu gîndul, nici cu fapta! Nu vă supărați excelență! Faceți cum vă dorește inima. Capul meu nu mai judecă. Nu mai știu ce e cu mine!...M-am prostit de tot, niciodată n-am fost atît de prost.

ANA ANDREEVNA: Hai, dă-le binecuvîntarea!

(Hlestacov o ia de mînă pe Maria Antonovna și se apropie)

PRIMARUL: Dumnezeu să vă binecuvînteze! Dar eu nu sînt vinovat. (...)

ACTUL V

SCENA 1

Decorul reprezintă aceeași cameră

PRIMARUL: Ce zici, Ana Andreevna! Ei! Te-ai gîndit vreodată la așa ceva? Am cîștigat lozul cel mare, fir-ar să fie! Hai, spune sincer: nici în visele tale cele mai frumoase n-ai văzut așa ceva. Dintr-o biată nevastă de primar, să te vezi deodată.... Fir-ar sa fie !... Cu ce diavol te-ai înrudit....

ANA ANDREEVNA: Ba, nicidecum, eu m-așteptam demult... Pentru tine e ceva deosebit, pentru că ești un om simplu și n-ai mai văzut niciodată un om cumsecade.

Ce părere aveți referitor la planurile primarului?

PRIMARUL: Eu însumi sînt un om cumsecade, mamițico. Dar, totuși, cînd stai să te gîndești, Ana Andreevna, ce am ajuns !

Ei, ce zici? De calibru mare, fir-ar să fie! (...) Ei, Ana Andreevna! Ce-o să facem noi acum? Unde-o să trăim? Aici sau la Petersburg?

ANA ANDREEVNA: Bineînțeles că la Petersburg! Cum o sa rămînem aici?

PRIMARUL: Mă rog, dacă zici tu Petersburg, Petersburg să fie! Deși, nici aici n-ar fi rău. În cazul acesta mă gîndesc să dau dracului primăria. Ei, ce zici, Ana Andreevna?

ANA ANDREEVNA Mai încape vorbă! Sigur că se poate.

PRIMARUL: Drace, bine e să fii general! Cu un cordon trecut așa peste umăr. Care cordon ar fi mai bun, Ana Andreevna, roșu sau albastru?

ANA ANDREEVNA: Bineînțeles că albastru!

PRIMARUL: I-auzi, ce i-a poftit inima! Bun ar fi și roșu! Știi de ce aș vrea eu să fiu general?! Să zicem că se-ntîmplă să pleci undeva. Bun! Curierii și aghiotanții merg înainte: «Cai pentru domnul general!» La poștă nu mai dau cai nimănui. Așteaptă toată lumea! Toți aceștea: funcționarii titulari, căpitani, primarii. Iar ție, nici că-ți pasă. Iei masa la vreun guvernator și strigi: «Hei, primarule!» Ha, ha, ha (*rîde pînă nu mai poate*) Al dracului de tentant!

SCENA 7

Aceiași, comisarul și sergenții

COMISARUL: Am onoarea să vă felicit, excelență, și să vă doresc tot binele din lume pentru mulți ani înainte!

PRIMARUL: Mulțumesc! Mulțumesc! Vă rog, să luați loc, domnilor. (oaspeții se așează)

AMMOS FEODOROVICI: Anton Antonovici, te rog să ne spui și nouă, cum a început: în cele mai mici amănunte și cum s-a ajuns aici?

PRIMARUL: În modul cel mai extraordinar: a binevoit personal să-mi ceară mîna fetei. (...)

ANA ANDREEVNA: Intenționăm să ne stabilim acum la Peterburg. Aici, mărturisesc, aerul e cam ...e prea provincial. Recunosc, e foarte neplăcut!... Și pentru soțul meu...acolo o să-l facă general...

PRIMARUL: Da, recunosc, domnilor, dracu să mă ia, dar abia aștept să ajung general!

LUCA LUCHICI: Să-ți dea Dumnezeu să ajungi.

RASTACOVSKI: Omul propune, Dumnezeu dispune!

AMMOS FEODOROVICI: Corabia mare necesită o apă mare.

ARTEMII FILIPOVICI: După merit și răsplată! (...)

SCENA 8

Aceiași și dirigințele poștei

DIRIGINTELE POȘTEI: (Întră val-vîrtej, cu o scrisoare desfăcută în mînă) O chestiune nemaipomenită, domnilor! Funcționarul pe care l-am luat drept revizor, nu era revizor.

Cine și cum l-a
divulgat pe Hlestacov?
A procedat corect?

TOȚI: Cum nu era revizor?!

DIRIGINTELE POȘTEI: Dar chiar deloc revizor! Am aflat din scrisoarea asta.

PRIMARUL: Cum? Ce tot spui? Din care scrisoare?

DIRIGINTELE POȘTEI: Din propria lui scrisoare! Mi s-a adus la poștă o scrisoare. M-am uitat la adresă și văd: «Strada Poștei». Am încremenit! «Probabil, mi-am zis eu, a găsit ceva nereguli la poștă și informează conducerea.» Am luat-o și am deschis-o.

PRIMARUL: Păi cum ți-ai permis...?

DIRIGINTELE POȘTEI: Nici eu nu știu cum... o putere supranaturală m-a împins! Eram gata să chem un curier ca s-o trimit cu o cursă specială. Dar m-a cuprins o curiozitate, cum n-am mai simțit în viața mea. Nu puteam, nu puteam să rezist. Simțeam că nu pot. Mă atrăgea. Ma atrăgea nebunește... mi se părea că un glas îmi șoptea la ureche: «Ei, n-o deschide, te nenorocești...» iar în urechea cealaltă diavolul parcă-mi sufla: «Deschide-o, deschide-o, deschide-o!» Cînd am atins sigiliul parcă m-a ars cu foc, iar după ce l-am rupt, m-a trecut un fior de gheață. Îmi tremurau mîinile și mi s-a întunecat totul!

PRIMARUL: Cum ți-ai permis dumneata să defaci scrisoarea unei personalități atît de importante?

DIRIGINTELE POȘTEI: Tocmai asta și e! Că nu e nici importantă și nici personalitate!

PRIMARUL: Dar ce e, după părerea dumitale?

DIRIGINTELE POȘTEI: Nici una, nici alta. Dracu știe ce e!

PRIMARUL: (furios) Cum adică nici una, nici alta? Cum îndrăznești să-l faci «nici una, nici alta»! Și pe deasupra și «dracu știe ce e!» Te arestez!...

DIRIGINTELE POȘTEI: Cine? Dumneata?

PRIMARUL: Da. Eu!

DIRIGINTELE POȘTEI: Ai mîinile cam scurte.

PRIMARUL: Știi dumneata că el se-nsoară cu fică-mea, că eu o să ajung un mare general și c-am să te trimit să putrezești tocmai în Siberia!

DIRIGINTELE POȘTEI: Eh, Anton Antonovici! Auzi, Siberia! Siberia e departe! Mai bine să vă citesc scrisoarea. Domnilor, dați-mi voie să vă citesc scrisoarea.

TOTI: Citește, citește!

DIRIGINTELE POȘTEI: (*citește*) «Mă grăbesc să-ți povestesc, dragă Triapicichin, ce minuni mi s-au întâmplat. Pe drum, în timpul călătoriei mele, un căpitan de infanterie m-a falimentat la cărți. Chiar atunci când hangiul voia să mă bage la închisoare, m-a salvat fizionomia mea de Peterburg și felul cum eram îmbrăcat. Tot orașul m-a luat drept un general-governator. Locuiesc acum în casa primarului, într-o petrecere continuă. Fac o curte îndrăcită fetei și soției primarului. Nu m-am decis cu care din ele să încep. Probabil cu mama, care pare dispusă la orice concesii. Ți-amintești cum trăgeam amîndoi mîța de coadă, cum mîncam pe datorie și cum odată m-a luat de guler cofetarul acela fiindcă mîncasem vre-o două prăjituri în numele Regelui Angliei? Acum e totul invers. Mă împrumută toți cu cîți bani vreau. Să-i vezi ce originali sînt, ai muri de rîs. Știu că tu scrii la ziar! Poate le faci loc și lor în articolele tale. În primul rînd, primarul: e prost ca o cizmă...»

PRIMARUL: Nu se poate! Nu scrie acolo așa ceva!

DIRIGINTELE POȘTEI: (*arată scrisoarea*) Citește singur!

PRIMARUL: (*citește*) «Ca o cizmă». Nu se poate! Asta dumneata ai scris-o!

DIRIGINTELE POȘTEI: Cum s-o scriu eu!

ARTEMII FILIPOVICI: Citește!

LUCA LUCHICI: Citește !

DIRIGINTELE POȘTEI: (*continuă să citească*)« Primarul e prost ca o cizmă...»

PRIMARUL: Mai și repetă, lua-l-ar dracu! Nu-mi ajunge că e scris!

DIRIGINTELE POȘTEI: (*citind*) : aaaaa... aaa... , «ca o cizmă» ... Dirigintele poștei e și el cumsecade...» (*nu mai citește*). Aici și despre mine se exprimă nu tocmai frumos.

PRIMARUL: Ce-are a face! Citește!

DIRIGINTELE POȘTEI: Ce rost are?

PRIMARUL: Ei, fir-ar să fie! Dacă citim, citim tot. Citește tot!

ARTEMII FILIPOVICI: Permiteți-mi să citesc eu. (*își pune ochelarii pe nas și citește*)

«Dirigintele poștei seamănă leit cu paznicul departamentului, Miheev, probabil e tot atît de bețiv, ticălosul.»

DIRIGINTELE POȘTEI (*către public*) O haimana care trebuie biciuită, nu altceva.

ARTEMII FILIPOVICI (*continuă să citească*) Administratorul așezămintelor de binefacere... ba...ba.. (*se bâlbâie*)

COROBCHIN: Dar de ce te-ai oprit?

ARTEMII FILIPOVICI: Nu se preA înțelege... de altfel se vede că-i un derbedeu.

COROBCHIN: Dați-mi mie, cred că am ochii mai buni. (*ia scrisoarea*)

ARTEMII FILIPOVICI: (*nu vrea să-i dea scrisoarea*): Putem sări peste asta. Mai departe e citeț...

COROBCHIN: Dă-mi voie. Pot și eu.

ARTEMII FILIPOVICI: Și eu pot citi mai departe. De-aici încolo, e scris clar.

DIRIGINTELE POȘTEI: Nu! Citește tot, că și pînă acum s-a citit tot.

TOȚI: Dă scrisoarea, Artemii Filipovici! Dă scrisoarea! (Lui Corobchin:) Citește!

ARTEMII FILIPOVICI: Imediat! (*dă scrisoarea*) Poftim, uite! (*acoperă cu degetul pe scrisoare*) Citește de aici înainte (*dau buzna cu toții pe el*).

DIRIGINTELE POȘTEI: Citește! Citește! Prostii, citește tot!

COROBCHIN: (*citește*) «Administratorul așezămintelor de binefacere e unul, Zemlianica, un adevărat porc cu tichie.»

ARTEMII FILIPOVICI: (*către public*): E lipsit de umor! Porc cu tichie! Cine a mai văzut porc cu tichie!

COROBCHIN: (*continuă să citească*) «Inspectorul școlar miroase a ceapă de trăsnește.»

LUCA LUCHICI (*către public*): Zău, eu nu pun ceapă în gură, pe onoarea mea!

AMMOS FEODOROVICI (*aparte*): Slavă Domnului, că măcar de mine nu se leagă.

COROBCHIN (*citește*): «Judecătorul...»

AMMOS FEODOROVICI: Na-ți-o bună! (*tare*) Domnilor, eu cred că scrisoarea e cam lungă. Și nici nu merită să citim o asemenea porcărie, s-o ia dracu!

LUCA LUCHICI: Ba nu!

DIRIGINTELE POȘTEI: Nu! Citește!

ARTEMII FILIPOVICI: Te poftesc să citești!

COROBCHIN (*citește*): «Judecătorul Liapchin-Teapchin, e tot ce poate fi mai mauvais-ton» (*se oprește*) Acesta trebuie să fie vreun cuvânt franțuzesc!

AMMOS FEODOROVICI: Dracu știe ce-o fi însemnând. Bine-ar fi să însemne numai pușlama. Dar poate fi și ceva mai rău.

Funcționarii discută scrisoarea lui Hlestacov.

COROBCHIN:(*continuă să citească*) «Altminteri sînt oameni primitivi, buni la suflet. Cu bine, dragă Triapicichin. Cred că, urmîndu-ți exemplul, am să mă apuc și eu de literatură. E plictisitor să trăiesc așa. Mi-e dor de hrană sufletească. Simt nevoia sa mă ocup de lucruri mari. Scrie-mi în gubernia Saratov, satul Podcatilovca (*întoarce scrisoarea și citește adresa pe dos*): Domniei sale, domnului Ivan Vasilievici Triapicichin, Peterburg, strada Poștei 97, etajul 3, în curte, pe dreapta».

O DOAMNĂ: Ce întorsătură neașteptată!

PRIMARUL: M-a omorît, m-a omorît, m-a ucis! De tot m-a ucis! Nu mai văd nimic! Nu mai văd decît rîturi de porci în fața mea, nu fețe de oameni... trebuie să-l întoarcem. Să-l întoarcem din drum. (*face un gest cu mîna*) Cum să-l mai întorci? La naiba!Ba chiar am dat ordin să i se dea caii cei mai buni. Dracu m-a pus să-i dau și recomandări pentru celelalte stații!

SOȚIA LUI COROBCHIN: Ce confuzie de nedescris!

AMMOS FEODOROVICI: Și totuși, lua-m-ar toți dracii să mă ia! Domnilor, mi-a luat cu împrumut trei sute de ruble!

ARTEMII FILIPOVICI: Și de la mine trei sute de ruble.

DIRIGINTELE POȘTEI: (*oftează*) Și de la mine trei sute.

BOBCINSCHI: De la mine și de la Piotr Ivanovici 65 de ruble în hîrtii. Da domnilor!

AMMOS FEODOROVICI (*iși lasă mîinile-n jos, dezolat*): Cum s-a putut, domnilor, să fim prostiți în halul acesta?

Credeți că primarul după întîmplarea dată își va schimba atitudinea față de postul pe care-l ocupă?

PRIMARUL: (*dîndu-și pumni în cap*) : Dar eu, cum am putut eu, prost bătrîn? Berbec bătrîn cum m-am țacănit?! Sînt slujbaş de 30 de ani! Nici-un negustor, nici-un antreprenor n-a putut să mă ducă cu preșul! I-am păcălit pe cei mai mari hoți.

Pungașii care înșelau pe toată lumea, își găseau nașul cu mine! Trei guvernatori am băgat în buzunar! Și ce mi-s guvernatorii? (*gest*) Nici un mai vorbesc de guvernatori!

ANA ANDREEVNA: Antoșa, dar așa ceva nu se poate! E logodit cu Mașenica...

PRIMARUL (*turbat*): Logodit! S-a logodit, pe dracu! La logodnă te mai gîndești acum! (nebun de furie) Uitați-vă, uitați-vă, oameni buni, uitați-vă creștini, priviți cum a fost prostit primarul! Prost bătrîn! Pungaș ramolit. (*se amenință singur cu pumnul*) Auzi! Prostul de mine! Să-l iau eu pe un mucos, pe-o zdreanță drept un om important! Și acum el își vede liniștit de drum în clinchetul zurgălăilor! Parcă văd cum o să trîmbițeze la toata lumea întîmplarea asta! Nu numai c-am să ajung de rîsul omenirii! Dar te pomenești c-o să se găsească și vreun mîzgălitor de hîrtie, vreun scriitorăș, care să mă ironizeze într-o comedie. Asta-i ofensa cea mai mare! Aceștea nu țin cont de grad sau de funcție. O să se găsească destui imbecili să rînjească și să bată din palme. Și voi, de ce rîdeți? Să știți că de voi rîdeți! Eh! Ce v-aș mai... (*bate din picioare de furie*) De-aș putea, i-aș strînge pe toți mîzgălitorii aceștea, conțopiștii aceștea, liberali afurisiți, sămînța dracului, i-aș băga pe toți într-un sac și i-aș face fărîme! I-aș strivi cu picioarele ca pe niște viermi. (*amenință cu pumnul și calcă în picioare un sac imaginar. O pauză*) Nu pot nicidecum să-mi revin! E adevărat că Dumnezeu cînd vrea să piardă pe cineva, întîi îi ia mințile! Ce-am vazut eu la derbedeul acesta ca să-l iau drept revizor? Nimic! Cum nu seamăn eu cu o moara de vînt așa nu semăna el! Dar au strigat cu toții: Revizorul! Revizorul! Cine a fost cel dintîi care a lansat zvonul că acesta-i revizorul? Cine? Răspundeți!

ARTEMII FILIPOVICI (*gest de neputință*): Taie-mă, spânzură-mă, dar nu pot să-mi explic cum de s-a întâmplat! Parcă ni s-a pus o ceață pe creier! Ori și-a bătut dracu joc de noi!

AMMOS FEODOROVICI: Chiar așa! Cine a spus întâi? Uite cine: deșteptii aceștea doi. (*arată la Bobcinschi si Dobcibski*).

BOBCINSCHI: Zău, nu eu! Nici prin gând nu mi-a trecut!

DOBCINSCHI: Eu n-am spus nimic, zău, nimic.

ARTEMII FILIPOVICI: Voi! Cu siguranță, voi!

LUCA LUCHICI: Ați venit de la han, strigând ca nebunii: a sosit, a sosit! Nu plătește nici o copeică. Ce să spun! L-ați apucat pe Dumnezeu de-un picior.

PRIMARUL: Bineînțeles că voi! Bîrfitorii târgului! Mincinoși nenorociți!

ARTEMII FILIPOVICI: Draciu să vă ia, cu revizorul vostru cu tot și cu invențiile voastre!

PRIMARUL. Umblați, de colo pîna colo, cu vorbe și cu minciuni prin tot târgul! Bîrfitorilor! Gaițelor!

AMMOS FEODOROVICI: Intriganți afurisiți!

LUCA LUCHICI: Proștilor!

ARTEMII FILIPOVICI: Javre rîioase! (*toată lumea e pe ei, grămadă*)

BOBCINSCHI: Jur că nu eu, ci Piotr Ivanovici...

DOBCINSCHI: Ah, să mă ierți, Piotr Ivanovici, dumneata ai fost cel dintîi....

BOBCINSCHI: Ah! Ba nu! Primul ai fost dumneata.

SCENA 9, ultima

Aceiași, un jardarm

JANDARMUL: Funcționarul care a sosit din ordin suprem de la Peterburg vă cere să vă prezentați imediat la dumnealui. A tras la han. (cuvintele cad ca un trăsnet, femeile scot în același timp un țipăt de stupeare; întregul grup schimbîndu-și deodată poziția, rămîne încremenit)

Scenă mută

În mijloc, primarul, înțepenit ca un stîlp, cu capul pe spate și cu mâinile întinse. În dreapta lui, nevastă-sa și fiică-sa, au încremenit într-un gest, înclinate cu tot

Ce sens artistic are vestea despre sosirea adevăratului revizor.

corpul spre el. În spatele lor, dirigințele poștei, transformat parcă într-un semn de întrebare, încremenit cu fața spre public. În spatele lui, Luca Luchici, într-o atitudine de stupefacție naivă. În spatele lui, chiar la marginea scenei, un grup de trei doamne, rezemate unele de altele, privesc batjocoritor spre familia primarului. La stînga primarului, Zemlianica, cu capul înclinat într-o parte, pare că ascultă ceva. În spatele lui, judecătorul, cu brațele întinse, aplecat aproape pîna la pămînt, cu o mișcare a buzelor de parcă fluieră sau spune: «Na-ți-o bună că ți-am dres-o!» Dupa el, Corobchin, întors spre public, face cu ochiul, răutacios și semnificativ, spre primar; în spatele lui, chiar la marginea scenei, Dobcinschi si Bobcinschi, cu mîinile întinse unul spre altul, cu gurile căscate și ochii holbați unul la altul. Celelalte personaje au împietrit ca niște statui. Întregul grup rămîne în poziția asta aproape un minut și jumătate. Dupa aceea, cade cortina.

(În moldovenește de I. Crețu)

Scenă mută.

1. Distingeți componențele subiectului comediei: expoziția, intriga, desfășurarea acțiunii, punctul culminant, deznodămîntul.

2. Numiți discordanțele din piesă. Care este rolul lor în comedie?

3. Enumerați personajele principale ale comediei. Corespund oare numele personajelor caracterelor pe care le posedă?

4. Ce trăsături de caracter generale sînt caracteristice funcționarilor?

5. Încercați în scris să faceți portretul lui Hlestacov.

6. Enumerați personajele care au suferit în rezultatul evenimentelor care au fost prezentate în comedie. Dacă sînt multe victime atunci de ce este comedie?

7. Maria Antonovna a suferit nemeritat? Argumentați cu citate din text.
8. Ce l-a impresionat cel mai mult pe primar în istoria cu falsul revizor? Cum au reacționat oaspeții primarului la vestea despre apariția revizorului adevărat în oraș?
9. Amintiți-vă motoul cu care începe comedia «Revizorul». Explicați esența lui.
10. Dezvăluiți însemnătatea scenei «mute» cu care se încheie comedia.
11. Reieșind din ideea comediei, ce a vrut să spună Gogol cititorului (spectatorului) comediei.
12. Care episoade din piesă v-au provocat cel mai mult râsul? Anume, de ce ele au provocat râsul?
13. Comedia lui Gogol este actuală în zilele noastre? Argumentați.

Să pătrundem în tainele textului

Nucleul comediei «Revizorul» este identificat într-o scrisoare din octombrie anul 1835, în care N.V.Gogol îi solicita lui A.S.Pușkin un subiect «comic sau necomic, dar să fie o anecdotă pur rusească». Elementul tradițional va fi punctul de plecare pentru piesa ce va fi încheiată în decembrie, în același an și va fi pusă în scenă la Petersburg, iar apoi la Moscova. Este comedia «Revizorul» o ruptură cu tradiția? În primul rând, noutatea rezidă din concepția autorului despre teatru, pe care îl considera «o catedră de la care poți spune lumii multe lucruri bune», pasiunea pentru scenă izvorînd și din cunoașterea teatrului ucrainean, așa-zisul «Vertep», dar și ca o influență a tatălui scriitorului, Vasiliu Afanasievici, amator de teatru și autor al unor comedii ce ilustrează spiritul popular. Este evidentă opțiunea pentru o operă satirică în care să fie adunat «laolaltă tot ce-i rău în Rusia». Gogol spunea că în conflict trebuie să fie cuprinse toate personajele, «fiecare trebuie să fie un erou».

Comedia «Revizorul» dezvoltă contradicția eternă dintre aparență și esență, dintre tradiție și modernitate. Structurată tradițional, în cinci acte, scena întîi anunță venirea unui revizor incognito și cu dispoziții secrete să tulbure echilibrul acelei lumi închistate. În așezămintele de sănătate locale, bolnavii sînt murdari, fumează, iar metoda de tratament este eficientă prin faptul că natura este lăsată să lucreze, nefiind utilizate

doctorii costisitoare: dacă-i să moară, pacientul va muri, dar dacă îi e scris să se vindece, așa se va întâmpla, susține episcopul Artemi Filipovici Zemlianika. Lumea arhaică se evidențiază în descrierea judecătoriei, în sala căreia aprozii au pus cuibare cu găște care au scos boboci, sînt întinse rufe la uscat, iar deasupra dulapului cu arhivă se află biciul judecătorului, Ammos Feodorovici Leapkin-Treapkin, vînător pasionat. Judecătorul se consideră liber-cugetător, a citit cîteva cărți și este uimit cînd trebuie să dea un verdict, în baza unui dosar. Profesorul de istorie, în viziunea primarului, se strîmbă înfiorător și pune prea multă patimă în spusele sale, de aceea, Luka Lukici Hlopov, inspectorul școlar trebuie să-l aducă la ordine. Dirigintele poștei, Ivan Kuzmici Șpekin, contravine

Comedia (fr. *comédie*; lat. *comoedia*; gr. *komoïda*, «cîntec de sărbătoare») este o specie a genului dramatic, în versuri sau în proză cu acțiune de deznodăpmînt vesel și care satirizează realități sociale, slăbiciuni general-umane sau prezintă situații hazlii.

corespondența, deoarece pentru el lumea se rezumă la poveștile pe care le citește în scrisori, iar scrisoarea care l-a încîntat, o păstrează petru sine. Uimirea receptorului este provocată de faptul că primarul Anton Antonovici Skvoznik-Dmuhanovski este conștient de toate elementele ce ar putea conduce spre sancționarea sa: orașul este mizer, nu a construit biserica, iar subordonații săi nu își fac datoria. Degradarea personajelor, mutilarea lor, este accentuată prin faptul că nu au percepția răului, fapt care se aplică și în

cazul falsului revizor, Ivan Alexandrovici Hlestakov, un tînăr de vreo douăzeci și trei de ani, superficial, elegant, chelтуitor, pasionat de jocul de cărți, de tutun și de flirturi, construind cu plăcere minciuna hiperbolică. O trăsătură a personajelor, reproșată autorului, a fost că toate sînt negative. De exemplu, primarul este un personaj complex, rob al bunurilor, dornic de mărire, dar și cu o latură spirituală atrofiată. Lumea tradițională a birocrăției locale este închisă, nimeni nu dorește amestecul din afară, nu acceptă regulile impuse și ar dori să coboare pe orice intrus la nivelul lor de înțelegere a lumii. În opoziție, Hlestakov este elementul modern, indicii exteriori sînt edificatori și, în ciuda vîrstei tinere sau a staturii firave, provoacă oficialităților o intensă reacție de spaimă. Spațiul din comedia «Revizorul» este închis și timpul este redus ca durată, vestea venirii inspectorului guvernamental se răspîndește ca o flacără în praful de pușcă. Dubletul Bobcinski și Dobicinski sînt mesagerii zvonurilor și reprezintă cuplul comic. Actul al patrulea conține scena repetată în care

conducătorii locali îi oferă inspectorului bani cu titlul de împrumut, dar și afirmarea abuzurilor primarului, prin revolta negustorilor. Evenimentele evoluează vertiginos, falsul revizor face curte atât fiicei primarului, cât și mamei acesteia și sfârșește prin a cere mâna tinerei. La finalul actului al patrulea, falsul revizor plecă dar influența sa e atât de uimitoare, încât primarul și soția sa rămân mult timp copleșiți de perspectiva căsătoriei fiicei lor și de mirajul ascensiunii sociale. Tîranul local își consolidează poziția, afirmă că se va răzbuna pe negustorii care au îndrăznit să-i dezvăluie abuzurile, iar oficialitățile îl felicitează cu ocazia căsătoriei fiicei lui. Înălțimea la care a ajuns pare amețitoare pentru ca prăbușirea să fie cruntă. Dirigintele poștei aduce o scrisoare deschisă citită de el și vestea cade ca un fulger: funcționarul luat drept revizor era un impostor. Tînărul funcționar îi prezintă pe toți din punctul său de vedere stîrnind cearta generală și îndreptarea acuzațiilor spre Dobcinski și Bobcinski. În acel moment nu se va întîmpla nimic grav, însă peste o clipă un alt trăsnet se abate asupra lor cînd jandarmul îi anunță că la han a poposit un slujbaș trimis de împărat de la Petersburg și cu toții rămîn în poziții nefirești, împietriți, scenă asupra căreia autorul insistă în comentarii și care este departe de a fi o nuntă sau împăcarea tuturor, cum ar fi trebuit să fie încheierea unei comedii. Finalul piesei «Revizorul» este deschis și suscită imaginația receptorului care va căuta răspunsuri la mai multe întrebări: a aflat autenticul inspector ce se întîmplă în oraș, vor reuși să-l corupă și să-l coboare în lumea lor, se va schimba ceva sau se va conserva aceeași atmosferă fetidă. Un alt argument al înnoirii este finalul deschis, atipic pentru o comedie, deoarece nu se poate afirma că este fericit, dimpotrivă. Autorul a insistat asupra realizării scenei mute, astfel că pentru cititor și spectator devine evident că absența sfîrșitului degajă un sentiment tulburător și îngrijorător ce se asociază cu percepția tragicului. Aspectul de comedie este susținut prin împletirea tuturor tipurilor de comic: de intenție, de situație, de limbaj și de caractere. Rîsul este viguros și vindecător și rezultă din forța personajelor de a străbate epocile și de a se întrupa, a se regăsi în lumea noastră, de a rosti cuvinte memorabile. Vorbele circulă autonom în raport cu piesa: De ți-e mutra strîmbă, nu da vina pe oglindă, că într-un anumit fel sînt... oricum... măritată, Minte, zău că minte. Singură s-a bătut..., De cine rîdeți? De voi rîdeți? etc.

Scopul educativ al lui N.V. Gogol care a scris comedia «Revizorul» nu este doar de a stîrni rîsul, a crea o stare euforică de bine, prin aluzii sau ironii, ci și de a contribui la îndreptarea moravurilor criticate.

Astăzi, la două secole de la nașterea lui Gogol, personajele lui sînt vii, problematica pusă în discuție fiind perenă: impostura, falsele valori, falsele idealuri, aparențele, traiul patriarhal perceput ca o tradiție ce nu trebuie alterată, noul simțit ca inutil, dăunător, dar fascinant. Dovada viabilității este reprezentată de punerile în scenă contemporane a Revizorului. Vladimir Nabokov extrăgea esența universalității prin comparația cu un alt spațiu devenit celebru, dar simbolic, în aceeași măsură: «Eroii lui Gogol sînt ruși numai din întîmplare; decorul pe care autorul îl imaginează pentru ei și condiția socială căreia îi aparțin sînt niște factori lipsiți de orice relevanță. Mai mult, acest decor și condiția socială respectivă, oricum vor fi fost ele în «realitate», au fost supuse atîtor permutări și reconstruiri în laboratorul geniului creator al lui Gogol. Preocupările autorului pentru a se asigura o decodare atentă a textului sînt susținute, astfel că este înregistrată nu numai tendința de perfecționare continuă pînă la tipărirea în volumul din 1842, dar sînt semnalate o serie de texte ce însoțesc piesa și în care se insistă să nu fie aleasă varianta simplistă a comicului exagerat.

Este subliniată opoziția dintre figura primarului care apucă tot ce vede, existența sa fiind subjugată de material și latura simbolică a revizorului care pleacă spre nicăieri, personificare a conștiinței: Mi s-a părut că acesta-i chiar orașul meu sufletesc și că ultima scenă reprezintă ultima scenă din viață, cînd conștiința te silește deodată să te uiți cu toată luarea-aminte în suflet și să te sperii de tine însuși. Mi s-a părut că revizorul acesta adevărat, care numai la vestea că a sosit aduce atîta groază, este adevărata noastră conștiință, care ne întîmpină în pragul mormîntului. În concluzie, «Revizorul» este opera ce păstrează echilibrul între elementele tradiției și cele novatoare, între specificitate și universalitate, oferind sensuri ce se reactivează în fiecare epocă literară străbătută. A revizui este acțiunea pe care o întreprindem de fiecare dată în raport cu operele magistrale, revedem, verificăm soliditatea principiilor noastre. Pe de altă parte, sensul profund propus de Gogol este de a ne revizui, a ne cerceta critic, în vederea purificării interioare. Venirea revizorului este examenul aspru, decisiv pe care fiecare individ îl dă cu propria conștiință.

1. Ilustrați trăsăturile de bază ale comediei cu exemple din textul «Revizorul».
2. Găsiți în textul comediei episoade în care se oglinește frica de care este uimit (lovit) orașul.

3. Citiți, apoi alcătuiți planul din citate al articolului despre comedia «Revizorul».
4. Selectați și citiți pe roluri dialogul lui Hlestacov cu unul din personajele comediei în care este ilustrat abuzul de putere a funcționarilor.
5. Se cunoaște, că «scena mută» în «Revizorul» este scrisă de N.V.Gogol fiind influențat de tabloul «Ultima zi a Pompeiului» de K.Briulliov. Examinați reproducția acestui tablou și găsiți ce este comun în compoziția ei și în compoziția «scena mută»
6. Găsiți și citiți abzațul în care primarul își expune părerea despre instituțiile de învățământ și învățători. De ce aceste episoade sînt comice?
7. A fost Hlestacov revizor pentru orașul Peterburg?
8. De ce Gogol a numit rîsul «eroul pozitiv» al piesei? De cine rîde el?
9. Ce înseamnă «hlestacovșcina»? Această noțiune se referă numai la Hlestacov?
10. Pe care din pesonajele comediei ați dori să-l jucați în spectacol în baza piesei «Revizorul». Argumentați.

«Ultima zi a Pompeiului» de K.Briulliov

ALEKSANDR TRIFONOVICI TVARDOVSKII (1910-1971)

Aleksandr Trifonovici Tvardovskii s-a născut în familia unui fierar din satul Zagorie, Smolensk. Membrii familiei Tvardovskii iubeau cîntecele și poveștile populare, recitau versuri din creația lui Pușkin, Lermontov, Nekrasov. Din copilărie, viitorul poet a fost impresionat de muzicalitatea graiului viu, a învățat să prețuiască adevărul cuvîntului poetic.

În opera lui A. Tvardovskii și-au aflat oglindire cele mai importante evenimente ale societății în care a trăit. Poemul «Țara Muravia» oglindește procesul de transformare a psihologiei țăranilor mijlocași.

Lumea satului constituie tema volumelor de poezii lirice «Zagorie», «Cronică sătească», «Drumul». Din participarea directă a poetului la Marele Război pentru Apărarea Patriei a izvorît poemul «Vasilii Tiorkin» («Carte despre ostaș»). Tvardovskii abordează tema războiului și în versurile din volumul «Cronică de război», în poeziile «Am fost ucis lângă Rjev», «Crîncena memorie» ș.a., în poemul «Casa de lângă drum». Poezia lirică postbelică se caracterizează printr-o bogată varietate tematică și diversitatea formelor prozodice («Poezii din carnetul de note», «Versuri scrise despre război»). În reflecțiile sale asupra artei și menirii artistului, A. Tvardovskii adoptă o atitudine conștientă de polemică și se face simțită în poemul satiric «Tiorkin pe lumea cealaltă».

Luată în ansamblu, opera lui A. Tvardovskii redă cu multă veridicitate și în imagini artistice pregnante momente cruciale din viața poporului. Caracterul autentic popular, democratismul, profunzimea poeziei sale, diversitatea modalităților de expresie, împletirea originală a limbajului viu al poporului cu o înaltă cultură lingvitică a făcut din poezia lui A. Tvardovskii una din cele mai strălucite realizări ale literaturii.

VOCABULAR

polemică – combativă, critică.

pregnant – expresiv.

1. Care curent literar se numește realism?
2. Ce loc i se atribuie omului în operele realiste?
3. Numiți câțiva scriitori realiști.
4. Reprezentantul cărei literaturi este Tvardovskii?
5. Care sînt temele principale ale operei literare a lui A. Tvardovskii? Exemplificați.
6. În ce constă însemnătatea operei lui A. Tvardovskii?

VASILII TIORKIN

Pod de vase

Pod de vase! Pod de vase!
Două maluri neguroase
Cu dezghețuri și soldați.

Și cînd bărcile-or fi trase –
Unii fi-vor decorați,
Alții-n apă cufundați...

Noaptea, – primul din coloană,
Spărgînd gheața la ponton,
Se-mbarcase ca din goană
Primul nostru batalion.
Se-mbarcase, se udase,
Și pornit a fost... Apoi
Batalionul II urmase,
Ba nici III n-a dat -napoi.

Și pontonul ca-n vîltoare
S-a pornit cu stîlpii suri,
Grohăind fără – ncetare
Și trosnind la-ncheieturi...

Toți plutim în largul ceții
Nu știm unde, strînși duium.
Iar deodată toți băieții
Îmi devin mai nu știu cum,

Mai schimbați pe neașteptate,
Ca tot omul la impas,

Ce sentimente vă trezește starea tinerilor soldați? De ce ?

De ce soldații devin
«mai schimbați pe
neașteptate»?

Identificați modul de
expunere.

Mai severi, mai iuți la toate,
Și mai buni prieteni, poate,
Ca în urmă cu un ceas.

Și de cați la toate cele:
Unii-s tați, alții-s holtei,
Rași pe cap pînă la piele,
Iar la mutre – băieți.

Pare-un punct, așa cum vine,
Se oprește parcă-n loc,
Și-încă nu se vede bine
De-i butuc sau poloboc.

– Nu e, bre, nici arătare,
Nici butuc și nici butoi.
– N-o fi vrun de-al nostru oare?
– Ești nebun? Păi apa-i sloi.
– Da, și peștii cred că-ngheață...
Dar vezi bine, nu cumva
E vrun mort întors la viață
Din străfund de undeva?

Amîndoi tac a mirare.
Și-unul prinde-a îndruga:
– Nu! Un mort, măi frățioare,
De ieșea-ieșea-n manta.

Și i-a prins o-nfiorare.
Dar veni sergentul – care
A văzut în depărtare
Cu binoclul sub chipiu,
Cum că mortu-i, cică, viu.
– Păi e viu și dă din coate!
– Măi, n-o fi vrun friț cumva?
– Ba n-a fi chiar Tiorkin poate?
– Șuguisse careva.
– Stați, băieți, că nu se poate!
– Ba-ncercăm noi într-un fel.
– Poate pe ponton l-om scoate...
– Păi e, fraților, chiar el!

O. Vereiskii. Vasilii Tiorkin

Și-n vârtej ferindu-și ochii
De vreun vreasc adus de-un val,
Însuși el, Vasilii Tiorkin,
A ieșit atunci la mal.
A ieșit ca dintr-o baie,
Pîn-la oase răzbătut,
Și desculț, și fără straine,
Gol, cum mama l-a născut.
Dau băieții să-l înțoale
Sar de-ndată spre ostaș.
Și mi-l iau la trei parale:
Poți nu poți, hai fuga marș!

Dar momentul de răscruce
Fu în ștab, cînd într-un pat
A fost pus să se usuce
Și cu spirt a fost frecat.
Îl frecară cît putură...
Iar el zise, în sfîrșit:
– Doctore, cum crezi, prin gură
Nu pot oare fi-ncălzit?
Că-i păcat pe piele numai...

Și i-au dat puțin să bea.
Iar el stă-n picioare-acuma:
– Dați-mi voie-a raporta!
Iaca, nemților în ciudă,
Tot plutonul nostru nu dă
Nici c-un pas măcar-napoi.
Bizuiți-vă pe noi!..
Mai primim puțină oaste
Și le-om da un brînci în coaste,
Că la fund s-or prăvăli...
Trecerea va izbuti!

Raportă așa, de parcă
Trebuia să se îtoarcă
Înapoi imediat.
– Bravo! spuse colonelul,

Bravo, nu-ți știusem zelul!
N-am ce spune: bun băiat!..

Despre decorații

Nu-s fudul, băieți, se știe,
Și n-aștept la piept o stea,
Ci-s de-acord, de-a fi să fie,
Și-o medalie să-mi dea.
Și nu azi, se înțelege,
Ci, când n-a mai fi război,
Și acasă, om în lege,
M-oi întoarce înapoi.
Voi trăi sau... Cine știe?
Luptă, frate! Fă cum știi!..
Dar medalia să-mi fie
Îmînată-n acea zi.
Să mi-o dea, de se cuvine
Și o merit ca soldat,
Ca s-o pot purta cu mine
Cînd întoarce-m-oi în sat.
Vin, să zicem de la gară,
Ca tot omu-n satu' lui,
Și e horă-n sat spre seară...
Nu e horă?.. Văd că nu-i!
Și-o iau razna mai departe-n
Alt kolhoz peste-o vîlcea.
Las-coi da în altă parte
De vreo horă undeva.
Și, cu mîinile la spate,
Nu că-s mîndru, nici n-am fost,
N-aș fuma mahorkă, frate,
De «Kazbek» mi-aș face rost,
Și aș sta acolo unde,
Copilandru cînd eram,
Picioroangele desculțe
Pe sub bănci mi le-ascundeam.
Și pe toți eu c-o țigară,

Ce visau ostașii?

Se înțelege, i-aș trata,
Iar la orice întrebare
Le-aș răspunde cam așa:
– Ce-ai de spus? – De toate cele!
– Ți-a fost greu? – Cum se întîmpla!
– Ai fost des în lupte grele?
– Da, am fost cînd trebuia...

Fetele de bună seamă,
Nu căta-vor la flăcăi,
Ci la vechia-mi cataramă –
Toată-n luciul și-n văpăi.

Și-a fi una, se prea poate,
Una care, să-ți spun drept...
Iată cînd e bine, frate,
Să-ai medalie la piept!
Ea așteaptă fără nazuri
Vrun cuvînt și-un semn de-al tău.

– Dar, mă rog, în așa cazuri
Cu ce-i ordinul mai rău?
Vă sorbiți în joc cu ochii
Amîndoi – și ea, și tu...
– Nu! a spus Vasiliu Tiorkin,
Și-a oftat, – de trei ori nu!
Eu socot că nu se poate,
Nu-s doar mîndru, v-am mai spus.
Mie unuia, firtate,
Și-o medalie mi-e de ajuns!..

Tiorkin, Tiorkin, frățioare,
Prea-i cu haz și trist ce-ai spus – .
Și cu gîndul în vîltoare
Prea departe mi te-ai dus.

ARMONICA

Obosit de cale lungă.
Strîns în noua sa manta,
Vrînd plutonul să-și ajungă,

Ce trăsătură de caracter
a lui Vasiliu Tiorkin se
evidențiază?

Un soldat înainta.
Pășea vesel prin zăpadă,
Și ușor, și apăsător,
Și cu gesturi de bravadă
Da din mâini neîncetat:
În deajuns zăcuse doară...
Iar un ger lăsat în zori
Îl pișca cu necruțare
Și-l sălta de subțiori.

Pe zăpadă lucitoare
Doi tanchiști în tropot viu,
Bocănind fără-ncetare,
Se-ncălzesc... pe mai târziu.

– Dar armonica-i la cine?
– E aici... Și, nedibaci,
Cată, parcă cu rușine,
Ochitorul spre cîrmaci.

– Păi să-i trajem o cîntare!
– Ce mai vorbă! Cîntă, bre!
– Dar a cui e, frățioare?
– A cui fost-a, nu mai e.

Și aici cîrmaciul, poate,
În alt caz ar fi tăcut:
– Comandantul nostru, frate,
El cînta... Dar a căzut.

– Da,.. – surîse cu sfială,
Stingherit fără să vrea,
Ca și cum cu vreo greșeală
Obidi pe cineva.

Și-a mai spus cu simplitate,
Ca aici să punem punct:
– Las'să cînte cine poate.
– Ce folos e s-o ascund?

Iar celalt:
– Pîn-ieri, bădie,

Trei am fost în bătălie,
Doi în luptă am rămas.
– Dacă nu se poate, las' ...
Înțeleg destul de bine.
Nu e primul meu război.
Am și-o rană ce mă ține,
Și-o contuzie de soi.
Mîine, de-a suna gornistul,
Iar în foc m-oi arunca.

Armonica.

– Știi ce, a mai spus tanchistul,
Cîntă, naiba să te ia!
Și, scoțîndu-și o mînușă,
Chiar pe loc, cum s-a cerut,
Cu-o mișcare jucăușă
Un alt cînt el a-nceput.
Și uitară toți de toate,
Și de frig, și de urît,
Cine-i mort și cine, poate,
Va fi mîine doborît,

Descrieți, cum vă
imaginați, mersul
dansului.

Cine-n viață va rămîne
Pîn-s-a desprimăvăra,
Cine acasă mîini-poimîne
La soție s-a – nturna...

Și-n zăpada înghețată,
Bătînd tălpile, cu foc,
Toți ca unul dintr-odată
Se cuprinsēră în joc.

– Doamnelor, mai cu-nfocare!
– Tropăitul strict oprit!..
Și la joc cu nerăbdare
Și șoferul s-a trezit.

Cine-i el și din ce parte,
C-a strigat cutrezător,
Încît toți s-au dat de-o parte:
– Dați-mi drumul, c-altfel mor...

Doi soldați

Pe cîmpia viforoasă
E război – și nu de azi...
La cuptor stă baba-n casă.
Moșul stă lîngă privaz.

Mii de mine explodează
Și prăpădul e în toi.
Tiorkin, deci, e iar acasă:
Iar e omul la război.

Moșul fierbe:
– Nu mai spune!
Zici că pîslele-s mai bune?
Vrasăzică să mă duc

Și-n tranșei să le usuc?
Nu le-usuci acolo, frate.
Mie, cizme dă-mi, mă pog,
Ba și-obiiele-adevărate
Și mă duc în orice foc!

Între timp pe după casă
Cade-o bombă pe colnic.
Dar ei șed, nici nu le pasă,
Nu le pasă de nimic.

– Astea-s fleacuri, zice moșul,
Dacă vrei să-ți spun pe șleau:
Nouă schijele și-n cașă
Uneori ne nimereau.
Din castron – le dam afară,
Dar din inimă – caput!

– Numai, vezi, odinioară
Voi de bombe n-ați știut.

– Asta-i drept: știința, frate!
Nu poți sta-mpotriva ei.
Dar zevzeci aveți încălțate?
– Ce fel, bade?
– Păduchei?

Și-nmuindu-și pâinea-n slănă,
Ne-ncetînd a mesteca,
Tiorkin a zîmbit sub geană
Și a spus:
– În parte, da!..

– Dacă da, atunci e bine.
Pot să stau la sfat cu tine,
Cît de tînăr nu mi-ai fi,
Și ca frate-ți pot vorbi.
Ia să-mi spui deschis și mie,
Serios, bine-nțeleș,
Dacă știi la strategie
Despre ce mă-nteresez.

Ia să-mi spui: i-om bate oare
Pe fasciști cîndva,
Ori ba?

– Am să-ți spun, dar ai răbdare:
După ce m-oi sătura...

De ce moșul îl
consideră frate pe
Tiorkin? Ce anume
l-a făcut să-l considere
astfel?

Ați așteptat alt răspuns
din partea lui Tiorkin?

Și-a mâncat soldatul bine,
Mult, dar foarte cumpătat,
Cum, de fapt, se și cuvine
Să mănânce un soldat.

A golit tigaia toată,
S-a sculat și, mai din mers,
Cu bătista-mpăturată
Sub bărbie mi s-a șters.

Și-a frecat mână de mână
Și, privind ca un șoiman,
S-a-nclinat înspre bătrână
Și-nspre surul veteran.

Și-a încins la brîu centura
Și, privind spre ceas, a spus:
– Iaca, merge vechitura!..
Și-nspre ușă mi s-a dus.

Și, fiind de-acum pe ducă,
Stînd în jur a mai cată,
A rostit din prag:
– Tătucă,
O să-i batem!.. Zău că da!..

Pe cîmpia viforoasă
E război – și nu de azi...
La cuptor stă baba-n casă,
Moșul stă lîngă privaz.

Iar pe-ntreaga lui Rusie,
Străbătînd-o zi de zi,
Tiorkin merge să-l sfîșie
Pe dușman – oricum n-ar fi!

«Cine-a tras?»

Trăgătorul, de mirare,
Singur stă înspăimîntat:
Negru, pîntecos și mare,
Cu-o pereche de motoare,

Cum credeți, cine e cel
ce a doborât avionul
inamic? Cum ați
determinat?

Greul avion blindat
Spre pământ se prăbușește,
Și vuieste nebunește,
Ca și cum, căzînd, ar vrea
Tot pământul să-l străpungă,
Ca-n America s-ajungă...

Și din Ștab s-a auzit:
– Cine-a tras? Și cu ce armă?
Și-n ce loc l-a nimerit?

Generalul dă comandă –
Și-adjutanții-s la impas:
– Căutați-mi-l îndată!
Cine-a tras?..
Dar cine-a tras?

Cine-i oare-acela care
N-a intrat în zarva mare,
Ca toți ceilalți, în tranșei,
Nu-i la antiaeriană,
Iar erou, cu toți de-o seamă,
Nu-i de loc mai mult ca ei?

Iată-l – stă cu arma-n mînă.
Toți îl felicită.
Dar parcă nu le e-ndemînă...
Și de ce – nici n-au habar,
Iar sergentul se ridică,
Către toți ceilalți zicînd:
– Norocos să fii... Și-ți pică
Ordinul – nici nu știi cînd!..

Și-aici Tiorkin nu-ntîrzie,
Se-nțeleje, a glumi:
– Nu te necăji, bădie,
C-avioane or mai fi...

Toți îi repetară gluma.
Și precum i s-a brodit

Tiorkin e erou acuma, —
Căci de el v-am povestit.

(Traducere în limba
moldovenească de L. Deleanu)

1. **Discutați!** Poemul «Vasilii Tiorkin» este numit «Carte despre ostaș». De ce? Pe cine întruchiează Tiorkin?
2. Comentați ultimele trei strofe ale capitolului «Pod de vase».
3. De ce doi tanchiști au văzut în Tiorkin un vechi tovarăș de luptă?
4. Cine sînt cei doi soladți – eroi ai capitolului «Doi soladți»?
5. Cu toate că e diferență de vîrstă între acești doi soldați, totuși au găsit limbă comună, s-au împrietenit. De ce?
6. Care sînt trăsăturile de caracter dominante ale lui Tiorkin?

7. Meditați, în limita unei pagini, asupra versurilor: «Scump pămînt al țării mele,/ Fie-mi bine, fie-mi rău,/nu știu alt făgaș în lume/Ca frumosul plai al tău».

8. Vasilii Tiorkin e un erou folcloric, din povești, sau unul real, o întruchipare a ostașilor-eliberatori? Exprimați-vă opinia argumentat (trei enunțuri).

Să pătrundem în tainele textului

Într-un articol despre creația ilustrului poet rus A. Tvardovskii se scria că numele protagonistului poemului «Vasilii Tiorkin» vine de la «teteri», «tiorka», ceea ce în moldovenește ar însemna și om trecut prin ciur și dîrmoi, adică prin multe și mari greutăți. Explicație ce se justifică pe deplin la lectura cărții tradusă în moldovenește de L. Deleanu.

Da, Vasilii Tiorkin este unul dintre ostașii care au dus pe umerii lor tot greul războiului, s-au afalt nu numai odată în gura morții, au avut și clipe de deznădejde cumplită, dar și-au revenit, căci acasă îi așteptau mamele albite la tîmple, soțiile încă tinere, copilașii care, în loc de țurcă și minge, erau nevoiți «să se joace» cu plugul și toporul. Faptele, acțiunile, simțămintele, gîndurile, atitudinile lui Tiorkin, modul lui de a fi și de a se exprima – toate vădesc un țăran de la coasă, a cărui vocație au fost munca din cîmp, grijile casei, prelungirea neamului, dar care a luat arma în mîini ca să treacă prin foc și pară și să cadă, în cele din urmă, spre a-și apăra cîmpul rămas orfan. Vasilii Tiorkin

e un ostaș neînfricat. Nu în sensul că ar rosti discursuri patriotice și s-ar avînta mereu pe linia întîi. El luptă ca toți camarazii de arme, nu vînează cu tot dinadinsul momentul propice evidențierii sale, nu aleargă după slavă personală. Doboară un avion inamic, însă doar pentru că n-a putut, nu și-a închipuit cum s-ar putea să-l ierte și să-l lase să-și bată joc de pămîntul natal. Doborîndu-l, a continuat să fie un ostaș modest, poate chiar din cale afară de modest. El e omul din mulțime, o expresie tipizată a tuturor apărătorilor țării. Nu în zadar, după publicarea primelor fragmente ale poemului, s-au găsit nenumărați luptători care se considerau prototipuri ale protagonistului lui. Ostașii din diferite părți ale fronturilor credeau sincer că Vasilii Tiorkin este un om concret, un camarad de-al lor, care a băut pînă la fund cupa amară a războiului.

Trecut «prin ciur și dîrmoi», Vasilii Tiorkin nu se desparte nici pentru o clipă de glumă, de umor. Ar fi de ajuns să cităm o oarecare strofă a pătăraniei despre sabantui.

«– Sabantui?.. O sărbătoare... /S-au vreun tîrg, de nu mă-nșel..., presupune un camarad. La care Vasilii Tiorkin ripostează parcă serios și atotștiutor, de fapt, însă, glumeț și sfidător (față de moartea ce-l păștea încă de pe atunci): «– Sabantui, s-avem iertare,/Poate fi în chip și fel! (...) Iaca, dacă stai, să zicem,/Pe vreun loc al nimănuși/Și prind gloanțele să pice,/Asta-i micul sabantui./Mai mănînci, dacă se poate,/Mai fumezi... Și ce să-ți spui?/Cînd prind tunurile – a bate, /Să vezi, neică, sabantui!» Și dragostea de viață, și ura față de dușman, și sclipirile neașteptat de revelatoare ale spiritualității – toate se reflectă de minune în gluma lui Tiorkin.

Tvardovskii intuiește just și sigur psihologia, mentalitatea, aspirațiile ostașului de rînd. Citești, bunăoară, capitolul «În ajun de bătălie», în care e vorba despre trecerea fugitivă a ostașului pe acasă, pe la soție și copii, – și te convingi încă o dată care au fost izvoarele dragostei de viață și de pace a ostașului, în ce a constatat cauza principală a urii lui împotriva năvălitorilor. Te cucerește compasiunea sinceră, profundă, totală am zice, a autorului pentru Tiorkin, pentru ostași în genere. Tvardovskii parcă ar fi intrat în casa ostașului nimerit pe-o noapte la ai săi. El scrie simplu, sincer, inspirat: « Și copiii prind a plînge/Pe cînd mie-mi dă prin gînd/Că dușmanii casa-n sînge/Pot s-o lase în curînd... / Și de-atunci mereu mă chemă/Acel plîns copilăresc /Și-acel bocet greu de mamă/De pe celalt mal, nemțesc...»

Digresiunile lirice sînt adevărate nestemate artistice, iar unitatea indisolubilă a sentimentelor, gîndurilor, atitudinilor personajului și a celor încercate de autor constituie o particularitate distinctă a întregului poem.

Mai presus de orice stă însă înțelegerea profundă, de către autor, a vieții ostășești și expresia literară aleasă. Tvardovskii a prezentat veridic realitatea obiectivă, n-a trecut sub tăcere grozăviile și tragediile anilor de răstriaște. Rănirea protagonistului, pierderile suferite de întreaga armată, în fine, moartea lui Vasilii Tiorkin sînt văzute în unitatea lor naturală cu credința sacră a ostașului că dușmanul va fi învins, că cerul va redeveni luminos. Un adevărat mărgăritar de artă este, în acest sens, capitolul «Soldatul și moartea».

Subintitulat «Carte despre ostaș», poemul «Vasilii Tiorkin» se lasă ușor înțeles ca o enciclopedie a vieții ostășești nu pentru că ar cuprinde fapte și întâmplări multe și diferite și ar reconstitui nenumărate episoade concrete ale războiului, ci pentru că A. Tvardovskii a pătruns în psihologia și mentalitatea ostașului, le-a prezentat veridic, inspirat, măiestrit.

Poemul (gr. *poema*
– *poiēin* – creez)
este specie a genului
epic sau liric, operă
literară în versuri de
proporții mai mari,
în care sînt expuse
atît faptele și trăirile
eroilor, evenimentele la
care participă ei, cît și
sentimentele autorului
însuși, determinate de
atitudinea (pozitivă sau
negativă), pe care o are
autorul față de realitatea
zugrăvită.

«Vasilii Tiorkin», am subliniat mai sus, este poem.

Poemul s-a dezvoltat din cîntecele lirico-epice. În Grecia Antică poemul capătă un caracter epic și eroic, un sens similar cu termenul epeope. În decursul dezvoltării istorice a curentelor literare poemul și-a schimbat formele și trăsăturile specifice.

O trăsătură caracteristică a poemului o constituie prezentarea dinamică a eroilor în procesul dezvoltării și creșterii lor cu aprofundarea psihologiei acestora. În același timp, în poem nu se dă o caracteristică detaliată a caracterului personajelor, ci sînt reflectate trăsăturile psihice dominante ale eroilor principali, ce caracterizează atitudinea lor ideologică și afectivă.

În poem acțiunea se desfășoară în prezentarea momentelor celor mai încordate și dramatice. Faptul acesta sporește caracterul dinamic și emoțional al poemului.

Limba poemului se caracterizează printr-o intonație ridicată, deseori dramatică, cu multe digresiuni lirice, monologuri, bogăție de mijloace sintactice poetice.

În literatura moldovenească poemul a trecut prin câteva etape. În sec. XVII M. Costin scrie «Poema în versuri leșești despre Moldova», în sec. XIX C. Negruzzi face încercarea de a crea un poem eroic, o epopee – «Stefaniada» (s-a păstrat doar un fragment – «Aprodul Purice»); însă pentru literatura moldovenească din sec. XIX e caracteristic poemul cultivat, mai ales, de V. Alecsandri.

Poemele din sec. XX, pe lângă caracterul lor epic, au un pronunțat caracter liric, poeții afirmându-și cu tărie atitudinea lor față de elementele zugrăvite.

(După «Mic dicționar de terminologie literară».)

VOCABULAR

propice – binevenit, favorabil.

sfidător – provocator, arogant, disprețuitor.

revelator – semnificativ, nou.

compasiune – compătimire, milă.

1. Pe cine întruchipează Vasiliu Tiorkin?
2. Marele Război a determinat, în mare măsură, cursul literar al lui A. Tvardovskii. Cum e elucidată atitudinea poetului față de acest război, față de ostașul ce și-a salvat Patria de cotropitori în poemul «Vasiliu Tiorkin»?
3. **Discutați.** A. Tvardovskii a scris următoarele despre poemul «Vasiliu Tiorkin»: «Într-un cuvânt, e carte despre ostaș, fără început și fără sfârșit». Care este după părerea dvs., sensul cuvintelor «fără început și fără sfârșit»?
4. Reieșind din cele citite și analizate, comentate, caracterizați-l pe Vasiliu Tiorkin.
5. Extrageți dintr-un capitol câteva expresii ce v-au impresionat. Care este rolul lor în operă?

6. Este «Vasiliu Tiorkin» o operă realistă? Argumentați.
7. Citiți integral opera și realizați o compunere cu tema: «Reflectarea atitudinii opiniei poporului despre război în poemul «Vasiliu Tiorkin»».

8. Răspundeți, în scris, la întrebarea: «De ce ostașii credeau că Vasiliu Tiorkin este un camarad de-al lor?»

Nemărginitele
comori ale Ucrainei.
În ce constau ele?

În ce condiții
călătorul ar fi întâlnit
în Ucraina, un nou
an bogat?

Suferințele Ucrainei
trezesc în sufletul
poetului dragoste,
admirație.

Ce l-a făcut pe poet
să fie atât de atașat de
Ucraina?

«ȚIE, UCRAINA»

Ce grâne se-ntind din hotare-n hotare,
Spic la spic se adună.
Ce miros plăcut de grâu, de seară.
Privește, răsuflă în voie, tare,
În al dimineții soare.

Respiră, privește și vei vedea
Cum liber se-ntinde pământul acest.
Păduri înverzite, aurite câmpii,
Lunci inundate și iarăși câmpii.

Ce pașnice albe căsuțe,
La poartă – o laviță; popas, călătorule!
Ce plai bogat, ce plai fericit!
Ce an bogat ai fi întâlnit.

Pământule – aur, – văi și munți,
Uzine și sate, grâne și lunci –,
În asprul și groaznicul timp
De-o sută de ori ești mai scump.

În Ucraina parcă – aș fi născut
Și pe-acest colb aș fi călcat,
Și graiul scump, și cîntece am învățat,
Și mîngîierea dragei mele aici eu am aflat.

Chiar dacă-n alte părți sînt eu născut,
Iar florile ce cresc sînt altele pe-aici,
În largu-acestei stepe, în lanul pîrguit
Copilăria mea și tot ce-mi este drag e – aici.

Cu tine sînt, cu ai tăi feciori
Și ție, Ucraină, suflarea-ți dăruiesc.
Doar nu un singur plai în lupte cîștigăm,
Ci, ca pe-a noastră mamă, Patria ne apărăm.

Să pătrundem în tainele textului

Prietenia popoarelor a fost cheazăsia biruințelor în lupta lor pentru apărarea mărețelor idealuri, în lupta oamenilor muncii pentru libertate, a deschis posibilitățile pentru prosperarea multilaterală a popoarelor, a jucat rolul decisiv în conștiința unei noi vieți. De aceea tema prieteniei popoarelor a fost una din temele principale ale creației literare a multor scriitori, printre ei aflându-se și poetul rus A. Tvardovskii.

Prietenia popoarelor a avut și are rădăcini trainice în adâncul secolelor, idee ce este confirmată prin versurile: «În largu-acestei stepe, în lanul pîrguit/Copilăria mea și tot ce-mi este drag e – aici.» Iar în «asprul și groaznicul timp» această prietenie s-a cimentat și mai mult.

Poetul ne convinge că sentimentul de prietenie între popoare devine o forță de neînfrînt în lupta împotriva dușmanilor – cotropitori, în lupta pentru pace.

Poezia «Ție, Ucraina» a fost scrisă în anii Marelui Război, când hoardele fasciste au năvălit mișelește. Au trecut ani, dar poezia continuă să provoace emoții. Forța nesecată constă în sentimentul profund de prietenie, al dragostei și respectului, față de Ucraina, al poetului. În lupta cu fascismul Ucraina n-a fost singură. «Cu tine sînt, cu ai tăi feciori», declară poetul. Asemeni unui fecior credincios, în lupta pentru libertate e neliniștit de viitorul ei: «Și ție, Ucraină, suflarea-ți dăruiesc».

Poezia «Ție, Ucraina» e un elogiu prieteniei popoarelor. De aici și mesajul ei: prietenia popoarelor a devenit, pentru dușmani, o forță mai groaznică decît cea mai strașnică armă.

1. Ce idee este exprimată în poezia «Ție, Ucraina»? Încercați s-o exprimați printr-un proverb, printr-o maximă (bunăoară: «Unirea face puterea»).

2. **Discutați!** De ce prietenia, frăția constiuie unul din factorii decisivi ai cursului vieții popoarelor?

3. Identificați versurile în care e exprimată convingerea poetului că prietenia între popoare e o forță invincibilă în lupta împotriva dușmanilor.

4. Realizați o compunere cu tema: «Cine are prieteni nu-i niciodată sărac».

Proza filozofică

ANTOINE DE SAINT-EXUPERY (1900 – 1944)

Un scriitor cu un destin aparte a fost prozatorul francez Antoine de Saint-Exupery, care s-a născut la Lion într-o familie de aristocrați. Când micuțul Antoine nu împlinise nici patru anișori i-a murit tatăl din cauza unui atac de cord. Mama Maria a rămas cu cinci copii mici. După moartea tatălui familia se insatlează în castelul Saint-Moris-de-Remens, care aparținea nănașei mamei.

Antoine de Saint-Exupery s-a născut la 28 iunie 1900 la Lion. «Înclinat din copilărie spre meditație, Antoine compunea versuri, mânua arcușul, dar îl pasiona deopotrivă și tehnica. La vârsta de doispezece ani primește botezul aerului – fiind luat într-un zbor cu avionul de către Vedrin, un faimos pilot francez din acele timpuri. Tînărul Antoine mai ezită un timp între arhitectură și aviație, dar în 1921, înrolîndu-se în armată, se decide definitiv pentru zbor.

A fost și pilot, și șeful unui aeroport francez din Maroco spaniol, și director-tehnic al companiei de navigație aeriană «Aeroposta-Arentina». Era perioada celui de-al doilea și al treilea deceniu al secolului nostru, perioada de pionierat a aviației. Antoine învăța tehnica zborului de noapte pe aparate încă neperfecționate, trasa rute noi. A parcurs multe ținute, a zburat peste Cordilieri și Sahara, s-a prăbușit în mai multe rînduri cu avionul și nu o dată și-a riscat viața, spre a veni în ajutorul vreunui camarad aflat în impas.

Purta veșnic treaz sentimentul responsabilității față de oameni și pentru oameni. Și cu cît mai des vedea moartea cu ochii, cu atît mai profund iubea viața. Cu cît mai des se înălța în cer, cu atît pămîntul îi devenea mai fierbinte, rîvnea să-l vadă pașnic, curat și fericit – un adevărat pămînt al oamenilor. Și cu atît mai rodnice îi deveneau gîndurile și sentimentele ce se cereau împărtășite oamenilor. Astfel a devenit el scriitor.

Frații și surorile lui Exupery

Exupery debutează cu volumul «Curierul de sud», publicat în 1928 și urmat în 1931 de un altul, intitulat «Zbor de noapte», care-l afirmă ca scriitor. Dar creația sa nu reflectă numai viața și activitatea oamenilor înaripați. Gazetar talentat, lua cu înflăcărare atitudine față de toate evenimentele epocii sale. Ca reporter a unor ziare franceze, Exupery scrie de pe fronturile războiului civil din Spania rînduri pline de îngrijorare pentru soarta Europei, pentru viitorul omenirii amenințate de fascism. El mai încearcă încă, precum făceau și mulți alți intelectuali din Occident, să se situeze în afara arenei politice, dar nu pentru mult timp. Căci Exupery e un umanist în adevărata accepție a acestui cuvînt. Nuvela lui cea mai frumoasă, «Pămîntul oamenilor» (1939), e pătrunsă de adîncă și nesecată dragoste de oameni. Și e firesc deci ca în anii de luptă crîncenă a omenirii cu fascismul, să-l găsim și pe el la datorie. Rănit și avariat în repetate rînduri, în cele din urmă e declarat inapt pentru aviație, dar nu acceptă această situație și se întoarce la bordul avionului său, continuînd lupta, pînă în ziua cînd Franța e invadată de inamic. Exupery emigrează în America. «Scrisoare către un ostatec», precum și nuvela «Pilot de război» relevă cititorului pagini pline de durere, pentru patria lui împilată, și ură față de agresori. Dar tot ce scrie el emană și o fierbinte încredere în viitorul omenirii, precum și profunda convingere că fiecare dintre noi răspunde pentru acest viitor, fiecare dintre noi este dator să-l apere cu toată hotărîrea.

Castelul Saint-Moris-de-Remens.

În numele unei vieți libere, fericite și demne pe tot cuprinsul acestui pământ al oamenilor, Antoine de Saint-Exupery își recucerește dreptul de a lupta. Depășind limita de vîrstă, sîrtecat de răni și mutilat

*Tovarășii îi ajută lui A.
Exupery să îmbrace salopeta.*

în așa hal, încît fără ajutorul camarazilor nu era în stare să-și pună salopeta și nici să se urce la bordul aparatului său, el mai putea totuși să piloteze avionul și să tragă cu mitraliera. Exupery intră iarăși în luptă cu inamicul și la 31 iunie 1944 este doborît în timpul unei misiuni de recunoaștere.

Cu puțin înaintea morții, Antoine de Saint-Exupery a mai dăruit lumii o cărticică neobișnuită — «Micul Prinț» — o poveste ilustrată de autorul însuși. Povestea aceasta, plină de tristețe și fină ironie, se adresează mai curînd celor mari, decît copiilor. Micului cititor nu-i sînt poate accesibile toate subtilitățile acestei opere, dar multe din cele citite îi vor aprinde imaginația, încrustîndu-i-se în memorie, și dînd rod peste ani. Această minunată poveste îi impresionează altfel pe cei mari. Ea le trezește și zîmbet,

și tristețe, dar mai cu seamă îi îndeamnă la meditație. E o poveste înțeleaptă și plină de omenie, al cărei autor nu e numai poet, ci și filozof. El ne istorisește cu simplitate și pătrundere, ca în toate povestirile și reportajele sale, despre tot ce e mai important în viață. Despre datorie și fidelitate. Despre prietenie și dragoste, o dragoste fierbinte de viață și oameni. Despre lupta cu răul. Ne relevă cum se cuvine să fie omul planetei noastre, ce-i zice Pământ, o planetă încă departe de perfecțiune, ostilă adesea, dar scumpă și unică pentru toți oamenii.»

Nora Gal

1. Literaturii cărui popor aparține creația literară a lui A. de Saint-Exupery?
2. Povestiți despre familia lui A. de Saint-Exupery, folosind notița biografică și fotografiile propuse.
3. De ce «Micul Prinț» impresionează și pe cei mari, și pe cei mici?

Micul Prinț

Lui Leon Werth cu desenele autorului

Cui dedică autorul această carte? Cine a fost, după el, cei mari?

*Coperta primei ediții
a «Micului Prinț»*

Rog copiii să mă scuze că dedic această carte unui om în vîrstă- am un motiv serios: omul acesta e cel mai bun prieten pe lume mai am un motiv: omul acesta are darul să înțeleagă tot, pînă și cărțile pentru copii. Mai am și un al treilea motiv: omul acesta locuiește în Franța și suferă de foame și frig. Și mai mult ca toate are nevoie de consolare. Dacă scuzele mele nu sînt totuși în măsură să mă îndreptățească, țin atunci să dedic această carte copilului ce-a fost el odată. Cei mari au fost și ei întîi copii cu toții. (Puțini însă mai satau să-și aducă aminte de una ca asta.) Îmi corijez deci astfel dedicația: copilului ce-a fost odată

Leon Werth

MICUL PRINT

Pe cînd aveam șase ani, am întîlnit odată o splendidă ilustrație într-o carte despre pădurea virgină, intitulată «Întîmplări din viață». Înfățișa un șarpe boa înghițind o sălbătăciune. Iată copia aceluia desen.

Cartea spunea așa: «Șarpele boa își înghite în întregime prada, fără să o mestece. Apoi cade în amorțire și doarme timp de șase luni cît durează digestia».

Am cugetat îndelung atunci la viața aventuroasă a junglei și am reușit la rîndu-mi să aștern pe hîrtie cu un creion colorat primul meu desen. Desenul meu numărul 1 era așa:

Mi-am arătat capodopera celor mari și i-am întreat dacă desenul meu nu le inspiră frică.

– Frică de-o pălărie? mi-au răspuns ei.

Desenul meu nu înfățișa o pălărie. Înfățișa un șarpe boa ce mistuia un elefant. Am desenat atunci șarpele boa văzut pe dinăuntru, ca să înțeleagă și cei mari. Așa sînt ei, au mereu nevoie de explicații. Desenul meu numărul 2 arăta astfel:

De ce cei mari nu sînt în stare să înțeleagă desenele simbolice ale copilului?

Cei mari m-au povățuit să nu-mi pierd timpul cu desene de șerpi boa pe dinăuntru și pe dinafară și să-mi văd mai bine de geografie, istorie, aritmetică și gramatică. Astfel, la vîrsta de șase ani a trebuit să pun capăt unei strălucite cariere de pictor. Îmi pierdusem curajul în urma insuccesului cu desenul meu numărul 1 și desenul meu numărul 2. Cei mari nu sînt în stare să înțeleagă ceva singuri, iar copiii nu mai prididesc cu explicațiile.

A trebuit, prin urmare, să-mi aleg o altă meserie și am învățat să pilotez avioane. Am străbătut în zbor aproape întreaga noastră lume. Și, în adevăr, geografia mi-a prins bine. Dintr-o privire eram în stare să

deosebesc China de Arizona. E un lucru absolut necesar pentru cine se rătăcește pe vreme de noapte.

De-a lungul vieții am avut astfel prilejul să întîlnesc de nenumărate ori o mulțime de oameni serioși. Am petrecut mult printre cei mari, i-am cunoscut de aproape, ceea ce însă nu m-a făcut să am o mai bună părere despre dînșii.

Cum credeți, naratorul a rămas copil în suflet? Descrieți cum îi pune la încercare pe cei vîrstnici.

Dacă întîlneam pe cîte unul ce-mi părea mai treaz la minte, îl puneam la încercare. Îi arătam desenul meu numărul 1, ca să mă conving că e în adevăr în stare să înțeleagă ceva. De fiecare dată însă primeam același răspuns: «E o pălărie». Și atunci nu-i mai pomeneam nici de șerpi boa, nici de păduri virgine, nici de stele. Căutam să-i vorbesc mai pe înțeles. Îi pomeneam de bridj, golf, politică și cravate. Și persoana în vîrstă era încîntată să cunoască un om atît de rezonabil.

II

Cînd și unde au loc faptele relatate?

Astfel am trăit de unul singur, fără un om alături cu care să fi putut discuta pe îndelete, pună acum șase ani, cînd am avut o pană în deșertul Sahara. Se stricase ceva la motor și cum nu aveam cu mine nici mecanic, nici pasageri, mă pregăteam să încep o reparație anevoioasă și s-o scot cumva la capăt, bizuindu-mă doar pe propriile mele puteri. Era pentru mine o chestiune de viață și de moarte. Apă de băut mai aveam pentru numai opt zile.

În prima seară m-am culcat pe nisip, undeva la mii de mile departe de orice sălaș omenesc. Pierdut în pustiu, mă simțeam mai părăsit decît un naufragiat cu pluta în mijlocul oceanului. Vă închipuiți deci surpriza mea cînd pe la revărsatul zorilor o voce năstrușnică de copil m-a trezit zicîndu-mi:

- Te rog frumos... desenează-mi un mieluț!
- A?
- Desenează-mi un mieluț...

Am sărit în picioare ca lovit de trăsnet. M-am frecat bine la ochi. M-am uitat bine în jurul meu. Și am dat cu ochii de un pui năzdrăvan de om care mă privea cu gravitate. Iată cel mai reușit portret ce i l-am făcut mult mai tîrziu.

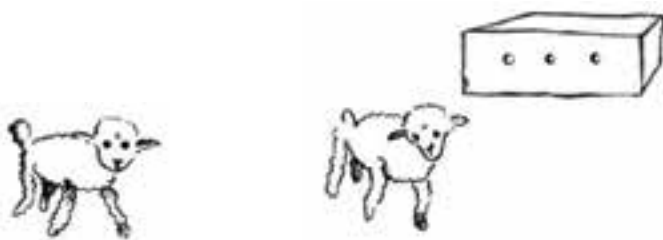
Firește, desenul meu nu redă nici pe departe tot farmecul neîntrecut al originalului. Nu sînt eu de vină. Cei mari m-au făcut să-mi pierd iluziile chiar la începutul carierei mele de pictor, pe cînd aveam șase ani, și de atunci încoace nu mai știu să desenez decît șerpi boa pe dinafară și pe dinăuntru. Priveam deci uluit această apariție. Gîndiți-vă că mă aflam la mii de mile departe de orice așezare omenească! Or, prichindelul acela al meu nu părea nici rătăcit, nici mort de oboseală, nici mort de foame, nici mort de sete, nici mort de spaimă.

Nu semăna cîtuși de puțin cu un copil pierdut în mijlocul pustiului, la mii de mile de orice așezare omenească. Cînd mi-am recăpătat graiul, i-am spus:

– Bine, dar... ce cauți tu aici?

El atunci îmi vorbi iarăși blînd, cu un aer de parcă îmi cerea ceva de toată însemnătatea:

– Te rog frumos... desenează-mi un mieluț...

Cînd o taină te tulbură adînc, te lași în voia ei. Oricît de absurd mi se părea gestul aici, la mii de mile departe de orice așezare omenească, aici unde mă pîndea moartea, am scos din buzunar o foaie și un stilou. Mi-am amintit însă că am învățat mai cu seamă geografia, istoria, aritmetica și gramatica și i-am spus băiețașului (cam cu necaz) că nu știu să desenez. El mi-a răspuns:

– Nu-i nimic. Desenează-mi un mieluț.

Întrucît nu mi se mai întîmplase să desenez un miel, am refăcut din memorie unul din cele două desene, singurele pe care știam să le fac. Cel cu șarpele boa văzut pe dinafară. Și am încremenit de uimire, auzind drept răspuns:

– Nu! Nu! Nu vreau un elefant înghițit de boa. Șarpele boa e prea fioros, iar elefantul prea nămilos. Acasă la mine toate sînt mici. Aș vrea un mieluț. Desenează-mi un mieluț.

I-am făcut pe plac.

L-a privit cu atenție. Apoi mi-a spus:

– Nu! Mieluțul tău e atît de bolnav! Fă-mi altul.

I-am făcut.

Prietenul meu zîmbi blînd și îngăduitor:

– Păi bine... nu vezi... are coarne... Nu e mieluț, e berbec în toată firea.

Am refăcut desenul.

Dar l-a refuzat și pe acesta:

– E prea bătrîn. Aș vrea unul care are să trăiască o viață lungă.

Văzînd așa, mi-am pierdut răbdarea și, zorit să demontez motorul, am mîzgălit la iuțea desenul acesta, zicîndu-i într-o doară:

Unde dormea mieluțul?

– Uite o lăduță. Cu mielul tău înăuntru.

– Dar care nu-mi fu mirarea, văzîndu-l pe micul meu jude luminîndu-se la față.

– E chiar așa cum mi-am dorit! Și multă iarbă crezi că-i trebuie?

– De ce întrebi?

– Pentru că la mine acasă toate sînt mici...

– Fii pe pace. Pentru mieluțul tău e prea destul. Ți-am dăruit unul mititel.

Băiețelul se plecă peste desenul meu:

– N-aș spune că e chiar atît de mititel... Ia te uită! A și adormit...

Astfel l-am cunoscut eu pe Micul Prinț.

III

Mi-a trebuit mult pînă să înțeleg de unde venea. Micul Prinț punea întrebări cu nemiluita, dar părea să nu le audă pe ale mele. Numai din unele cuvinte rostite întîmplător am aflat treptat-treptat tot adevărul. Astfel, zărind pentru prima oară avionul meu (nu-l mai desenez, e o muncă peste puterile mele), mă întrebă:

– Ce mai este și asta?

– Ce să fie? Un avion care zboară. Avionul meu.

Și i-am explicat cu mândrie că știu să zbor. Drept răspuns el scoase un strigăt:

– Cum? Ai căzut din cer?

– Da, am răspuns cu modestie.

– Ei, asta-i bună...

Și Micul Prinț izbucni într-un hohot de râs sunător, care mă supără la culme. Când sînt în impas, îmi place să fiu luat în serios. Băiețașul adăugă apoi:

– Vasăzică vii și tu din cer? Din ce planetă ești?

Am întrevăzut o luminiță gata să destrame misterul apariției sale și l-am întrebat pe neașteptate:

– Prin urmare vii de pe o altă planetă?

Micul Prinț nu-mi răspunse. Clătină domol din cap și zise cu privirea ațintită asupra avionului meu:

– Ce-i drept, cu așa ceva nu cred să vii de prea departe...

Și se cufundă în visare. Într-un târziu, scoase mielul din buzunar și se apucă să-și admire comoara.

Vă închipuiți ce curios m-a făcut această zgîrcită mărturisire despre niște «alte planete». Am căutat să aflu și mai multe.

– De unde vii, copile? Și unde e «la tine acasă»? Unde vrei să-mi duci mielul?

Micul Prinț tăcu, dus pe gânduri. Apoi rosti:

Ce bine că mi-ai dat lădița! Să aibă și el o căsuță pentru la noapte.

– Firește. Și dacă ești băiat de treabă, îți mai dau și o funie să-l ții legat ziua. Și un țaruș.

Propunerea mea păru să-l impresioneze neplăcut:

Să-l țin legat? Ce idee!

– Astfel o apucă razna și se rătăcește...

Prietenul meu începu să rîdă iarăși:

– Unde s-o apuce?

– Unde l-or duce ochii. Drept înainte...

La care Micul Prinț răspunse cu gravitate:

– Fii pe pace! Acasă la mine toate sînt așa de mici!..

Și adăugă cu un fel de tristețe:

– Cine o ia de-a dreptul, n-ajunge departe...

X

Micul Prinț se afla în preajma asteroizilor 325, 326, 327, 328, 329, și 330. Se apucă dar să le facă la rînd cîte o vizită ca să se afle în treabă și să mai învețe cîte ceva.

Care este scopul
călătoriei Micului Prinț?

Primul asteroid era locuit de un rege. Îmbrăcat în purpură și hermină, regele stătea pe un tron simplu și falnic totodată.

– Ah, iată un supus, strigă regele, dînd cu ochii de Micul Prinț.

«De unde mă poate el cunoaște, dacă nu m-a văzut niciodată!» se întrebă Micul Prinț.

Nu știa, vezi bine, că în ochii regilor lumea se reduce numai la supuși.

– Apropie-te să te văd mai bine, îi spuse regele, mîndru la culme că cineva îl poate lua drept rege.

Micul Prinț căută cu ochii unde să se așeze, dar minunata mantie regească de hermină acoperea întreaga planetă. Rămase deci în picioare și cum era obosit, prinse să caște.

– Eticheta nu permite să caști în prezența regelui, îi zise monarhul. Îți interzic să caști.

– Dacă nu mă pot stăpîni, răspuse fisticit Micul Prinț. Am călătorit mult și n-am închis un ochi...

– Atunci îți poruncesc să caști, zise către el regele. De ani de zile n-am mai avut prilejul să văd pe cineva căscînd. E ceva curios pentru mine. Ia mai cască o dată! Îți poruncesc!

– Nu pot... Mă jenez... făcu Micul Prinț roșind.

– Hm! Hm! răspuse regele. Atunci îți... îți poruncesc întîi să caști, apoi...

Se bâlbîi și tăcu jignit.

Căci regele ținea mai presus de toate ca autoritatea lui să fie respectată. El nu permitea să i se calce poruncile. Era deci ceea ce se cheamă un monarh absolut. Dar fiind bun la inimă, toate poruncile lui erau bine chibzuite.

«Dacă i-aș porunci unui general, zicea el de obicei, dacă i-aș porunci să se prefacă într-o pasăre marină, și dacă generalul îmi va nesocoti porunca, vina va fi a mea și nu a generalului».

– Pot să mă așez? întrebă cu sfială Micul Prinț.

– Îți poruncesc să te așezi, îi răspuse regele, potrivindu-și cu măreție poala mantiei de hermină.

Micul Prinț se întrebă însă nedumerit: peste cine oare domnește regele, cînd planeta lui era așa de mică?

- Majestate, îi zise el, dă-mi voie să te întreb...
- Îți poruncesc să mă întrebi, zise iute rejele.
- Peste cine domnește majestatea ta?
- Peste toate, răspunse cu simplețe regele.
- Peste toate?

Regele făcu un gest discret care cuprinse atât planeta sa, cât și alte planete și stele.

- Peste toate acestea? făcu Micul Prinț.
- Peste toate acestea... răspunse regele.

Căci era un monarh absolut și universal pe deasupra.

- Și stelele ascultă de porunca ta?
- Firește, îi spuse regele. Nici nu crîcnesc măcar. Eu nu admit să-mi calce cineva poruncile.

Asemenea putere nemărginită stîrni entuziasmul Micului Prinț. Să fi avut el puterea asta, putea privi nu patruzeci și patru, nici șaptezeci și două, ci o sută, dacă nu chiar două sute de apusuri pe zi, fără a mai fi nevoit să-și mute scaunul. Și fiind cam amărît la gîndul că-și lăsase în părăsire mica planetă, își luă inima în dinți și-i ceru regelui să-i facă un hafîr și să-i arate un apus de soare:

- Fii bun și poruncește soarelui să se ducă la culcare...

– Dacă i-aș porunci unui general să zburde ca un fluture din floare în floare sau să scrie o tragedie, sau să se transforme într-o pasăre mărină, și dacă generalul va refuza să-mi execute ordinul, cine dintre noi va fi de vină?

În ce constă
înțelepciunea regelui?
Descifrați afirmațiile
acestuia.

- Dumneata firește, răspunse cu convingere Micul Prinț.

– Întocmai. Trebuie să ceri omului numai ce e în stare să facă, continuă regele. Autoritatea se bazează înainte de toate pe rațiune. Poruncește poporului să se arunce în mare și el va face revoluție. Eu în schimb am tot dreptul să cer ascultare, fiindcă poruncile mele sînt bine întemeiate.

– Și cum rămîne cu apusul meu de soare? întrebă Micul Prinț, care nu te mai slăbea, pînă nu primea răspuns la întrebarea odată pusă.

– O să-l ai. O să-i cer soarelui să apună. Dar potrivit științei mele de a governa, trebuie să aștept mai întîi să se creeze condițiile favorabile necesare.

- Și pentru cînd le aștepți? se înteresează Micul Prinț.

– Hm! Hm! răspunse regele, consultînd un calendar voluminos. Hm! Hm! Pentru... pentru... pentru astă-seară la orele șapte și patruzeci de minute! Ai să vezi atunci cum mi se îndeplinesc poruncile.

Micul Prinț începu să caște. Regreta că pierduse un apus de soare. Unde mai pui că și începuse să se cam plictisească.

– Nu mai am ce căuta aici, zise el către rege. Vreau să plec!

– Nu pleca, făcu regele, care era atît de mîndru că are un supus. Nu pleca, te fac ministru!

– Ce fel de ministru?

– Ministru de justiție.

– N-am pe cine judeca!

– Nu se știe, zise regele. N-am apucat încă să fac înconjurul întregului meu regat. Sînt prea bătrîn, rădvan n-am unde ține, iar drumul pe jos mă obosește.

– În schimb eu am văzut-o, zise Micul Prinț, plecîndu-se să mai arunce o privire în spatele planetei. Nici aici nu-i nimeni...

– Atunci ai să te judeci tu însuși. E tot ce poate fi mai greu. E mult mai greu să te judeci pe tine, decît să judeci pe altul. Dacă știi să te judeci cu dreptate, ești atunci un adevărat înțelept.

– Dacă e să mă judec, zise Micul Prinț, pot s-o fac oriunde. Nu văd de ce ar trebui să locuiesc aici.

– Hm! Hm! zise regele. Pare-mi-se că undeva pe planeta mea sălășluiește un șobolan bătrîn. Îl aud umblînd noaptea. Dă în judecată șobolanul. Din cînd în cînd mai condamnă-l și la moarte. Viața lui va fi astfel în mîinile tale. Dar îl vei grația de fiecare dată, ca să faci economie. Că nu-i decît unul.

– Nu-mi place să condamn pe cineva la moarte, zise Micul Prinț. Ș-apoi am de gînd să plec.

– Nu, zise regele.

Gata de plecare, Micul Prinț nu se îndură să-l amărască pe bătrînul rege și-i spuse:

Cuvintele Micului Prinț sînt o ironie la adresa regelui sau exprimă stimă față de rege?

– Majestate, dacă ții să fii ascultat, dă-mi o poruncă mai cu rost. Poruncește-mi, bunăoară, să plec într-un minut. După mine, condițiile sînt cît se poate de favorabile...

Văzînd că regele nu-i răspunde nimic,

Micul Prinț șovăi o clipă, apoi scoase un oftat și o porni la drum.

– Te fac ambasador, strigă pripit regele.

Avea o înfățișare falnică și autoritară.

«Ciudați sînt cei mari», își zise în sinea lui Micul Prinț, văzîndu-și de drum.

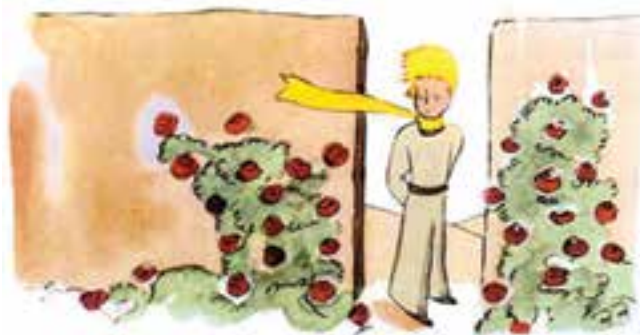
XX

Dar iată că tot umblînd așa prin nisipuri, stînci și nămeți, Micul Prinț ieși în cele din urmă la un drum. Iar drumurile duc toate către oameni.

Bună ziua, zise el.

Era o gradină cu roze în floare.

– Bună ziua, răspunseră rozele.

Micul Prinț își opri asupra lor privirile. Semăneau toate cu floarea lui.

– Cine sînteți? le întrebă el uluit.

– Sîntem roze, răspunseră rozele.

– Ah!.. făcu Micul Prinț.

De ce Micul Prinț este
nefericit?

Și se simți foarte nefericit. Floarea lui îi spusese că era unica în felul ei în tot universul. Și iată aici într-o singură grădină cinci mii de roze și toate la fel cu floarea lui!

«Ea s-ar simți înjosită la culme, își zise Micul Prinț, de-ar fi să vadă una ca asta... Ar tuși îngrozitor și s-ar preface că moare, numai să nu îndure asemenea ocară. Și va trebui să mă prefac că-i vin în ajutor, altfel s-ar lăsa să moară cu tot dinadinsul, numai ca să mă pedepsească și pe mine...»

Apoi își zise în sinea lui: «Credeam că am o floare fără pereche în lume și cînd colo e o roză ca atîtea altele. Nici floarea, nici cei trei vulcani ai mei, ce-mi vin numai pînă la genunchi și dintre care unul prea poate e stins pentru totdeauna, nimic nu mă poate face un adevărat mare prinț...» Și, culcat în iarbă, izbucni în plîns.

XXI

Și atunci apăru puiul de vulpe.

– Bună ziua, zise puiul de vulpe.

– Bună ziua, răspunse cuviincios Micul Prinț, uitându-se împrejur, dar nu văzu pe nimeni.

– Sînt aici sub măr,.. zise glasul.

– Ce drăgălaș... zise Micul Prinț. Cine ești tu?

– Sînt un pui de vulpe, zise puiul de vulpe.

– Hai să ne jucăm, îl rugă Micul Prinț. Sînt așa de amărit...

– Nu mă pot juca cu tine, zise puiul de vulpe. Nu sînt îmblînzit.

– Ah, iartă-mă, zise Micul Prinț.

Apoi după o clipă de gînduri adăugă:

– Ce înseamnă «să îmblînzești»?

– Văd că nu ieși de pe-aici, zise puiul de vulpe. Ce cauți pe la noi?

– Caut oameni, zise Micul Prinț. Ce înseamnă «să îmblînzești»?

– Oamenii, zise puiul de vulpe, au puști și vînează. E tot ce poate fi mai urcîcios. Mai țin și găini. E tot ce au mai de preț. Cauți găini?

– Nu, zise Micul Prinț. Caut prieteni. Ce înseamnă «să îmblînzești»?

– E o istorie demult uitată, zise puiul de vulpe. De fapt înseamnă «să înfiripezi o legătură...»

Ce înseamnă după părerea puiului de vulpe, «a îmblînzi»?

– Cum adică?

– Foarte simplu, zise puiul de vulpe. Pentru mine nu ești acum decît un băiețaș la fel cu o sută de mii de alți băiețași. Nici tu nu-mi trebuiești, nici eu ție. În ochii tăi eu nu sînt decît un pui de vulpe, la fel cu o sută de mii de alți pui de vulpe. Dar dacă mă îmblînzești, vom avea nevoie unul de altul. Tu vei fi pentru mine unic în lume, precum unic în lume voi fi și eu pentru tine.

– Încep să înțeleg, zise Micul Prinț. Știu o floare care cred că m-a îmblînzit...

– Tot ce se poate, zise puiul de vulpe. Cîte nu se întîmplă pe pămînt...

– Ah, nu e vorba de pămînt, zise Micul Prinț.

– E vorba de o altă planetă?

– Da.

– Sînt vînători pe-acolo?

– Nu.

– Vai ce interesant? Dar găini sînt?

– Nu, nu sînt.

– Nimic nu-i desăvîrșit pe lumea asta, oftă puiul de vulpe.

Puiul de vulpe dorește să fie îmblînzit pentru a scăpa de urît. Explicați această parabolă.

Dar puiul de vulpe se întoarce la ideia lui:

– Nu mai e de trai. Eu vînez găini, oamenii mă vînează pe mine. Găinile seamănă toate între ele, oamenii așijderea. Mi s-a urît de toate. Dar numai să mă îmblînzești și viața

îmi va părea atunci însorită. Am să-ți cunosc îndată sunetul pașilor, sunet ce nu va semăna cu nici un altul. Pașii străinilor mă alungă sub pămînt, în vizuina mea. Ai tăi mă vor chema afară ca o muzică. Ș-apoi ia privește! Vezi acele holde de grîu? Eu nu mănînc pîine și n-am ce face cu grîul. Holdele nu trezesc nimic în mine, din păcate! Tu ai însă un păr bălai ca aurul. Și ce bine va fi cînd mă vei îmblînzi! Mă voi uita la holda aurită și-mi voi aduce aminte de tine. Și-mi va fi drag pînă și foșnetul vîntului printre spice...

Puiul de vulpe tăcu, privind lung și stăruitor la Micul Prinț.

– Te rog, îmblînzește-mă! zise el.

– Cu dragă inimă, răspunse Micul Prinț, dar mai am multe de făcut. Trebuie să-mi caut prieteni și să cunosc o sumedenie de lucruri.

– Cunoști numai pe cine îmblînzești, zise puiul de vulpe. Oamenii n-au răgaz să cunoască ceva. Cumpără totul de-a gata de la negustori.

Cum însă nu există negustori de prieteni, oamenii nu au prieteni. Dacă ții mult să ai un prieten, ia și mă îmblânzește!

– Și ce trebuie să fac? întrebă Micul Prinț.

– Trebuie multă răbdare, zise puiul de vulpe. Mai întâi te așezi pe iarbă, uite așa, ceva mai depărțitor. Eu am să mă uit la tine din coada ochiului și tu ai să taci. Limba naște vrajbă. Dar pe zi ce trece te vei da mai aproape...

Ce simbolizează acest
«preț al fericirii»?

A doua zi Micul Prinț se înfățișă iarăși.

– Se cuvine să vii de obicei la aceeași oră, zise puiul de vulpe. Dacă vii, bunăoară, la patru după-amiază, pe la trei mă și cuprinde bucuria și cu fiecă clipă devin tot mai fericit. La patru încep să mă frământ, mă neliniștesc și astfel încep să cunosc prețul fericirii! Dar dacă vii la împlinire, eu nu voi ști când să-mi îmbrac de sărbătoare inima... E nevoie de ritualuri.

– Ce e un ritual? întrebă Micul Prinț.

– E ceva demult uitat și el, zise puiul de vulpe.

Și se întoarse la puiul de vulpe. (...)

– Adio... îi zise el.

– Adio, îi răspunse puiul de vulpe. Iată și taina mea. Nimic mai simplu: nu vezi bine decât cu inima. Ochii nu văd esențialul.

Care sînt cele două
mici adevăruri pe care
le află Micul Prinț din
spusele puiului de vulpe?
Interpretați-le.

– Ochii nu văd esențialul, repetă Micul Prinț spre a ține minte.

– Vremea ce ai pierdut-o cu roza ta a făcut-o atît de prețioasă.

– Vremea ce am pierdut-o cu roza mea... zise Micul Prinț spre a ține minte.

– Oamenii au uitat acest adevăr, zise puiul de vulpe. Tu însă nu trebuie să-l uiți. Tu devii pentru totdeauna răspunzător de soarta celor pe care îi îmblânzești. Tu răspunzi de soarta rozei tale...

– Eu răspund de soarta rozei mele... repetă Micul Prinț ca să țină minte. (...)

XXVI

În preajma fîntîinii se afla un zid de piatră vechi și părăginit. A doua zi, întorcîndu-mă după lucru pe înserate, l-am zărit de departe pe Micul Prinț stînd pe creasta zidului cu picioarele atîrnate în jos. Și l-am auzit vorbind:

– Nu mai ții minte? zise el. Știu bine că nu erai aici!

Se vede treaba că cineva îi răspunse, întrucât Micul Prinț replică la rîndul lui:

Cei doi eroi: aviatorul
și prințul – au devenit
prieteni adevărați?
Demonstrați.

– Ba da! Ba da! E ziua, dar nu și locul...

M-am îndreptat către zid, fără însă să văd sau să aud pe cineva în preajmă. Totuș Micul Prinț se adresă iarăși către cineva:

– ... Firește. Ai să vezi. Să mă aștepți acolo unde începe urma primilor mei pași pe nisip. Am să vin la noapte.

Mai aveam vreo douăzeci de metri pînă la zid și tot nu distingeam încă nimic.

Micul Prinț adăugă după o tăcere:

– E bun veninul tău? N-ai să mă faci să sufăr prea mult?

M-am oprit cu inima strînsă, tot însă fără să înțeleg ce se petrece.

– Și acum pleacă..., zise Micul Prinț. Vreau să cobor!

Abia atunci m-am uitat la rîndul meu în jos la poalele zidului și am sărit ca ars! Un șarpe galben, unul din cei ce te omoară în treizeci de secunde, stătea cu capul înălțat către Micul Prinț. Scotocind înfrigorat prin buzunare după revolverul meu, m-am repezit într-un suflet într-acolo, dar la auzul pașilor mei șarpele se prelinse molcum pe nisip ca un lînced firicel de apă și se strecură fără grabă între pietre cu un ușor sunet metalic.

Am ajuns lîngă zid numai bine ca să-l prind în brațe pe micul meu prințișor, alb la față ca zăpada.

– Ce mai este și asta? Acum stai de vorbă cu șerpilor?

I-am desfăcut la gît eternul lui fular de aur. I-am udat tîmplele și i-am dat să bea apă. Acum nu mai îndrăzneam să-l întreb nimic. El mă privi cu gravitate și-mi încolăci gîtul cu brațele. Îi simțeam inima bătînd ca la o pasăre lovită de moarte cu un foc de carabină. Mi-a zis:

– Mă bucur că ai găsit meteahna mașinii tale. Acum te vei putea întoarce acasă...

Ce este comun în
dorințele ambilor eroi?

– De unde știi?

Veneam în adevăr să-i dau de veste că peste orice așteptări izbutisem să-mi aduc

lucrul la bun sfîrșit!

Micul Prinț nu răspunse la întrebare și adăugă numai:

– Astăzi mă întorc și eu acasă...

Apoi, melancolic:

– E mult mai departe... Și mult mai greu...

Simțeam bine că se petrece ceva cu totul neobișnuit. Îl strângeam ca pe un prunc în brațe și cu toate acestea mi se părea că se cufundă vertical într-un abis, fără ca eu să fiu câtuși de puțin în stare să-l rețin...

Privea cu ochii adânci, pierduți undeva departe:

– Mieluțul tău e cu mine. Și lădița lui. Și botnița...

Și surîse cu melancolie.

Am așteptat îndelung. Simțeam cum treptat-treptat Micul Prinț își venea în fire:

– Ți-a fost frică, nu-i așa, copile?..

I-a fost, firește! Dar el rîse lin:

– Deseară o să-mi fie mai ceva încă!

Ce schimbări apar în
sufletul aviatorului?

Și iarăși m-a străbătut ca o suflare de gheață presentimentul a ceva ireparabil. Și am înțeles atunci ce neînchipuit de greu mi-ar fi fost să mă împac cu gândul că nu voi mai auzi niciodată rîsul acela. Pentru mine era precum o fîntînă în mijlocul deșertului.

– Vreau să te mai aud rîzînd, copile...

Dar el îmi spuse:

– La noapte se împlinește un an. Steaua mea se va afla atunci tocmai deasupra locului unde am căzut acum un an...

– Spune-mi că toată istoria asta cu șarpele și întîlnirea ta cu steaua nu e decît un vis urît, copile!..

Dar el nu-mi răspunse. Zise numai.

– Ochii nu văd esențialul...

– Firește...

– Tot astfel se întîmplă și cu floarea. Cînd iubești o floare de pe o stea, inima te îndeamnă să privești cerul noaptea. Toate stelele sînt atunci în floare.

– Firește...

– Tot astfel e și cu apa. Mulțămită vârtejului și funiei, apa ce mi-ai dat s-o beau a fost ca o muzică...

– Firește...

– Noaptea să te uiți la stele. A mea e prea mică s-o vezi și tu. Poate e mai bine așa. Steaua mea va fi pentru tine una dintre stele. Și-ți va plăcea atunci să privești deopotrivă toate stelele... Și toate îți vor fi prietene. Și, iată, vreau să-ți las ceva în dar...

Și rîse iarăși.

– Ah, copile, copile, de-ai ști ce drag mi-i să te-aud așa rîzînd!

E tocmai ce vreau să-ți las în dar... în schimbul apei...

– Ce vrei să spui cu asta?

– Stelele nu sînt deopotrivă pentru cine le are. Fiecare om își are steaua sa. Pentru călători stelele sînt niște călăuze. Pentru alții nu sînt decît niște luminițe plătînde. Pentru savanți sînt niște probleme. Pentru omul de afaceri stelele sînt de aur. Dar toate sînt mute. Tu în schimb vei avea niște stele cum nu mai are nimeni pe lume...

– Ce vrei să spui cu asta?

– Noaptea vei sta să privești cerul și ți se va părea atunci că stelele rîd toate ca una, de vreme ce eu voi fi undeva pe o stea, de vreme ce eu voi rîde acolo pe steua mea. Numai tu unul vei avea stele care știu să rîdă.

Și rîse iarăși.

Ce cale de a se întoarce pe planeta sa și-a ales Micul Prinț? De ce?

– Iar cînd te vei mai alina (toate se alină cu timpul), îți va părea bine că m-ai cunoscut. Eu îți voi rămîne de-a pururi prieten. Și vei dori și tu să rîzi împreună cu mine. Și vei deschide uneori fereastra, doar așa, de drag... Și prietenii tăi se vor minuna, văzîndu-te că rîzi cu ochii ridicați către cer... Și le vei spune atunci: «Da, stelele mă îmbie la rîs întotdeauna!» Și ei atunci își vor închipui că nu ești în toate mințile. Și am să-ți joc astfel o festă de pomină...

Și rîse iarăși.

– Și-ți va părea că în locul stelelor ți-am dăruit o salbă de clopoței rîzători...

Și rîse iar. Apoi redeveni serios:

– Știi... la noapte... mai bine să nu vii.

– Rămîn cu tine.

– Vei crede că mi-e rău... că sînt pe moarte. Așa trebuie. Să nu vii să mă vezi atunci, nu face...

– Rămîn cu tine.

Dar el părea îngrijorat.

– Șarpele e și el de vină că ți-am vorbit așa. Mă tem ca nu cumva să te muște... șerpilor sînt vicleni. Și le place să muște...

– Rămîn cu tine.

Dar un gînd îl însenină deodată:

– De fapt veninul nu le-ajunge decît pentru o singură mușcătură...

Noaptea nu i-am simțit fuga. Plecase pe furiș de lîngă mine. Cînd l-am ajuns într-un tîrziu, părea zorit și apăsător. Îmi zise atunci:

– A, ești aici...

Și mă luă de mână. Dar tot îl mai frământa ceva:

– Nu trebuia să vii. Vei suferi. Mă vei crede mort, dar nu va fi adevărat...

Eu tăceam.

– Înțelegi e prea departe. Trupul nu mi-l pot lua cu mine. E prea greu.

Eu însă tăceam.

– Dar e numai ca o coajă veche și aruncată. Nimeni nu plînge după o coajă veche, nu-i așa?..

Eu tăceam întruna.

Micul Prinț păru descurajat, dar nu se dădu bătut:

– Știi, va fi plăcut. Voi privi și eu stelele. Stelele vor fi toate ca niște fîntîni cu vîrtejuri ruginite. Și-mi vor da să beau toate...

Eu tăceam întruna.

– Va fi așa de amuzant! Vei avea cinci sute de milioane de clopoței, iar eu cinci sute de milioane de fîntîni...

Și tăcu și el, căci îl biruise plînsul...

– Am ajuns. Acum lasă-mă pe mine să mai fac un pas... eu unul.

Și se așeză jos, căci îi era frică.

Și mai zise încă:

– Știi, floarea mea... eu răspund de soarta ei! Și e așa de plăpîndă! Și așa de naivă. Și nu are decît patru ghimpi ca să înfrunte lumea...

M-am lăsat și eu alături, căci nu mă mai țineau picioarele. Și Micul Prinț îmi spuse:

Acum e timpul...

Șovăi o clipă, apoi se ridică. Făcu un pas. Eu nu mă puteam clinti din loc.

Am văzut ceva ca o fulgerare galbenă nălucind în dreptul gleznei lui și atât. Micul Prinț rămase nemișcat. Nu scoase nici un țipăt. Căzu domol, precum cade un arbore. Fără freamăt. Nisipul înăbuși zgomotele.

XXVII

Sînt șase ani de-atunci... N-am povestit încă nimănui istoria asta. Camarazii m-au întâmpinat bucuroși să mă vadă întors cu bine acasă. Văzîndu-mă trist, am dat vina pe oboseală...

Acum durerea părea că mi s-a mai alinat. Dar... nu tocmai. Știu însă bine că Micul Prinț s-a întors pe planeta sa, căci la trezitul zorilor nu i-am mai găsit trupușorul. Și trupușorul lui nu era prea greu... Iar noaptea îmi place să ascult stelele. Parcă freamătă cinci sute de milioane de clopoței...

Dar să vedeți minune! Am uitat să prind o curelușă la botnița pe care am desenat-o pentru mielul Micului Prinț! Și Micul Prinț nu va putea niciodată să-i pună botnița mielului. Și mă întreb adesea: «Ce se petrece oare pe planeta lui? Nu cumva mielul a și mîncat floarea?..»

Cîteodată îmi spun în sinea mea: «Cu neputință! Noaptea Micul Prinț își acoperă floarea cu un clopot de sticlă și păzește bine mielul...» Și atunci sînt fericit. Și toate stelele îmi rîd molcum.

Altă dată îmi spun așa: «O clipă de neatenție și gata! Dacă uită cumva într-o seară să pună clopotul, sau peste noapte mielul iese cumva pe furis?..» Și atunci clopoțeii se îneacă în lacrimi cu toții!..

Ce schimbări au avut loc în viața noastră după ce am aflat istoria despre un mieluț, o floare și Micul Prinț?

E o mare taină la mijloc. Și dacă l-ați îndrăgit împreună cu mine pe Micul Prinț, nu puteți rămîne nici voi nepăsători la gîndul că undeva, cine știe unde, un miel pe care nu l-am văzut niciodată, a înghițit, sau poate nu, o roză...

Priviți cerul și întrebați-vă: o fi mîncat mielul floarea sau nu? Și veți vedea că toate în jurul vostru își schimbă înfățișarea...

Și nimeni din cei mari nu va înțelege vreodată faptul acesta cu toată adîncă lui însemnătate!

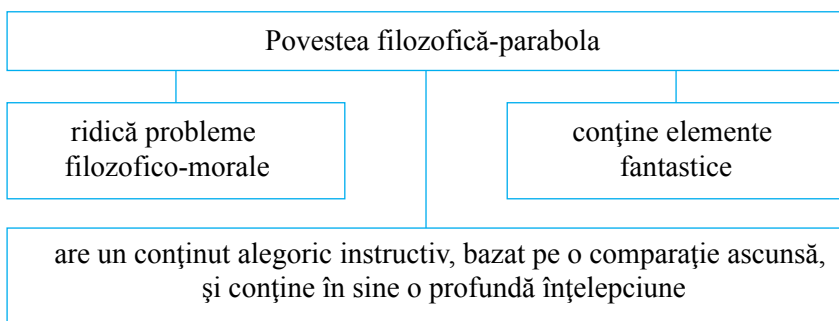
Aceasta e, după mine, cel mai frumos și cel mai trist tablou din lume. E întocmai ca tabloul din pagina precedentă, dar îl mai desenez odată spre a vi-l întipări mai bine în minte. Aici Micul Prinț și-a făcut apariția pe pămîntul nostru, aici a și dispărut mai apoi.

Priviți cu atenție tabloul, spre a fi siguri că-l veți recunoaște, dacă veți călători într-o bună zi prin deșertul Africii. Și dacă veți trece vreodată pe-acolo, vă implor, nu vă grăbiți, poposiți pe-o clipă pe acea stea! Și de se va apropia cumva de voi un copil rîzător cu părul de aur, care nu răspunde la întrebări, să știți că el e. Va rog atunci, nu mă lăsați să mă zbucium atîta și scrieți-mi numaidecît că s-a întors...

(Traducere de Igor Crețu)

1. **Discutați.** De ce oamenii, după părerea puiului de vulpe, n-au prieteni? Cum explică puiul deosebirea dintre îmblînziți și neîmblînziți, dintre prieteni și dușmani?
2. De ce Micul Prinț se întoarce pe planeta sa atît de neașteptat?
3. Care e rolul, în poveste, al copilului și al generozității lui.
4. «Citiți» schema. Care povești se numesc parabole?

5. Demonstrați că «Micul Prinț» e o poveste fantastică-parabolă.

6. Realizați un eseu pe una din temele:

- a) Planeta pe care doresc s-o vizitez împreună cu Micul Prinț.
- b) «Limba naște vrajba».
- c) «Tu devii pentru totdeauna răspunzător de soarta celor pe care-i îmblînzești».

Să pătrundem în tainele textului

Despre A. de Saint-Exupery s-au creat legende, iar el, nu de puține ori, le-a confirmat cu faptele sale: a aterizat forțat în apele râului Mekong, a căzut pe stîncile din nordul Africii, de trei ori a căzut cu avionul în pustiu, iar în cele 13 luni de muncă în Africa a salvat 14 aviatori.

«Micul Prinț» amintește de propria experiență a aviatorului Exupery, când în 1935, căzând cu avionul avariat în pustiul Sahara, cinci zile și cinci nopți – 120 de ore a rătăcit prin pustiu fără hrană și apă, pînă când n-a fost găsit și salvat de o caravană de beduini.

Trista și lirica, tandra și impresionanta poveste – parabolă «Micul Prinț» e o aluzie fină, transparentă la actualitate.

«Micul Prinț» e o lucrare neobișnuită, dar mai mult pentru cei vîrstnici. E scrisă cu multă duioșie, cu ironie fină și cu o nețărmuită dragoste pentru oameni. Trecînd prin toate greutățile războiului, cunoscînd nimicnicia și chiar trădarea unor semeni, A. de Saint- Exupery ajunge la unele concluzii de o amară decepție – sentiment ce învăluie cartea «Citadela», la care lucra concomitent cu «Micul Prinț». Simțind că s-a dat prea mult deznădejdiei și tristeții, el încearcă o notă nouă în cartea despre copilărie. Formula sciitorului de totdeauna «Păstrați în voi copilăria» își află aici deplina realizare artistică. Viziunea nealterată a copilului, autenticitatea simțurilor prin prisma căroră e privită lumea îi ajută autotului să-și expună o serie de concepte, pe care altfel nu le-ar fi putut reda cu atîta profunzime și accesibilitate.

Basmul are un subiect interesant, construit în mod original, care permite urmărirea captivantă a evenimentelor. Începînd cu istorisirea unor amintiri din copilărie, legate de primele încercări în arta desenului, autorul relatează și primele decepții, pricinuite de cei mari, care erau în stare să aprecieze roadele fanteziei micului desenator. Oamenii de multe ori se dovedesc a fi lipsiți de fantezie, de visuri romantice, gîndurile lor au adrese mult mai precise de unde pot scoate foloase imediate: «Dacă întîlneam pe cîte unul ce-mi părea mai treaz la minte, îl puneam la încercare. Îi arătam desenul meu numărul unu, ca să mă conving că e într-adevăr în stare să înțeleagă ceva. De fiecare dată însă primeam același răspuns: «E o pălărie». Și atunci nu-i mai pomeneam nici de șerpi boa, nici de păduri virgine, nici de stele. Căutam să-i vorbesc mai pe înțeles. Îi pomeneam de bridj, golf, politică și cravate. Și persoana în vîrstă era încîntată să cunoască un om atît de rezonabil».

Sărăcia sufletului, uscăcimea, răceala multora din oameni îl face pe povestitor să se îndepărteze de ei, să trăiască de unul singuri, pînă când odată, rămînînd într-un deșert, pe la răsăritul zorilor se pomenește cu o mică făptură, care îl trezește cu vorbele: «Te rog frumos..., desenează-mi un mieluț!» Era Micul Prinț – eroul principal al cărții. Taina ce-l tulbura

adânc pe autor l-a cucerit. Treptat copilul își deapănă firul aventurii. Descinde de pe mica sa planetă.

Ceea ce vede în cale îi prilejuiește diferite constatări despre manifestările nefirești ale celor mari. Astfel aflăm că planeta de unde vine Micul Prinț se numește asteroidul B 612. Chiar de la descoperirea asteroidului e legată una din absurdități.

Asteroidul este descoperit de un savant ce relatează faptul la un congres internațional. Dar, lucru straniu, datorită îmbrăcămintei sale naționale, nimeni nu-l crede. Pentru propășirea științei, sultanul poruncește poporului său să-și schimbe îmbrăcămintea după moda europeană. Numai atunci, revenind cu rezultatele cercetărilor sale, savantul este crezut. Ironia tăioasă răzbate la tot pasul. Micul Prinț povestește cum vizitează rînd pe rînd mai mult planete minuscule. Iat-o pe cea a regelui fără de supuși. Cele mai frecvente cuvinte ale lui sînt: «Îți poruncesc să...» «Căci, comentează povestitorul, regele ținea mai presus de toate ca autoritatea lui să fie respectată. El nu permitea să i se calce poruncile. Era deci, ceea ce se cheamă un monarh absolut...» De s-ar opri aici, ironia poate că n-ar avea mare rezonanță, dar regele singur precizează că poruncile trebuie să izvorască din chibzuință. «Dacă i-aș porunci unui general, spunea el, să se prefacă într-o pasăre marină, și dacă generalul îmi va nesocoti porunca, vina va fi a mea și nu a generalului».

A doua planetă îl surprinde și mai mult. Ea era populată de un vanitos, care vede în fiecare om o ființă gata să-l admire: «Ah! ah! Mi-a venit un admirator».

Aici autorul lovește în unul din viciile însemnate ale oamenilor: ambiția deșartă, îngîmfarea, deșertăciunea.

În timpul lecturii poveștii filozofice «Micul Prinț» trebuie urmărită nu numai înlănțuirea faptelor, dar mai întâi de toate – dezvoltarea metaforelor evidențiate în text. Ele constituie cheia descifrării problemelor generale vitale, asupra cărora meditează autorul.

Întîlnind atîtea fenomene absurde în cale, Micul Prinț se oprește pe cea de-a șaptea planetă cu numele Pămînt. Aici și regii sînt mai mulți la număr, și bețivanii, și oamenii de afaceri, și vanitoșii, și geografii. Cele văzute pe pămînt îl amărăsc din ce în ce mai mult. Replica unui șarpe, precum că «te poți simți străin și între oameni», îl face să-și caute prieteni în lumea ființelor necuvîntătoare, căci e un lucru de neînchipuit să trăiești fără prieteni.

Povestea cu puiul de vulpe îmblînzit e o adevărată parabolă de o rezonanță filozofică despre prietenie și iubire, despre legătura omului cu natura. Îndemnul puiului de vulpe, care roagă să fie îmblînzit, e cât se poate de transparent: «Cunoști numai pe cine îmblînzești, zise puiul de vulpe. Oamenii n-au răgaz să cunoască ceva. Cumpără totul de-a gata de la negustori. Cum însă nu există negustori de prieteni, oamenii nu au prieteni. Dacă ții mai mult să ai un prieten, ia și mă îmblînzește!»

Umblînd prin lume și ciocnindu-se de diferite strîmbătăți, Micul Prinț ajunge să se pătrundă de caracterul nereceptiv al oamenilor. Glasul lui nu află decît propriul ecou: «Ce planetă ciudată! se gîndi el. E cu desăvîrșire stearpă, țepoasă și sărată. Și oamenii lipsiți de fantezie. Te îngîină natura întruna, orice le-ai spune... Floarea mea de-acasă deschidea ea întotdeauna vorba...» De aici o altă replică a lumii înconjurătoare: «Nu vezi bine decît cu inima. Ochii nu văd esențialul».

Ajungînd la aceste concluzii, Micul Prinț părăsește Pămîntul, îndreptîndu-se spre asteroidul său. Saint- Exupery însă mai zăbovește, schițînd unele puncte de vedere pe marginea frumoasei povești. «Micul Prinț» însumează în sine tot ce a fost mai bun în cărțile anterioare ale autorului. E o lucrare însuflețită de o adîncă dragoste față de om, pe care scriitorul vrea să-l vadă generos, fidel, bogat sufletește, cu visuri înaripate.

(După V. Badiu)

VOCABULAR

nimicnicie – deșărtăciune.

nealterat – curat.

a descinde – a provine, a coborî, a poposi.

vanitos – orgolios, îngîmfat, ambițios, trufaș.

receptiv – primitiv, sensibil, deschis.

- 1. Discutați.** A. de Saint-Exupery preîntîmpină cititorul: «Eu nu vreau ca povestea mea să fie citită de cineva numai pentru a se distra». Cu ce scop a fost scrisă ea?
- 2. Recitiți dedicația cu care începe povestea. Cum o înțelegeți? În ce constă profunzimea sensului afirmației: «Cei mari au fost și ei întîi copii cu toții. Puțini însă mai stau să-și aducă aminte de una ca asta».**

3. Cum s-au cunoscut Micul Prinț și puiul de vulpe? După părerea puiului, care e prinosul pe care-l aduc oamenii? După dvs., care este folosul primit din partea noastră adică a oamenilor?
4. Cum înțelegeți sensul cuvântului «a îmblânzi»? Dar spusele puiului: «Dacă mă îmblânzești.., tu vei fi pentru mine unic în lume, precum unic în lume voi fi eu pentru tine». Dvs. vă considerați îmblânzit?
5. De ce dragostea și prietenia aduce oamenilor nu numai liniște, plăceri? Ce exprimă spusele puiului: «Nimic mai simplu: nu vezi bine decât cu inima. Ochii nu văd esențialul?»
6. Acarul îi spune Micul Prinț: « Unde nu te-ai afla, tot nu ești mulțămît». Cum credeți, putem considera juste, pentru actualitate, aceste cuvinte?
7. De ce Micul Prinț a simțit necesitatea de a se întoarce pe planeta sa?

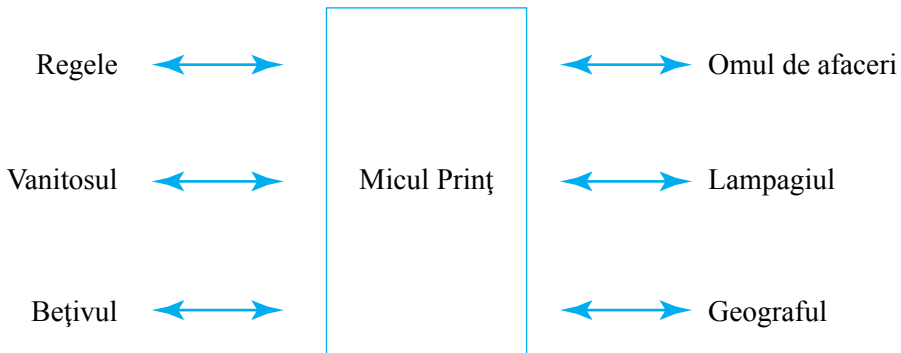

8. După părerea dvs., ce ar trebui să înțeleagă oamenii după lectura acestei opere? Exprimați-vă părerile, argumentat, în scris.

9. Descrieți oral planeta Micul Prinț sau una din cele pe care le-a vizitat.

10. Ce atitudine avea Micul Prinț, ce sentimente nutrea el față de alte personaje? Completați schema:

11. Desenați schema călătoriei Micului Prinț.
12. Completați povestea cu un propriu capitol, ilustrându-l cu desene personale.
13. Realizați o compunere-raționament «Planeta mea».
14. Amintiți-vă de eroul lui R. Bradbery din «Zîmbetul». Cum credeți, pe cine din eroii poveștii-parabolă a lui A. de Saint-Exupery ar fi îmblânzit Tom? Motivați-vă alegerea. Ar fi fost

oare posibil ca Tom să se apropie, să adere lumii, universului Micului Prinț?

15. Povestea «Micul Prinț» a fost ecranizată, iar M. Tariverdiev a pus pe note cîntecul «Micul Prinț».Audiați cîntecul și exprimați-vă părerea în scris dacă compozitorul a reușit să redeie, cel puțin, ideea rostului omului pe Pămînt.

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

A. de Saint- Exupery

ZBORUL DE NOAPTE

1. Pătrunderea în noapte

Dealurile, dedesubtul avionului, începuseră să-și deseneze dîrele de umbră în aurul serii. Cîmpiile se făceau luminoase, dar de o lumină ce nu putea fi prin nimic alterată: prin acest ținut ele nu sfîrșeau de a-și dărui aurul, așa cum la sfîrșitul iernii nu sfîrșeau de a-și dărui zăpezile.

Și pilotul Fabien, care aducea din extremul-sud la Buenos-Aires poșta din Patagonia, recunoștea apropierea serii după aceleași semne ca apropierea apelor unui port: după liniștea și tiviturile ușoare, de-abia desemnate de norii tăcuți. Intra într-o radă imensă și fericită.

Ar mai fi putut crede, în această liniște, că face o ușoară plimbare, aproape ca aceea, a unui păstor. Păstorii din Patagonia umblă fără să se grăbească, de la o turmă la cealaltă: el mergea de la un oraș la altul; el era păstorul orașelor mici. La fiecare două ceasuri, întîlnea cîte unul care se apropia să se adape la un fluviu sau care păștea pe cîmpie.

Cîteodată, după sute de kilometri de bărăgan, mai pustii decît imensitatea mării, dădea peste cîte o fermă pierdută, care părea că duce înapoi, într-o tălăzuire de cîmpii, încărcătura ei de vieți umane și atunci saluta din aripi această corabie.

* * *

«San-Julian se zărește; în zece minute vom ateriza».

Aparatul de radio de pe bord transmitea știrea tuturor posturilor de pe linie.

Pe distanța celor două mii cinci sute de kilometri, de la strîmtoarea lui Magelan pînă la Buenos-Aires, escale asemănătoare se înșirau pe tot drumul; dar aceasta era stiuată pe fruntariile serii, așa cum, în Africa, în plin mister, o ultimă burgadă e supusă.

Radiotelegrafistul a întins un bilet pilotului;

– E atîta furtună în aer, încît tunetele îmi urlă în aparate. Ai vrea să rămîi peste noapte la San-Julian?

Fabien surîse: cerul era liniștit ca un acvarium și toate escalele, cîte le aveau înaintea lor, le semnalau «cerul senin, vînt deloc». Răspunse:

– Continuăm drumul.

Dar radiotelegrafistul gîndea că furtunile se aciueaseră pe undeva, așa cum se aciuează viermii într-un fruct; noaptea va fi frumoasă și totuși vremea se va strica: îi dispăcea să intre în această umbră gata să putrezească.

* * *

Coborînd cu motorul încetinit deasupra lui San-Julian, Fabien s-a simțit obosit. Tot ceea ce îndulcea viața oamenilor lua proporții: casele lor, cafenelele mici, copacii sub care se plimbau. Era asemeni unui cuceritor, în seara victoriilor sale, care se apleacă peste pămînturile cuprinse de el și descoperă fericirea oamenilor. Fabien simțea nevoia să depună armele, să se simtă frînt de oboseală: Omul e mulțumit și de suferințele lui, și ar vrea să fie, uneori, o ființă simplă, care se uită pe fereastră la o priveliște ce nu se va schimba de acum. Ar fi acceptat și acest sătuc minuscul. După ce ai ales, ești mulțumit de hazardul existenței tale și îl poți iubi. Te orbește ca și o dragoste. Fabien ar fi vrut să trăiască în locul acesta mult timp, să-și ia aici partea lui de eternitate, fiindcă orășelele mici în care sta cîte un ceas și grădinile împrejmuite de ziduri vechi, pe care le străbătea, îi păreau veșnice, căci existau în afară de el. Sătucul se ridica spre echipaj și i se oferea. Și Fabien se gîndea la prietenii, la fetele drăgăstoase, la intimitatea încăperilor curate, și la tot ceea ce încet, încet, se dedă cu eternitatea. Sătucul fugea acum la înălțimea aripilor, desfășurînd misterul grădinilor sale închise pe care zidurile lor nu le mai ocroteau. Fabien însă, aterizînd, știa că nu văzuse nimic, decît mișcarea înceată a cîtorva oameni între pietrele lor. Acest sat apăra, prin simpla nemișcare a lui, taina pasiunilor sale; acest sat refuza blîndețea lui: trebuia să renunți la acțiune pentru a-l cucerii.

* * *

Cînd cele zece minute ale escalei s-au scurs, Fabien trebui să plece. Se întoarse spre San-Julian: nu mai era decît un pîlc de lumini, apoi de stele, apoi se risipi și pulberea care pentru ultima oară îl ispiti.

– Nu mai văd tabloul: aprind lumina.

A atins contactele, dar lămpile roșii ale carlingei au revărsat spre acele cadranelor o lumină atît de spălăcită încă, în acest ceas albăstrui, încît nu le-au colorat deloc. A întins degetele spre un bec și degetele lui de-abia s-au luminat.

– Prea devreme.

Totuși, seara se lăsă, asemeni unui fum întunecat, cuprinzînd văile, pe care nu le mai distingeai de cîmpii. Satele se luminau și constelațiile lor își făceau semne. De asemeni și el, cu degetul, a făcut să clipească luminile de pe tablou, răspunzînd satelor.

Pămîntul era plin de semnale luminoase, fiecare casă aprinzîndu-și steaua sa, în fața nemărginitei nopți, așa cum întorci un far spre mare. Tot ceea ce adăpostea o viață omenească, scînteia. Fabien constată că pătrunderea în noapte s-a făcut de data aceasta ca o intrare în radă, înceată și frumoasă. Și-a afundat capul în carlingă.

Radium-ul de pe ace a început să sclipească. Pilotul a verificat, pe rînd, cifrele și era mulțumit. Se vedea zdravăn așezat în cer. A atins cu degetul un mîner de oțel și a simțit cum prin metal curge viață: metalul nu vibra, ci trăia. Cei cinci sute de cai ai motorului insuflau materiei un curent blînd de tot, care schimba răceala lui într-o carne catifelată. Odată mai mult; pilotul nu simțea, în zborul său, nici amețală, nici beție, ci munca misterioasă a unui organism viu.

Își zămislise o lume și da din coate, spre a se așeza cît mai în voia lui.

A ciocănit tabloul distribuției electrice, a atins contactele, unul după altul, s-a mișcat puțin, s-a lăsat pe spate și a căutat poziția cea mai potrivită spre a simți cît mai bine legănarea celor cinci tone de metal peste care trecea noaptea. Apoi, a căutat la locul ei lampa de ajutor, a scăpat-o și a găsit-o iar, s-a asigurat că nu alunecă, a lăsat-o din nou, spre a atinge fiecare manetă cu o mînă sigură, pregătindu-și degetele pentru o lume oarbă. Cînd însă degetele s-au deprins bine, și-a îngăduit să aprindă o lampă, să pregătească în carlingă instrumente precise, supraveghind numai pe tablou afundarea lui în noapte. Apoi, cum nimic nu se mișca, nu vibra și nici nu tremura, iar giroscopul, altimetrul și starea motorului rămîneau fixe, s-a tras puțin înapoi, și-a sprijinit ceafa de pielea scaunului și s-a lăsat în acea profundă meditație a zborului în care savurezi o inexplicabilă speranță.

Și acum, cînd se găsea în inima nopții, ca unul ce veghează, descoperirea că noaptea îl arată pe om cu chemările lui, luminile lui, neliniștea lui. Acea simplă stea în întuneric: izolarea unei case. Una se stinge: e o casă care se învăluie în dragostea ei.

Sau în necazurile ei. Este o casă care a încetat de-a mai face semnul ei restului lumii. Acești țărani ce stau rezemați cu coatele pe masă în fața opaițului lor nu știu ce speră. Nu știu că dorințele lor se duc atît de departe în imensa noapte care îi cuprinde.

Dar, Fabien îi descoperă, cînd vine de la mii de kilometri și simte cum talazurile adîncurilor ridică și coboară avionul, care respiră după ce a străbătut zece uragane, ca niște țări în război și, între ele, luminișurile lunii, atunci cînd el cucerește aceste lumini una după alta, cu sentimentul că e învingător. Acești oameni cred că lampa lor luminează numai pentru umila lor masă, dar, la optzeci de kilometri de ei, el este mișcat de chemarea acestor lumini, ca și cum ele l-ar legăna, deznădăjduite, dintr-o insulă deșartă înaintea mării.

2. Riviere

Astfel, cele trei avioane poștale din Patagonia, Chile și Paraguai, se întorceau de la sud, vest și din nord spre Buenos-Aires. Se aștepta încărcătura lor spre a se da plecarea, la miezul nopții, avionului spre Europa.

Trei piloți, fiecare îmbrăcat într-o salopetă grea, pierduți în noapte, gîndeau la zborul lor și coborau din cerul lor furtunos sau pașnic, încet, de-asupra marelui oraș, așa cum niște țărani coboară din munții lor.

Riviere, responsabil de rețeaua întreagă, se plimba în lung și în lat, pe terenul de aterizat din Buenos-Aires. Era tăcut, fiindcă, pînă la sosirea celor trei avioane, ziua rămînea pentru el îndoielnică. Minut după minut, în măsura în care îi soseau telegramele, Riviere avea conștiința că smulge ceva sortii, că reduce ceva din necunoscut și că își trage echipajele, din noapte, pînă aici, pe malul sigur.

Un om de serviciu s-a apropiat de el spre a-i comunica o știre a postului de radio:

- Curierul de Chile anunță cică zărește luminile din Buenos-Aires.
- Bine.

Riviere va aștepta acest avion. Noaptea va dăruia unul din avioane, așa cum o mare frămîntată de flux și reflux și de misterele ei, dăruiește țăranului comoara pe care atîta vreme a hărțuit-o. După asta va primi

celelalte două avioane. Atunci ziua se va încheia. Atunci, echipele obosite se vor duce la culcare, înlocuite prin echipe proaspete. Riviere însă nu va avea parte de odihnă: cursa pentru Europa îl va umple, la rîndul ei, de neliniști. Și așa va fi mereu. Mereu. Pentru prima oară acest bătrîn luptător se va mira că se simte obosit. Sosirea avioanelor nu va fi niciodată acea victorie care sfîrșește un război și aduce o epocă de pace binefăcătoare. Pentru el nu va exista niciodată decît un fapt împlinit, care precedează alte mii de fapte asemănătoare. Lui Riviere îi părea că ridică de multă vreme, cu brațele întinse, o comoară foarte grea: o sfortare fără odihnă și fără nici o nădejde, «îmbătrînesc". Și ar fi îmbătrînit, dacă în activitatea sa nu și-ar fi găsit hrana. Se mira că poate gîndi la problemele pe care nu și le-a pus niciodată. Cu toate acestea, cu un murmur melancolic, se întorcea împotriva lui noianul de satisfacții pe care totdeauna le îndepărtase; un ocean pierdut. «Toate acestea erau oare atît de aproape?" Își dădea seama că împinsese puțin cîte puțin spre bătrînețe, pentru atunci «cînd va avea timp", acele lucruri care fac plăcută viața omului. Ca și cum, într-adevăr, ai fi putut avea timp într-o zi să cîștigi, la marginea vieții, acea liniște binefăcătoare, pe care o visezi. Dar nu există pace. Nu există victorie. Nu există sosirea definitivă a tuturor curselor.

Riviere s-a oprit înaintea lui Leroux, un bătrîn contramaistru care lucra. Leroux, și el, Jucra de patruzeci de ani. Și lucrul îi sleia toate forțele. Cînd se întorcea acasă la 10 seara, sau la miezul nopții, nu se ducea într-o altă lume, nu era o evadare. Riviere surîse acestui om, care întoarse spre el o față grea, arătîndu-i un drug metalic: «Se ținea tare, dar i-am venit de hac". Riviere s-a aplecat deasupra obiectului. Era din nou profesionistul. «Trebuie să atragi atenția atelierului, să ajusteze piesele mai bine". A atins cu degetele obiectul, privindu-l, apoi din nou pe Leroux. O întrebare ciudată îi venea pe buze privind zbîrciturile severe ale omului. A surîs:

- Cu dragostea ai avut mult de furcă în viața ta, Leroux?
- Ah, dragostea, știți dumneavoastră, domnule director...
- Ești ca mine, n-ai avut niciodată timp.
- Cam niciodată...

Riviere ascultă sunetul vocii spre a-și da seama dacă răspunsul era amar. Nu era. Acest om încerca față de viața lui trecută mulțumirea domoală a dulgherului, care sfîrșea de netezit o scîndură frumoasă: «S-a făcut".

«Da, gîndi Riviere, viața mea s-a făcut».

Îndepărtă toate gîndurile triste pricinuite de oboseala sa și se îndreptă spre hangar, unde avionul de Chile duduia. (...)

AUTOEVALUARE

- I.**
1. Evidențiați trăsăturile caracteristice speciei literare – poemul.
 2. Demonstrați că poemul «Voinicul în piele de tigr» (Ș. Rustaveli.) este eroic.
 3. Care sînt trăsăturile generale ale operelor epocii Renașterii?
 4. Care este eroul dvs. preferat din «Romeo și Julieta» (W. Shakespeare.)? Motivați-vă preferința.
 5. «Romeo și Julieta» este un poem sau tragedie (ca specie literară)? Demonstrați.
 6. De ce comedia «Revizorul» se termină cu o scenă mută. Ce însemnătate are această scenă?
 7. Pornind de la sensul cuvîntului «tiorka» (rusism) în limba moldovenească, motivați de ce A. Tvardovskii i-a dat protagonistului poemului numele Vasilii Tiorkin.
 8. «Ție, Ucraina» (A. Tvardovskii) este poem sau poezie? De ce?
 9. De ce A. de Saint- Exupery și-a numit eroul Micul Prinț și nu Micul băiat?
- II.**
10. Realizați o compunere-raționament cu tema: «Care e rolul dragostei în viața omului?»
 11. **Meditați!** Amintiți-vă conținutul povestirii «Lupul» de A. Ci-botaru (text pentru lectură individuală, cl. 7-a). Ce este comun între «Pădurea Petrișorului» de M. Sadoveanu și această operă? Așterneți pe hîrtie cîteva asemănări dintre aceste două opere.
 12. Cum credeți, sînteți un mic prinț al planetei Pămînt sau un pui de vulpe îmblînzit? Meditați, apoi alcătuiți răspunsul desfășurat la această întrebare.

AUTOEVALUARE FINALĂ

- I.**
1. Cum credeți, care vor fi temele ce vor fi reflectate în creațiile folclorice ale sec. XXI?
 2. De ce A. Donici a fost numit «cuib de înțelepcine»?

3. Ivan Turbincă («Ivan Turbincă», I. Creangă) este întruchiparea binelui sau a răului? Motivați.
4. De câte feluri este piciorul metric bisilabic?
5. În baza operelor lui A. Busuioc și L. Damian, studiate în clasa a 8-a, demonstrați care e rolul pîinii în viața omului.
6. Ce se numește metonimie?
7. Dacă vă veți izola, așa cum a făcut-o eroul lui I. Druță din «Dor de oameni», dorul de lumea înconjurătoare vă va frămînta sufletul? De ce?
8. Povestiți despre viața și activitatea lui Ș. Rustaveli.
9. Cum credeți, contemporanii sînt în stare să se jertfească în numele eliberării Patriei, poporului cum a făcut-o Vasilii Tiorkin? («Vasilii Tiorkin», A. Tvardovskii.)

II. 10. Alcătuiți o compunere-raționament despre aceea ce trebuie să întreprindem pentru a fi fericiți.

11. Elaborați o compunere-miniatură «Atitudinea mea față de problemele promovate în «Micul Prinț» A. de Saint- Exupery.
12. Încercați să alcătuiți 4 versuri în care veți oglindi viața elevului contemporan.

ANEXĂ

Lista operelor literare propuse pentru lectura individuală în timpul vacanței de vară

1. *Gheorghe Asachi*. «Lumea».
2. *Alecu Russo*. «Piatra teiului».
3. *Costache Negruzzi*. «Filozofia provincialului».
4. *Ariadna Șalari*. «Neastîmpăr».
5. *Victor Teleucă*. «Copiii».
6. *Nicolae Costenco*. «Stricătorilor de limbă.»
7. *Nicolae Esinencu*. «Cu mortul în spate».
8. *Dimitrii Lihaciov*. «Pămîntul rus».
9. *Francesco Petrarca*. «Sonete»
10. *Moliere*. «Tartuif».
11. *Jorj Byron*. «Prizonierul din Șilon».
12. *Aleksandr Pușkin*. «Mozzart și Salieri».

Навчальне видання

**ФЕТЕСКУ Лариса Іванівна
КЬОСЯ Віра Вікторівна**

**ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС
«ЛІТЕРАТУРА»
(молдовська та зарубіжна)**

**Підручник для 8 класу з навчанням молдовською мовою
закладів загальної середньої освіти**

2-ге видання, перероблене

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Молдовською мовою

Редактор *С. М. Капталан*
Худ. редактор *В. П. Коваль*
Коректор *О. О. Пасат*

Формат 70x100/16.
Ум. друк. арк. 22,68. Обл.-вид. арк. 21,9.
Тираж 367 пр. Зам. № 21-187

Державне підприємство
«Всеукраїнське спеціальне видавництво «Світ»
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 4826 від 31.12.2014
www.svit.gov.ua, svit_vydav@ukr.net

Друк ПрАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09100, Київська обл., м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, буд. 4
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 5454 від 14.08.2017

ISBN 978-966-914-325-9

9 789669 143259 >